PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. Nomine scriptarum.

LIBER IX.

FEDERICO LANDO Placentino. 1

AVDIVI de ijs, qui te amant, ciuibus tuis, qui Romæ sunt, te ex interitu Baptistæ Landi filij tui Romæ à Petro Francisco Maluicino ciue Placentino proximis diebus interfecti, permotum atq; perturbatum, reliquosq; liberos tuos ira iniuriaq; percitos parare arma in Maluicinorũ familiam, vt defuncti mortẽ modis omnibus vindicetis. Ea in re tametsi tuo tuorumq; dolori iusto præsertim facile ignosco, molestimeq; fero ea, quæ acciderũt: te tamen, quẽ quidem certe in primis diligo, cuiusq; & prudentiam et temperantiã omnibus in rebus semper probaui, moneo paterne atque hortor, vt quam adhuc quidem moderationem animi tui vitaq; rationem es complexus, ea posthac etiã vtare, teq; ipse primum, deinde tuos contineas, nequid Placentiæ tumultus vrstra causa exoriatur: quod planè fiet, si & ipse quieueris, & quiescere iusseris tuos. Id vt facias etiam atque etiam abs te peto. Erit & mihi gratum, & tua ætate, integritate atq; prudentia dignum. Equidem quæ cogitari atq; statui à me debent, vt dolori tuo atque iniuriæ pro iustitia satisfiat, in ijs tibi eo mi-

nus deero, quo te magis intellexero meis monitis præceptisq; paruisse. Da. 18. Cal. Aug. Anno secundo. Romæ.

CANONICIS ET SOCIETATI Ecclesiæ Veronensis. 2

INTELLEXI vos emphiteoseos nomine villam atque agrum, Cederelli qui fuerat, Domitio Pomedello dedisse. Qui quidem Domitius cum alumnus sit Antonij Thebaldei, quem ego virum propter eius præstantem in optimarum artium studijs doctrinam, pangendisq; carminibus mirificam industriã vnice diligo, grata hercule mihi ea vestra liberalitas fuit. Itaque certior factus superesse etiam vobis portionem quandam ex illis ipsis Cederelli bonis, quàm nemini adhuc quidem donauistis, has ad vos literas dedi, vt sciretis, si, quod est reliqui eorum bonorũ, eo à vobis Domitius augebitur, mihi id per quàm gratum futurum. Vos autem in eo præterea & modesti ac probi adolescentis arctam angustamq; rẽ vestra liberalitate explicabitis, & virum egregium ac per elegantem, deq; vestra ciuitate optime meritũ eius patronum eo beneficio vobis deuincietis. Dat. XVI. Cal. Aug. Auno secundo. Roma.

SIGISMVNDO REGI Poloniæ. 3

PERFERTVR ad me, seditionibus non negligendis in Pannonia per factiosos homines & scelestos excitatis arma temere tractari, ac trucidari passim plurimos, & intestinũ quoddam quasi bellum existere cõtra Vladislai Regis Pannoniæ fratris tui voluntatem. Itaq; timendum esse, nisi ei rei quàm celerrime occuratur, ne freti ac permoti ea occasione Turce Regnum illud

Carolus Knoffius
Dantiscanus

PETRI BEMBI CARDINALIS PATRITII VENETI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONTIFICIS Maximi nomine scriptarum libri sexdecim:

AD PAVLVM TERTIVM PONT. MAX. ROMAM MISSI.

EX

Emendatis codicibus, descripta omnia.

Adiunctus est Index, qui nomina eorum, quibus epistolæ sunt missæ, exhibet.

[redacted] 1608

COLONIAE AGRIPPINAE,
Excudebat PETRVS HORST.
Anno cIↃ IↃ LXXXIIII.

1.

PETRVS BEMBVS
PAVLO TERTIO
PONT. MAX.
S. P. D.

VM Latinus Iuuenalis internuntius apud Rempub. nostram tuus his proximis brumæ diebus Patauium venisset: proque iure vetustæ nostrę necessitudinis apud me diuertisset, iucundissimis inter nos sermonibus percunctationibusque habitis, & curato corpore bibliothecam est ingressus: erat enim eius cubiculo proxima. Itaque libros singulos excutiens in volumen incidit sepositum, nec satis explicatum Epistolarum, quas quidem ego in Leonis Decimi Pontificatu maximo eius nomine conscripseram, non planè omnium: nam tot exempla difficile fuisset vno volumine includere: erant enim prope innumerabilia: sed illarum tantummodo, quas porrò propterea quòd erant multorum euentuum & rerum variarum pleniores, in arculam aliorum scriptorum Roma proficiscens cōieceram. Earum ille aliquot non sine voluptate, vt videbatur, perlectis: illius enim temporis libenter reminiscebatur, quo & ipse Leoni decimo perfamiliaris fuit: reliquarum autem congerie inspecta: Quid tu, inquit, Bembe has lucubrationes tuas prodire in manus hominum non sinis? Debueras profecto. Nam & eius muneris, quo apud Pontificem illum maximum fungebare, erunt illę quidem semper testes: & rerum ab illo gestarum memoriam continebunt: vt eius ipsius regni tanquā historiam videri possis, si eas edideris, confecisse. Te autem vnum maxime omnium conuenit, qui res Venetas posteris tradendi laborem suscepisti, tui etiam Pontificis partem illam vitæ in illustri orbis terrarum theatro positā, cursumq;

muneris omnium maximi cognoſcendum his tuis literis poſteritati mandauiſſe. Equidem fateor, is amici hominis & prudentis viri ſermo me magnopere commouit. Cumq́ue multa ea de re inter nos eſſent dicta: addidiſſetq́ue ille, exiſtimare ſeſe tibi eam ſcribendi rationem valde placitum & probatum iri: pollicitus ei ſum, me, quod ſuadebat atque hortabatur, breui facturum: quod quidem nunc facio. Eas autem ad te Paule potiſſimum literas mitto: qui & Pontifex Max. es, vt Leo Decimus fuit, & in optimarum artium diſciplinis multo, quàm ille, habitus doctior. Vera enim fateri omnes non ſolum honeſte poſſumus, ſed etiã debemus. Præter hæc vt meæ perueteris in te obſeruantiæ, pietatis, cultus, hos ſexdecim epiſtolarum libros: tot enim ſunt: tanquam indices & quaſi prædes tu à me primũ, deinde cæteri abs te habeant, valde cupio: eaq́ue me cogitatio vehementer delectat. Qui etiam eo iuſtius ad te libri veniunt omnibus politioribus literis & doctrinis perornatum: quo magis ipſi ea Latinè loquuntur: quæ adhuc quidem ſatis vel inepte, vel etiam perperam, nulla quidem certe cum dignitate, more exemploq́; vrbanæ forenſis diſciplinæ ſolita ſunt ſcribi ab epiſtolarum Pontificalium magiſtris: qui triginta eſſe conſueuerunt. Hæ quoniam epiſtolæ multas ad exteras perſæpe nationes perferuntur: eſſe vſui noſtra hæc diligentia poterit non hominibus ſolum noſtris, ſed illis etiam, ad quos ea non Romane ſcribendi conſuetudo, quod à Romanis Pontificib⁹ proficiſcitur, contagionem quandam affert tradentium maieſtate fultam & comprobatam: vt errare ſe ſic ſcribentes non exiſtiment. In eo ſi quid ipſi profuerimus: tibi id vni maxime acceptum referri oportebit: cuius autoritate moti hos & digeſſimus libros & edidimus. Vale. Idib. Ian. M. D. XV. Patauio.

PETRI

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. NOMINE scriptarum.

LIBER PRIMVS.

LEONARDO LAVREDANO REIP. VENETORVM Principi.

T *si non dubito, quin ab Legato tuo homine & prudente & diligente ea libenter intellexeris, quæ hic proxime acciderunt: tamẽ illa ipsa si meis etiam literis ad te perferentur, multo tibi iucundiora putaui fore. Nam cum Iulius secundus Romanus Pont. quem quidem iam ad se reuocare Deus Opt. Max. constituerat, rebus omnibus, quæ ad breui morituros pertinent, sanctè compositis, ad extremum vnctus Nono Cal. Martias de vita placidè constanterq́; decessisset: atque ego, qui tum Cardinalem gerebam, cæteriq́; ex eodem collegio principes eius funeri celebrando præstitutum lege tempus dedissemus, diuinæ mentis auram suppliciter precati, quæ incepta nostra cogitationesq́; proueheret, vnum in locum in Vaticano conuenimus, vt nouũ Pontificem more maiorum legeremus. Itaq; quemadmodum ei placuit, qui Petrum legit, vt suum vicarium in terris gereret, cuius deinceps munus reliqui summi Pontifices gereremus, omnium Cardinalium suffragio me in demortui locum ad diem quintum Idus Martias legerunt,*

 & sum-

& summum Pontificem creauerunt. Quæ cum ita se habeant, hæc ad te scripsi, non solum vt scires me, qui profecto quamdiu inter Cardinales fui, te, remq́ istam pub. magno amore sum complexus, à paterni animi beneuolentia atq́ officio posthac non discessurum: sed etiã vt te certiorem facerem, magnam me iam spem recte atque cum dignitate rem Romanam administrandi in Senatus tui, qui grauißimus semper est habitus, sapientia, consilijs, æquitate, quodq́ omnium est maximum, erga nos peruetteri constantiq́ amore posuisse. Datum prid. Id. Mart. M. D. XIII. *Ante coronationem. Roma.*

FRANCISCO GONZAGAE MARCHIONI MANTVAE. 2

IVLIO *secundo Pontifice Max. ex hominibus composite sancteq́ abeunte, cœlestemq́ in patriam à summo reuocato ac restituto Deò, quod quidem Nono Calend. Martias ante lucem fuit, ego & reliqui fratres mei ecclesiæ Romanæ Cardinales, cum ei funus concelebrauissemus, in conclaue vnà omnes secessimus: vbi sacris factis adhibitisq́ precibus more institutoq́ maiorum, omnibus ad vnum suffragijs ad diem quintum Idus Martias me in eius locum sublegerunt, Pontificemq́ Max. declarauerunt. Cuius te rei certiorem facere volui, vt quoniam quo tempore in Cardinalium ordine versatus sum, te amaui semper equidem plurimum, planè scires atq́ consideres, me in posterum etiam omnibus in rebus, quæ ad tuam dignitatem pertinebunt, propensum animum & paternam voluntatem allaturum. Datis Idib. Martijs.* M. D. XIII. *Ante coronationem. Roma.*

PETRO BIBIENAE. 3

CVM

CVM ingenium, probitatem, moresq́ optimos, tum fidem & obseruantiam erga me tuam & iam inde à te sub maiorum meorum clientela susceptam, & post magna cum tua laude multis in rebus declaratam atq; adhibitam qui ignoret, nosq́ cognouerit, esse neminem existimo. Sed quoniam inter reliqua tua in me Cardinalem periucunda perq; grata officia ea mihi optatißima fuerunt, quæ apud Venetos, quorum præclara vrbs multos iam annos te continuit, plurima & maxima mihi atq; meis præstitisti: nunc quidem, cum summi Dei largitate ac munere ad Petri nauis gubernacula regenda euocatus atq; constitutus sum, virtutem & fidem eandem tuam, quas plurimi semper feceram, honestandas mihi esse atque ornandas putaui. Itaq; internuntium te meum atq; interpretem apud Leonardum Lauredanum Venetorum Principem remq́ istam publicam atq; senatum facio: cui te muneri diligenter administrando, idoneum propter tuam prudentiam, propter verò consuetudinem multorum annorum, quam habes cum ista ciuitate, illi etiam Reipublicæ gratum & optatum magnopere confido fore. Dat. XVI. Cal. April. M.D.XIII. Ante coronationem. Romæ.

LEONARDO LAVREDANO Venetorum Principi. 4

IVSSIMVS interpretem apud te remq́ pub. tuam esse nostrum Petrum Bibienam cum prudentia & rerum gerendarum vsu præditum hominem, tum in primis nobis & probatum & gratum: scripsimusq́ ad illum ea de re. Quamobrem abs te petimus, vt omnibus in rebus, quas is nostro nomine ad te perferet, eandem illi fidem

habeas, quam haberes vobisipsis, si te coram alloqueremur. Dat. 16. Cal. Apr. 1513. Ante coronationem. Romæ.

SIGISMVNDO POLONIAE REGI. 5

INTELLEXI *magna quidem cum molestia inter te atque Albertum Marchionem, vt appellant, Brandeburgensem societatis Marianorum Theutonicorum in Prusia magistrum, plurimas atque maximas iam inde à vestris maioribus ortas atque traditas dissensiones extitisse: eamq; ob rem omnes homines, quibus vestræ vtriusq; rationes atque causæ cognitæ essent, magnopere vereri, ne post eum diem, qui dies erit pridie Id. Maias, magnum atque apertum bellum inter vos commoueatur, maximisq; cum gentium & populorum, qui vestro in imperio sunt, detrimentis atque cladibus, exerceatur: qui dies præstitutus à vobis fuit, quo die ille statueret vtrum à te imperata faceret, an se in libertatem vendicaret. Itaq; vel pro mea in omnem Christi populum cura et studio, vel maxime pro ea voluntate, quam quidem erga te beneuolam et propensam in primis habeo, grauiter tuli hoc ingressu atque initio mei Pontificatus certiorem me fieri, noua iam iamq; à vobis bella imminere, nouos armorum motus, noua incendia excitari: cum illud in primis cupiam, eiq; rei omnem meam curam & cogitationem adhibendam statuerim, vt ea quæ dudum succensa ardere adhuc flagrareq; videntur, bella inimicitiæq; magnorum principum, modis omnibus restinguantur. Quod quidem Dei Opt. Max. auxilio, qui ad se tendentes, seq; vnum respicientes conatus hominum consiliaq; non deserit, breui fore confidebam. Quamobrem paterno te & amore*

amore & studio esse hortandum putaui, vt cursum atque impetũ irarum tuarum tãtisper sustineres, dum à me legatus amplißima cũ potestate istuc venit: qui vestris causis et controuersiis cognitis, quæ æqua sint, amice statuat, cõcordesque vos, si fieri potest, & pacatos reddat. Decreui enim meos legatos magnos viros ad plurimas quamprimum nationes mittere. Vel tu, si id tibi erit antiquius, rem totam integrasque parteis tuas Lateranensi concilio iam incepto agi remittas atque reiicias: à quo porrò maxime conuenit Regum & Ducum & magnorum principum contentiones controuersiasque terminari. Quod & nobis erit gratius, vt causa ipsa, cuius nõnullas sæpius partes aliquot ante me Romani Pontifices recte vtrique vestrum consulentes attigerunt, Romæ per conciliũ transigatur: & tibi certe cum ad rerum tuarum statum securitatemque conducibilius, tum ad animi tui quietem & tranquillitatem longe aptius, non vnum modo Ro. Pontificem, sed vnà cum ipso etiam reliquos omnes vniuersamque Remp. vestrarum litium, expostulationum, discordiarum disceptatricem extitisse: cum existimandum sit, q̃ totius Reip. oculis perspecta decernuntur, ea et rectißime confici, & firma atque solida plane fore. Iniquum est etiam et profecto miserum, optimas populosißimasque nationes, quæ ad Christianæ ditionis atque gloriæ terminos propagandos vel propter fortitudinẽ animorumque robur omnium aptißimæ, vel propter locorum naturam opportunißimæ videantur esse: suis inter se odiis conteri, suis ipsarum simultatibus infringi & debilitari. Tum illud vehementer timeo, ne si vos magnos principes hostes perpetui nostri Turcæ, quos habetis finitimos, conuersis contra

vos armis concurrere male animatos senserint, magna ipsi ex ea re lætitia voluptateq; percepta opperientes; dum vestris cladibus vires opesq; vestræ fractæ ac debilitatæ sint, vnanimes atq; integri vos adoriantur, & magno vestro cum malo, quod Deus omen obruat, Christiano nomini notam aliquam insignem atq; perpetuam inurant. Hoc cauere ipse, cui quidem vniuersi gregis mandata cura atq; sanatio est, maxime omnium debeo: & profecto cauebo, si te de me, deq; re Christiana publica bene merendi studium cogitatioq; excitabit: qua nulla esse regibus magis propria, nulla honestior ac plane laudabilior potest. Quod quidem te facturum tua virtute atq; prudentia fretus sanè confido. Atq; id quo lubentius facias, scire te volo eadem me de re ad Albertum literas daturum, ab eoq; postulaturum, vt se contineat. Verum quo tu propter Regiam dignitatem atq; amplitudinem apud omnes homines maior excelsiorq; es, eo te cupimus priorem facilioremq; meis hortatibus præstò esse. Quanto enim te ipse leniorem & placabiliorem mihi & Reip. præstiteris, tanto se Deus omnibus tuis aggrediendis tractandisq; rebus magis beneuolum atq; propitium adiunget. Dat. 15. Cal. April. M.D.XIII. Ante coronationem. Roma.

EPISCOPO ESERMIAE DESIG. IVLII PONT. MAX. APVD VEnetos internuntio. 6

NE ad te de eo, quòd Pontifex Max. factus sum, more maiorum scriberem, nuntij, qui de tua morte ad me allati sunt, sanè fecerunt: quos fuisse falsos, lætor, deq; incolumitate tua voluptatem magnam capio. Quæ

scribis

ſcribis de tui gaudij magnitudine, deq; iſtius vrbis lætitia ex ſummo pontificatu meo percepta, ea nobis gratiſſima fuerunt: itaq; fore pro tua in nos obſeruantia, proq; eo amore & charitate, quibus ſemper erga illam Remp. fuimus, certum exploratumq; habebamus. Reliquas de quibus ſcribis, res in tuum aduentum reijcimus. Poteris autem, quoniam audita morte tua Petrum Bibienã veterem clientem et familiarem meum apud iſtam Remp. meum internuntium eſſe volui, ad vrbem atq; ad me duce iſto & Senatu ſalutato redire. Datum 15. Cal. April. M. D. XIII. *Ante coronationem. Romæ.*

RAIMVNDO CARDONAE PROREGI, RELIQVISQVE MAGIſtratibus regni Neapolitani. 7

CERTIORES *facti ſumus Selinum Maumethem Turcarum regem claſſem validam & terreſtres copias permagnas, quibus tranſmiſſis Rhodum inſulam inuadat, ſumma diligentia comparare: præmiſiſſe etiam iam nunc naues longas, quas habebat paratas, ad tentandos eius inſulæ aditus, portusq; idoneos capiendos: vt bellum ex ſententia conficere facilius atq; celerius poſſit. Quibus rebus cum in tempore occurrere, & ſocietatis Hieroſolymitanæ de re Romana deq; Chriſtiana vniuerſa optime meritæ conſulere incolumitati magnopere ſtatuerim, te magiſtratusq; iſtius regni omnes diligentiſſime hortor, vt Guidonis eius ſocietatis magiſtri, & Ludouici Galliæ Ciſalpinæ Prioris eiuſdem ſocietatis promagiſtri, & Fabritij Legati procuratoribus commeatum omnis generis, armamenta, reliquasq; res ad munitionem & tutelam eius inſulæ opportunas atque idoneas*

veſtris

vestris ex locis exportare libere permittatis: auxilio etiam, si opus erit, vestro ac diligentia ipsos ad ea quæ volent transportanda iuuetis: vt citius comparare se ad propulsandum bellum poßint. Datum 11. Cal. April. M. D. XIII. *Anno primo. Romæ.*

DVCI ET DECVRIONIBVS GENVAE. 8

MAGNOPERE *vos hortor: vt Hierosolymitanis militibus, qui duas naues ad bellum idoneas comparandi causa istuc veniunt, omnem vestram operã, curam, studium, auxilium præbeatis, vt celeriter eas naues coëmere, atq; omnibus & ad nauigandum & ad bellum gerendũ opportunis rebus ornare atq; instruere poßint, seq; ijs insulamq; Rhodum tueri: quam ad opprimendã Turcarum Rex ingentem classem atq; exercitum comparat. Quod quidem eo etiã diligentius facio, vt vos commoneã, quod cognoui fœdere vos atq; sanctionibus inter illam societatem ciuitatemq; vestrã interpositis ad id teneri. Quanquam quidem, quæ rei magnitudo atq; periculum est, ac certe vestra in me obseruantia, planè confido etiam sine vllis fœderibus sponte vos ac libere nobis id petentib⁹ tributuros. Dat. 11. Cal. April.* M. D. XIII. *Anno 1. Romæ.*

PROSPERO COLVMNAE. 9

QVOD *antea tuo nomine fecerat Fabritius Columna frater tuus, vt mihi, ꝙ Pontifex Max. declaratus essem, gratularetur, te etiam per literas fecisse, animiq; tui lætitiam ostendere cumulate voluisse, mihi certe gratißimum fuit: qui & te amaui, & virtutem tuam feci semper plurimi: quæ quidem te in primis virtus clarum apud omnes homines facit. Itaq; istam tuã in me obseruantiæ*

repeti-

repetitã testificationem læto animo accipio. Quod autem scribis te nobis præstò semper futurum, offersq; mihi te amantissimis verbis, velim sic existimes, mihi te & fuisse antea omni tempore charissimum, et nunc ista tua in nos voluntate cognita esse etiã chariorem. Potes igitur, vel debes potius confidere, q̃ ad tuam dignitatem conseruandam augendamq; pertinebunt, ea tibi à me pro mea in te voluntate, proq; mei muneris ratione semper fore paratissima. Dat. 8. Cal. April. M.D.XIII. Anno 1. Romæ.

PRO LEGATO PICENI. 10

RENVNTIATVM mihi est, Esinos his proxime præteritis interregni diebus cõtra bonos mores, contraq; iudicia à fratribus meis Bernardino sanctæ Crucis et Antonio sancti Vitalis Cardinalibus facta atq; à Rom. Pontifice comprobata, armatos in agrum Anconitanum hostiliter irruisse, crassatosq; quandiu libuit domum reuertisse: Anconitanos autem & ipsos arma sumpsisse, seq; vlcisci, controuersiasq; cum Esinis suas ferro decernere tentauisse. Quarum rerum indignitatem pro huius imperij maiestate grauiter, vt debui, tuli. Mando igitur tibi, vt magistratui & 10. ciuibus Esinæ vrbis abs te appellandis denunties, ad nos se vt conferant: Anconis item sex, quos voles, ciuibus imperes vt idem faciant, die vtrisq; præstituta ad nos veniendi, ac pœna, quanta tibi videbitur, committenda, si non venerint. Dat. 8. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

PAVLO CAPELLO VENETO. 11

ET si etiam sine tuis literis me ad summum pontificatum Dei Opt. Max. aura prouectũ esse te magnopere lætari,

lætari, pro tua in me vetere beneuolentia facile existimare potuissem: tua tamen per literas ea de re voluptatis abs te perceptæ tam illustris significatio mihi gratissima iucundissimaq; sanè fuit. Et amaui enim te omni tempore, dum Cardinalem gessi, & abs te amari volui: tuq; omnibus in me studijs atq; officijs functus es et optimi amicissimiq; hominis, & grati viri. Illud etiam pergratum nobis accidit, quod scribis ciuitatem istam vestram & Senatum eum nuntium hilari animo priuatim publiceq; accepisse. In quo cum ipsi illud egeritis, vt nostro erga vos beneuolo atq; propenso animo pares officij ac pietatis partes attulisse videamini, nos id curabimus, quoad Romanæ rei dignitas rationesq; patientur, vt nec frustra nec immeritò nos ad nostri Pontificatus nuntium gauisos fuisse perpetuo cognoscatis. Dat. 7. Cal. April. Anno primo. Romæ.

GVIDONI MAGNO MAGISTRO, ET CONVENTVI RHODIO. 12

AD diem nonum Cal. Martij Iulio secundo Pontifice Max. cœlestibus restituto, quam quidem ille migrationem omnibus sancte obeundi muneribus perfunctus placidè atq; constanter pertulit, fratres mei Ecclesiæ Romanæ Cardinales, quorum ipse in collegio tunc eum magistratum exercebam, cunctis suffragijs demortui mihi locum atq; munus detulerunt, Pontificemq; maximum fecerunt. Qua de re dandas ad vos esse literas duxi, non solum vt de mea declaratione certiores ipse vos facerem, sed etiam vel maxime vt illud sciretis, me pro antiquo perpetuoq; vestro in re Christiana conseruanda studio

dio diligentia laboribus atq; in Romanos Pontif. pietate & fide vobis ordiniq́; vestro nulla in re, quæ ad vestram incolumitatem dignitatemq́; pertineat, defuturum. Cæterum ex ijs literis, quas Iulio Pontif. Max. 4. Non. Febr. dedistis, ea, quæ Selinus Turcarum rex contra vos insulamq́; vestram cogitet, facile cognoui, quantumq́; iam longarum nauium, quantum militum habeat in vicinis vobis portubus & locis. Quam quidem vt debui rem grauiter molesteq́; tuli. Itaq; cum vestra postulata mihi maxime probarentur, omnibus vestræ societatis militibus, qui Rhodi non essent, imperaui, vt ante Cal. Mai. vel ad summum ante Id Maias se ad vos conferant. Omnes etiam Christianos homines aliquid hoc in bello muneris vobis defendendis hostibusq́; vestris propulsandis obeuntes omni animorum contracta labe purgauimus, literasq́; ea de re dedimus cõceptis verbis: quos quidem fore permultos, expectationemq́; hominum longe superaturos puto. Legatum præterea vestrum cum duabus nauibus magnis commeatu, armamentis, rebus bellicis omnibus, et bono in primis milite optime instructis ad vos propediem transmittam. Hortor aũt vos, vt forti atq; inuicto animo huius belli rationẽ administretis, memineritisq́; quantam quamq́; veram gloriam maiores vestri Rhodo insula ab exercitibus classibusq́; Sultani huius Selini aui defensa sint consequuti. Quo in bello quoniam pietatem, quoniã Christi rem, quoniam Dei Opt. Max. causam defenditis, sperandũ certe est, omnia vobis prospere atq; feliciter euẽtura. De me verò ita vobis ipsi pollicemini, vel potius plane recipite, pro istius insulæ vestræq́; societatis defensione me omnes meas vires, opes, omnium

omnium studia prompturum, in vnumq́ collaturum. Extremum illud est, vt me de rebus singulis, quæ istic agantur, certiorem quam creberrime quamq́ diligentissime faciatis. Dat. 7. Calen. April. M. D. XIII. *Anno primo. Romæ.*

THOMAE CAMPEGIO EPISC. FELTRINORVM DESIG. internuntio apud Ducem Mediolanensium.

ET *magna nobis beneuolentia Cardinalem gerentibus cum Palauicinorum familia intercessit: & nunc Dei benignitate ac munere ampliori loco positi eius ipsius gentis erga nos Romanosq́ pontifices egregia promerita memoria repetentes, illud in primis magnopere confidimus, ad nostrorum oppidorum Parmæ Placentiæq́ conseruationem & incolumitatem eam familiam magno esse vsui semper posse, magnoq́ ea de causa eius familiæ fidem & diligentiam nobis adiumento futuras. Itaq́ Galeatium Palauicinum in nostris nobis militibus placet esse, & cataphractis equitibus centum præesse: eiq́ ea stipendia dari volumus, quibus eum militum numerum alat, quæ dari nostris totidem equitum præfectis con sueuerunt. Quos quidem centum equites celeriter ab illo confici magnopore cupio: vt minus moræ sit, dum se vtiliter gerere, nobisq́ præstò esse posit. Hanc tu illi rem significabis meis verbis: quemadmodum etiam Iulius Medices Archiepiscopus Florentinorum designatus & Bernardus Bibiena Quæstor noster his de rebus diligentius ad te perscribent. Dat. 4. Cal. April.* M. D. XIII. *Anno primo. Romæ.*

MARCO

MARCO ANTONIO
Columnæ. 14

ET *animi tui præstantiam & fidem erga me Romanosq; Pontifices tuam, omnibus in rebus facile cognoui. Itaq; te de altera facio equidem plurimi, virtusq; tua nobis antea probata & cognita eo nunc & optatior est & iucundior, quo ad voluntatem illam meã, quam tibi dudum perspectam esse non dubito, amplificandi dignitatem tuam, Deus Opt. Max. etiam facultatem adiunxit. De altera nihil miror, qui antehac & huius reipublicæ maiestatem omni semper studio ac pietate fueris prosequutus, & nos amaueris, eandem te habere nunc, vel etiam propensiorem in vtrosq; voluntatem: cum & tui amantes nos ampliori loco positos, et illam ad hominis tibi amicissimi curam, & procurationẽ videas peruenisse. Cæterum de militum numero in ista vrbe nobis charissima retinendo, reliquisq; de rebus, quæ scribis: ea nobis omnia valde probantur. Iis de rebus quoniam literas ad Episcopũ Polæ Bononiæ magistratũ dedi: eas ad literas te remitto: ex quibus ea, quæ per vos curari atq; administrari volumus, perspicies. Dat. V. Calend. April.* CIↃ. IↃ. XIII. *Anno primo. Romæ.*

RAIMVNDO CARDONAE
Proregi Neapolis. 15

INTELLEXIMVS *oppidum nostrum Regium Lepidi de re Romana optime meritũ propter plurimas grauissimasq; ea in vrbe atq; agro multorũ exercituũ moras, quas aliquot annos pertulit ita fessum laboribus, ita iam exhaustum impensis ac prope consumptum esse: tuos vt milites, quos Regij & in Regiensi habes, a-*

lere vlterius non queat. Quamobrem ego? Qui eam ciui tatem valde diligo, incolumémque esse, quanquàm hoc quidem fieri iam vix potest, maxime cupio: te etiã atq; etiam hortor, vt ad tua erga nos nondum hoc loci positos plurima illustriaq; promerita hoc etiam adiungas: quod quidem nobis erit maximum atque luculentißimũ vt ex eo oppido atq; agro tuos milites deducas: ne Regienses pro suo erga nos studio vltima se damna pati sentiant: difficilimoque tempore suis precibus apud me nullum esse locum conquerantur. Id tu si feceris, tam nobis erit gratum, quàm si tantundem atque etiam eo amplius oneris Romæ ipsi detraxisses. Dat. tertio Cal. April. M. D. XIII. Anno primo Roma.

MAGISTRATIBVS REgij Lepidi. 16

ET fides ergo Romanos Pontifices, & pietas erga nos vestra, quas quidem multis in rebus perspeximus, nobis gratißimæ iucundißimæq; ceciderunt. Itaq; scire vos volumus, istam nobis ciuitatem vosq; singulos plane charißimos esse: incolumitatemq; vestrã, & fortunas omneis eò à me studio defensum iri, vt vos vestri officij nunquam pœniteat. Quod cum faciam, ad eam procurationem, quam præstare omnibus ijs, qui ad huius reipub. fidem se contulerunt, eiúsque sub tutela sunt, pro cura magistratus mei magnopere debeo, propriam etiam voluntatem erga vos amorémque præcipuum & germanum adiungam. Quod attinet ad Neapolis proregis milites à vestra vrbe vestróque agro deducendos, scripsimus ad illum hac de re diligenter: confidóque vos ea, quæ vultis, consequuturos. Prid. Cal. April. An. 1. Ro.

ANTONIO CARDONAE
Marchioni Padulæ. 17

PROCVRATORES *Regiensium, quorũ ciuitatem optime de rep. esse promeritã omnes homines intelligunt, apud me conquesti sunt, propterea quod annos aliquot plurimorũ exercituum, & impreßiones exceperũt & moras pertulerunt, ita se nunc attritos, ita plane cõfectos esse, vt Proregis Neapolitani milites ferre alerẽque nullo modo poßint. Itaq; à me precibus omnibus orantes obsecrantesq; contenderunt, ne pro suis erga nos fidei, obseruantiæ, studiorũ, laborũ meritis damna vltima perpeterentur darẽ operam, eam vrbem atq; agrũ vti Prorex suis militibus subleuaret. Id ille ni faceret, quo pacto quaq; via tantũ ipsi oneris sustinere, tantum perferre calamitatis possent, plane affirmarunt se nescire. Eas ego preces, vt debebã, pro cura pontificatus mei proq; mea in illos charitate neq; inanes esse neq; irritas cũ magnopere cuperẽ, æquißima. n. postulabant, literas ad Proregem dedi ea de re quàm potui studiosiores & diligentiores. Quẽ quidem tametsi confido, quemadmodum sæpe mihi aliàs, dum Cardinalem gererẽ, plurimis maximisque in rebus satisfecit, ita nunc etiam pro sua in me obseruãtia facile, quæ volo, esse facturũ: cupio tamen, magnopereq; abs te peto, vt rẽ apud illum iuues tuáque illa mirifica prudentia incredibilique lenitate, quibus quidem virtutibus magnopere abundas, hac in re sic vtare, vt quæ ipsum per se facturum puto, te hortatore libentius atq; celẽrius faciat: prædemq; te illi des, id ab eo si consequemur, permagni nos eam rem beneficij loco esse habituros. Tibi quidem certe tantum debebo*

vt ad meum priſtinum erga te amorē neceßitudinemq́; noſtram magnus cumulus ſit acceſſurus. Dat. Prid. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

IVLIANO MEDICI
Fratri Florentiam, 18

EX tuis literis intellexi, te à legato iſtius Reip. atq; tuo, qui apud Ludouicum Regem Gallorum eſt, certiorem eſſe factum, de ſummi pontificis munere mihi credito Regem illum magnā lætitiam cepiſſe: deq́; me multa grauißimis amantißimisq́; verbis fuiſſe loquutum. Quæq́; idem Rex de te cum illo egerit ſumma cum tua dignitate & illuſtri teſtificatione amoris erga te ſui, quantumq́; tibi tribuerit, libentißime cognoui. Iucunda etiam mihi fuit voluntas, quā præ te fers, gratum te ei atq; memorem illius in te beneuolentiæ oſtendendi: rationesq́; tuæ, quibus me de tractanda pace vti cogitem hortaris, multæ illæ quidem prudenterq́; collectæ, mihi magnopere probantur. Quibus de rebus omnibus hoc te primum ſcire volo nullam me ad rem tā pronum tamq́; propenſum eſſe, quàm ad omniū Chriſtianorū principū animos ſanctißimis concordiæ vinculis colligandos inter ſeq; cōglutinandos, nihil plane tam cupere, quàm pacē. Quā quidem ſi pacem omni tempore humelioriq́; in fortuna ſummopere cōcupiui, cuius tu meæ voluntatis optimus atq; locupletißimus eſſe teſtis potes, certe nūc Pontifex maximus, cum Chriſti vicariū gero, qui pacis fons atq; autor pacē hominibus diligentißime cōmendauit, multo magis eam velle, multo curare impenſius debeo. Neq; mea è memoria excidit, quantum Rex te amauerit, cū in Galliam turbulentis illis noſtris temporibus te

con-

contulisses, quóue loco apud se habuerit: quanta semper etiã in Gallorum reges cũ patriæ, tum familiæ in primis nostræ obseruãtia exstiterit: in qua manere te, modo cũ dignitate fiat, nõ solum volumus, sed etiã optamus. Eorundem Regũ quanta fuerint in rem Romanã merita, quanta huius ipsius, non sum oblitus. Ipse quoq;, si per illum non steterit, omnia ei paterna officia ita sum præstaturus, vt quæ tu, quæ familia nostra reliqua illi debet, etiã persoluere videamur voluisse. Quod si, vt scribis, eius animus ea quæ recta sunt cogitat, facile et ipsi inter nos conueniemus, & tu, quæ vis hac in re quæq; optas, assequêre: tuamq; apud me autoritatẽ, tuas cohortationes plurimũ valuisse cognosces. Vnum illud cogitare te est æquißimum: vt quoniã rex te internuncio vti apud nos voluit, non tu illum minus ad bene de nobis merendum tuis literis excites, quàm me ad illum amantißime complectendum es cohortatus. Extremũ est, de quo te regẽ certiorẽ facere plane volo, vt intelligas me daturũ operã, vt illum de pontificatu meo gauisum fuisse, nunquã pœniteat: præsertim si æquas atq; honestas, hoc est cum huius reip. maiestate coniunctas pacis conditiones proponet. Dat. prid. Cal. April. M. D. XIII. An. primo Ro.

ANTONIO CARDONAE
Marchioni Padulæ. 19

TVI præsentis ijs tractandis rebus, quæ ad te magna ex parte pertinent, valde egeo. Itaq; te hortor, quod bona cũ venia Proregis Neapolitani fieri poßit, ad nos venias. Dat. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

RAIMVNDO CARDONAE
Proregi Neapolis. 20

QVONIAM cum Antonio Marchione, sic enim appellant, Padulæ quædam nobis tractanda sunt rationem stipendiorũ & conditiones ab eo cum Florentinis ineundas firmandasq́ꝫ spectantia, te hortamur, quatenus sine tuo incommodo fiat ei permittas, vt ad nos se conferat. Dat. Cal. Apr. M. D. XIII. An. primo Roma.

VLADISLAO PANNONIAE Boemiæq; Regi. 21

NVNTIATVM nobis est, certos Boëmorum militum duces magnis pollicitationibus per fautores scismatis excitatos bellum cogitare: quo bello scismaticis auxilio sint, cúmque ijs coniuncti populos recte sentientes, quiq́ꝫ nobis parent, aggrediantur, remq́ꝫ Christianam exagitent atq́ꝫ perturbent. Id ipse ægre molesteq́ꝫ ferens, qui quidem à Deo vocatus, vt Christi vicarium geram, Christiani gregis incolumitati salutique consulere in primis debeo, magnopere te hortor, abs teque amanter ac vere paterne peto, vt eos Boëmorum motus comprimas, ardóremque animorum malis artibus solicitatũ restinguas, ducesq́ꝫ illos in officio contineas. Nã si se scismaticis adiunxerint, præterquam quod pœnam à Iulio secundo Pont. max. scismaticis constitutam ipsi committent, ego etiam pro mei officij ratione, quin eos sacris interdicam, pœnisq́ꝫ grauissimis dedam, facere nõ potero. Erit itaq́ꝫ optimum, ac propter tuã & eximiam in rebus omnibus prudentiã & perpetuã in Roma. Pont. pietatem expectatum abs te, vel plane etiam postulatũ, & tum illis salutare, tum tibi ad laudem & gloriã amplissimum, des operam, vt Boëmis meliora cogitantibus fa..ilius cõtra hostes Chistiani nominis nostra arma cõuerti

uerti poßint. Id si feceris, cum nobis, qui propenso animo erga te atque beneuolo sumus rem gratißimam facies, omniaq; ad tuã dignitatem atq; amplitudinem ornandam nostra studia confirmabis: tum de hac Repub. cuius nomen regibus præcipue sanctißimum debet esse, longéque commendatißimum, bene ampliterq́; promerebere. Dat. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

SIGISMVNDO POLOniæ Regi. 22

POST *eas literas, quas proxime ad te dedi, Maxilianus designatus Romanorum imperator mihi per literas & per legatũ suum significauit, Regni sui ac totius Germaniæ permagni interesse, ne Marianorum Theutonicorum societas vlla in re vel armis vel etiã concordiæ nomine abs te lædatur. Itaq; à nobis petijt, quorũ autotatẽ apud omnes nationes maximi fore non dubitabat, curaremus eam rem, vtq́; eæ controuersiæ, quæ inter vos sunt, aut iudicarentur, aut certe sustinerentur, efficeremus. Quamobrẽ ego, qui antea illis tantummodo de causis, quas ad te perscripsi, vehementer optabã, vt vel meo Legato, quem istuc mittere decreui, vel sacro Lateranensi consilio, quod mihi magis probabatur, causam totã cognoscendam terminadámq; remitteres: nunc quidem, cum à Maximiliano certiores facti sumus ad se suumq́; imperiũ atq; ad omnes Germanos eas controuersias pertinere, petatq́; à nobis vt pro nostra officij cura demus operã, ne quid ex ijs cõtrouersijs detrimenti Christiana Resp. capiat, te magis magisq́; hortari et monere volui, abs teq́; pro meo in te amore, proq́; tua in eũ quem gero Christi vicariũ obseruantia iã & petere, &*

liberius contendere, velis tuam cauſam, vt maiori cum dignitate tranſigatur, à Lateranenſi conſilio cognoſci & terminari. Primũ enim tua, deinde imperatoris totiusq; Germaniæ demum etiã noſtra maxime intereſt, quibus quidẽ ea ſocietas præcipue ſubeſt, ei ſocietati præiudiciũ nõ inferri vllo modo. Cogitare etiã illud debes, firmã quidem inter vos concordiæ rationẽ poſſe nullam inueniri, nullam eſſe pacẽ, nulla fœdera diutius permanſura, quæ non in eorũ omnium, quorũ intereſt, conſenſu voluntateq; ſanciantur. Id autem, niſi Romæ conficitur, quo pacto fieri apte poßit, plane non video. Quamobrem ſi in eam cogitationem diligentius incubueris, vt des operam, ne fruſtra ſcripſiſſe, ac temere in noſtris hortationibus ſpem hæc vt volumus tranſigendi poſuiſſe videamur: de ipſa certe Repub. deq; nobis bene te eſſe meritum, & ipſe profitebor, & tu ſenties. Dat. Calend. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

HENRICO REGI
Britanniæ. 23

ET ſi ea, quæ de tua religione atq; in hanc Rempub. nosq; ipſos propenſa præſtantiq; voluntate, deq; tuis plurimis egregijsq; virtutibus Epiſcopus Vnigornienſis Legatus tuus quotidie cõmemorat, mihi per ſe gratiſſima iucundiſſimaq; ſunt: tamen illa ipſa gratiora etiã et iucundiora efficit eiuſdem oratoris probitas, prudentia, virtus, atq; is, quo illum amplexus magnopere ſum, amor charitasq; mea prope ſingularis. Itaq; cum de te ea, quæ volo, quæq; de Rege præſtãtiſſimo magnæq; ſpei adoleſcente poſſunt dici, libenter exaudio: tum propterea, quòd ab homine nobis amiciſſimo, & virtute prædito tua

to tuæ virtutes prædicantur, vberiorem ea res nostram eam voluptatem facit. Spem enim capio fore, vt, quoniam, animi tui magnitudinem atq; præstantiam cum egregia in Deum Opt. Max. pietate, in Romanos Pontifices obseruantia maxime coniunctam & consociatã esse intelligo, & tu de tuis virtutibus vberrimos iucundissimosq; fructus, & Christiana Resp. de te magnos prouentus, egregia incrementa, illustres vtilitates sit perceptura. Quam te cogitationẽ incumbere noctes atque dies decet, vt in ista adolescentia florentiq; tua ætate ea fundamenta iacias virtutis & probitatis tuæ, quibus reliqua ætas omnis egregie præclareq; nitatur. Quod erit, si in huius pontificatus obseruantia non modo permanebis, sed etiã in dies singulos magis magisq; te accendes ad eius dignitatẽ maiestatẽ gloriã tuendam, & augendam. Id cũ vt spero, ipse feceris, curabo profecto ego enitarq;, vt ea tibi à me ornamenta proficiscantur, quibus lætari facile possis te eiusmodi cogitationes suscepisse. Hæc autẽ, atq; his lõge plura, deq; mea nõ solum spe, sed etiã erga te mente, quanquàm multa cum oratore tuo egerim, in meas tamen etiã ad te literas partim eorum aliquã facile conieci, vt ibi ipse omnia de me paterna officia polliceri vberius, & cumulatius posses. Reliquũ est, vt intelligas, eundem ipsum oratorẽ tuum, quem tũ etiã, cum fortuna leuiore nitebamur, vnice semper dileximus, nunc, quia is egregiã tibi singularemq; operam præstat, à nobis etiã impensius amari. Eius enim & prudentiam atq; agendis rebus probitatem cognitã perspectamq; habuimus iam inde ab illis temporibus, cũ is viri clarissimi patris tui istiusq; regni res negotioq; procu-

rabat summa atque mirifica diligētia: & postea ex aduersis eius turbulentisque rebus, quæ sunt illa tempora consecutæ, magnam molestiam cepimus: vtq; hominis plane probi et nobis amicissimi ægre molestéque tulimus illam calamitatem. Quas ob res atque causas omnis cū eum tibi esse charissimum existimem, illud magnopere cupio, vt mea commendatione tibi sit etiā charior, omnibusq; in rebus, quæ ad eius dignitatem pertinebunt, quibus in rebus ei asperare proueherég; illum poßit aura studij & fauoris tui, quæ quidem res erunt semper plurimæ atque maximæ, & fidem illius erga te & meam in illum beneuolentiam charitatemq; recordere. Dat. 3. Non. April. M. D. XIII. Romæ.

SACRIS VIRGINIBVS muratarum Florentiæ. 24

NVMMOS aureos ducentos procuratori vestro curari iußi, munus quidem pro mea in vos voluntate sane pusillum: sed hoc leuius initium meā erga vos liberalitatē promendi vberiores in dies largitiones consequētur. Vos tantū & hortor singulas, et amanter ac paterne rego, Deo opt. max. beatißimæq; matri semper virgini, quibus quidam vestras preces esse gratas, et probatas puto eo nomine gratias agatis, quòd me nihil omnino de sese meritum sui vicariū filij gerere in terris voluerunt, atq; in huius pontificatus tam illustri fastigio collocauerunt. Qua quidem in statione atque munere me vt excitent ad ea & cogitanda, & procuranda, quæ suæ maxime voluntati consentanea sciunt esse, vt ab ijs suppliciter petatis, ego à vobis diligenter peto, & postulo. Dat. 3. No. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

RAI-

RAIMVNDO CARDONAE Proregi Neapolis. 25

GALEATIVM, Antoniũ Mariam, Octauianũ, & Christophorum fratres Marchiones Palauicinos, quorũ egregiam erga Romanos Pontifices fidem, & obseruãtiam plurimis in rebus perspexi, tibi magnopere commendo: hortorq; te, vt omnibus in rebus, quæ quidem ad dignitatem eorum commendaq; pertineant, eos eorumq; necessarios tueare: cogitésq;, si vniuersam illam familiam charißimã habueris, téque illi commodum beneuolumq; præbueris, te mihi rem gratißimã esse facturum. Dat. 3. Non. April. M.D.XIII. An. primo. Romæ.

MAXIMILIANO MARIAE, Mediolanensium Duci. 26

ET antehac Galeatij, Antonij Mariæ, Octauiani fratrum Marchionum Palauicinorum, vniuersæq; eorum familiæ in hanc Rempub. pietas perspecta et cognita nobis fuerat, cum in Cardinalium collegio versaremur: et nunc plane illam illustriorem fecit Christophorus eorũ frater: qui accepto de Pontificatu nostro nuncio ad nos se contulit: ostenditq; quanti nos faceret multis amantißimisq; verbis. Itaq; eos ipsos, necessariósq; eorũ omnes summopere diligimus, charißimosq; habemus, & certe sumus habituri. Hæc ideo scire te volui, vt tametsi considerem vel propter familiæ splendorem, vel per sese charos tibi eos fratres esse, haberes tamen ipsos multo etiam meo nomine chariores, omnibúsque eorum in rebus amori erga illos meo tantum tribueres, quantum pro ea, qua te amplector, charitate ij, qui mihi sunt charißimi, expectare à te non temere possunt. Itaque eos tibi

tibi omnes commendo maiorem in modum: vtq; ipsos mea causa perhumaniter amplectare, plane abs te peto. Erit id mihi sane gratißimum. Dat. tertio Non. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniæ Regi. 27

PRAETER eam, quam tu quidem omni tempore Romanæ Reip. fidem pietatemq; præstitisti, pro cuius autoritate maiestatiq; defendēda plurimas grauißimasq; contentiones non es veritus subire atq; suscipere: prætereà illam singularem beneuolentiā, qua nos à mea, familiā vero nostrā ab ineunte tua ætate es prosequutus: ea etiam res non delectat, quod qui me leuioribus in fortunis degentem semper iuuisti, maioremq; esse voluisti, eundem te nunc, cùm quidem hoc in statu & dignitate summi Pontificatus Dei Opt. Max. clementia nos collocarit, libentiori animo confidimus omnia curaturū, quæ ad nostram cum huius imperij maiestate consociatā dignitatē tuendam amplificandamq; pertinebunt. Itaq; inter alia, quæ mihi quidem pro mea pietate voluptati atq; lætitiæ sunt, tuū & in Romanos Pontifices animū, & in me amorē in primis pono. Sed & hæc, & alia plura cum Hieronymo Vicco Legato tuo homine singulari prudētia prædito nobisq; gratißimo communicauimus, qui ad te omnia diligenter perscribet. Ea tu intelliges: dabisq; operam, vt quæ ad Petri nauis tranquillum prosperumq; cursum pertinent, ita cogites, vt tuam veterē in Christi vicarios pietatem nobis in puppi sedentibus etiam auxisse videare. Ego certe nulla in re dignitati, amplitudini, gloriæq; tuæ deero. Dat. prid. Non. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

BERNARDINO SEVERINI
Bisſinianorum Principi. 28

QVAM mihi tuo nomine reddidit Mannæ pixidem miles Hieroſolimitanus Vincentius, ea ſanè munus quidem & per ſe elegans, & mihi gratum fuit Vincentiũ etiam, vt veterem familiarem meum, quemq́; inprimis diligo, & vidi ipſum libenter, & quæ abs te attulit cognoui diligenter. Quibus in rebus ab eo meum conſiliũ intelliges. Dat. 8. Id. April. M. D. XIII. Anno. 1. Romæ.

IOANNI BOIARDO
Regienſi. 29

EA quæ tu his diebus proximis & amanter, & forti magnoq́; animo egiſti iſta in ciuitate mihi chariſsima, deq́; me optime merita in officio retinenda, mihi ſanè gratiſsima ceciderunt. Itaq; te de hac tua tã præſtanti voluntate vehementer laudo, fidemq́; & probitatẽ tuã facio plurimi: ſciréq́; te volo, tuam mihi rem, dignitatẽ familiam, tuos omneis magnæ curæ et eſſe nunc, & ſemper fore. Modo tu, quod reliquum eſt, eundem te in poſterum, qui quidem adhuc fuiſti, tuiq́; ſimilem & germanum præſta. Porrò beneficium optime te poſuiſſe cognoſces. Dat. VII. Id. April. Anno primo. Romæ.

THOMAE CAMPEGIO FELTRImorum epiſcopo, & Cornelio Galanti meis apud Ducem Mediolanenſium internuntijs. 30

MANDAVI Bernardo Bibienæ Quæſtori meo, ſcriberet ad vos ea, quæ ſcribenda erant hoc tempore: & erant illa quidem non minimi ponderis. Quamobrẽ eius literis fidem omnem habebitis: quæq́; volo per vos fieri

fieri, sic ea conficietis, vt de vestra diligentia & studio vos & laudandos & ornandos putem. Dat. VI. Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX.
Nomine scriptarum.

LIBER SECVNDVS.

PETRO BIBIENAE NOstro apud Venetos internuntio.

LLATVM ad nos est, Senatũ istum Venetum remq́; public. cum Ludouico Gallorum Rege fœdus percussisse, pactionesq́; inter se atq; illum firmauisse. Ea de re quoniam neque ab Legato Veneto neque abs te verbum vllum: esse autẽ ita de ista Rep. meriti videbamur, vt celari ab illa tantis de rebus non debuissemus: vera esse quæ feruntur non existimo. Quia verò à multis magnis illis quidem & probandis autoribus nuntiantur, nullam illis fidem adhibere plane non queo. Itaque, quoniam res est eiusmodi, vt maxima momẽta videatur habitura, maximasq́; & periculosissimas rerũ conuersiones allatura, has ad te litteras per meũ tabellariũ magnis itineribus perferri volui: tibiq́; mando, vt ab isto Senatu, in cuius quidem & erga Romanam Remp. illustri obseruantia, & erga me spectato perueteriq́; amore multũ confido, cures ea te de re fieri quàm diligentissime certiorẽ: ipsumq́; horteris ad omnes

nes

nes suas cogitationes nobiscum communicandas. Esse enim illi exploratissimũ debet, suam sibi incolumitatẽ dignitatẽ prope nõ maiori curæ esse, quàm sint mihi. Quibus de rebus omnibus per eundẽ tabellariũ ad me rescribes, quæ cognoueris: dabisq; operam, vt is ad nos quàm ocissime reuertatur. Dat. quinto Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

GVIDONI MAGNO MAGIstro & conuenrui Rhodio. 2

VINCENTIVM equitem Hierosolimitanum veterem familiarem meum vnice diligo: eius etiam, & opera & fide, & vtor multis in rebus hoc tempore, & vti inposterum cogito. Itaque esse illum iussi apud me. Qua de re certiores vos fieri volui, vt, si is cum reliquis vestræ societatis militibus, qui quidem ad defendendam Rhodum præsto vobis esse compelluntur, non erit, culpam in ipsum ne vertatis, néue pœnis in illos à vobis constitutis, qui edictis vestris non paruerint, eum mulctandum statuatis, sed potius vti mea causa manere hic iusso æquos vos illi atque beneuolos præbeatis. Erit id nobis gratum. Dat. quarto Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

RAPHAELLO BESALV ET socijs apud Venetos Mercatoribus. 3

MANDO vobis, vt omnem pecuniæ summam quã habetis ex rationibus Michaëlis episcopi Menopolitani, eam Petro Bibienæ internuntio meo quàmprimum curetis. Dat. 3. Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

ANTONIO MARIAE Marchioni Palauicino. 4

TVAM

TVAM quidem & fratrum tuorum atq; vniuersæ prope familiæ gentisq́; vestræ in summos Pont. fidem & pietatē, multis illam quidem in rebus mihi antea planè cognitam, nuper ex oratione Christophori fratris tui etiam libenter agnoui. Amorem autē & beneuolentiam officiaq́; vestra, quæ quidem in me nondum Pontificem max. multa et præclara contulistis, non tā ex ipsius verbis, parce enim et pudenter eam rem attigit, quàm meo more illum intuens sum recordatus. Itaq; vos omnes, teq́; in primis cū propter meas rationes, tum vestra ipsorum causa valde amo, habeóque charissimos. Tuā verò præcipue virtutem etiam ornare magnopere cupio. Itaq; cùm primū se occasio dederit, vt militum res Romana indigeat, te vocabo, & in nostris exercitibus loco egregio habere, tuámque dignitatē amplificare in primis curabo, quanquàm etiam fratres tuos eo tempore inornatos non relinquam. Hanc meam voluntatē latere te nolui, vt scires non solum amari te à me, sed etiā tuos omneis, teq́; in primis magnæ mihi curæ esse. Dat. tertio Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Ioanni Paulo Balioni. 5

MITTIMVS Perusiam Mathæum familiarem, nostrum ad perquirendum Nicolaum Foroliuiensem, quē isthic latere certiores facti sumus, curandumq́; vt is in custodia quàmprimū fieri potest, habeatur. Quamobrem magnopere te hortor, próque nostra dignitate etiam atq; etiam moneo, vt Mathæum cura, studio, fauore tuo iuues, omnibúsque in rebus illi præsto sis, vt facilius atq; celerius ea, quæ volumus, curare atque conficere poßit. Dat. Prid. Id. April. Anno primo. Roma.

Fran-

FRANCISCO PVLICAE. 6

ET diligentia tua in nostris mandatis peragendis, & Bretinori Decurionum alacritas & fides in illis accipiendis, mihi probatur. Quamobrem ad eas, quas ad me dedisti literas ita tibi respondeo, vt si tibi à Bretinorianis satisfactum abunde est, culpamq́; ab ijs ex eo tẽpore, quo te Bretinorum misimus, abesse cognosces, Præfecto nostrorum militum, ipsisq́; militibus mandes, vt ad Bretinorum ne accedant, neue in agrum Bretinorianum impetum faciant: & siqui in eo nunc sunt, vti inde quàmprimum decedant, eorumq́; res intactas post hac, atq; ipsos incolumes sinant esse. Id ni fecerint, mulctam, quàm voles, eis statuendi tibi ius facultasq́; esto. Quod verò attinet ad priorem eorum in nos mandataq́; nostra temeritatẽ, & arrogantiam, ea de re volumus, vt Episcopus Polæ Bononiæ magistratus iudicet, condemnetq́; illos, vti sibi æquũ, & iustũ videbitur. Alexandrum autẽ, quem istic in custodia scribis esse, eidem magistratui mittes, vt is de eo modis omnibus quærere posit, quæ sunt quærenda, & statuere, quæ statuenda sunt. Quibus tu confectis rebus, & rectè vt volumus cõstitutis ad nos te referes. Dat. Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

ALTOBELLO EPISCOPO
Polæ Bononiæ Magistratui. 7

DE Alexandro Nauio, quem ad te in custodia mitti iußi, diligenter abs te quæstionem haberi volo, ad veritatem admißi facinoris inuestigandam: quo rectius quæ æqua sunt, decernere atq; statuere poßis. Eius potestas tibi fiet à Francisco Pulica internuntio apud Bretino-

rianos meo: ad quem literas dedi ea de re. Id tu pro tua diligentia curabis: meq́ꝫ facies de eo, quod egeris certiorem. Praeterea quoniã Nicolaũ Foroliuiensem esse Perusiae intellexi, isq́ꝫ se vnà cum Ioanne Paulo Balione, qui est propediem ad Venetorũ castra profecturus, fortasse in viam dabit, vt se in tutũ recipiat, iterq́ꝫ istac faciet: mando tibi, vt diligenter illum inuestigari ac perquiri cures. Qui si in illius comitatu erit, des operam, vt vel à Balione ipso tibi dedatur, vel à te intercipiatur. omnibusq́ꝫ modis caueas, ne elabi subterfugereq́ꝫ te possit. Caeterũ tuae prudentiae permitto, vt prioris Bretinorianorũ in nos audaciae & sceleris de ipsis sumere poenas possis. Aequũ est autẽ, illud te prius diligenter inspicere, metúne illi nostrorũ militũ tuos admittere ad sese homines, tua facere mandata recusarint. Id si ita est, ignoscere te eis volo, nec seuerius quicquã in eos decernere. Sin aliter se res habet ex nostra dignitate negotiũ administrabis, quemadmodum tibi aequũ & iustum esse videbitur. Dat. Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Romae.

FRANCISCO MARIAE, VRBInatium Duci Vrbis & Reipub. militum Praefecto, 8

ET virtus & diligentia in regendis exercitibus tua, egregiaq́ꝫ in nos obseruantia, amor etiam erga familiã nostram tuus, qui profectò dum nos ipsi in collegio Cardinalium versaremur, omnibus in rebus semper enituit, nunc quidem, cum Dei Opt. Max. benignitate summus nobis Pontificatus creditus delatusq́ꝫ est, nos admonent, vt te ijs ornamentis afficiamus, quibus à nobis non praeteritus hoc ingressu nostri muneris videri possis. Itaque nobis-

nobismet ipsi pollicentes, eundem tuum animũ, eandem nobis fidem posthac non solum præstitum abs te, sed auctum etiam & cumulatum iri, neq; modo adolescentiã, sed virtutes etiam tuas suum certe robur incrementũq; capturas, quo eras loco & statu apud Iulium patruum tuum, qui Pontifex Max. ante nos fuit, in eodem etiam apud nos esse te volumus, tibiq; imperium nostrorũ exercituum, quo cum imperio nunc es, in annum quidem proximum certe, in alterum autem, quoad nobis libebit extendimus & prorogamus, cum eadem, quam habes, turma ducentorum equitum cataphractorum, & leuis armaturæ equitum centum, eodemq; ad eos alendos stipendio tibi solito dari nummûm aureorum tricies mille, ad te verò ipsum decies & ter mille atq; octingentorum quadraginta quatuor. Quod quidem certe munus meæ in te beneuolentiæ si vt libenti animo tibi à me defertur, ita tu eo munere gnauiter atq; strenuè fueris vsus, quemadmodum planè confidimus te facturum, non vereor, ne ad veterem meum vere paternum in te amorem adiunctis in dies singulos recentibus tuis in rempu. meritis à nobis omnia sis impetraturus, quæ ad tua commoda, dignitatem, amplitudinem ab huius Pontificatus maiestate nõ abhorrentia pertinebunt. Dat. XVI. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

PETRO BIBIENAE internuntio.

SCRIPSIMVS de mense Martij Leonardo Lauredano Venetiarum principi, mandaret vt fructus ecclesiæ Adrianæ, qui per ipsius ministros contra fas impediri dicebantur, Beltrandi Episcopi Adriæ procuratoribus

restituerentur. Id quoniã factum adhuc nõ est: causam autem eius rei dicunt esse, quòd quibusdam sacris Virginibus Venetijs in Ferrariensi agro sui item fructus iniuste detinentur, mando tibi, vt eundem Leonardum horteris, quæ Episcopo Adriano cõtra ius detenta sunt, quoniam is nihil habet cũ illis virginibus commune, ea reddi aliquando tandem eius procuratoribus imperet. Qui verò illarũ virginũ fructus à Ferrariensibus intercepti dicuntur esse, de ijs me confidat esse in petentibus administraturũ. Dat 12. Cal. Mai. M. D. XIII. Anno. 1. Romæ.

OCTAVIANO EPISCOPO Laudis Pompeiæ designato. 10

CVM pluribus te de causis alloqui magnopere cupiã valde te hortor, vt ad vrbem venias vt possim corã tecũ agere, quæ volo. Erit id mihi vehementer gratum. Dat. IX. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

MAXIMILIANO MARIAE Mediolanensium Duci. 11

QVONIAM Octauianum Episcopum Laudis Põpeiæ Designatum pluribus de causis esse hic magnopere cupio, peto abs te vt illi ad nos vt veniat, non permittas solum, sed etiam suadeas: quem quidem sum, si venerit, amanter paterneq; suscepturus. Dat. IX. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

Magistratibus Ariminensium. 12

MANDO vobis, vt Achillem Taurellium cum suis equitibus omnibus vestrum in agrum recipiatis, & quæ dari nostris militibus solita sunt, ei militibusq; eius dari iubeatis: neq; difficiles vos præbeatis ea in re, quemadmodum quidem mihi demonstratum est solere vos per-

sæpe

ſæpe facere. Id autem eo vobis erit leuius, quo iſti ipſi paucos apud vos dies ſint milites commoraturi. Dat. IX. Cal. Maias. Anno primo. Romæ.

THOMAE EPISCOPO
Feltrinorum internuntio. 13

EXEMPLVM *literarũ, quas ad Maximilianũ Mariam Ducem Mediolanenſium dedi de reſtituenda Marco Cardinali Senogallienſi oppidi Cugnoli poſſeſſione, habebis cum his literis. Tibi verò mando, vt cum ipſo Duce agas cureſq́ diligenter eã rem, quã tu ijs ex literis velle me magnopere cognoſces: vt Cardinalis ius ſuum obtineat: ne iam mihi ſæpius eadem de re ſit ſcribendum. Dat. VI. Cal. Maias. Anno primo. Romæ.*

ALFONSO ATESTINO
Ferrarienſium Duci. 14

FRANCISCVM *& Paſotum Fantutios ciues Bononienſes bene de nobis meritos captos à tuis miniſtris complures iam menſes in cuſtodia magiſtratus tui habent. Eos quoniam & amo ipſos & mihi admodum indecorum eſt meos homines honeſtos viros ſic affectos & captos abs te detineri: conſtitutũ mihi erat cum hic eſſes, te præſentem alloqui ac planè abs te petere, vt eos permitteres domũ redire. Veruntamen id facere antequam ea, quam habes mecum, magni ponderis cauſa componeretur, haberetq́ finem ſuum, ſane nolebam: ne quæ leuiora eſſent, grauioribus anteferrentur. Itaq; tu quia confecta nondum re Roma diſcedere voluiſti. Fantutiorum liberationem etiam differre aliud in tempus ſtatueram: & profecto diſtuliſſem, niſi, vt poſtea intellexi, tantula illis mora quorũ mihi ſalus chariſſima de-*

bet esse, magnum esset detrimentum, magnam calamitatem allatura. Nam præterquam quod in custodia esse atq; in carcere per se miserum calamitosumq; est: permagni eorum interest ipsos hoc tempore cum domi esse posse, tum vel maxime ad nos accedere suarũ fortunarum prope omnium constituendarum causa. Quamobrẽ ne rei eiusmodi tã per se piæ, tam mihi debitæ, tam illis salutaris confectio diutius proferatur, te iam nunc etiã atq; etiam hortor, vt eos missos facias, vt redire in patriã, atq; ad me venire poßint. In eo tametsi boni principis munere eris ipse functus, quod per te facere semper debes, tuũ tamen tũ facilem & liberalem, tũ verò propensum ad bene de merendum animum etiam libenter agnoscam. Dat. quinto Cal. Maias. Anno primo. Romæ.

FRANCISCO GONZAGAE Marchioni Mantuæ. 15

INTELLEXIMVS de Alexandro Gabloneta procuratore tuo certiorẽ te esse factum, quosdam principes in Italia viros contra te cogitare, armaq; ab ijs comparari, quibus te ditionemq; tuam aggrediantur. Itaq; te precibus omnib. petere, ne tuos populos tuasq; fortunas vllorum hominũ cupiditate atq; libidine turbari diuexariq; pateremur. Quas ad res ita illi respondimus, existimare nos neminẽ quidem in nostri Signiferi ditionem armis inuasurũ, præsertim nobis charißimi, atq; in nostræ beneuolentiæ tutelã & curã amantißime recepti. Veruntamen si quis erit tã à nobis alienus, in te vt sit atq; in tuos eiusmodi quidpiam moliturus, polliciti illi sumus, nos tibi præstò futuros, eiq; interminaturos, vt se contineat. Quod si ij nostri monitus atq; minæ

nihil

nihil proderunt: exercitus ipsos nostros Franciscúmque Mariam, Vrbinatiũ Ducẽ, generũ tuum cũ imperio ad te defendendum, hostesq; tuos, quos esse nostros existimabimus, propulsandos & profligãdos mittemus. Itaq; te volumus bono animo esse, atque existimare vrbẽ istã nobis tuã tuosq; populos nõ minori curæ esse, quàm quæ vrbes quiq; populi sub nostra ipsorum ditione sunt: eandem vtrosq; fortunam, idem periculum subituros. Quæ quidem omnia tametsi Alexandrũ ipsum ad te scripsisse diligenter existimo: volui tamen nostris etiã literis ad te perferri: vt per me quoque de meo in te animo ac voluntate fieres certior. Dat. 3. Cal. Maias. anno 1. Romæ.

S. DACIAE REGI. 16

PERLATVM est ad me, quod quidem mihi iucũdissimum fuit, magno te istarum nationũ fauore incrẽdibiliq; voluntate Regem Daciæ salutatũ, illustris viri patris tui loco bene atque laudabiliter regnare, adolescentiaq; tuæ annos egregia spe tuorũ de te populorum firmare: itaq; eiusdem patris tui desideriũ præsenti tua præstantiq; virtute facile leniri. Quã nos rẽ euentumq; tum fortunæ tum prudentiæ inprimis tuæ animi erga te nostri propensione sociantes, te paterna nostra charitate ac pietate amantissime complectimur: omniaq; tibi, quæ quidem ad Regium honorẽ dignitatemq; tuã cõfirmandam augendamq; pertinebunt, quoad nostræ rationes patientur, libentissime polliceor. Quoniã autẽ ea nostra mens est is animus, vt Christiani reges atq; Principes, qui dissentiunt inter se, concilientur, vt ad Christiani hostes nominis repellendos, suscipiẽdumq; contra Turcas bellũ cõuertere cogitationes nostras possimus, te

hortor, vt hanc nostram voluntatem iuues. Id optime fiet, si in Reges Christianos, quiqui sunt, tua arma non mouebis, tuasq́; vires non exercebis. Quorum quidem quòd vnus inprimis Henricus Britanniæ Rex multis de causis mihi esse charißimus debet: illud abs te impensius peto & postulo, ne eum Regem eiusq́; populos aut lacessas & perturbes ipse, aut id fieri permittas à tuis, hoc nobis gratius facere nihil potest. Dat. tertio Calend. Maias. M. D. XIII. Anno primo Roma.

HIPPOLYTO CARDINALI Atestino. 17

EX tuis literis intellxi id, quod etiam sine ijs exploratum mihi erat, Pontificatus mei nuntio audito te magnam lætitiam cepisse. Itaq; mihi ea de re officiosißime amantißimisq́; verbis gratularis. Aegre fers etiam suffragiorum ferendorū tempore te non affuisse. Quæ quidem mihi omnia optatißima legenti iucundißimaq́; fuerunt: ex animo enim beneuolentißimo mihi dudum perspecto & cognito sanè proueniunt. Magnopere autem vellem eo te tempore Romæ fuisse: rem enim nostram, qui tuus est in me amor, profecto inprimis iuuisses. De meo verò in te animo ita te volo existimare: amorem meum, qui quidem antea erga te atq; Alphonsum ducē Ferrariensium fratrem tuum eximius semper fuit, hac in me Dei Opt. Max. benignitate ac munere etiam auctum multiplicatumq́; esse: vt quo maior ipse sum, eo vterq; vestrum & coniunctior mihi sit, & certe charior. Quod autem mihi eundem fratrem tuum commendas: voluit is iustis quidem de causis, quas ab ipso intelliges, infectis rebus suis Roma proficisci. Spero tamen, quoniā

eius

eius rei fundamenta iecimus, quod superest, me daturū operā, vt intelligatis vos mihi ambos incolumitatemq́; vestrā magnæ curæ esse. Dat. M. D. XIII. An. I. Romæ.

PAVLO GERMANO MIGDELburgensi Forosemproniensiū Episcopo. 18

EGREGIAM in omni prope disciplina doctrinā tuam, plurimarumq́; optimarum artium scientiam maximi semper feci. Quamobrem excellens tuum ingeniū studio ac fauore meo commendare aliqua nunc iam in re atq; prosequi cupiens, libros de Pascæ obseruatione, ac mortis Dominicæ die, quos nouißime confecisti, volo, atq; igni & aqua interdico, et mando, nequis imprimere poßit, imprimiue facere, aut impressos venundare, quoad vixeris, præter te, vt vsum aliquem ex tuis laboribus hac etiam ex parte percipias, ipsiq́; tui libri diligentius impreßi in lucem prodeant. Dat. prid. Calend. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Romæ

SIGISMVNDO REGI Poloniæ. 19

PROXIMIS diebus te hortari vnis atq; alteris literis non destitimus, controuersiam, quā cum Alberto Prusiæ Magistro aliquot iam annos habes, habuistique cum eorum nonnullis, qui ante illum Magistri fuerunt, vt aliquando tandem terminari sine armis posset, velles eam sacro Lateranensi Concilio remittere, à quo quidē maxime conuenit Regum causas disceptationesq́; iudicari. Qua in re si meis hortationibus animū adhibuisti, quæq́; te facere ipse æquum, & iustum putabam, ea cōcordi inter te atq; illum voluntate es iā ita complexus, vt ei Concilio vterq; vestrū suam causam remittendam,

statuerit, eiusmodi nuntium læto animo accipiam: teq; de tua ista lenitate atque in Rempub. obseruantia magnopere commendabo. Sin autē, quemadmodum & à Thoma sancti Martini, & ab A. sancti Sixti Cardinalibus, qui te summopere diligunt, & quibus incolumitas tua, dignitas, amplitudo magna curæ est, nuper intellexi, lubens ipse paratusq; es ad ea pacta fœderaq; seruāda, quæ quidem solenniter inter vos nouissime statuta, sanctaq; sunt, quæq; propediem sunt sancienda, tua ista voluntas etiā atque ad pacē propensus animus mihi plane vehemēter probatur. Teq; magnopere hortor, ab illis ipsis, quas commemoraui, tum factis tū fiunt pactionibus ne recedas: modo eiusmodi sint, quibus arma & discordiæ auferātur, pax atque trāquillitas exoriatur. Si enim is exitus istic aut partus iam est, aut cōparari, modo velitis, potest, quid attinet noua iudicia quærere: quæ quidem vt suū ad finē perduci possint, neque breuis temporis, neq; parui sumptus propter locorū longinquitatem indigeant necesse est? Quamobrē abs te nunc quidem vehementer quæso & opto, primū vt in eadem sententia tete confirmes ac plane perstes, deinde vt nullam prorsus ansam Prusiæ Magistro des, à pacto inter vos fœdere desciscendi: vel potius vt omnia cogites, omnia præmunias, omnia moliare, quibus ille nihil queri de te, nihil inuenire causæ possit ad pacē concordiāq; reijciendam. Hoc nos hortari monereq; te nō magis nostrū est, quanquā id quidem nostrū maxime: pacē .n. à Domino relictā nobis atq; traditā cū alijs velle cōmunicare magnopere omnes debemus, quàm tuū etiā modis omnibus præstare atq; efficere, ne te frustra monuisse videamur.

Qua

Qua in re præterquã quod tuæ tuorũq; populorũ quieti optime abs te consuletur, nobis etiam rem gratißimam facies. De re autem P. cuius te obseruantißimũ semper fuisse omnes prædicant, etiã bene merebere. Dat. prid. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

ALBERTO SOCIETATIS Marianorum Theutonicorum magno Magistro. 20

SVPERIORI epistola te etiam atque etiã monui, velles eã controuersiam, quã cum Sigismundo Rege Poloniæ multos iã annos habes, vt aliquando res ipsa atque causa confici sine armis posset, vel tantisper sustinere, dum noster Legatus ad istas regiones mitteretur, qui quæ æqua essent, inter vos statueret: vel sacro Lateranensi Concilio remittere: à quo maxime cõuenit magnorum Principum causas disceptationésque iudicari. Nunc autem quoniã ijs de rebus diligentius perquirentes intelleximus proxime inter vos pactum sanctumq; esse quid vterq; vestrũ facere, quibus stare cõditionibus debeat: quo ex fœdere erat statutũ, vt quæ superessent cõtrouersiæ inter vos pactis eæ atque fœderibus ad octauum Idus Maias terminarentur: quanto maiore possum studio ac diligentia te plane hortor, quæ solenniter celebrata inter te & Regẽ Poloniæ pacta conuentionesq; sunt, eas ne reijcias, celebresq; quæ sunt celebrãda, sic plane, si erũt eiusmodi, vt bella cõtentionesq; deponantur, securitas atque ociũ subsequatur. Nã si is istic finis vel paratus iã est, vel parari vobis volentib9 potest: quid opus est nouorũ iudiciorũ: ad quæ quidẽ terminanda neq; breuißimi tẽporis, neq; minimæ impensæ

propter

propter regionum longinquitatem vterque vestrum indigebit? Quanquā vt verū fatear, pupugit me rumor quidam tibi plane non honorificus mihi etiam per molestus, qui multorū iā vocibus & sermone percrebuit iactantium, per te fieri, abs teq; impediri, ne res ad exitū perducatur. Quare his quidem literis impensius etiam abs te postulo & peto, vt quibus pactionibus pollicitus es te staturum, ijs ne te laxes fidemq; tuam præstes, omniaq; agas, coneris, efficias deniq; vt pax inter vos conficiatur: neq; Rex Poloniæ conqueri de te apud nos vllo modo poßit. Quam planè te ad rem vel hortari vel monere, non magis mei muneris est, quod tamen est in primis meū, quàm tui etiā efficere, ne frustra operā posuisse nos appareat. Ita enim & tuæ tuorumq; quieti magnopere consules, & tua in nos præclare officia constabunt. Dat. Prid. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno. I. Romæ.

CONVENTVI ET SOCIETAti Marianorum Theutonicorum. 21

SCRIBIMVS Alberto Marchioni Brandeburgensi societatis vestræ Magistro, eumq; etiam atq; etiā hortamur, vt ei controuersiæ, quā cum Sigismundo Rege Poloniæ habet, finem atq; modum adhibeat, quantumq; in se est efficiat, vt ad pacis tandem studium res consensumq; perducatur. Tum illud addimus, vt quoniā nobis renuntiatum est per illum stare, quominus causa eū quem commemorauimus exitū habeat, det operam nequis ipsum nolle pacē atq; concordiam apud nos queri iure poßit. Quæ quidem omnia vobis etiam perscribere volui: cum quia exploratum habeo conuentum istum vestrū magnæ apud illum autoritatis esse, eaq; ferè co-

gitare

gitare ipsum atq; agere, quæ vobis vnis probantur: tum quod intelligo huius ipsius culpā rei, quod adhuc confecta non sit, in vos reijci. Itaq; vos vniuersos & hortor & paterne moneo non id solum, vt Magistrum vestrum ad pacem atq; concordiam cum Rege Poloniæ ineundā ne impediatis, sed vt omni etiā vestra diligentia & autoritate compellatis ad ea pacta fœderaq;, quæ confecta proxime inter illos sunt, amplectenda atq; seruanda: quæ vero conficienda sunt, ea vt conficiat vt discordia omnis atq; dissensio tam vtriq; eorū detrimentosa, tā indigna Christianis Principibus, tam nobis molesta aliquem aliquando tandem exitum nanciscantur: ne dissentientibus studijs nationes istæ, quæ ad Christianam gloriam augendam atq; propagandam sunt aptissimæ, simultates inter se atq; odia semper exerceant, suis semper viribus conterantur. Id si vos in animū induxeritis, communiq; consilio effeceritis, egregie de me atq; ampliter vos esse meritos profitebor: rem verò atq; operā ipsis vobis magnopere debitam, & virtute dignam vestra bonitateq; nauabitis. Dat. prid. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

MAGISTRATVI BONONIAE. 22

DEMONSTRATVM mihi est nostra interesse vt Regij Lepidi forum aliquot peditum tutela muniatur. Quamobrē mando tibi, vt ex ijs militibus, qui apud te sunt, vigintiquinque pedites, qui præfectum suum habeant strenuum aliquem ac idoneum virum, illò mittas. Ante tamen quàm id facias, nostrum hoc consilium cum Rufino Regiensium Magistratu communicabis. Qui si etiam equitatu peditatuq; opus esse duxerit ad reliquū

oppi-

oppidum, eiusq; agrum muniendum, XXV. equites leuis armaturæ cum peditibus alteris totidem eorúmque præfectis ad eum mites. Dat. Cal. Maij. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

RVFINO REGII LEpidi Magistratui. 23

INTELLEXI *operæ pretium esse, istius oppidi forum aliquo militum numero præmuniri. Quamobrem mandaui Bononiæ Magistratui, vt XXV. pedites ad te mitteret cum eorum præfecto. Quibus tu stipendium dari solitum ex istius ærarij prouentibus conficies. Cæterum si ad reliquum oppidum eiúsque agrum tuendũ vel peditatus alicuius vel equitatus indigebis, eos à Bononiæ Magistratu, cum erit opus, petes. Dat. Calend. Maij. Anno primo Romæ.*

MARCO MARTELLO REgij Lepidi Quæstori. 24

MANDO *tibi, vt quæ Iulij secundi Pont. Max. tempore ex salis aliarumq; rerum vectigalibus ærario isti nostro publicanorum reliqua debebantur, ea omnia cures atque exigas. Quã quidem tu ad rem istius magistratus opis atque auxilij si indigebis, volo, huicq; ipsis literis ei mando, vt te omnibus in rebus ita iuuet, vt negotium recte atque celeriter conficiatur. Dat. Calend. Maij. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.*

CIVIBVS ET MERCATOribus Lucensibus tribus. 25

FIDE *atque integritate vestra optimorũ hominũ ac præstantiũ virorũ testimonio præclare cognita vnicuique vestrum largior, vt & merces vestras omnis generis*

neris in Galliam transalpinā mittere, & in Gallia quicquid libuerit mercium emere, & emptum in Italiā trāsportare, summatimq; mercaturam exercere, omniaq; agere vt soliti estis, & vobis vsui venerit, libere atque secure liceat duobus anni temporibus & mercatibus, qui Lugduni fiunt ad Augusti atque Nouembris Cal. Dat. XII. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

EVANGELISTAE TARASCOnio, & Iacobo Gambaro, meis apud Placentinos internuntijs. 26

MANDO vobis, vt si Raimundus Cardona noster fœderatorumq; nostrorum Imperator exercitum sibi à Ferdinando Hispaniarum Rege creditū educere e Gallia citeriore voluerit, ipsum exercitumq; eius nostro nomine recipiatis, atq; à Placentia quo ei libuerit versus per loca prouinciasq; nostras comitemini: curamq; & diligentiam adhibeatis, vt quæ solita sunt per nostros homines amicißimis exercitibus parari, ea ipsi militibusq; eius per vos parentur: quos quidem meos internuntios procuratoresq; hac in re atque illo traducendo exercitu volo esse. Dat. X. Cal. Iunias. M. D. XIII.

Monachis Neapolitanis. 27

INTELLEXI velle vos Gasparis Hispani præfecti militum cadauer ab illo, quo illatū consentientibus vobis fuerat, loco in alium minus idoneum locum transferre. Quam rem quoniā eos, quorū interest, ægre moleste q; ferre audio: vos hortor, ne eorū animos ea de causa mœrore afficiatis, cadauerq; ne amoueatis. A quo si religione impedimini, vel aliqua alia mutandi loci satis iusta causa vos mouet, id omne ad nos defertote: qui, q;

cri

erit æquum atque iustum, statuemus. Dat. VII. Cal. Iunias. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

ANNIBALI, ANTONIO GAleatio, Alexandro, Hermeti Bentiuolis germanis fratribus. 28

OBSEQVIVM *humilitasq́ue vestra, quam ad me partim ipsi accedentes pedibusq́ue meis aduoluti, partim per internuntios idem agentes modis omnibus supplices præstitistis, precesq́ue interpositæ vestræ atque effusæ lachrymæ largiter, quibus quidem subiectißimè petijstis, vt vestras, qualescunque essent, in Romanos Pontifices culpas errataque ne plecterē, ignoscerem q́ue vobis necessitate potius & vi, quàm vel sponte, vel vllo certo consilio compulsis ea facere, quæ fecistis, me in eam cogitationem adduxerunt, vt vos non indignos venia ducerē. Quare sic existimans, vobis mala multa aliquod perpessis annos nihil esse antiquius, quàm sub hoc imperio posse honeste pacateq́ue viuere, vestrum istum bonum, vt videtur, perhumilemq́ue animū fauore, vel amore potius amplectens meo, nec tam pœna, quàm pœnitentia vestra contentus, primum quidem vobis cum vestra in eos, qui ante me fuerunt, Romanos Pont. omnis generis delicta tum pœnas ob id lege Iulia cōstitutas remitto, atque aboleo ita quidem, si mihi prædes dederitis sestertium duū militum, vos à meo & eorum, qui mihi successuri sunt, Pontificum Maximorum imperio mandatisq́ue non discessuros, neque quicquam vnquam contra me atque illos tentaturos. Domos deinde, villas, fundos, bonaq́ue omnia sacerdotijs exceptis, quæ quidem bona ante diē Calend. Nouembr. M. D. XI. Ioannes Bentiuolus & Geneuera*

paren-

rentes vestri vestrumq́ singuli quocunque nomine habebatis, possidebatis, ea nobis vniuersa, etiam si in alios translata sint, condono ea lege, dum quæ à vobis rerum & pecuniarum summæ debentur, quibus de summis liquet, earum creditoribus antea satisfactum sit: quibus verò de summis nondum liquet, de ijs vos omnibus, cum liquebit satisfacturos: deq́ iuri stando prædes à vobis cautionesq́ sint datæ quos prædes quasq́ cautiones esse idoneas magistratibus sit probatum. Deniq́ vniuersam vestram familiam atque eos omnes, qui aut vobiscum exilio multati sunt, aut quoniam vestrarum partium sunt habiti, postea in exilium sunt missi, quiq́ vos sequuti sunt, eundem ad statũ conditionemq́ repono atq́ restituo: & præter hæc ad patriam etiam reditum illis omnibus tutum atque liberum mando esse, ijs exceptis, qui hominem occiderint: quos quidem volo in eo quo nunc sunt, exilio, priuatione, interdictis manere, vtpote malæ fidei homines, atque immeritos, quibus quicquam tale res hæc publica largiatur. Volo item, vt illi, quorum nomina in nostris ad Episcopum Polæ Bononiæ Magistratum dandis propediem literis ex eo numero excipiemus, ad patriam ne redeant, néue recuperationem bonorum suorum adipiscãtur, quoad aliter iussero. Quoniam autem per difficile, admodum vobis futurum intelligo, duum milium sestertium prædes ærario dandos nostro reperire, qui perpetui maneant: satis habebimus eos à vobis per triennium duraturos & valituros dari quo in tempore aut rem totam terminabo, aut alteros à vobis prædes datum iri, quoad opus erit, iubebo. Quæ quidem omnia de plena Christi gratia munificoq́ sinu depromta col-

 pta col-

pta collataq; in vos si ad bonam mentem reuersos perinde accepisse vos intellexero, vt propensa perpetuaq; vestra in nos obseruantia, cultu, studijs, officijs, diligentia huius vos nostri muneris in posterum esse meriti atque grati videamini, voluntas erga vos mea pronusq; ad incolumitatem vestram animus etiam augebitur: deq; vestro ipsorum ad patriam atq; lares vestros reditu, quem adhuc vobis liberisq; vestris præcludimus, ea, quæ à nobis precibus omnibus petijstis, quæq; vultis aliquando statuemus. Dat. VII. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Bononiæ magistratui. 29

MAXIMILIANVM, Romanorum Imperatorem designatum summopere amo: eiusq; maiestas, amplitudo, dignitas, resq; omnes mihi magnæ curæ sunt. Itaq; cum intelligam in illius oppido Mutina periculum esse, ne, per seditiosos homines tumultus aliquis excitetur, qui in eius fraudem vergat, inclinationemq; afferat eius rebus, quibus de omnibus valde quidem sollicitus sum: mando tibi, vt si Vitus Frustro, qui eius nomine ei oppido praeest, seditionum & nouarum rerum causa, quas is commoueri videat, abs te auxilium petierit, omnem eam armatorum hominum & militum nostrorum manum illi mittas ad vrbem tuendam tumultusq; compescendos, quam is volet: curesq; omni studio, vt imperatoris res tam sint tutæ, quàm huius reipub. atq; nostræ. Dat. Prid. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Heluetiorum pagis duodecim. 30

LECTIS vestris literis, quibus à me petitis, vt declarationem vestram de Episcopo Gebennensi factam velim ratam probatamq; esse. Equidem libenter hac in re vestris

re vestris postulatis annuissem, nisi Duci Allobrogum antea scripsissem mihi statutum esse, cuius nomen ad Episcopatum illum sim sublecturus. Itaq; vos potius hortor, vt eum ipsum, quem nominabo, gratum optatumq́; habeatis. Id si feceritis, & erit mihi sane gratum, & reip. dignitatis per vos ratio habebitur. Dat prid. Cal. Iun. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

Magistratui Regij Lepidi, & M. Marcello Quæstori. 31

VOLO & vobis mando, vt omnes istius ærarij prouentus & vectigalia pristinum ad statum et rationem, atq; eam, quam lege Iulia formam acceperant, reuocetis: eaq́; deinceps vtamini. Calend. Maij. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

PETRO BIBIENAE INTERNVNTIO. 32

EXEMPLVM literarum, quibus literis ad Leonardum Lauredanum Venetiarum Principem scribimus Franciscum Marchionem Mantuæ in nostram fidem esse receptum, ipsasq́; literas cum his ad te litteris mitto, vt & nunc quidem eam illi rē meo nomine significes, reddasq́;, quas ad eum literas dedi, & posthac quibuscunq; in rebus Francisco ipsi apud istum senatum esse vsui possis, eum iuues, vti & hominem de nobis optime meritum nobisq́; charissimum, & signiferum nostrum, & in fidem nostram receptum. Dat. VI. Non. Maias. Anno primo. Romæ.

LONARDO LAVREDANO VENETIARVM Principi 33

FRANCISCVM Gonzagam Marchionem Mantuæ vrbemq́; eius & ditionem in beneuolentiæ nostræ fidem & patrocinium recepi. Nam & amaui hominem, cum inter Cardinales essem, omni tempore: & amari me ab illo plane perspexi: plurimaq́; eius in nos familiamq́; nostram egregia officia & studia extiterunt. Eam rem tibi esse cognitam volui, primum vt ipse pro eo, quo te remq́; istam publicam amore charitateq́; amplector, mea omnia, beuilentiæq́; in primis rationes tibi senatuiq́; tuo notas atq; declaratas facerem: deinde vt tu illum eiusq́; oppidum, populos, reliqua omnia omnibus posthac in rebus ita tractares, vt intelligeret, cuius ipsius tuendi nos curam studiumq́; susceperimus, cum non solum propter huius imperij maiestatem Signiferiq́; officium, quem gerit, sed etiam quod à nobis vnicè diligitur, abs te tuaq́; Repub. esse tutißimum. Dat.6. Non. Maias. M. D. X I I I. Anno primo Roma.

Magistratibus Parmæ. 34

OPTIMVM vestrum in nos alacremq́; animum, quem quidem mihi Benedictus Rubeus vestro nomine detulit, libenter agnosco. Et quoniam diligentiam adhibui, vt sub Reip. imperium rediretis, redeuntes nunc vos paterno amore charitateq́; amplector atq; recipio: dabiturq́; à me quidem opera, vt vos ciuitatemq́; istam perinde tractem, vt neq; meæ me diligentiæ in ea recuperanda, neq; vos vestri in rep. recolenda studij obseruantiæq́; pœniteat. Dat.tertio Non.Maias. Anno primo Romæ.

Magistratibus Placentiæ. 35

ET obsequium vestrum & cultus, quem mihi Lazarus

zarus Maluicinus & Nicolaus Scottus Interpretes vestri diligenter præstiterunt, gratus mihi atq; optatus accidit. Itaq; de eo vos studio, quod quidem maximum, vt sub huius reipub. imperium rediretis, communi omnium consensu adhibuistis, & laudo, & redeuntes in fidem meam clientelamq; recipio: daboq; operam, vt magis magisq; in dies singulos id voluisse vos atq; fecisse lætemini. Dat. tertio. Non. Maias. Anno primo Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum apud Mediolanenses Internuntio. 36

MANDO *tibi, vt oppida Placentiam & Parmam sub reip. imperium redeuntia nostro nomine recipias liberaliterq; tractes, quemadmodum quidem eorum ciuium erga nos voluntas, studium, pietasq; postulat. Dat. tertio Non. Maias. Anno primo Roma.*

M. Antonio Columnæ. 37

MANDO *tibi, vt Cotignolam oppidum in deditionem nostro nomine recipias, itaq; tractes, vt eius municipibus atq; incolis nihil detrimenti tuis à militibus inferatur. Cæterum quod ad arrogantiam ipsorum attinet, multamq; ea de causa Decurionibus statuendam, quid fieri oporteat, scribam ad Bononiæ Magistratum prope diem. Dat. tertio Non. Maias. Anno primo Roma.*

Magistratui Bononiæ. 38

MANDO *tibi vt Achillis Taurellij, cui nuper præfecturam militarem contuli eiusq; militibus statiua des eo in loco, qui tibi esse opportunior videbitur: eisq; dari mandes tectum, lignum, stipulam, vti solitum est, maximeq; conuenit. Dat. quinto Id. Maias. Anno primo. Roma.*

Guido Vainæ. 39

CVM tibi certum statutumq; sit Roma discedere, idq; vt nobis volentibus tibi facere liceat, precibus omnibus petieris: vti de Iulo Secundo, cuius stipendia annos aliquot multa cum laude fecisti, optime merito tibi quod petis, do atque tribuo. Itaq; & Roma proficiscendi, & ad quascunq; nationes Reges populos te conferendi, atque vbi volueris gentium commorandi, harum literarum significatione tibi facultas esto: teq; illis ipsis, ad quos accesseris, quemadmodum quidem de viro egregiæ spectatæq; virtutis, deq; homine meis omnibus valde amico mihiq; perchario facere me conuenit, studiose diligenterq; commendo. Dat. tertio Id. Maias. Anno primo. Romæ.

Franscisco Marchioni Mantuæ. 40

INTER Petiliani Comites, quemadmodum appellãt, et meã familiam meq; ipsum in primis, quo tempore Cardinalem gessi, plurima beneuolentiæ necessitudinisq; officia paria & mutua extiterunt: vt nihil nolle nos eorum causa, nihil ipsi nostra potuerint, quod ab amantissimis coniunctissimisq; hominibus esset petendum. Ea necessitudo à maioribus nostris constituta eo nunc quidem cum ijs, qui superstites sunt, seruatur à me diligentius, quo ipsi magis de rep. benemerentur, cui præesse me Dei largitas atq; benignitas voluit. Quamobrem etiam abs te peto, vt Colæ Chiappino bonorum, quæ ab egregio viro patre suo amantissimo tui sibi relicta in Brixiano habet, Asulanam possessionem ne perturbes: sed ipsum patris sui hæreditate optime parta frui permittas, vel quia ita te velle æquum honestumq; est, vel quod in eo

mihi

mihi ipsi gratißimum feceris. Dat. prid. Id. Maias. Anno primo. Romæ.

Magiſtratui Bononiæ. 41

Ex *tuis literis intellexi Cotignolæ oppidum ſeſe noſtris militibus dedidiſſe. itaque poſtulas vt tibi mentem meam in eo ſignificem. Qua in re volo, & tibi mando, vt oppidanos ita multes itaq; punias, vt arrogantiæ, qua in nos ſunt vſi, eos pœniteat, diſcantq; ſe gerere reuerenter, exemploq; cæteris ſint, nihil temere faciendi. Dat. prid. Id. Maias. Anno primo. Romæ.*

Magiſtratui Foroliuienſium. 42

Mando *tibi vt quicquid ſtipendij nomine M. Antonio & Mutio Columnæ Præfectis equitum noſtris ab iſta ciuitate dudum inſtituti atq; recepti debetur (Debetur autem, vt mihi demonſtratum eſt. Mutio quidem prope integrum ſolidum, M. Antonio verò non nomina certe portio) id eis omne ſubductis rationibus curari iubeas ſine vlla mora. Dat. quarto Non. Iun. Anno primo. Romæ.*

Alfonſo Ateſtino Ferrarienſium Duci. 43

Svperioribvs *diebus te ſum per literas hortatus velles Franciſcum & Paſottum Fantutios ciues Bononienſes huius Reipub. homines captos à tuis liberos miſſosq; facere, ſperans me id abs te pro Reip. dignitate facile impetraturum. Poſtea verò quàm ab Hadrianorum Epiſcopo legato tuo cognoui te laxiorem quidem illis commodioremq; carceris conditionem mea cauſa dediſſe: de libertate verò eis reſtituenda tempus ad deliberandum ſumpſiſſe, dum Hyppolitus Cardinalis frater tuus Romam accederet: iterum te atq; ſæpius & hortor*

 & moneo,

& moneo, cogites, quàm sit honestum nostros municipes, honestissimos viros abs te captos tamdiu detineri. Quæ quidem res quoniam sine nostræ dignitatis diminutione differri diutius non potest, præterquam quod illis nihil tale meritis mora omnis laboriosissima ærumnosissimaq́ est, abs te magnopere peto, ne Fantutiorum liberationi tempus vllum vlterius des: vt gratus erga Deum humilisq́ animus, atque officiosa in eius vicarium mens esse tua facile appareat: quo nihil potest esse laudabilius. Dat. octauo Id. Iun. Anno primo. Romæ.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 44

VENIT *ad me Hercules Atestinus, narrauitq́ mihi ab Augustinis ciuibus tuis ad sestertium ducenties sibi iampridem deberi: proq́ ea summa adamãtem eum, quem ab ipsis Iulio Secundo diuenditum nos habemus, obligatum sibi esse affirmauit. Itaq́ petijt agerem tecum, vt Augustinis mandares, sibi quod debent, persoluerent: id ni facerent, à me cuius in potestate adamas est, eos nummos sese dixit petiturum. Quamobrem quoniam Iulio nihil omnino harum rerum denuntiatum fuit, isq́ gemmam eam aperte mercatus omne illis pretium persoluit, quo de pretio atque summa pacta inter ipsos stipulationesq́ extiterunt: ego sanè, qui nihil eius rei habeo, quod non sit Reip. pecunia comparatum, te etiam atq́ etiam hortor, cogas ipsos ciues tuos Herculi fidem soluere, vt & is perspicua in re neque sanè noua perueniat ad suum, & mihi molestia ea de causa non exhibeatur. Dat. octauo Id. Iun. Anno primo Romæ.*

Magistratui Bononiæ. 45

Et si

ET *si mihi dubium non est, quin omnes nostri Præfecti militum paratissimi sint, quocunq; oporteat proficisci: volo tamen, vt ijs omnibus eorumq; vicarijs qui istic sunt, significes, sese mihi rem gratissimam esse facturos, si quàmprimum cum suis militibus Parmam Placentiamq; se conferent tantisper, dum ea municipia in ijs bellorum motibus, quos illis in locis excitari audio, se à me deserta esse destitutaq; ne arbitrentur: quæ quidem certe mèrita de nobis sunt, vt eorum incolumitatem salutem fortunas non negligamus. Id vt libentius faciāt, recipere te eis volo, quartam alteram vnius anni stipendiorum partem, quam adhuc non merent: à Quæstoribus repræsentatum iri. Quod si nihilosecius profectionis excusationem aliquam quispiam afferet, ei te volo dicere, abunde me ea incommoda repositurum: non enim facti modo prædicationem atq; laudem, sed etiam laborum suorum præmium consequetur. Dat. quinto Id. Iun. Anno primo Romæ.*

Præfectis militum eorumq; vicariis. 46

CVM *magnopere vos cupiam, cum ea manu, quam habetis Parmam atque Placentiam accedere ad ea municipia nobis quidem charissima tuenda atq; munienda, ne se illi à me ciues atq; municipes in his rerum motibus turbulentisq;, temporibus vel obliuione præteritos, vel amore ac studio destitutos putent, scripsi ea de re ad Magistratum Bononiæ pluribus verbis: quas ad literas vos reijcio. His tantum vobis literis exploratum esse cupio, si eam profectionem alacri animo atq; studio susceperitis, apud me præclare posueritis. Dat. quinto Id. Iun. Anno primo. Romæ.*

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. NOMINE scriptarum.

LIBER TERTIVS.

MAXIMILIANO MARIAE MEDIOLANENSIVM DVCI.

LLATVM est Heluetios pro tua ditionisq; tua propugnatione cum Gallis apud Nouariam conflixisse, eosq; superauisse, ac prope ad internitionem pulsos fugatosq; redegisse. Ea res tametsi propter eorum magnum numerum, qui quidem Christianae Reip. esse vsui aliquando potuissent, meum animum dolore admodum perculit, tamen pro tua in nos obseruantia & meo in te tuosq; omneis veteri singulariq; amore magnopere gauisus sum, qui de te statu rerum tuarum deturbare atq; expellere sunt aggressi, eorum conatus cogitationesq; non solum irritas & inanes fuisse, sed ipsis etiam insignem cladem attulisse. Cuius quidem euenti atq; victoriae Deo Opt. Max. qui te tueri atq; defendere voluit gratias agere, tantorumq; beneficiorum summam illi acceptam referre te in primis decet: vt pius in illum esse, ac dignus eo munere maxime fuisse videare. Quod quidem fiet, si duci efferriq; te victoriae dulcedine non sines, neq; statues eos omnes, qui contra te aliquid conati sunt, vsquequaque velle te perdere ac persequi. Quam in cogitationem vt incumbas, lenissimeq; agas,

agas, eodem illo meo te amore beneuolentiaq; admonitus vel potius impulsus te rogo, & quidem valde rogo: atq; vt si quid à quoquam erratum peccatumq; est, est autem fortasse à multis, venia id magis, quàm vindicta dignum existimes, à te peto. Sic enim melius eorum, qui ab alienati sunt animos tibi beneuolos reddes, neque infirmabis vllam rerum tuarum partem. Quî enim potes in vllos animaduertere, quin ditionis tuæ homines mulctes ac punias? Quod si sæpe facias, tuas ipsius opes debilitaueris. Accidet enim id, quod esse tibi exploratissimum debet, vt minus multa perficias, cum timore, non beneuolentia, erunt negotia constituenda. Extremum illud adiungitur, quod quidem haud scio, an omnium primum atque maximum sit, quod si parces multis, si veniam pluribus dabis, imitatus Dominum fueris, qui tibi vires subministrauit ad tui nominis hostes fugandos atq; propulsandos. Nihil enim illo mitius, nihil iniuriarum minus retinens, nihil ad parcendum, ad miserandum pronius atque profusius vnquam fuit. Quamobrem redeo ad illud, vt te amantissime horter, vt tua victoria quàm moderatissimo quamq; leuissimo animo vtare. Quod si feceris, neq; aures maleuolis hominibus præbueris, id quod solet esse difficillimum, efficies, prudentiamq; cum fortuna coniunges. Dat. tertio. Id. Iun. Anno primo. Romæ.

Raimundo Cardonæ Proregi
Neapolis. 2

HELVETIORVM contra Gallos victoria: de qua nuntij nuper ad me sunt allati, non solum propter Maximiliani Insubrũ Ducis incolumitatem fortunasq; eo prælio restitutas plane atque confirmatas, sed etiam

quia tu pro illo laboraſti, mihi gratiſſima atq; iucundiſſima accidit. Quanquàm ſanè tot fortes homines, tot claros viros, tantam tamq; bellicoſam manum, quæ quidē reip. Chriſtianę dignitatem tueri facile propagareq; potuiſſet, funditus periſſe non moleſtiſſime ferre non potui. Pacem enim maxime, non bella, hominumq; in Deum pietatem, non iacturam Chriſtiani ſanguinis, aut prælij dimicationem cupere ſinguli exoptareq; debemus. Quoniam autem autem ad Maximilianum dedi literas, quibus literis hortatus eum ſum ne omnes illos, qui aliquid in ſe conati molitiue ſunt, dignos putaret quos vſque ad internitionem perſequeretur, peto abs te, quem quidem ſcio plurimum apud ipſum valere, vt autoritate tua ſtudium meum iuues oſtendasq; ei nihil eſſe viro Principe dignius, nihil omnino laudabilius placabilitate, lenitate, miſericordia, nihil contra deteſtabilius inclementia iracundia, crudelitate. Itaq; velit iniuriarum obliuiſci, mitemq; ſe atque flexibilem ad humanitatem præbere: vt & dignus eo munere, & optimi tranquilliq; animi atq; in primis Deo grati eſſe maxime videatur, ſuorumq; populorum non tam fortunas, quam etiam animos poſſidere. eisq; amiciſſimis & beneuolentiſſimis vti poſſit. Id ſi feceris, et ipſi optime conſulueris, et certe mihi, qui ſumma illum beneuolentia ſum complexus, quietemq; & multorum finem laborum cum omnibus, tum illis maxime populis aliquando tandem dari cupio feceris gratiſſimum. Dat. tertio Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. 3

HERI *pro me ſingulari in te amore & ſtudio te*

ſum

sum per literas hortatus, velles in ista tua recenti contra Gallos victoria moderatißimo animo vti, neq; duceres eos vniuersos, qui quidem aliquid in te conati sunt esse vsquequaque persequendos: rationesq; quæ me ad eas hortationes impellebant, illis in literis exposui. His autem literis Gulielmum Marchionem Montis ferrati eadem de causa tibi magnopere diligenterq; commendo. Qui quoniam tenuem ditionem, neque opibus neq; viris præstantem habet, non potuit se inimicis tuis opponere, eisq; interdicere ne per ipsius fines contra te copias suas ducerent, aut etiam ne illis ex locis secum traherent, quos vellem: tibi idem permissurus, si tu in Galliam exercitum ducere voluisses. Quamobrem cum mihi omnium Principum Christianorum, omnium populorum salus incolumitasq; curæ esse maxime debeat, existimaui esse te commonefaciendum, malles in eum, qui præterea nobis familiæq; nostræ omne est necessitudine coniunctißimus liberalitatem & beneuolentiam, quam vel odia vel crudelitatem exercere. Sic enim & quæ te digna sunt, statues, & ditionem tuæ ditioni proximam eo tibi officio magnopere deuincies, & mihi erit gratißimum, si te in illum mitißimo esse animo atque amicißimo intellexero. Deus etiam, qui tantum in te præsidij tantum gloriæ contulit, ea de re atq; clementia magis magisq; te in dies & amabit & tuebitur. Dat. secundo Id. Iun. Anno primo. Roma.

Raimundo Proregi Neapolis. 4

GVLIELMVM *Marchionem Montis ferrati virum probum & spectata virtute hominem, & cum mihi plane charißimum, tum meis prope omnibus veteri bene-*

nolentia

uolentia & necessitudine coniunctissimum commendo tibi sane quàm diligenter: Petoq; abs te, vt Maximiliano Insubrum Duci persuadeas, ne in eum ditionémue eius velit quicquam durius aut acerbius cogitare, propterea quòd is Gallorum rebus non auersissimus fuerit. Is est enim eius regni status atq; conditio, vt inimicus esse Gallis etiam si velit non possit. sed quoquo modo se res habet, mihi gratissimum feceris, & Dei Opt. voluntati maxime consentaneum, qui suas iniurias obliuisci, quàm vindicare mauult, quemq; imitari nos oportet, si Guhelmum cura, ope studio, autoritate tua iuueris. Idq; vt facias te plane rogo ipsum autem gratissimum & tua beneuolentiá dignissimum cognosces. Dat. Id. Iun. Anno primo Roma.

Maximiliano Mariæ Duci Mediolanensium. 5

PALAVICINORVM *gentem tibi quidem magnopere deditam tuiq; nominis obseruantem omni tempore fuisse non dubito. Ego certe vniuersam singulari beneuolentia sum complexus. Itaq; te plane hortor, vt in hac tua illustri contra Gallos victoria Palauicinos omnes liberaliter tractes habeasq; meo nomine commendatissimos. Quorum si quis etiam in his rerum mutationibus animorumq; fluctibus, quos hæc tempora tulerunt, à te alienior fuit, quanquàm id quidem credere vix possum, sed tamen si fuit, eam tu rem ne vindices, néue propterea in illum animaduertas, abs te peto: sed vt lenissimo animo sis, atq;, vt Principem virum decet, plane mitissimo ac liberalissimo. Dat. Id. Iun. Anno primo. Romæ.*

Maxi-

Maximiliano Mariæ Mediolanensiũ Duci. 6

CONSTANTINVM *Cominatum Acheorum Ducem Macedoniæq; Principem & Consilij Lateranensis custodem, quem propter eius plurimas egregiasq; virtutes, atque in Romanos Pont. merita perq; veterem obseruantiam tuendum mihi atq; ornandum suscepi, auxilio tuo ijs in rebus, quas in Monteferratensi habet, egere magnopere intellexi. Eum igitur tibi commendo in maiorem modum. Rem profecto mihi gratissimam feceris: si omnibus in rebus, in quibus illi esse vsui poterit studium & liberalitas tua, Constantinum iuueris. In quo certe tuam in me obseruantiam maxime agnoscam. Id vt facias, pro meo quidem in te amore paterne, pro nostra verò in illum beneuolentia studiose diligenterq; abs te peto. Dat. Id. Iun. Anno primo. Roma.*

Magistratui Parmensium. 7

CONTVLIT *se ad militiam nostram Benedictus Rubeus Parmensis, cum leuis armaturæ equitibus L. De cuius fide egregiaq; voluntate ac virtute locupletissimos testes habeo municipes eius prope vniuersos. Quamobrē mando tibi, vt ei statiua tribuas, quo in loco agri Parmensis aptius quoq; commodius id fieri posse constitues: stipendiumq; des, queadmodum solitum est dari. Et præter hæc eum ita tractes, vt mihi esse plane charus videatur. Dat. XV. Cal. Iulij. Anno primo. Romæ.*

Guidoni Magno Magistro & conuentui Rhodio. 8

SCRIPSIT *ad me Aconitanorum ciuitas nauem eorum permagnam Byzantium euntem, cui Vincentius Anconitanus præerat, mercibus Florentinorum et Picentum*

tium onustam apud Melum insulam à Santolino Rhodio pirata nulla Reip. Florentinæ, nulla huius imperij ratione habita captam atque abductam fuisse. Eam ego rem, vt debui ægre molesteq́; tuli, à vestris scilicet ciuibus, qui quidem omni tempore Christianæ Reipub. propugnatores acerrimi omnibus ab hominibus sunt habiti, cum amicos & socios, tum etiam nectigales meos ita turpiter esse violatos. Itaq; te Conuentumq́; istum tuum diligenter maximopereq; hortor, des quo celerius fieri potest operam, vt ea nauis cum mercibus omnibus, quæ quidem merces in ea erant tum cum est capta, earum dominis sine vlla impensa restituatur. Aiunt enim piratam illum sestertia centum sexaginta captiuis dimittendis, nauis mercibusq́; reddendis petijsse. Id tu cum pro Reip. dignitate efficies, vt ea quæ omnium Christianorum communis est mater, læsa proditaq; à tuis te, quasi gratum filium sui defensorem habeat: tum certè vt iustitiæ seruias, ne cuiquam quicquam per tuos contra fas, contra æquum, contraq́; bonos mores auferatur. Sed omnino etiam ea te causa mouere debet maxime, ne istius societatis optimum sanctißimumq́; adhuc nomen illustrisq; gloria notam hanc ignominiæ contrahat. Quibus quidem causis rationibusq́; omnibus illud adiunges, te in eo mihi, qui te summopere diligo, rem gratißimam esse facturum. Dat. XVI. Calend. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiensi. 9

MANDO *tibi, vt Petro Flisco Cesenæ Magistratui eum militum numerum mittas, quem is abs te petierit, ad factiosos sceleratosq́; latronum duces, quos illis in locis impune versari audio, compescendos & comprehen-*

dendos. Is enim animi nostri sensus est, vt qui male viuunt flagitiosiq́ sunt, suorum scelerum pœnas luant. Dat. XII. Cal. Iul. Anno primo. Romæ.

Guid. Magno Mag. & Conuentui Rhodio. 10

SCRIPTIS *prioribus literis, quibus tecum egeram de naui Anconitanorum, quam Santolinus Rhodius interceperat, restituenda, certior factus sum præter eorum, quos commemoraui, Senensium etiam ciuium sericas laneasq́ merces magni pretij ea in naui fuisse. Quamobrem vt idem illud conficias, eo maiori studio te nunc hortor, quo nobilissimmæ vrbis & nostri studiosissimæ deq́ nobis optime meritæ ciuium damna detrimentaq́ adiuncta sunt cum Florentinorum & Picentum iacturis. Itaq́ ad eas hortationes, quas illæ meæ literæ continebant, magnum vt cumulum his additum literis existimes ad te Conuentumq́ istum accendendum, vt eam curam procurationemq́ suscipiatis, magnopere à vobis peto. Erit id mihi supra quàm dici poßit gratum. Dat. XIII. Cal. Iul. Anno primo. Romæ.*

Alfonso Duci Ferrariensium. 11

SI *te non amarem, neq́ tua mihi dignitas curæ esset, tamen pro reipub. maiestate te hortarer, velles Franciscum & Paulum ciues Vicetinos ex nobili portorum familia honestos homines quodq́ maxime ad rem pertinet, sacerdotio adlectos, quos quidem ad vrbem venientes captos in mari multos iam menses in custodia istic habes, aliquando tandem missos facere. Aequum est enim, vt qui omnium Christianorum omnibus in terris curam tuendorum conseruandorum gero, eorum, qui Romæ in Cardinalium familijs, in ore Pontificum Maxi-*

 morum,

morum, in sacerdotum collegio plures sunt annos laudabiliter versati, iacturas, incommodaq́ non negligam. Nunc autem, cum ea beneuolentia erga te sit nostra, vt tuarum actionum famæ nominis rationem habeamus, te etiam atque etiam eadem de re his duxi literis esse commonefaciendum. Peto igitur abs te, ne id vlterius malum sinas progredi, quod cum tibi in primis dedecori est, dum quos vbique gentium tutos esse conuenit, ij abs te violantur, tum reip. fraudem indignitatemq́ continet: quæ probos & egregios viros ac diu Romæ multa cum laude versatos sacris præsertim addictos male abs te haberi aut negligat, aut si non negligit, tamen ferat. Sed ipsos quamprimum in libertatem restituas. Neq́ enim quæ fortasse ratio illos capiendi tunc fuit, quanquã quidem nulla adduci ratio eius rei satis iusta potest, ea nunc est etiam retinendi: cum non solum commercia cum nostris hominibus & locis tuæ oppida tuiq́ populi habeant, sed tu ipse quoque fauore meo studio beneuolentia tuis iam in rebus non semel vsus fueris. Quamobrem ne vel Pontificis Max. ratio, vel meus in te amor parum apud te habere ponderis videatur, erit tuæ et prudentiæ et probitatis, dare operam, vt ij ad vrbem venire quamprimum poßint. Dat. XII. Cal. Iul. Anno primo. Romæ.

Magistratui Bononiæ. 12

QVONIAM *satis confidimus omnes nostros militum præfectos paratißimos esse, quocunq́ opus est, sine vlla mora proficisci: mando tibi, vt eos omnes eorumq́ vicarios, qui istic sunt adhibeas, eisq́ meis verbis denunties, vt ad vrbem Veronam Maximiliano Imperatori contra Venetos defendendam se quamprimum conferant:*

rant:

rant: qui quidem meritus de nobis est, ne eius ditionem vllis ab hominibus vexari deripiq́ permittamus. Quod vt etiam facere libentius aggrediantur, recipere te eis volo quartam alteram vnius anni stipendiorum partem per Quæstores eis nostros propediem datum iri. Dat. XIIII. Cal. Iul. Anno primo Romæ.

Magistratui Rauennæ. 13

ALLATVM ad nos est Federicum Gonzagam Francisci Marchionis Mantuæ filium, dum à me, ad quem quidem officij causa venerat, in patriam rediens iter per agrum Rauennatem faceret, ab agricolarum magna manu, qui se in insidijs locauerant, ita exceptum fuisse, vt parum abfuerit, quin ab illis trucidaretur: ancipitiq́ fuga atque cursu extra illius agri fines se celeriter eripientem, equos, vestem suam atque suorum vi ab armatis interceptam direptamq́ amisisse. Quod quoniam indignißimum factu est, et à nostra dignitate meoq́ studio alienißimum: qui non illum modo optime de me meritum, sed omnes etiam, qui bene viuunt, homines in huius reip. ditione tutos esse magnopere volo, mando tibi, vt super ea re quæras diligentißime, perscrutereq́ eius sceleris omnes partes, atque in reos animaduertas, quemadmodum tibi æquum & iustum videbitur: in primisq́ vt ablata omnia restitui cures Federici procuratoribus, si reperiri poterunt: vel eorum pretium, si distracta fuerint. Quibus in rebus omnibus administrandis conficiendisq́ ita te geres, vt egregij adolescentis, qui quidem à me propter suam iam indolem & mores regios nobilitatemq́ generis paternæ diligitur, detrimentis per te atq́ iniuriæ recte atq́ abunde consulatur. Dat. VIII. Cal. Iul. Anno pri. Romæ.

 Maxi-

Maximiliano Mariæ Duci Mediolanensium. 14

CERTIOR *factus sum Scipionem Fliscum & Hieronymum Adornium at te atque ad Heluetios fœderatos meos ex agro Genuensi magnis itineribus contendisse vt te atque illos ad Octauiani Fregosij Genuensium Ducis nuper lecti res cogitationesq; perturbandas excitarent. Quamobrem statui has ad te literas quamprimum dare: vt intelligeres eum me virum propter eius plurimas excellentesq; virtutes magni semper fecisse, atque vniuersa nostra cum gente atque familia omni officio necessitudinis coniunctissimum habuisse. Quas ad res accessit cum ipsius Octauiani, tum etiam Federici Archiepiscopi Salernitanorum eius fratris viri omnium virtutum genere perornati, quem etiam inter sacrorum nostrorum ministros domesticos asciuimus, in Romanos quidem Pontifices perpetuus cultus, in me verò egregia præter id singularisq; obseruantia & studium: vt nihil ab illis vnquam prætermissum sit, quod ab optimis spectatissimisq; hominibus & Pontificum maximorum studiosissimis optari expectariq; potuisset. Itaque illos in fidem clientelamq; meam libentissime suscepi, animoq; meo gratissimos sanè atque charissimos habeo. Quapropter non solum te hortor, sed etiam magnopere abs te peto, vt cum his de causis omnibus, quas commemoraui, tum vel maxime, ne vlterius ea ciuitas tam egregia tamq; illustris nouis rebus excitandis perturbetur. Scipionem & Hieronymum contra Octauianum aliquid abs te postulantes ne audias, neue eos, quantũ in te erit, impetrare ab Heluetijs quicquam sinas hac in re: sed persuadeas quiesce-*

quiescere, tranquillitatemq; suæ potius amare patriæ, quod bonos viros facere egregiosq; ciues decet, quàm sua ipsorum desideria & cupiditates sequi. Quod si feceris: tuæ in me obseruatiæ consuetudine atque officio maxime vsus fueris: remq; feceris tum & rectam per sese & honestam, tum in primis & gratam & iucundam et optatam: quemadmodum etiam tecum aget Fabritius familiaris meus: quem ad te hac de causa his cum literis misi. Dat. VIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Alfonso duci Ferrariensium. 15

MAGNOPERE te hortor, vt si Raimundus Neapolis Porrex, qui exercitum fœderatorum cum imperio habet, tormenta vlla bellica, quæq; ad ea exercenda vsui sunt, abs te petierit, eum tua ope iuues, commodesq; ei quibuscunque in rebus poteris. Quod eo facere libentius debebis, quòd is tormentis illis ad defendendum Maximiliani Imperatoris oppidum Veronam vti vult. Id si feceris quemadmodum te facturum confido, cum Ferdinando Hispaniæ Regi, tum erit mihi plane gratißimum. De Maximiliano vero ipso optime præclareq; merebere. Dat. VIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Eidem. 16

RES rationesq; omnes Archiepiscopi Rauennæ commendo tibi sane per diligenter, eaq; præsertim, quæ ad immunitates eius pertinent. Is quoniam in primis cupit possesßiones emphyteoticas, quæ quidem ad Ecclesiam suam reciderunt propterea quod qui eas habebant, pensionem quam tenebantur, non persoluerant, neq; pactionibus steterant, recuperandi sibi ius et potestatem dari, te hortor, vt ei te tam facilem hac in re tamq; beneuolum

præbeas, vt quæ à religioso Principe impetrari fas est, ea is abs te commendatione mea impetret. Dat. septimo Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ Vrbinatium duci. 17

SCRIPSIMVS *ad eam nostram militum equitumq; manum, quæ Bononiæ atq; illis in locis hyemauit, vt quamprimum Veronam se conferrent, eamq; vrbem, quam velle aggredi Venetos intelligo, tueantur & muniant. Quoniam autem puto fore, vt te quoq; cum tua manu illuc accedere oporteat, volo vt te tuosq; omneis viæ atq; itineri compares, ne quid moræ per te sit, quin ei profectioni, cum adnuero, præstò esse possis. Dat. quinto Cal. Iul. Anno primo. Roma.*

Heluetiis. 18

SCRIPSI *nudiustertius ad vos, quantoq; amore Octauianum Genuensium Ducem complecterer, sanè ostendi. Quem quoniam cum ipsum maxime, tum etiam Federicum Archiepiscopum Salernitanorum eius fratrem familiarem meum mihiq; in sacrificijs aßidentem in meam fidem tutelamq; receperam, hortatus sum vos, ne vllos homines contra eos quippiam apud vos molientes audiretis, neue permitteretis eam vrbem tam egregiam tamq; illustrem bellis ciuilibus diu vexatam, quæ sibi finem bellorum et laborum omnium in illo Duce creando magnopere sperauit fore, posthac vlterius nouis rebus excitandis conflictari: eaq; de causa Fabritium familiarem meum ad vos cum mandatis misi, qui vobis mentem super ea re meam, quam ipsi aperueram, latius atq; commodius explicaret. Nunc autē tametsi pro mea in vos singulari beneuolentia, proq; vestro in Romanos*

Pontifi-

Pontifices cultu existimem, planè vos quæ volo esse facturos: tamen quia certior factus sum, eosdem illos, de quibus ad vos scripsi, à suis apud vos postulatis non recedere, sed omni conatu contendere, vt Fregosios fratres & à re p. administratione prohibeatis, & domo expellatis: iterum vos hortandos monendosq́ue esse magnopere existimaui, nè quid omnino contra illos susciperetis. Ego enim qui quidem mores eorum & virtutes optime cognitas & perspectas habeo, vobis polliceor & spondeo, si id, quod peto feceritis, vos apud ipsos præclarißime posituros, suamq́ue illos beneuolentiam, suum vobis studium cumulatißime præstaturos: eiusq́ue rei vadem me pro illis apud vos constituo, nequid amplius dubitare poßitis, quin si à vobis contra illos quis impetrare quippiam volet, causam reijciatis. Nemo enim vobis illis fratribus amicior, nemo fide præstantior, nemo certe in officio constantior atque perseuerantior est futurus. Quare totam hanc rem atque causam ita vobis commendo, vt maiore studio & diligentia commendare nihil poßim. Magni enim & nostra, & vestra, atque in primis Maximiliani Mariæ Insubrum Ducis interest, eos fratres, de quorum fide probitate constantia magnopere confido, ei vrbi præesse: quæ magni sanè momenti ad res Italiæ vel turbandas, vel confirmandas semper fuit. Dat. quarto Calend. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Insubrum Duci. 19

ET si existimem ijs te literis lectis, quas Fabritio familiari meo ad te dedi, ipsoq́ue audito in causa Fregosiorum ea quæ volo esse facturum: tamen quoniam postea in-

tellexi te arcem Genuæ ab Octauiano petere, eamq́ velle tuis militibus communire, vt securus esse possis eum tecum in officio futurum: has alteras etiam dandas ad te literas duxi, quibus te commonefacerem, nequid omnino contra Octauianum statueres propter eam causam. Ego enim, cui tota eius viri vita, natura, mores omnes perspectissimi sunt, quique tum ipsum, tum Federicum Archiepiscopum Salernitanorum eius fratrem mea fide & clientela sum complexus, spondeo tibi, meq́ recipio, fore vtrunque tui studiosissimum: ne quid tibi posthac dubitandum sit, quin omnes contra illos quippiam abs te postulantes reijcias. Nemo enim illis tibi vel in beneuolentia officiosior, vel in fide atque perseuerantia constantior, vel in reddenda gratia diligentior, vel in vicinitate vtilior & fructuosior est futurus. Itaque non iam nostra modo & Reipubl. dignitatis maiestatisq́ interest Octauiano & Federico nihil abs te laboris nihil molestiæ adhiberi: sed maxime etiam tua, qui ab optimis illis fratrib. et magni erectiq́ animi viris et summa prudentia summaq́ integritate præditis hominibus, quod ad illi ciuitati pˉerunt, sperare debes plurimas te vtilitates adiumētaq́ esse maxima atq́ firmissima pceptuřũ. Quas ob res omnes si non solũ mihi rem grauissimã, sed tibi quoq́ maxime cōmodã maximeq́ salutarem facere vis, eos fratres ad illius Reipub. administrationem à suis ciuibus vocatos non modo non vexabis ipse: sed si qui erunt, qui id facere quoquo modo animati sint, etiam defendes. Dat. quarto Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ Metaurensium Duci. 20

DE CURA

De *cura studio diligentiaq́ tua in* Fani Fortunæ *municipiū sedandis factionibus adhibita, de qua certior factus sum multorum sermonibus & literis, epistolaq́ tua grauiter & prudenter scripta: scire te volo, mihi in eo rem gratißimam te fecisse. Nihil enim æq́ cupio, quàm vt populi, quibus præsum nulla inter se odia, nullas simultates exerceant: sed mutuis animorum studijs & beneuolentia coniungantur. Verum quia non solum bonarum rerum fundamenta iacere, sed eas etiam altius construere ac plane perficere oportet, etiam atq́ etiam te hortor, vt adhibitis, si tibi videbitur, ad consiliorum tuorum administrationem teq́ leuandum laboribus Episcopo Polycastrensi & Bernardo Cardulo familiari meo, opus iam abs te præclare inceptum erigas, producasq́ ad summum: desq́ operam, vt illius oppidi ciuium omni ex parte odia simultatesq́ sedentur ipsos quibuscunq́ voles luendis pœnis dandisq́ cautionibus obstringendo. Volo enim tibi liceat omnia facere atque constituere super ea re, perinde atq́ mihi si adessem liceret: non solum ratum, sed plane etiam gratum habiturus, quicquid statueris, egeris, iusseris: dum id vnum abs te contendatur, vt earū inimicitiarum et factionum, quas extingui et aboleri cupio, nulla porrò semina, nullæ renascendi facultates relinquantur. Quod si quemadmodum de tua virtute confido, ita rē confeceris: præterquam q̃ erit id mihi supra quàm dici poßit gratum, Resp. tibi etiam multum debebit. Quarto Cal. Iul. Anno primo. Ro.*

Maximiliano Romanorum Imperatori designato. 21

Heri *quemadmodum Deo Opt. Max. placuit, qui*

delinquentium interitum non vult, sed vt eos pœniteat & viuant, Bernardinus Carauiallis Episcopus et Federicus Seuerinas Diaconus Cardinales, quos antea propterea quod in Dei Ecclesia sacrosancta atram perniciosamq; scismatis nebulam excitauissent, Pisanumq; Concilium conflauissent, Iulius Secundus Pontifex Max. Cardinalatus amplitudine ac munere sacerdotijsq; omnibus multauerat, priuatosq; reddiderat, aura Zephiri cœlestis afflati ad veram pœnitentiam reuertentes frequenti fratrum meorum Cardinalium Conuentu populari in veste ad pedes se nostros demißi supplicesq; proiecerunt, veniamq; suorum erratorum & delictorum precibus omnibus petiuerunt, paratosq; se dixerunt esse, quam ipsis cunque pœnam statuissemus, eam luere & perpeti animis libentißimis: polliciti q; sunt se post hac sacro Lateranensi Consilio semper ad hæsuros, semper meæ fratrumq; meorum voluntati mandatisq; obtemperaturos. Quod ipsum tametsi antea per eam schedam manu sua scriptam fecerant, quæ in postremo eiusdem Concilij die perlecta pœnitentiam eorum humilitatemq; declarauit: idem tamen multo quidem clarius atq; apertius præsentes egerunt: Pisanoq; Concilio repudiato altera à se perlecta scheda pleniore scilicet expreßiorisq; sententiæ planeq; submißioris, quæcunque in ea acta essent, damnauerunt magnopereq; improbauerunt. Quamobrem, nos quos quidem ea lege vniuersæ Christianæ Reip. Deus præposuit, vt nemini vere pœnitenti pietatis suæ, cuius nos ministros esse voluit, fores occluderemus, humilitatem eorum, confeßionem, pœnitentiam gratissimum Deo sacrificium sperantes futuras, eos ambos paterne

terne quidem antea reprehensos atq; castigatos eorundē Cardinalium cōsensu ad Cardinalatus officium dignitatem sessionemq;, qua prius vtebantur, restituimus. Quod eo libentius feci, quod perniciosum illud scismatis vulnus, quo tuc Ecclesia Dei scissa disiectaq; ab illis nō solū fuit, eorum duorum ad verā pœnitentiam reditu coire plane iam sanariq; videbatur. Ad cuius quidē scismatis nomen extinguendum atq; delendum ipse certe negligetior ac dissolutior si fuissem, tuæ tamē prudentes hortationes me in primis excitare potuissent, vt nihil prætermitterem, q ad negotium conficiendum ad exitumq; perducendum posse aliqd afferre opis et facultatis videretur. Itaq; cum per me ipse nihil æque vnquā optauissem, q̄ in Dei sponsæ vultu eam notā cicatricemq; aboleri, te hortatore libentius atq; proclinius in eam cogitationē incubui, vt eos viros, quos cōmemoraui, abalienatos dudum à Rep. desciscentesq; ad veritatis fontem recta redeuntes via amice paterneq; exciperem. Qua omnino de re non solum nos, sed vniuersa vrbs visa est magnam voluptatem cepisse, seq; admodum audito eiuscemodi humilitatis pœnitētiæ restitutionisq; nuntio exhilarauisse. Ipse autē maximas Deo gratias cum egissem, qui suos de alienis facit, quiq; nobis dedit tanti sceleris comprimendi facultatem, hæc tibi omnia imprimis duxi esse significāda: quem quidem pro tuo in Remp. conseruandam atq; amplificandam cura studio diligentia labore plane scio libenti animo has literas perlecturum: in quibus erit vtrarunq;, de quibus mentionem feci, schedarum & cum ijs abolitionis nostræ eorum peccati, restitutionisq; ad priorem statum exemplum: quo cognoscere singula melius atque facilius possis.

possis. Te verò: tametsi minus id quidem necesse est facere me, sed pro meo in te studio mihi tamen faciendum puto: amantissime sanè hortor, vt, quod adhuc quidem semper fecisti, post hac etiam facias, piamq́; matrem omnium Deum amantium Ecclesiam, cuius protegendæ causa post Christi vicarios maximum ipse in terris magistratum geris, ab omnibus eius pacem atq; concordiam perturbantib. vindices atq; defendas. Dat. quarto Cal. Iul. Anno primo. Romæ.

Petro Bibienæ apud Venetos Internuntio. 22

INTELLEXI *Pontechianos, qui vicus in Rodigiensi est Hadrianæ diœceseos, nolle Aloisii Durantis ipsorum phano præfecti procuratoribus eo fructus decimasq́; persoluere, qui fructus quæque decimæ ad eum iure spectant, idq́; pernegare se facturos. Quod quoniam et periniquum quidem est, & à nostra dignitate valde alienum, mando tibi, vt Leonardum Lauredanum Venetiarum Principem meis verbis moneas, ne permittat ad templi sui fructus percipiendos vllis ab hominib. Duranti moram fieri: mandetq́; magistratibus, dent operam, vt nihil posthac molestiæ Pontechiani eius procuratoribus exhibeant. Ea in re tota omne tuum studium sic adhibebis, vt non videar frustra scripsisse. Erit & hoc honestum ipsum per se, & mihi in primis gratum: illi autem etiam necessarium, qui ex iis prouentibus se sustentat. Dat. prid. Cal. Iul. Anno primo. Romæ.*

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 23

ALLATVM *ad nos est, Sebastianum Bonum, Vincentium*

tium Venerium, & Bernardinum Taiapetram ciues Venetos, cum captiui apud Gallos quatuor ipsos annos fuissent, missos tandem factos, eq́ꝫ Gallia in patriam redeuntes in tuo regno iterum captos fuisse, esseq́ꝫ nunc apud Iacobum Galeranum Mediolanensium ciuem in custodia. Quod quoniam per se quidem illiberale admodum est, à tui vero nominis gloria etiam abhorrens, eos, qui nullam partem militiæ attigerunt, quiq́ꝫ per tua loca, quo magis tuti essent, iter faciebant pacis & quietis homines à tuis male haberi: etiam atqꝫ etiam te hortor, velis eos sine vlla mercede quam primum missos facere. Quæ res eo etiam erit iustior, quod Mediolanenses ciues tui apud Venetos tam secure tamq́ꝫ libere degunt, quàm Mediolani: neque illos quisquam captiuos vllis in eorum locis facit. Vterer pluribus verbis nisi res satis per seipsa loqueretur. Vnum addam, quod quanti tibi faciendum sit, statues ipse: si Venetos liberaueris, occasionem eorum reipub. eripies male in tuos cogitandi. Dat. quinto Non. Iul. Anno primo. Roma.

IOACHIMO MARCHIONI BRANDEBVRGENSI. 24

LITERAE *tuæ, quibus mihi de Pontificatu Maximo gratularis pergratæ mihi perq́ꝫ iucundæ fuerunt. Nam et tuum in remp. obsequium atqꝫ cultum, & in me ipsum veterem obseruantiam & studium præ se tulerunt. Itaqꝫ si quid erit, in quo amplificare tua commoda tuamq́ꝫ dignitatem poßim, meam tibi operam in eo libentißime polliceor. Quod autem mihi Ioannem Planchefelem iurisperitum procuratorem tuum doctum sane homi-*

hominem, & prudentem virum, & agendis rebus in primis idoneum diligenter commendas, facis & ex more boni Principis, & ex ipsius, vt mihi videtur, meritis. Quamobrem & complector iam illum libenter per me ipse, & posthac tua commendatione mihi erit etiam charior. Dat. v. Non. Iul. Anno primo. Roma.

MAXIMILIANO MARIAE INSVBRVM DVCI. 25

IOANNIS Galeatij Corrigij ius, quod super oppido Castellatio, cuius est ipse dominus, vel, vt vulgo dicitur, Comes, ratione dotis auitæ habet, tibi magnopere commendo. Is eo oppido à Gallis vi atq; iniuria expulsus, quo primum tempore rebus Mediolanensibus sunt potiti, nunc, cum tu illos è tuo Regno expulisti, restitui per te in eius oppidi possessionem cupit: speratq; fore: vt id, quod optat, nobis commendantibus facile assequatur. Ea opinio ne eum fallat: abs te peto cum ipsius, quem vnice diligo, causa: tum maxime tua: vt in ista tua surgēti adhuc ætate ea fundamenta iacias optimi iustißimiq; Principis vt à te quilibet, quod sui iuris sit, facile se obtenturum existimet, eaq; de causa et hominibus omnium Principum charißimus, & Deo Opt. Max. omnium hominum gratißimus esse poßis. Dat. Non. Iul. An. I. Rom.

FRANCISCO MARIAE METAVRENSIVM DVCI. 26

CONCESSERAM superioribus diebus Ioanni Mariæ Germano viro artis musices peritißimo meoq; familiari sane perueteri arcem Verruchianam per Vicarium custodiendam. Nunc autem quoniam certior factus sum veterem arcis præfectum oppidanosq; ipsos omne studium

dium adhibituros esse, ne is aut eius Vicarius ad arcis custodiam admittatur, te hortor, vt Ioanni Mariæ tantum auxilij tui des, quantum ei satis sit ad ineundam illius arcis custodiam. Datum octauo Idib. Iulij. Anno primo. Romæ.

MAGISTRATIBVS BONONONIENSIBVS. 27

AD *ea, quæ nouissime Bernardo Bibienæ Quæstori meo scripsistis de ijs, qui se defendunt moramq́ue faciunt restitutioni de rebus Bentiuolorum fiendæ, appellationibus Romæ interpositis, alijsq́ue eiusdem modi adminiculis nixi, ita vobis & respondeo breuiter, & mando, vt ea tantum vobis curanda esse tractandaq́ue statuatis, quæ in nostris ad ipsos Bentiuolos fratres literis, quarum exemplum ad vos misimus, continentur: neque vllius hominis tergiuersationes & moræ, quæ contra eas concessiones fiant, vobis impedimento sint, quo minus quæ imperaui, per vos conficiantur, ad exitumq́ue perducantur. Datum 7. Id. Iul. Anno primo. Romæ.*

MAXIMILIANO MARIAE MEDIOLANENSIVM DVCI. 28

GRAVITER *ac permoleste accepi, te Fabritio familiari meo ad te propterea misso, vt tum Episcopo Comensi, tum Petro & Augustino & Philippo Triultijs fratribus possessiones bonorum vel hæreditatum creditione vel alijs nominibus iure quæsitorũ per te illis impeditæ restituerentur, respondisse te, quæ feceris, iure fecisse, scireq́ue te nos ita iudicaturos fuisse, si rem atque causam intellexissemus: misisse autem te magnis itineribus Romam cum literis certum hominem, qui me omnibus de*

rebus doceret. Nam neque vllas abs te literas accepi, neque tuorum vidi quempiam: qui etiam si nulla itineris celeritate vsus esset, Romæ tamen esse hoc temporis potuisset. Vereor autem, ne dum abs te facti rationem expecto, frumenta eorum interea per tuos & messes, quæ adhuc quidem in agris sunt, & diripiantur, & distrahantur, eaque de causa sint istæ interpositæ moræ. Quid enim in te admittere ij, qui apud nos viuunt, qui nobis præstò sunt, qui Reip. operam suam dant, fratres Episcopusque potuerunt? De eorum propinquis & necessarijs, si in aliquo deliquerunt, nihil tibi mando, quo minus in eos animaduertas, vt voles. Tametsi nihil Principe viro dignius, nihil est altis erectisque animis magis proprium liberalitate atque clementia. Hos, qui Romæ degunt, qui nostros ob oculos quotidie versantur, quique in Dei Ecclesia, in ipsa Petri puppe nostro se ministerio dediderunt, eos quidem & tuendos mihi esse magnopere existimo, & nisi per tuos impediri rectas & cogitationes, & actiones meas pateris, sane tuebor. Nam velle te eis ire ipsum obuiam, existimare nullo modo possum. Veruntamen quoquo modo se res habet, non hortor modo, sed etiam atque etiam abs te peto, vt vel iustitiæ inductu, quam quidem tueri ipse omnibus modis debes, vel meo, qui tuas res omneis paterno amore charitateque sum complexus, atque ita complexus, vt nullas magis, sine vlla excusatione aut mora eorum, quos commemoraui, bonorum possessiones vniuersas atque integras ipsorum procuratoribus mandes restitui, tum etiam reponi, siquid ablatum intereá fuerit. Ne ipse, qui pro tuo statu dignitateque tuenda, atque conseruanda nihil prætermitto aut cogitationis, aut studij,

aut

aut laboris, aut certæ beneuolentiæ, homines honestißimos mihiq́ charißimos ac bene de me meritos male à tuis habitos tueri apud te atque defendere non poßim: néue mihi toties eadem ad te de re sit scribẽdum. Quod quidem quam indignum sit, existimare per te ipse facile potes, atque vt existimes sane velim: quàm verò ægre à me molesteq́ feratur, idem tibi Fabritius exponet: quem ad te propterea remitto. Sexto Id. Iul. Anno primo. Romæ.

Altosaxo exercitus Heluetiorum Duci. 29

C V M *de tuo forti magnoq́ animo & in nos propensißimo, & à M. Cardinali Seduno, qui de te nobiscum sæpe summa cum tua laude ac dignitate est loquutus, & fama ipsa ac rumore nuntio, ea quæ de claro & excellenti viro dici poßunt, auribus libentißimis audierim, & virtutem tuam plurimi facio, & te magnopere diligo. Itaque filium tuum ab eodem Cardinali mihi tuo nomine diligenter commendatum in ipso iam paternæ nostræ charitatis sinu collocatum esse existimare te plane volo, ornaturus iuuenem, cum primum se occasio nobis dederit, ijs ornamentis, quibus perspicere poßis quantum te amem. Neque tamen non teipso etiam multo maioribus aliquando præmijs atque muneribus afficiam, vt agnoscere meam erga te voluntatem omnibus in rebus facile poßis. Hortor autem te, vt quemadhuc quidem te in Dei ecclesiam Romanosq́ Pontifices præbuisti, eundem posthac etiã præstes: gloriamq́ tuam, q̃ es pie fortiterq́ agendo consequutus, eisdem artib. non conserues solum, sed etiam augeas. Dat. quarto. Id. Iul. Anno pri. Romæ.*

ANSELMO GRAFESIO Acolyto. 30

Stvdivm & diligentia in rem Romanam atq; nos tua mihi sane gratissima accidit: quemadmodum cum M. Cardinali Seduno loquutus sum, qui mihi sæpe de te honorifice multa narrauit. Itaque te sublegi ad ea sacerdotia, quæ putaui ex tuo vsu animiq; salute tibi fore: cuius rei literas ad te confectas mittimus, vt & bene sperare de nobis possis, & in tuo erga nos officio posthac libentius constantiusq; permaneas. Dat. quarto Id. Iul. Anno primo. Romæ.

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. NOMINE scriptarum.

LIBER QVARTVS.

HELVETIIS LIBERTATIS ECCLESIASTICAE DEFENSORIBVS fœderatis nostris. 1

Qvidem cum in ea victoria, quam superioribus diebus maximam estis atq; clarissimam consequuti, vnum illud vel pro natura mea sensu & lenitate, vel pro credito mihi communis parentis atq; Pontificis munere doluerim, tantum scilicet humani sanguinis effusum esse, tantam Christianorum hominum manum

manum tamq; fortem cecidisse: valde tamen vehementerq; lætor, vos, qui Ecclesiæ Romanæ libertatem defendendam tuendamq; suscepistis, vestros eiusdem libertatis hostes fugauisse propeq; deleuisse. Quæ ex re magna vos gloria magnæq; vtilitates sunt subsequutæ. Neq; enim minorem ex vestris commodis honoribus incrementis voluptatem capio, quam par est patrem capere in optimorum & charissimorum filiorum prosperis felicibusq; rebus. Illud etiam me voluptate magnopere afficit, quòd qui legitimam Dei sponsam vexare, inconsutilemq; Christi tunicam scindere sunt aggressi, quos quidem antequam in eam cogitationem atq; scelus animum induxissent, omnium rerum florere videbamus, vt primum se malis conatibus dediderunt, infeceruntq; scismaticis prauitatibus, imprecationumq; Iulianarum iustissimis vocibus tacti percussiq; sunt, statim illis amare omnia infeliciterq; ceciderunt: partaq; ab ipsis gloria simul cum regno ad eos, qui aut Ecclesiæ Romanæ parent, aut eam tuentur, facile transiit. Quibus de rebus omnibus ago maximas immortali optimoq; Deo gratias, agamq; diu viuam: qui abalienatos à se desciscentesq; respuit: suos aut iacentes subleuat, aut stantes non deserit. Vos autem, quos idem Deus suæ voluntatis esse ministros voluit, charissimos animoq; meo sensibusq; omnibus planè habeo coniunctissimos. Neq; vos moueant improborum voces, quæ vt intelligo iactantur temere illæ quidem atq; iniuste, nos reliquosq; fœderatos nostros compositis & pacatis rebus, vestrum praterea nomen vestramq; beneuolentiã non curaturos. Nam me quidem ab eo fœdere, quod mihi vobiscum est,

quo ad vos non pœnitebit, nihil profecto abducet. Quin illud etiã dies noctesq́; cogito ac verso, quónã vos pacto cum omnibus fœderatis mihi regibus ac populis coniunctos facere atque fœderatos poßim: vt & securiores esse maiori fulti præsidio poßitis, & eorum omnium adiumento & conspiratione ornatiores. Quod Dei *benignitate breui futurum confido. Itaque hoc sic habetote, vt de mea prona propensaq́; ad vos amandos ornandosq́; voluntate studio beneuolentia vobismetipsi omnia polliceamini, quæ expectari possunt ab huius reipub. Præfecto vestri nominis amantißimo vobiscumq́; consociatißimo. Hortor autem vos, planeq́; à vobis etiam atq; etiam peto & postulo, vt quemadmodum adhuc quidem egregie laudabiliterq́; fecistis, seduci vos abalienariq́; à nobis quorundam maleuolorum artibus posthac ne permittatis: sed contra erigatis potius diligentiamq́; vestram ea in re etiam adaugeatis. Quibus de rebus omnibus Ennius Episcopus Verulanus aget vobiscum latius. Dat. Prid. Id. Iul. Anno primo. Roma.*

MAXIMILIANO MARIAE INSVBRVM DVCI. 2

INTELLEXI, *quod quidem mihi permolestum accidit, te quorundam non optimorum hominum hortationibus Augustinum Panigarolam Genuensem virum egregia virtute et iuris ciuilis scientia in primis clarum, vna cum eius filio comprehendi à tuis custodiriq́; iußisse, cum existimares vera esse posse, quæ de eo iactabantur, ipsum scilicet contra te ditionemq́; tuam cogitauisse facereq́; voluisse. Quam rem cum melius intellexisses, neque quicquam vere ab eo contra te perpetratum comperisses,*

risses, laxiorem ei te carcerem dari mandauisse: fortasse etiam nihil in illum durius atq; acerbius praeterea cogitare. Id autem non statim ab initio intellectum est. Itaque primus eius rei nuntius mihi, vt dixi, molestißimus fuit. Secundus aliquantum de mea priore molestia detraxit. Verum quoniam eum virum propter eius egregias plurimasq; virtutes & excellentem doctrinam & amaui multum quidem antequàm essem Pontifex Maximus, eiusq; in me beneuolentia opera studio multis in rebus vsus sum, & nunc etiam, vti certis in causis maximis atque grauißimis cogitabam eramq; ad illum ijs de rebus literas iam daturus: te quantum consequi amore erga te meo possum, hortor, vt quicquid illud est, quod superest aut suspitionis aut causae, quin illum missum facias, id omne, mihi remittas & condones, ipsumq; Augustinum & eius filium rogatu meo statim non solum restitui mandes suis, sed etiam eo loco habeas apud te, quo habebas antea, tuamq; illi beneuolentiam integram atq; solidam reddas: quemadmodum & ipsius virtus meretur, & mea in te charitati largiendum est: vt eo viro vti, atque illi ea, quae volo, curanda tractandaq; mandare quamprimum poßim. Erit id mihi tam gratum, vt nihil gratius. Dat. XV. Cal. Aug. Anno primo. Romae.

LVCRETIAE DVCI FERRARIENSIVM. 3

COGITATIONES *tuas ardoremq; mentis & propensum ad religionem studium & amaui antea, plurimiq; semper feci, pulchrum atq; arduum existimans te in magna delitiarum omnium affluentia propter domesticam amplitudinem splendoremq; positam contine-*

 re in

re in timore Dei cogitationes tuas, dareq́; te in omnia pietatis officia, erectoq́; animo cœlestia æternaq́; spectare. Et nunc studium idem tuum prosequi amplectiq́; fauore aliquo meo capiens, id, de quo me diligentißime rogas, feci vt quæcunq; tibi & Alexander VI. & Iulius Secundus Pontifices Maximi ad tuæ animæ salutem spectantia suis ad te datis literis concesserunt, aut etiam quoquomodo tibi condonauerunt, ea omnia vti recte rationabiliterq́; concessa magnopere probarem. Quod quidem & si erat ipsum satis amplum per sesè ad id, quod optas consequendum: tamen quo melius atq; facilius voluntatem erga te meam perspicere poßis, quatenus opus sit, eadem illa tibi ipse etiã concedo & largior. Quorum omnium sensum non secus, atq; si eum his in literis expreßissem, certum & ratum haberi volo: deleoq́; quicquid officere huic meæ vel confirmationi, vel conceßioni atq; muneri potest. His aũt ad te dandis literis eo pronior fui, quod te spero de cœlesti Dei gratia deq́; bonitatis eius fonte vberius haurientem in illius purum cultum, atq; in omnia laudabilia et illi grata studia animæq́; tuæ salutaria libentius etiam posthac atq; ardentius quotidie ituram. Reliquum est, vt tibi persuadeas, me earum rerum omnium, quæ honestam tui animi voluptatem, commoda præterea incolumitatemq́; tuam contineant, nihil tibi vnquam negaturum. Dat. XIII. Cal. Aug. Anno primo. Roma.

Herculi Marescotto Bononiensi. 4

GRATAE mihi tuæ literæ fuerunt: & amo enim te quidem ipse: & ex te mihi omnia sunt iucunda. Itaq; velim tibi persuadeas carißimum te mihi esse. Quoniam

autem

autem certior factus sum Ioannem Aloisium & Aemilium liberos tuos haud ita moderate temperáterq; viuere, vt ex te natos decet: de quib. meminuisse potes quem tecum sermonem habuerim, dum Bononiæ Legatum agerem: volo vt illos Romam mittas tantisper, dum continere discant sese, paternamq; atq; virtutem atq; molestiam imitari, quos quidem pro eo, quo te complector animo, & libenter videbo et tuebor diligentissime. Dat. X. Calend. Aug. Anno primo. Romæ.

MARCO ANTONIO COLVMNAE. 5

ALLATVM ad nos est, te certis hominibus locum ad certamen singulare, tuis in oppidis, quæ oppida in huius reipub. imperio sunt, concessisse. Id quoniam est contra Iulij Secundi Pontificis Max. literas, quibus in literis eam certaminis rationem grauissimis pœnis interdicit: mando tibi vt nullo pacto tuis in oppidis atq; locis certamen aliquod singulare permittas fieri: easq; de quibus dixi, Iulianas literas omni ex parte & ipse per te ratas habeas, & haberi mandes à tuis quarum exemplum his cum literis ad te misi. Dat. VIII. Cal. Aug. M.D.XIII. Anno primo. Romæ.

MAGISTRATVI ET XL. VIRIS BONONIENSIBVS. 6

QVONIAM & vrbem Bononiam singulari beneuolentia sum complexus, & eius vrbis ciues incolasq; omnes pacate atque tranquille pósse degere maxime cupio: eos homines abesse ab ea vrbe volui, quibus præsentibus vos minus odijs ciuilibusq; seditionibus vacuos putabam fore. Nunc autem cum intelligam

redire Bononiam quotidie sine venia concessioneq́ nostra nonnullos ex illis ipsis, quos dico: ea res cum propterea quod contra voluntatem meam in primis est, tum vel maxime quod sine fraude istius ciuitatis & bonorum offensione accidere non potest, ferenda mihi esse nullo pacto videtur. Itaq́ volo edicoq́, vt qui dolo malo non datis cautionibus, spretisq́ eis conditionibus, quæ in nostris de Bentiuolorum restitutione scriptis literis continentur, ad vrbem istam reuertuntur, ij animaduersionibus per magistratum adhibitis puniantur, vt & ipsorum retundatur audacia, & reliqui discant nihil contra conconcessiones nostras audere. Eorum si quis erit, qui non tam malitiose, quàm inconsideranter, neqne malo animo redierit ad suos: is exire confestim iubeatur de Bononiæ finibus. Præterea quoniam certior factus sum illis plane absentibus, quos abesse in primis volui non defore in ista ciuitate, qui sese in eorum locum ipsi subrogent, libidinemq́ pro temperantia, audaciam pro virtute exercentes sibi vnis omnia licere arbitrentur: his vos literis commonefacio, vt eam animorum improbitatem esse vobis comprimendam statuatis modis omnibus, qui a iustitia proficiscantur, idq́ in primis curandum, vt quæ iustis de causis à magistratu imperantur, ea quamprimum explicentur, conficianturq́ non secus, ac si essent me præsente imperata: neque aliquis sit, qui ea negligat: quos quidem esse sæpe multos intelligo. Id si feceritis, temeritatemq́ certorum hominum vestrorum ciuium surgentem ac iam plane nimium lasciuientem compescueritis mos certe, consuetudo, lenitasq́ mea nihil immutabitur. Sin autem, quod vereor, indulgentia vestra de sua insolentia,

lentia, vestri, qui male viuunt, ciues nihil remittent, cogar ipse ea, quæ mihi opportunior esse videbitur, ratione publicæ istius vrbis indemnitati salutiq; consulere. Ea enim mens est nostra, vt paucorum hominum causa populorum pax atq; tranquillitas ne impediatur. Dat. VIII. Cal. Aug. Anno primo. Romæ.

MAXIMILIANO MARIAE INSVBRVM DVCI. 7

EXISTIMABAM te & meo rogatu & publicæ vtilitatis causa permotum Octauiani Fregosii Genuensium Ducis rebus nullum negotium, nullam omnino molestiam allaturum, vt primum certior factus esses, illum fratremq; eius Federicum Salernitanorum Archiepiscopum in meam societatem esse receptos: illosq; & fuisse antea mecum & cum mea familia vniuersa omni necessitudinis genere coniunctissimos, & nunc amari à me ita paterne, vt eos apud me in optimorum et charissimorum filiorum loco positos habeam. Putabam enim eos omnes, quos amarem tuererq; ipse, eosdem abs te non minus tutos esse, quam sint à me vel tui omnes, vel ipse tu: cuius incolumitas quantæ mihi curæ semper fuerit, non dicam, ne videar, beneuolentiam erga te meam verbis repetens, de tuo in me studio minus liberali velle conqueri. Nunc autem cum intelligam ipsum Octauianum solicitari à tuis posteaquam non vnas à me ijs de rebus literas acceperis, petiq; tuo nomine quandam pecuniæ summam ab eius legatis, si se tutum esse à tuo imperio vult, non potui non ægre molesteq; ferre istam indignitatem: quam tamen ipsam proficisci abs te vix adduci possum vt existimem. Itaq; illam in tuos ministros libenter reijcio.

Verum vtcunque se res habet, te quo maiore studio possum, hortor, neq; solum hortor, sed plane etiam commonefacio, vel mando potius, eo more scilicet, quo qui amant, ijs, quorum amantes sunt, mandandi ius habent æquißimum atq; optimum, ne permittas Octauiani rebus tua causa quicquam molestiæ adhiberi: quæ tam mihi curæ nunc quidem sunt, quàm res Florentiæ atque nostræ, neq; minus cordi vnquam fuerunt, quàm ipsæ tuæ semper fuerint. Sed potius si qui sunt, qui id facere conentur, eis tu aut persuadeas ne faciant, aut quantum in te est, prohibeas: existimesq;: si modo ea cogitatio mouere animũ tuum potest, vt Octauiano etiã amicus auxiliatorq; velis esse: nulla te in re æquè de me mereri posse, ac si illi te beneuolum beneficumq; præbueris. Iis autem virtutibus cum Octauianus ipse, tum eius est frater præditus, nullum vt officium ponere melius queas, quàm quod in eorum beneficio posueris, etiam si socij nostri non essent, nosq; ipsi pro eorum incolumitate dignitateq; vel cõseruanda vel etiam augenda non laboraremus. Quod si vnquã quicquam operæ in eorum commodum quietemq; adhibuisti, quod ab initio ex ipsis intelligebã fecisse te scire te plane volo, id mihi tam esse gratum, quàm quod gratißimum. Dat. IX. Cal. Aug. M. D. III. Anno primo. Roma.

MARCO MVSVRO CRETENSI. 8

CVM magnopere cupiam Græcorum sermonem & Græcas disciplinas iam prope abolitas atq; deperditas restituere, & quantum in me positum est, consulere bonis artibus: exploratumq; habeam et præstanti te doctrina & iudicio esse præditum singulari: mando tibi, vt

suscipias

suscipias diligentem curam adducendi ad nos è Græcia decem aut duodecim aut sane quod voles ipse, liberalis ingenij bonæq; indolis pueros: vnde Latinis hominibus lingua illius verus germanusq; vsus, rectaq; cognitio, & tanquam seminarium quoddam bonorum studiorũ commode confici & comparari posit. Qua de re Ioannes Lascaris vir propter suas virtutes & multam ijs in literis doctrinam mihi valde charus scribet ad te pluribus verbis. Te verò pro tua vetere in me obseruantia, quæ opus esse ad eorum studiorum rationem & hanc rem, quam paro, cognoueris, sanè confido summa diligentia curaturum. Dat. VIII. Id. Aug. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

VERRVCHIANAE ARCIS PRAEFECTO. 8

CVM mea voluntas sit vt te tibi de salario, quod ex custodia arcis Verruchianæ debetur, integre satisfiat: itemq; siquid aliud est, quod ad te iure aliquo spectet, de eo tibi pro iustitia consulatur, vt sine tuo damno arcem ipsam vel Ioanni Mariæ familiari meo, cui eam arcem concessi, vel eius procuratori tradere possis: mando tibi, vt sine vlla excusatione aut mora ad nos venias: vt ex te intelligere possim, quæ volo: dabitur autem à me, opera, vt rebus tuis compositis Roma proficiscare, Dat. tertio Id. Aug. Anno primo. Roma.

MAXIMILIANO IMPERATORI DESIGNATO.

ANTONIVM Cominatum, quem ad me misisti, & vidi & audiui libentißime cum propter ipsius virtutem & in rebus, quas mecum egit, enuntiandis mirificam

cam prudētiam, tum vel maxime quòd abs te veniebat, à quo nihil mihi esse non gratissimum potest: Eum autem cum celeriter confectis constitutisq́; de quibus agendum erat, rebus ad te remittere maxime cuperem, tamen eæ fuerunt eiusmodi vt is propter temporum difficultatem, dum diem ex die ducimus spe expectationeq́; ea, quæ volebamus, ex sententia conficiendi, suum ad te reditum meo iussu ad hoc die distulerit. Quanquam quidem non illum idcirco nunc ad te remitto, quod omnia, quæ per me confici cupiebas, confecta iam explicataq́; sint, de certis enim adhuc rebus constituere ea, de qua dixi, temporum difficultate impediente sanè non potui. Sed volui, vt & rerum non confectarum causas, & reliquarum rationem & statum mentemq́; super ijs meam eodem internuntio cognoscendi diutius tibi facultas ne deesset. Itaq; illum ad te remitto: cui animum meum aperui: eius omnem sensum, qua est probitate, ipsum ad te diligenter perlaturum plane confido. Dat. Id. Aug. Anno primo. Roma.

Angelo Cospo. 11

ACCIPIO *excusationem tuam: quam affers de aduentus Vlyssis fratris tui ad nos dilatione & mora, ægram scilicet ipsius valetudinem: quæ quidem mihi permolesta est: amo enim te atque illum, vt scis, charosq́; habeo. Itaq; illi meis verbis denuntiabis, curet valetudinem suam: quam quidem cum recuperarit, det se itineri, ad nosq́; veniat: quemadmodum Bononiæ Magistratui etiam scribimus hac de re: quas ad litteras te atq; illum reijcio. Dat. 18. Cal. Sept. Anno primo. Roma.*

Herculi Marescotto. 12

AD *tuas literas, quibus excusas te ad ea, quæ scripsi de mittendis Romam liberis tuis, breuiter sic respondeo amari te à me, excusationemq́ tuam accepi bonam in partem: Verum velle me, te omnino eos Romam mittere: vt etiam Magistratui Bononiæ scripsi. Dat.* XVIII. *Cal. Sept. Anno primo. Romæ.*

Laurentio Maluitio. 13

EXCVSATIONEM *tuam, qua mecum per litteras vteris de tuo ad nos aduentu, eatenus admitto, vt te bono in me animo esse planè existimem. Volo autem, & tibi mando, vt reiectis omnibus impedimentis Romam venias. Cæterum ad eas literas, quas hac de re tota Magistratui Boniniæ dedi, te referes: quæque tibi is meo nomine mandauerit, ea facies sine vlla tergiuersatione aut mora. Dat.* XVIII. *Calend. Sept.* M.D.XIII. *Anno primo. Romæ.*

Annibali Bentiuolo. 14

ALLATVM *ad nos est te quædam contra meam & reip. dignitatem libertatemq́ moliri: quod quidem vt crederem, non potui adduci. Excidisse enim ex animo tuo qua in te liberalitate vsus sim, non existimo. Itaq; potius à maleuolis hominibus ea iactari et fingi putaui. Verum ne illis, si qui sunt, tui vlterius criminandi des locum, tuq́ eas calumnias diluas, te hortor, vt vnà cum filio tuo Constantio ad me quamprimum venias: te enim ego atq; illum amico, vt soleo, animo paternoq́ videbo: tuq́ ijs de rebus, quæ tibi obijciuntur, præsens melius & facilius nobiscum transiges. Dat. quinto Cal. Sept. Anno primo. Romæ.*

Magistratui Perusiæ. 15

HERI

HERI media in vrbe Carolus Gratianus, sicariiq́ qui cum eo erant quinque, Gentilem Martianum districtis gladiis aggreßi trucidauerunt. Quæ res tam mihi molesta accidit, vt omnem curam adhibendam statuerim, vt illi latrones sui sceleris pœnas luāt. Quamobrem mando tibi cum indignationis nostræ, tum aquæ & ignis interdicti pœna, vt nihil prætermittas eorum, quæ ad illos omnes capiendos conferre iuuareq́ te poterunt. Itaque si de me bene mereri postulas, cura, enitere, confice, primum vt Carolum ipsum tanti facinoris caput, deinde reliquos quinque comprehendas tradasq́ custodiæ. Id si assequi poteris, statim ad me ea de re mittito. Scribo autem in hanc ferè sententiam Malatestæ Balioni: qui cum rem omnem cōmunicabis. Spero enim ipsum pro ea, qua illum prosequor, charitate, proq́ eius in me studio omnia facturum, quæ ad ea, quæ volumus, conficienda pertinebunt. Tu verò si vlla in re alia studium diligentiaq́ in me tuam ostendisti, aut ostendere, concupiuisti, hanc ipsam mihi te in posterum commendandi occasionem ne prætermiseris. Dat. 4. Cal. Sept. Anno primo. Roma.

MALATESTAE BALIONI. 16

QVO te amore complexus semper fuerim, quantoq́ studio ornandi tui, tuasq́ fortunas dignitatemq́ amplificandi tenear, profecto tibi esse debet exploratißimum. Multa enim atq́ illustria mea in te paterna officia et studia extiterunt. Hanc beneuolentiam voluntatemq́ erga te meam longe maiorem atq́ in tua commoda paratiorem & proniorem efficiendi pulcherrima tibi sese facultas obtulit. Heri media in Vrbe Carolus Gratianus sociiq́

ſocijq́; qui cum ipſo erant, quinque Gentilem Martianum multis vulneribus confoſſum turpiter fœdeq́; interfecerunt. Quæ res ita me vehementer commouit, vt omnem curam adhibendam ſtatuerim, vt illi ſicarij pro ſui ſceleris atrocitate puniantur. Quid enim vlli tutum, aut quis eſſe locutus ſecurus poteſt, ſi talia Romano prope in foro moliri atq; patrare homines audeant: Quamobrem mando tibi atque impero, vt vna cum Peruſiæ magiſtratu des operam, vt Carolum ſociosq́;, quibuſcunq; modis atque artibus comprehendatis. Quam ſanè rem eo curare diligentius debebis, quod eius ſceleris perpetratio notam atque ignominiam affert Gentili Balioni propinquo tuo, qui cum nefarius ille trucidator Romam venerat. Itaq; vt mentis animiq́; mei ſenſum melius atq; apertius intelligas, ſcire te plane volo ſi mandatu imperioq́; meo ea in re obtemperaueris, Carolumq́; ipſum & ſocios captos comprehenſosq́; Magiſtratui tradideris, me daturum operam vt intelligas te mihi rem gratiſſimam feciſſe, melioreq́;, quàm adhuc fueris, loco apud me futurum. Sin aliter, ac ſpero deq́; ſtudio diligentiaq́; tua confido, tibi ſtatues eſſe faciendum, hoc eſt, ſi latrones illi tua cura tuoq́; ſtudio fulti non capientur, quo te magis amo, charioremq́; habeo, fortunasq́; tuas dignitatemq́; amplificare magis cupio, eo te grauioribus indignationis odijq́; mei ſtimulis inſectabor. Dat. quarto Calend. Sept. M.D.XIII. *Anno primo. Roma.*

MALATESTAE BALIONI. 17

INTELLEXI *profectum te in Volſcos eſſe, vt id municipium Hyppolito Ateſtino Cardinali traderes. In quo tametſi gratius mihi feciſſes, ſi eã profectionẽ mihi*

anteaper literas significauisses, meq; vel mandante vel admonito suscepisses: te tamen de eo adhuc officio non culpo. Mando autem tibi atq; ijs, qui tecum sunt, vt domum quamprimum redeatis, neue vllum aliud municipium aggrediamini. Quod si, antequàm hæ tibi literæ sint redditæ, locum iam aliquem fueris aggressus, impero, vt eo statim relicto omnibusq; tuis abductis militibus ab eo recedas. Id qui non fecerint, ea pœna, quæ est de læsa maiestate, teneantur. Cæterum quoniam heri ad te scripsi de scelere per Carolum Gratianum sociosq; perpetrato, te hortor, vt cura studio diligentia labore denique omni tuo mandata nostra explices. Nihil enim mihi aut gratius potest facere, quàm si rem confeceris, aut molestius, quàm si mihi non parueris præstoq; fueris, quodq; magis indignationem in te meam excitare poßit. Dat. tertio Cal. Septemb. Anno primo. Romæ.

Magiſtratui Foroliuienſium. 18

ATTVLERVNT *mihi non mediocrem molestiam ea, quæ scribis de parricidio isto in agro perpetrato. Quamobrem non diligentia solum tua, quam adhibes in conquirendis eius sceleris sicarijs mihi magnopere probatur: sed mando etiam tibi, vt in illis puniendis, si eos comprehendes, nihil remittas seueritatis: quæ cum iustitia coniuncta sit: sed ita agas, vt id, quod egeris, exemplum cæteris præbeat, quo exemplo ab eiusmodi concipiendis facinoribus absterreantur. Dat. prid. Cal. Sept. M. D. XIII. Anno primo Romæ.*

SIXTO CARDINALI SANCTI PETRI AD VINCVLA PROcancellario. 19

SIGNI-

SIGNIFICAVIT mihi Bernardus Bibiena Quæstor meus Nicolai fratris tui nomine, Episcopatũ te Lucensem Andreæ Franciotto velle tradere. Quæ quidẽ mihi res vehementer probatur. Amo enim valde hominẽ cum mea quidem sponte, tum vel maxime, quod is charissimus fuit Galeotto Cardinali fratri tuo, qui cum mihi, vt scis, summa necessitudo singularisq; beneuolentia intercesserat. Itaq; non solum ea de re te magnopere laudo: sed hortor etam, vt quod semel in annum induxisti tuum velle facere te, id re efficias. Quod vt commodius facere possis, polliceor tibi, me & Episcopatus tui tibi quandiu vixeris, & Præfecturarum militum Hierosolimitanorum, quas ille possidet, fructus ipsi Andreæ reseruaturum. Quin etiam, si erit opus, tuq; ita statues esse faciendum, Episcopatus tui fructus aliorum sacerdotiorum fructibus, qui tantidem sint, tibi facile compensabo, nihilq; prætermittã earũ rerum, quas tu fieri voles, vt id iã ipsum libentius facias. Dat. prid. Non. Sept. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

REGII LEPIDI ET Parmæ Magistratui. 26

DE istarum ciuitatum nostrarum nobisq; multas ob causas charissimarum ac Parmæ ac Regij propenso spectatoq; in me animo quæ scripsisti multa cum ipsarũ laude municipumq; prope omnium commendatione, ea mihi optatissima fuere, nihil enim æquè cupio; quàm eos qui hoc in imperio sunt, cũ esse ipsos egregia probataq; virtute, tum nostræ in eos beneuolentiæ atque amori cumulate respondere. Dabo autem operã, vt sese benè possuisse cogitationes suas eiusmodiq; officia cognoscant:

meq; eorum commodis vtilitati dignitati neq; negligẽtem, & certe gratum experiantur. Quo enim ipsi ad huius Reipub. imperium & ardentius se contulerunt, et in eo constantius permanent, eo magis conuenit me omnia cogitare, & statuere quæ quidem aut hanc ipsorum egregiam voluntatem augeant, aut certe perpetuam faciant. Qua in re nihil omnino vel studij prætermittam vel laboris. Itaque vtranque ciuitatem meis verbis bono animo iubebis esse, tuq; eas iuste continenterq; reges. Quod facies, si te non tanquam ad tempus præpositum istis ciuitatibus, sed quasi verum atq; à natura institutum vniuscuiusq; ciuis esse te parentum existimabis. Dat. prid. Non. Septemb. Anno primo. Romæ.

Regij Lepidi Magistratui. 21

LEGI permoleste tuas literas, quibus me de duobus ciuibus istó ipso in foro trucidatis certiorem facis. Itaque quoniam municeps istos & magnopere diligo, et esse cupio quàm tutissimos, ages contra illos, qui tam audax tamq; atrox facinus atq; scelus perpetrauerũt, non solum iuste, sed etiam seueritate summa: vt exemplum cæteris statuas ab eiusmodi facinoribus se continẽdi. Reliquis de rebus proximis ad te literis scripsi. Itaq; nihil addam nũc quidem. Tu verò mandata nostra conficies curabisq; diligenter, quæ curanda sunt. Dat. prid. Non. Sept. Anno primo Romæ.

VLADISLAO PANNONIAE Boemiæq; Regi. 22

LECTIS tuis ad me fratresq; meos Cardinales literis, quæ quo in discrimine tuum Pannoniæ Regnum ob Turcarum apparatum versaretur, significabant, &

Mar-

Martino Colocensis Ecclesiæ custode internũtio tuo audito, statim vnà omnes tota re diligẽter atq; amanter cogitata statuimus, vt nihil eorum, quæ ad ditionẽ tuendam, communesq́; Christiani nominis hostes hoc tempore à tuis finibus repellendos esse vsui possent à nobis prætermitteretur. Existimabamus enim & pro tua maiorumq́; tuorum in Romanos Pontifices obseruantia, & pro gentiũ, quæ tuo in imperio sunt, fortitudine bellandiq́; vsu prope aßiduo quotidianoq́; cũ Turcis, si quo incommodo tuũ istud Regnũ tuiq́; populi afficerentur, id omne huius certe Reip. nostrumq́; singulorũ incõmodũ plane futurũ. Itaq;, quod primũ petijsti de tributi auxilio, quantũ quidem præsentium rerũ status atq; hæc tẽpora tulerũt, tibi id permisimus, ijs vt opibus ad te leuãdum bellumq́; administrandũ vti posses. Deinde, quod nos rogas, vt sedandis Christianorũ Regum & Principum inter se dißidentium animis, atq; ad cõmune bellũ contra Turcas incitandis curã & studium adhibeamus: in eo dies ac noctes cogitationes meas plane consumpsi. Mitto autem nunc quidem ad illos ea de causa internũtios meos Episcopos viros autoritate experientia doctrinaq́; præstantes, qui eorũ controuersias componant, ipsosq́; concilient. Quos quidẽ singulos tandiu hortari vrgereq́; per eosdem internuntios nõ desistã, quoad res ad eũ, quẽ volumus exitũ perducatur. Id si confieri per illos minus commode poterit: aliquot: ex meis fratribus E.R. Cardinalibus legabo, qui ad illos properè se conferãt, rẽq́; conficiãt. Qua cõfecta, fœdereq́; ab Regib. inito tributũ ipsum per vniuersum Christianũ orbẽ edictis amplißimis promulgabo: sacerdotibusq́; cũ sanctißimis

tum eloquentia clarißimis mandabo, vt omnes homines ad id non minus pium, quàm necessarium bellum accendant: vt celerrime periclitanti sane, totq; iam damna, tot porro calamitates perpessæ Christianæ Reipub. tuoq; in primis Regno optime de ea merito succuratur. Quod quidem certe bellum hoc si tempore à nobis susciperetur, irritos conatus nostros omnes atq; inanes ipsa tempora facerent. Quis enim pecuniam, quis militem remotißimis à se gentibus tribuat, qui pro patria, pro liberis, pro salute sua arma domi tractare cogatur, hostemq; intra lares suos habeat? Neq; principes sane ipsi, etiam si populi sui velint, in præsenti rerum perturbatione militem egredi, pecuniam erogari, arma opes vllas exportari suis è finibus patiantur. Nos verò ipsi per nos mouere aggrediq; tantam rem fortasse possumus: sustinere atq; perficere non possumus. Quæ cum ita sint, confido tamen, & pacem eam, quam omnes votis omnibus concupiuimus, Christianus inter Principes mature posse cõfici, & tua incommoda, de quibus ad nos scripsisti, vel cum fœnore celerrime reponi. Deus enim Opt. Max. qui ob eximium rerum optimarum euentum præclarosq; exitus interdum malum sinit aliquod non maximum existere, istos tuos labores, eum Turcarum apparatum ad conciliandos Christianorum Regum animos quasi molitionem quandam adhibet, quæ infectas odijs malisq; cupiditatibus obstructas eorum mentes ad eã, quam volumus, coitionem consensumq; attrahat, impioq; illorum adhuc quidem arma ad mutuam aliquando tandem pietatem communemq; cum vtilitatem, tũ etiam dignitatem conuertantur. Quamobrem fili mihi

quidem

quidem charissime atque optatissime erit tuæ fidei atque prudentiæ in Domino atque in eius viribus confidere. Neque enim à militum robore & numero, aut ab apparatu vllo bellico, sed à Dei virtute, sed à Domini nutu de tuis atque nostris hostibus tibi victoria est expectanda. Recordare, quæ is quondam facinora, quas res quamque magnas per Gedeonis, per Ieptæ, Ionatæ, Dauidis, per Iudæ Machabæi manus confecerit: quarum rerum memoriam antiquæ literæ sempiternam esse voluerunt. Quæ profecto omnia maximam tibi afferre spem debēt, eodem à Domino nihil omnino tuis conatibus in tempore defuturum. Atque vt aliena vetustissimaque prætereantur, ea repete, quæ ipso tuo in Regno Dominus apud Taurunum oppidum paucos ante nostram ætatem annos per Ioannem Capistranum confecit plebeium prope hominem, quem ad maximas tractandas res suæ porrò voluntatis & interpretem esse voluit & administrum. Nostra verò ætate Rhodij perexiguo militum numero gloriabundum iam ac prope victorem Turcarum exercitum numerosissimum instructissimumque fugauerunt. Nō est debilior nunc, quàm olim fuerit, Dei Dominique nostri dextera: neque tu Vladislæ fili Ioanne Vaiuoda, qui vnà cum Capistrano Turcas superauit: es inferior. Id ex eo intelligi potest, quòd dum hæc ipsa, quæ supra scripta sunt cogitationes nostras exhauriunt, exercitasque habent, tuæque nos res maxime commouent: allatum ad nos est à tuorum militū pusilla sanè manu multa millia Turcarum militum, quæ Illyricum vastabant, cæsa ad vnum interijsse. Ita qui tibi semel affuit Deus, confidere profecto debes eum tibi posthac rite præser-

sertim atque suppliciter precanti nō defuturum. Cuius ego in terris vicarium gerens, fratresq; mei Cardinales, vt ad id redeā, quod initio dixi, nihil eorum, quæ ad tui, qui nobis es charißimus, Regnorumq; tuorum, quæ profecto totius Christianæ Reipub. quasi valli quidam et muri sanè solidi contra illorum impetum semper fuere, propugnationem & defensionem attineat, omittemus. Creaueramus autē iam ante, quàm tuas ipsas literas acceperimus, rumore tantū eius rei audito, qui ad nos incertis autoribus & priuatorū literis afferebatur, vtpote tuis de rebus etiā, ad primas eiusmodi voces planè soliciti, Thomam Cardinalem Strigoniensem: qui Legatum nostrum tuis in regnis ageret, cuius tu prudentiam diligentiā fidelitatē erga te plurimis maximisq; in rebus optime omniū cognouisti: vt ijs: quæ nutiabantur, de imminenti Regnis tuis periculo obuiā celeriter iretur. Is tametsi iā se ad iter explicabat per sese, mandaui tamē ei acceptis tuis literis, vt id etiā diligentius maturiusq; contenderet. In quo quidem ita nobis morē gerit, vt nihil illo fieri poßit ardentius. Ex eo plenius meā in te tuasq; res paternā voluntatē & studiosißimū bene consulendi Christianæ Reipub. animū cognosces, pro qua tuenda, atq; in ea, in qua oportebat, pace trāquillitateq; restituenda neq; operæ, neque vigilijs: neq; laboribus parcā: libentißimeq; in ea cura & administratione vitā posuero. Vale. Dat. No. Sep. 1513. Anno 1. Roma.

ANTONIO ABBATI sancti Bertini. 23

VOLVPTAS, quam ex eo, quòd Pontifex Max. declaratus sum, accepisse te mirificam atque incredibilem

lem scribis, & si ea ni hil mihi noui attulit: amoris enim erga me tui abundantiam dudum cognitam atque perspectam habeo: mihi tamen sanè gratissima iucundissimaq́ accidit. Visus enim mihi ipse sum, dum tuas literas legerem, illo ipso tuo vultu atque conspectu suauissimo & liberalissimo perfrui, quo me olim per Germaniam atque ista per loca iter facientē amantissime suscepisti. Itaque mihi in memoriam reuocasti eos ipsos dies, quos vnà fuimus: qui quidem tamen dies nunquam ex animo meo exciderunt. Quamobrem scire te plane volo, et amari te à me vnice, charissimumq́ mihi esse ac semper fore: & si vnquam occasio dabitur videndi tui, quod sine tuo incommodo posse fieri sane peruelim, id mihi non minori voluptati fore, quàm si meo um quempiam mihi sanguine coniunctissimum vsu & consuetudine optatissimū longo non visum tempore conueniendi amplectendiq́ potestas fieret. Quo fit, vt ijs quæ scribis, teneri te scilicet incredibili desiderio videndi mei, facile fidem adhibeam. Reliquum est, vt si quid erit, quod impetrare à me vel tibi cupias, vel tuis, scribas id ad nos certa cū spe, nihil te frustra petiturum. Vale. Dat. 7. Id. Septemb. Anno primo. Romæ.

Ioanni Saxatello. 24

INTELLEXI *te ab Annibale Bentiuolo possessiones cum molis frumentarijs, quas illi in Rheno vico habet, nuper emisse, aut certe emere statuisse. Eam emptionem contra Bononiensium decreta esse certior factus sum. Itaque quoniā nolo vlla in re eorum legibus præiudiciū fieri, mando tibi, vt ab ea emptione prorsus abstineas. Quòd si aliquam in eo pecuniæ summam expen-*

disti aut fortasse totum iam pretium persoluisti, dabo operam, vt ab ipso Annibale tibi omne persolutum restituatur. Dat. XVI. Cal. Octob. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

SIGISMVNDO GONZAGAE Cardinali Mantuano. 25

REDDITAE mihi sunt abs te literæ gratæ illæ quidem & optatæ, vtpote amore illo tuo vere fraterno plenissimæ: sed tamen quæ mihi voluptatem illam, quã ex tuis literis capere soleo, magna ex parte imminutã attulerunt. Significabant enim te in quartanam incidisse. Itaque pupugit me, vt sane debuit, incommodum valetudinis tuæ, quæ mihi curæ est æquè, atque ipsa mea. Hortor autem te, vel potius abs te quæso & peto, vt omnem curam & diligentiam adhibeas, vt quàm celerrime conualescas: vt integra voluntate & corpore bene confirmato ad vrbem atque ad nos, qui te videre atque amplecti cupimus, reuerti possis: quod tamẽ efficies commodo tuo. Interea volo tibi persuadeas, res tuas, eaq́ omnia, quæ ad dignitatem tuam pertinent, curæ mihi & cordi fore. Cæterum Franciscum Marchionem Mantuæ fratrem tuum, qui à me vnicè diligitur, si saluere iusseris, erit mihi gratum.

Dat. XVII. Calend. Octobr. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX.
Nomine scriptarum.

LIBER V.

SIXTO CARDINALI sancti Petri Ad Vincula. 1

ECTIS tuis literis, quibus me certiorem facis ad aquarum Veneris balnea curandi tui causa te accessisse: neq; nūc quidem sine tuæ valetudinis incommodo posse istinc discedere, itaq; rogas, ne te accusem si ad Cardinalium comitia Romæ esse, quemadmodum tibi scripsi cupere me, eiq; rei interesse nequiuisti. Ego verò Sixte te excuso: valetudinisq; tuæ rationem tibi inprimis esse habendam statuo. Quid enim possumus, aut quid plane sumus ægroti? Quare manebis tu quidem isto in loco perlibente me tandiu, quoad tibi vsui erunt aquæ istæ: à quibus tibi profici valde cupio: vt recta posthac valetudine vti poßis, mecumq; & cum nostris fratribus Romæ esse. Hortor autem te quo res melius tuo etiā consensu transigatur, vt tuo chirographo, vel mihi, vel cuiuis, qui tibi ad eam esse rem idoneus videatur, mandes tuam vicem: vt is in creandis Cardinalibus Laurentio Puccio, Iulio Medice, Bernardo Bibiæna, & Innocentio Cibo, quæ tu dicere agere, si adesses, posses dicere agere ipse quoq; poßit. Dat. XVI. Calend. Octob. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

FRANCISCO GONZAGAE Marchioni Mantuæ. 2

QVO amore quáue charitate complexus ſemper fuerim Carolum Orpheum templi Martiani iſtius oppidi Præfectum à me ipſe intellexiſti, quo tempore anno ſuperiore apud te aliquot dies fui. Ei nunc in Galliam proficiſcenti mandaui te vt viſeret, ſalutemq́ plurimam tibi diceret meis verbis. Peto autem abs te, vt eum ſuſcipias vti hominem propter plurimas eius virtutes egregiamq́ ac veterem in me fidem & pietatem mihi ſane chariſſimum, propter meam verò in te beneuolentiam abs te etiam amandum atq; inter tuos collocandum. Id ſi feceris, erit mihi maiorem in modum gratū. Ipſum enim Orpheum ad me reuerti hac de cauſa tibi plurimum debentem tuaq́ liberalitate maxime deuinctum, valde cupio. Dat. XV. Cal. Octob. Anno primo. Ro.

SIGISMVNDO GONZAgæ Cardinali. 3

CAROLVM Orpheum vnum ex ijs, qui mihi ſunt chariſſimi, hominem plurimis virtutibus præditum, proficiſcentem ad te, commendo tibi maiorem in modum. Porrò mihi gratiſſimum feceris: ſi eum ita ſuſcipies tractabisq́ vt intelligat ſe, quoniam à me diligitur, abs te amari. Dat. XV. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

MAXIMILIANO MARIAE Inſubrum Duci. 4

AMAVI ſemper multum Octauianum Marchionē Palauicinum cum pro ea, quam in me, dum Cardinalem gerebam, familiamq́ meam omni tempore beneuolentiam miro ſtudio conſeruauit, tum pro eius egregia in

Rempub.

Rempub. obseruantia & cultu, vt multis in rebus expertus sum, prope singulari. Quarũ illa ita tibi commendo, vt maiore studio & diligentia commendare nõ poßim: teq́ hortor, vt quibuscunq́ rebus poteris: meo rogatu eũ ita tractes, vt intelligat eos, qui mihi charißimi sunt, tibi quoque esse commendatißimos. Equidem te de eo aliquanto plus etiã diligam, si efficies vt Octauianus propter has meas ad te literas mihi plurimas gratias agat. Dat. XV. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

MAGISTRATVI REGII Lepidi. 5

EXEMPLVM *literarum, quas Ioanni Boiardo scripsimus, habuisti cum his literis. Mandò autem tibi, vt ei meis verbis imperes eisdem propositis pœnis, quas ei constitui, ne contra Maximiliani Romanorũ Imperatoris designati municipes quicquam tentare armatis hominibus audeat. Itaq́ literarum mearum sensum mandatis tuis auctũ consociatumq́ accipiens & ipse quiescat, & alios ne perturbet. Sed iuri æquitatiq́ suas iniurias, si quas habet, remittat. Dat. 13. Calend. Octob. Anno primo. Rona.*

Ioani Boiardo. 6

ALLATVM *ad nos est, te armatorum hominum manum cogere, vt ea certos homines ciues Mutinenses, qui in Maximiliani Imperatoris designati Regno ditioneq́ sunt, impetum facias, quibus à ciuibus illatas tibi esse iniurias præ te fers. Quæ res cũ mihi permolesta sit, qui in Maximiliani oppidorũ æquæ atq́ meorũ otio, quieti, paci consuli cupio, mando tibi, ne te aut tuorum quempiã cõtra illos commoueas, néue eos coacta manu per-*

perturbes. Teneri autem te ijs pœnis, quæ de læsa maiestate sunt, volo, nisi parueris. Quod si te ab illis offensum existimas, pergas ea in re legũ & iudiciorũ via: neque enim sumus tua iura impedituri: sed potius curaturi, vt tibi ius abunde ac sine dilatione administretur. Dat. XIII. Cal. Octob. Anno primo. Romæ.

FERDINANDO HISpaniæ Regi. 7

ET si scio ijs de rebus, quæ per nos publice geruntur, à Legato tuo homine per diligente fieri te quotidie certiorem: volui tamen, vt quod nouissime pro Reipub. ornamento & incremento statui esse faciendum, id meis etiam literis cognosceres. Non enim vereor, quin tibi pro tuo erga me amore Remq; pub. Christianam studio eiusmodi omnia æquè iucunda sint, atq; ipsi mihi. Itaq; scies me ad 11. Cal. Octob. fratribus meis E.R. Cardinalibus consentientibus Laurentium Puccium familiarem meum à dandis literis, & Iulium Medicem Archiepiscopum Florentiæ designatum patruelem meum, & Bernardum Diuitium Bibienam Quæstorem atq;, Innocentium Cibum sororis meæ filium, Innocentij Papæ Octaui nepotem plurimis maximisq; de causis in Cardinaliũ collegium cooptauisse. Quorum trium prudentiam, integritatem agendisq; rebus vsum atq; scientiam virtutesq; cæteras, & esse tibi perspectas existimo, & Reip. & honori & præsidio confido fore. De Innocentio autẽ spero fore, vt volumus: habet enim egregiam indolem coniunctam cum optimis moribus, quos ornat literarũ & bonarum artium studijs: vt iam nihil sit adolescente illo probius elegantius charius. Eius rei confectio, quæ me

me magnopere delectauit, erit sane mihi & gratior & iucundior, si tibi quoq; qui recte omnia prudenterq; iudicas, perpendereq; soles, probabitur. Existimare autem debes, quoniam tuorum in me familiamq; meam plurimorum non solum officiorum, sed etiam beneficiorum illi ipsi omnium optimi teste semper fuere, quæ ad tuam dignitatem tuendam atque amplificandam pertinebunt, eos esse non minus diligenter, quàm quæ nostra ipsorum intererunt, omni tempore curaturos. Dat. IX. Cal. Octob. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

OCTAVIANO FREGOSIO
Genuensium Duci. 8

PLVRIMA egregiaq; in me atq; in omnes meos tua Federiciq; Archiepiscopi Salernitani fratris tui officia, atq; ea quæ in vobis summa sunt, maximarum virtutum ornamenta, te atque illum mihi & omni tempore charissimos reddiderunt, & nunc vt maxime erga vos liberalitatem & benificentiam exerceam, me hortantur: Itaq; cum olim Guidus Vbaldus Vrbinatium Dux auunculus tuus, quod durissimo ac difficillimo eius exilij tempore strenuam ei operā nauaueris, arcemq; & oppidum montis Feretrij maximum atq; pulcherrimum eius Regni propugnaculum, omnibus in difficultatibus & cunctarum rerum angustijs positus, consilijs auspicijsq; tuis & tua singulari ope atque virtute tutatus fueris, sanctæ Agathe municipium vna cū omnibus eius oppidi regionibus ac finibus tibi sororis suæ filio dederit, donauerit, vt sui erga te amoris & beneuolentiæ tuiq; in illum amplissimi beneficij pignus monumentumq; esset: nunc vt pulcherrimi eius atq; clarissimi nostra æta-

te fa-

te facinoris testimoniũ ac præmiũ mea quoq; ope adaugeatur, sanctæ Agathæ oppidum omnisq́; eius regionis ditio, quod oppidum quamq́; ditionẽ in huius Reip. imperio nostriq́; iuris constat esse, tibi data donataq́; recte sunto, eaq́; donatio autoritate mea probata esto. Atq; etiã tibi illa ipse quoq; do, dono, largior. Quòd si te sine liberis legitimis cõtingat mori, hæc donatio ad Federicũ fratrem tuũ extenditor: vt ea, quoad viuat, vti frui iure poßit. Dat. 7. Cal. Octob. Anno primo. Romæ.

Magistratui Bononiæ. 9

QVONIAM *Antonium Cardinalem Bononiensem summopere amamus, multumq́; & fidei eius & prudentiæ atq; in nos beneuolentiæ tribuimus, volo vt Baldasaris Catanei liberos ab eo ne repetas: sed eos permittas, esse sub ipsius fide. Scribo autẽ Cardinali, ei me Catanei libros ea conditione remittere, vt, si erit opus, vel habere ipse illos hic, cum voluero, poßim, vel ipsi istic ita seruentur, vt ab illis veritas, quæ per nos quæritur, de Bentiuolorum cogitationibus eliciatur. Dat. 6. Calend. Octob. Anno primo. Romæ.*

DOMINICO CARDINAli Grimano. 10

LECTIS *tuis literis, quibus me certiorem facis, te propter tabellarij tarditatem Cardinalium creationi interesse non potuisse, magna molestia affectus sum. Qui enim te pro tuis eximijs virtutibus excellentiq́; doctrina magnopere diligo, valde sane cupiebã ei declarationi te adesse. Verum quoniam tabellarium accusas, mandaui vt is suæ negligentiæ pœnas daret. Sed is ita se purgat ait enim, quoniã Vrbeueteri te nõ offenderit, se Spoletũ*

rectà tetendisse, quod ad oppidum te iter fecisse intellexerat. Quò cum accessisset, rediisse te Vrbemueterem ei nuntiatum fuisse, eoq́ reuertisse. Itaq; se tardiorem, quàm oportebat, fuisse. Sed quoquo modo se res habet, animi tui alacritatem, quam præ te fers, libenter accipio. Reliqua, quæ te scire volo ea de re, nuntius tuus ad te perferet qui cum loquutus sum. Dat. V. Cal. Octobr. Anno primo. Romæ.

Petro Bibienæ. II

SANE quàm mihi gratũ atque optatum accidit id, quod heri ex Venetorũ Legato publicisq́; istius Senatus atq; tuis literis intellexi, eũ scilicet Senatũ Remq́; pub. nobis arbitris suarum cum Maximilano Romanorum Imperatore designato discordiarum, quæ quidem diutius quàm oportebat viguerunt, causam cognitionemq́; permisisse. Eoq́; accepto nuntio valde me hercule gauisus sum: cũ propterea quod ista Resp. Senatusq́; illustris, qui prudentissimus atq; grauissimus semper fuit, de nostra in se vetere beneuolentia tantũ spei atq; fiduciæ cõceperit, vt suarũ maximarũ controuersiarũ atque rerũ summã mihi esse plane credendã statuerit: tũ quia magnopere confido ex ea re ipsis quidem primũ atque eorũ oppidis & municipiis omniq́; imperio, Italicis deinde rebus magna ex parte diuturno bello contritis atque labentibus, toti demũ Christianæ Reip. plurimas esse leuationes maximasq́; vtilitates prouenturas. Dabo equidẽ ipse operã, vt huius ipsorũ de me iudicij tã illustris tãq́; præclari eos nunquã pœniteat. Idq́; eis tu iam nũc meis verbis vt certũ exploratumq́; habeãt, denuntiabis. Reliquas autẽ huius negotij partes, quæ plurimæ quidem

sunt,

ſunt, quas te atque illos ſcire volumus, ex literis, quas ad te Iulius Medices, Cardinalis frater patruelis meus dabit, facile intelliges. Quibus etiam de rebus omnibus cum Petro Lando eorum Oratore ſum loquutus. Caput autem illud eſt, vt confidant, quæcunque ad ipſorum ſalutem, incolumitatem, commoda quæcunque ad dignitatem retinendam pertinebunt, à me amantiſsime ac diligentiſsime curatum iri. Dat. tertio Cal. Octobr. Anno primo. Romæ.

ACHILLI CRASSO Cardinali Bononienſi. 12

CONTROVERSIAM, *quam Bornitus Blancus ciuis Bononienſis cum Petro & Ioanne Franciſco Ocellano aliquot iam annos habet de fundo & villa ſatis quidem luculenta, componere iam tum, atque ipſos conciliare cupiebam, dum in Cardinalium collegio poſitus iſtius oppidi Legatum agerem. Itaque rem aggeſſus breui eam ex ſententia confeciſſem, niſi confeſtim Bononia decedere mearum me rerum curſus atque celeritas coëgiſſet. Idem autem mihi nunc quoq; animus voluntasq; cum ſit, maximeq́; cupiam, vt ab honeſtis iſtius oppidi municipibus nullæ offenſæ nullaq́; odia exerceantur, tuq́; vnus apud eos omnes autoritate & gratia plurimum valeas, peto abs te, des operam vt inter vtrasq; parteis ea de re atque cauſa omnes controuerſiæ ſedentur, lisq́; vniuerſa componatur, concordiaq́; via finiatur. Erit ea res & ingenio moribusq́; tuis propria, qui pacis es & quietis amantiſsimus, & meæ de tua lenitate atque prudentia expectationi non aliena. Dat. quarto Non. Octob. Anno primo. Romæ.*

Municipio Rauennati. 13

MANDO vobis vt Ioanni Baptistæ Bonauenturæ vestræ arcis Præfecto reliqua, quæ ei ex arcis custodia debentur, curetis ad eum vsq; diem, quo die is eam custodiam Antonio Medici tradet, quē ei arci præfecimus. Dat. quarto Non. Octob. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

MAGISTRATVI BONONIAE

Polæ Episiopo. 14

MANDO tibi, vt Nicolao Blanco ciui Bononiensi reditum in patriam des, reuocesq; eum ab exilio, quēadmodum ego illum reuoco: itaq; statuas, vt nulla posthac molestia ea de causa Nicolao afferatur. Dat. tertio Non. Octob. Anno primo. Roma.

ACHILLI CRASSO

Cardinali Bononiensi. 15

SCRIBIMVS Altobello Polæ Episcopo istius oppidi Magistratui, vt Nicolaum Blancum ciuem Bononiensem exulē restituat, siuiq; patria permittat & fortunis suis omnibus. Eam rem tibi etiam meis literis esse notā volui: hortorq; te, vt negotium, si erit opus, autoritate tua iuues, quo melius atque facilius explicetur. Dat. 3. Non. Octob. Anno primo. Roma.

LEONARDO LAVREDANO

Venetiarum Principi. 16

FRANCISCVS Foscarus qui tuum Oratorem apud nos egit, perfunctusq; suo munere abs te reuocatus istuc proficiscitur, egregiā tibi quidem omnino Romæ dū fuit, & præstantem operā nauauit. Nā et in consilijs tuis explicandis probitatem, & in rebus tractandis

prudentiam & grauitatem, & in omni genere studiũ & diligentiam singularem semper ostendit. Mihi verò cum his atq; cæteris suis virtutibus, tum præclaris in rẽ Romanam meritis cumulate & pulcherrime satisfecit. Hæc autem ad te scribenda esse duxi non quidem quòd ea vlla ex parte latere te existimarem: sed vt meæ in illum paternæ charitatis sensum, & constans de eius præstantissimis virtutibus iudiciũ meis apud te Remq; istã pub. literis declaratum atq; testatum relinquerẽ. Dat. Octauo Id. Octob. Anno primo. Romæ.

OCTAVIANO FREGOSIO Genuensium Duci. 17

MITTO ad Ludouicum Galliæ Regẽ Sebastianũ Pistoriensem familiarem meum: qui iter isthac faciet. Quare abs te peto, vt eum in itinere conficiendo quibuscunque rebus poteris, iuues. Et quoniam certior factus sum in tuæ ditioni vicinis locis magna hoc tempore latrocinia fieri, per mihi erit gratũ, des operam, vt Sebastianus in Galliã transalpinam tuto atque celerrime se conferat. Dat. VI. Id. Octob. Anno primo. Romæ.

DOMINICO GRIMANO Cardinali. 18

QVONIAM ad proxime sacri Lateraneensis Cõcilij futuros dies aliqua sunt nobis iam nunc constituẽda, peto abs te, quod commodo tuo facere poteris, vt ante diem 12. Cal. Nouembris Romam te conferas. Dat. V. Id. Octob. Anno primo. Romæ.

Regi Britanniæ. 19

LECTIS tuis literis, quibus me de tua in Morinis contra Gallos victoria, Morinorumq; deditione certio-

rem facis, magna sanè lætitia pro mea in te paterna beneuolentia, proq́ rei cõfectæ magnitudine affectus sum: habuiq́ Deo Opt. Max. gratias, quòd is eorum, qui pro huius imperij dignitate tuenda & conseruanda pio ac recto animo arma sumpserunt, curas conatusq́ fortunauerit. Quanquàm id quidem certe prope pro comperto semper habui. Sperabã enim fore, vt omnia tibi prospere atq́ feliciter euenirent: cum propterea quòd prudentibus consilijs, summis opibus, magno apparatu, numerosissima valedissimaq́ manu, Maximiliano etiã Romanorum Imperatore designato sua tecũ consilia communicante, bellum hostibus inferre es aggressus: tũ vel maxime, quia Dei causam agendã & defendendã suscepisti. Itaq́ cum non multos dies de tua victoria lætus inter tuorũ Legatorũ iucundas salutationes confecissem, vellemq́, vt par erat, ea de re tecũ per literas gratulari, ecce alteras ad te literas quæ secundã nobis partam abs te victoriã longe maximã atq́ clarissimã attulerunt, Britannicos scilicet exercitus tuos cum Iacobo Scotorum Rege, qui quidẽ ingenti militũ numero inuaserat in ditionem tuã, manũ conseruisse, eius exercitum fudisse: magnã eorum partẽ Rege ac Regni Principibus occisis internitioni dedisse: magnam etiã captiuã fecisse. Itaque paucis te diebus bellum atrox ac periculosum felicissime confecisse. Iis intellectis tametsi per mihi molestũ fuit tantũ Christiani sanguinis effusum fuisse, tot hominũ millia è populo Dominico desiderari, tũ Christianũ Regẽ egregij sanè nominis neq́ spernendarũ viriũ, sororis tuæ virũ Christiani Regis sibiq́ cõiunctissimi ferro cõfossum, cecidisse valde tamẽ sum gauisus alteros

tuos exercitus tã illustrem tamq; celerem victoriã de alteris tuis hostibus, qui te ab optimo tuo incepto reuocare conabantur, reportauisse. Quamobrem eundem illum, qui hos duplices gloriæ tuæ prouentus subministrauit, Deum flexis ad terram genibus erectiśq; cœlo manibus adoraui, quod tibi Regi planè iuueni bellorum initium ab Ecclesiæ suæ defensione auspicanti hæc rudimẽta tam præclara tamq; conspicua, quasi fundamenta iecerit reliquæ sanè vel gloriæ vel ætatis tuæ. Te vero in primis decet existimare ab illo te omnia, nõ ab humanis opibus accepisse: quoq; Dominus Deusq; noster pluribus atq; maioribus ornamentis virtutem illustrare atq; condecorare voluit tuam, eo te quidem certe illi humiliorem submissioremq; fieri erit virtutis & prudentiæ singularis. Quod cum feceris, non solum credibile est, fore vt tibi is secunda prosperaq; omnia in ijs quas nunc tractas, rebus atque bellis largiatur: sed viam etiã muniat per quam ingrediens tuũ nomen optimis atq; sanctissimis artibus æternitati consecrare facile possis. Id erit, cum tibi eas cogitationes propones, quibus reliquis tuis restinctis pacatisq; bellis ad contundendã Turcarũ nimis iã incitatã exultãtemq; ferociã accendare. Quas ad cogitationes ineundas, quemadmodũ nũc quidem se res habet, multũ dari nobis posse tẽporis nõ est existimãdum. Ita iã & Panno niæ Sarmatiæq; Regna populata debilitataq; ab illis sunt, premunturq; in dies acrius: & ipsa Italia amissis in proximis regionibus non vnis præsidijs illos sibi vicinos finitimosq;, acerbũ sanè dolendũq; spectaculum cõtuetur. Hæc pericula, vt vere dicã, quod sentio, me suspensum, atq; solicitũ habẽt, meamq; de secundis

cundis tuis rebus voluptatē et lætitiam esse solidā atque propriā nō sinūt. Quare ab ipso immortali Deo precibus omnibus atque votis peto, vt quemadmodū Ecclesiæ suæ dignitatē ab ijs, qui eius propugnationē suscipere in primis debebant, aliquādo male habitā egregiè prosperrimeq; est tutatus: ita eā & ab accenso, ad inflāmanda sacrosancta eius templa atq; delubra igne, & ab imminēti populorū sibi dicatorū ceruicibus ferro inimicarū perpetuo gentiū aliquando tandem eripiat. Quibus de rebus omnibus cum Episcopo Vnigorniensi Legato tuo loquutus sum, vt is tibi mentē meam perscribere latius ac diligentius posit. Dat. 5. Id. Octob. Anno primo. Romæ.

EPISCOPO FELTRINORVM Magistratui Placentiæ, & Paulo Sumuntio. 20

MANDO vobis, vt quoniam Hierosolimitani milites in insulæ Rhodi contra Turcas propugnatione hoc tempore distinentur, prouentusq; suos ea in re maxime quidem necessaria impendunt: ex eius ordinis possessionum atq; fructuū omnis generis pensionibus in eam decimam, quam nuperrime curari exigiq; mandaui ab ijs, qui clerici essent, partem vllam ne inferatis: uéue quicquam eo nomine ab ipsis militibus aut eorum procuratoribus exigatis, aut exigi erogariq; permittatis. Volo enim illum ordinem horum onerum collationumq; omnium immunem expertemq; esse. Dat. XIII. Cal. Nouemb. Anno primo. Romæ.

Marco Cardinali Seduno. 21

NON oblitus quantum in nos benificiorum contuleris, ei, qui has tibi literas reddidit, Goro familiari meo

ad Heluetios proficiscenti mandaui, te vt viseret, tecumq; communicaret causam profectionis suæ. Qua in re peto abs te non id solum, vt eũ instituas omnibus ijs in rebus, quas ad te deferet, doceasq; quid illi agendum, quid statuendum, quid conandum sit. Sed illud etiã, vt meã causam apud Heluetios agas ipse, measq; omnes suscipias parteis. Quod te facturũ & facile pro ea qua plurimũ apud illos polles dignitate, auctoritate, gratia, et libenter pro tua singulari atque mirifica in nos beneuolentia plane confido. Volo autẽ in primis, vt ipsos Heluetios de mea propensa perpetuaq; in illos voluntate certiores facias, doceasq; eo animo esse me, vt in eadem cum ipsis fortuna magis magisq; quotidie coniungi & consociari cupiam. Deinde vt eos confirmes in Maximiliani Mariæ Insubrũ Ducis statu atq; imperio, quemadmodũ adhuc quidem egregie fecerunt, & fulciendo & defendendo: quæ sane tibi quidem res curæ magnopere semper fuit: nobis autẽ non minus cordi est, quàm Florentinorũ Reip. atq; vrbis, quæ mihi patria est, incolumitas et conseruatio: quemadmodum ab ipso Goro intelliges. Qui quidem ea etiam, quæ ad te de me falso delata sunt, diluet, purgabitq; me tibi, eaq; patefaciet, quamobrem mentẽ erga te meã atq; animũ perspicere facile posis. Te verò etiã atq; etiam hortor, eiusmodi vocibus hominum vel inuidentiũ nostræ coniunctioni, vel certe maleuolorũ aures tuas ne præbeas. Quemadmodum & ipsi etiam fecimus, facturiq; sumus ad ea, quæ de te ad me, præter tuã dignitatẽ & allata adhuc quidem sunt, & fortasse afferetur. Neq; enim de te tuis summis præstantißimisq; virtutibus vllorũ hominũ artibus tantulã

quidem

quidem partẽ detractũ iri patiar. Reliquum est, vt Goro ipsi meis te verbis alloquenti omnẽ fidem habeas. Vale. Dat sexto Calend. Nouemb. Anno primo. Roma.

LAVRENTIO MEDICI fratris filio. 22

PROFICISCENTI *ad Heluetios Goro, vt meũ internuntium apud illos ageret, mandaui pro mea in rem istam pub. charitate, vt omnem sue profectionis causam tibi de via communicaret. Cui tu fidem habebis non secus ac nobis ipsis: quæq; ex ijs, quæ ab ipso intelliges, erunt reticenda, nemini patefacies. Dat. sexto Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.*

Heluetijs. 23

MITTO *ad vos Gorum familiarẽ meum hominem mihi vehementer probatum: vt is meũ internuntium apud vos agat. Quare vos eius verbis tantum fidei habebitis: quantum nobismet ipsis haberetis, si vos præsentes alloqueremur. Dat. 6. Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.*

RAIMVNDO CARDONAE Proregi Neapolis. 24

CVM *id meũ consilium semper fuerit, vt inter Maximilianum Romanorum Imperatorem designatũ & Leonardum Lauredanũ Venetorum Principem discordie, quas quidem vterq; diutius, quàm opus fuerat, exercuit, fœdere inito componerentur, vt bella cædesq; in Italia desinerent, pax atque tranquillitas existeret: idemq; optare prudentissimũ Regẽ tuum sæpenumero intellexerim: gratissimus atque iucundissimus is profecto nuntius fuit, quẽ nuper accepi, Venetos scilicet ad ineũdam cum Maximiliano pacem animũ induxisse, nobisq;*

arbitris omnem discordiarum suarum causam totiusq; rei summam velle permittere. Ab hoc enim fonte confido plurima esse atque maxima Christianæ Reipu. commoda, ex quibus haurire omnes homines poßint, propediem emanatura. Hanc eorum voluntatem cum certã propemodum exploratamq; habeam, neque dubitem, quin illi ea, quæ nuntiantur, omnia vt volumus sint confecturi: etiam atq; etiam te hortor, vt magis in ea sententia Veneti confirmentur, ab armis atque in Venetos impreßionibus abstineas tantisper, dum syngrapham, qua mihi eius rei potestas permittatur, ipsi conficiant. Est autẽ prudentiæ tuæ paucorũ dierũ moram tanti nõ æstimare, vt eam ob causam ab vtrisq; nostrũ diu optatæ, communiq; consilio susceptæ, & toti rei Christianæ maxime profuturæ pacis atque fœderis confectio impediatur. Quæ quidem mora ne longior sit, quàm neceßitas postulat. Petro Bibienæ meo apud Venetos internũtio mando, det operã, vt trium aut quatuor dierũ spatio, post has sibi redditas literas ea, quã dico, à Senatu Veneto syngrapha conficiatur: teq; illico tota de re certiorẽ faciat. Tu verò ea intellecta Cæsarianos tuosq; milites vsq; quaq; continebis, dũ pax ipsa fœdusq; sanciatur. Summa hæc est, vt maximi momenti atq; ponderis rem vnius quatridui præstolatione hortatu meo iuues. Quod te facturũ pro tua prudẽtia, humanitate, lenitate plane confido. Dat. 4. Cal. Nouemb. Anno 1. Romæ.

MAGISTRATVI BONONIAE Polæ Episcopo. 25

QVONIAM Matthæus Cardinalis Gurcensis ad Vrbem atque ad nos propediem est venturus, volo, vt si

istac iter faciat, omni eum honoris & liberalitatis genere excipias, itaq; tractes, vt se mihi esse charißimum intelligat. Ea in re omnes diligentiæ tuæ numeros te implere sanè peruelim. Dat. quarto Calend. Nouemb. Anno primo. Roma.

MAXIMILIANO MARIAE Mediolanensium Duci. 26

REVERTITVR *ad te meo iussu Hyeronimus Moronus interpres tuus, cuius singularē erga te fidem & diligentiam omnibus ijs in rebus, quas mecum egit, perspicere mihi visus sum: eaq; ipsum de causa, vti probum & spectata virtute hominem, facile amo. Is tametsi recusaret Roma te non mandante velle discedere, ostenderetq; mihi habere se abs te plures causas apud nos commorandi, coactus tamen est à me itineri sese dare. Putaui enim eū in tractandis apud Heluetios rebus tuis magno tibi vsui futurū, qui cum multa ad tuū commodum dignitatemq; spectātia sum loquutus: eaq; collegi, quæ horū temporū conditio poscere maxime videbatur. Ea ipsa, tū quo studio tenear, vt tibi omnia prospere atq; fœliciter eueniant, ab ipso cognosces: qui quidem nostræ erga te voluntatis locupletißimus esse testis potest. Dat. 4. Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.*

MAGISTRATVI PLACENTIAE & Paulo Sumontio. 27

MANDO *vobis, vt aqua & igni interdicatis, nequis ex ea pecunia, quæ ratione decimæ à sacerdotibus, qui in Regno Mediolanensi sunt, exigitur, quicquā capere, habereq; apud se audeat, præter eum, quem vos eius rei curatorē esse iusseritis: cuius eligendi vobis vnis*

facultas esto. Volo enim, vt is tantummodo, qui à vobis erit lectus, eam pecuniam administret. Dat. 4 Calend. Nouemb. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

RAIMVNDO CARDONAE Proregi Neapolis. 28

POST eas, quas ad te proximis diebus dedi literas, quibus te certiorē faciebam Venetorum Remp. discordiarum suarum cum Maximiliano Romanorum Imperatore designato causas omneis nobis arbitris velle permittere: itaq; te hortabar abstineres eos qui in eorum Imperio essent, armis lacessere tantisper, dū syngrapha eius rei per Senatū Venetū conficeretur: eā syngraphā, quemadmodum volebamus confectā Veneti nobis miserunt. Quamobrem quo maiore possum studio etiā atque etiam abs te peto, statuas arma esse reprimenda, Cæsarisq; milites atque tuos ab omni offensionum cōtra Venetos genere continendos, dum res negotiumq; per nos transigatur. Ita enim, & nos Venetis recepimus te facturū: & te, cui quidem Ferdinandi Regis tui mēs atq; animus perspectus est & cognitus, maxime decet facere, nitiq;, vt nihil eorū, quæ ad pacem conficiendam opportuna sint, prætermittatur. Ea de re plura cū Bercenno procuratore tuo sum loquutus. Is ad te omnia perscribet. Dat. tertio Non. Nouemb. M. D. XIII. Romæ.

FRANCISCO MARIAE Vrbinatium Duci. 29

CERTIOR factus eos nummos, qui Vrbini percutiuntur, probos esse, volo, vt tibi æs, argentum, aurū, flare, ferire, quemadmodum consueuisti: & nummos cudere liceat: neque ea tibi obsint, quæ nostris in edictis

nummarijs nuper peopositis continentur. Dat. 3. Non. Nouemb. Anno primo. Romæ.

OCTAVIANO FREGOSIO
Genuensium Duci. 30

ET si pro animi tui consuetudine tuaq; propensa in omnem iustitiam voluntate certum exploratumq; habeam, omnes tuæ ditionis populos ipsorumq; incolumitatem tibi magnæ curæ esse: tamen quoniam Sauonem oppidum municipesq; illos, vel quia cum eorũ plurimis magnus mihi vsus intercessit, vel quod ij omnes vetere instituto ciuitatem Florentinã sunt adepti, mirum inmodum diligo: non solum te hortor, sed etiam valde rogo, Sauoniensium fortunas municipiumq; ipsum & ciues omnes habeas etiam meo nomine chariores: eosq; ita tractes, vt intelligant meam apud te commendationem magno illis vsui fuisse. Erit id mihi tam gratum quàm quod gratissimum. Dat. Non. Nouembr. Anno primo. Romæ.

Magistratui Parmæ. 31

QVONIAM mihi satis constat Castrum nouum, quod est in Parmensi diœcesi, ad Hippolytum Atestinũ Cardinalem iure spectare: mando tibi, vt id oppidum cum iuribus eius omnibus Cardinali ipsi, vel eius procuratoribus des, tradas sine vlla mora. Quem enim vt potè Reipub. perutilem atque in ea administranda maximè idoneum virum præstantemq; hominem vnicè diligo, impediri ei sua iura minime omnium volo. Itaq; dabis operam, vt is ad integram eius oppidi possessionem confestim admittatur. Dat. Non. Nouemb. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

MA-

MATTHAEO CARDINALI Gurcensi. 32

CVM certior factus sim te ad Vrbem atque ad nos aduentare: qui quidem mihi nuntius sanè gratißimus fuit: statutumq; mihi sit relaxandi animi causa hodie Roma discedere, ne propterea tuū aduentum differas: si fortasse Romæ nobis absentibus esse non appetis, scire te volo perpaucos me dies absuturum. Quin etiam cum appropinquare tuum aduentum intellexero, dabo operam, vt nos iam reuersos offendas, vt te alloqui, & quamprimum videre poßimus. Dat. Non. Nouemb. Anno primo. Romæ

Municipio Norsino. 33

ALLATVM ad nos est exules, Caßianos, qui eius oppidi arcem magna cum mea indignitute vi atque armis expugnauerunt, confidere se à vobis auxilium ad se defendendos, si à nostris militibus oppugnabuntur, impetraturos. Quamobrē mādo vobis ea lege, quæ de Maiestate est, & decem millium nummorum aureorum fisco inferendorū mulcta, ne illis vlla in re auxilium præbeatis néue quicquam aggredi & tentare audeatis, quod eis exulibus vsui & adiumento esse poßit. Dat. Octauo Idus Nouemb. Anno primo. Romæ.

FABRITIO ET MARCO Antonio Columnæ. 34

QVONIAM exulum Caßianorum audaciā, qua superioribus diebus in eius oppidi arce inuadenda capiēdaq; sunt vsi: ægre, vt debui, molesteq; tuli, atq; ad arcem recuperandam studium & diligentiā adhibui magnopere à vobis peto, ne eis exulibus quicquam opis ad se de-

se defendendos subministretis. Quod tametsi existimē vos pro vestra in nos pietate per vos ipsos esse facturos, volui tamē ea de re literas ad vos dare, vt magis etiam de mea voluntate certiores fieretis, cum id à me intellexissetis. Dat. 8. Id. Nouemb. Anno primo. Romæ.

FRANCISCO HERNANDO
Aualo Marchioni Aterni. 35

IVLIANVM Rodulphum familarem tuū probū virū et spectata virtute hominē multos iam annos bene cognitū, valde sanè amo. Is quoniā nobis inprimis idoneus visus est, qui Iuliani Medicis fratris mei rerū domesticarū curā administrationemq́ue susciperet, ipsum ei rei præfeci: speroq́ue fratri meo magno vsui eius virtutē & probitatē fore. Quod te meis literis scire volui, cū vt intelligeres existimare me tibi nos non ingratū facere, qui familiaris tui opera nostris in rebus vtamur: tū vt certior fieres nobis illum tua causa etiam chariorem fore. Dat. 8. Id. Nouemb. Anno primo. Romæ.

FRANCISCO GONZAGAE
Marchioni Mantuæ. 36

ALOISIO Crepello Mantuano, cuius filio familiarissime vtor, à certis hominibus in tua diœcesi quædā pecuniæ summa debetur: quam nisi te adiuuante recuperarit, arbitratur se in perditis & desperatis habiturum. Pergratum igitur mihi feceris, si dederis operam, vt Crepellus ad suum quàm celerrime perueniat: & cū ipsum, tum Franciscum eius filium omnibus in rebus tueberis. Probos homines & gratos & tua fide dignos clientelaq́ue cognosces. Data quarto Id. Nouemb. Anno primo. De Centumcellis.

PE-

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX.

Nomine scriptarum.

LIBER VI.

ALFONSO FERRARIENsium Duci. I

VANQVAM iniquũ sanè fuerit ab huius Reipub. Vicario eos homines, qui in eiusdem Reipu. imperio essent, capi, captosq; in custodia diu haberi: potuerimq; ipse Franciscum & Pasotũ Fantutios ciues Bononienses captos à tuis custodiæq; traditos reposcere abs te iuris & iustitiæ via: peteremq; vt eos in libertatẽ sine vlla mercede restitueres: volui tamen & pro nostra vetere necessitudine, & pro mea recenti charitate, qua te Pont. Max. amplector, amãtissimi hominis officio vti, hortariq; te id vt faceres: ad teq; nõ vnas literas ea de re dedi sperãs te ad id quod æquitas ipsa postulabat, facile nobis hortãtibus descẽsurũ. Quæ res cũ aliter, ac sperabã, ceciderit: teq; Pasotũ quidem magna accepta pecunia missum fecisse, Franciscũ verò in custodia et quidẽ dura etiamnũ habere intellexerim, deq; tua in illũ asperitate nihil omnino remisisse: æquius certe erat, & huius imperij maiestati conuenientius, nihil nos te amplius per literas hortari: ne totiẽs eiusdem imperij dignitas auctoritasq; nostra nullius esse apud te põderis momentiq; videretur. Quod quidem statueram facere, atque

atque, vt scis iam planè faciebam. Veruntamen precibus tandem et lachrymis Francisci necessariorum permotus idem illud etiam nunc scribo: abs teq; vno verbo peto, vt pro tui Magistratus officio, proq; ea, quam nobis obseruantiā debes, Franciscum iam tandem patriæ restituas et suis: neque patiaris eius hominis libertatem, quā tueri potius et defendere debuisses, aut impediri abs te, aut vllo pretio emi. Id si feceris, iustitiam, pietatem, dignitatem, meam tibi esse curæ non dubitabo. Si non feceris, & tu meam de te opinionem maxime falles, & ego de me deq; tota re tuam. Dat. 12. Cal. Dec. Anno 1. Romæ.

LVCRETIAE FERRARIensium Duci. 2

NON vnis literis Alfonso viro tuo Fantutios fratres ciues Bononienses honestos viros nostros homines commendauimus, vt quidam adhuc videmur frustra. Nā cū is eos captos à suis in custodia iam per annum habuerit: ego autem illum sæpius hortatus sim. Fantutios liberaret, ne vel in viros egregios, qui nihil vnquam in sese deliquerint, agere inhumaniter, vel Ecclesiasticā libertatem comminuere, demū vt aliquid etiā nobis petentibus tribuere videretur: alterū quidem eorū, qui se magna pecunia redemit, patriæ atque suis restituit: alteri autē neq; de carceris incommodo, neque de pecuniæ summa, quā ei ab initio condixerat, adhuc plane quicquā remisit. Itaq;, vt verum fatear, ægre molesteq; ferens parū apud illum pietatē iustitiā Reip. dignitatē, parum etiā nostras literas valuisse, statueram nihil ei amplius ea de re scribere, indignū existimans me, qui illum & veteris beneuolentiæ & recentis magistratus nomine multum

sanè

ſanè amo, in re præſertim tã honeſta tamq́; plena egregiæ laudabilisq́; pietatis, toties ab ipſo fruſtra quicquam ſi neq; fructu petijſſe. Sed vicit flexitq́; me neceſſariorũ Franciſci perpetua obſecratio: aiunt enim ita illum aduerſa valetudine laborare, vt ſi paulo modo vlterius in cuſtodia teneatur ſpiritus illum & vita ſit relictura. Itaq; nos orant, ne illum miſerũ atque ſe noſtra, hoc eſt omni ſpe deſtitutos relinquamus. Quare id, quod ſæpius à viro tuo petij, idẽ nunc etiã ab eodem per literas petò, vt & illorum obteſtationibus atque lachrymis, & rei æquitati, honeſtati, pietati, ipſi denique humanitati, quá induimur, ſatisfaciã. Franciſcũ Fantutium ſcilicet ſine redemptione vti miſſum faciat: ſatisq́; habeat eã, quam à fratre pecuniã accepit. Volui autem te etiã hortari & monere: quæ cũ fœmina ſis, tangi te pietate miſericordiaq́; duci veriſimilius eſt: vt apud virũ ea in re iuſtitiæ measq́; parteis amplectare atque ſuſcipias: eiq́; perſuadeas, noſtris hortationibus morẽ gerere aliquando tandem in animũ inducat ſuũ: velitq́; hominem ſe eſſe meminiſſe. Itaque in homines durius, quàm ipſa humanitas poſtulat, ne agat. Deniq; cũ Reip. Vicarium ſuſtineat, ſciat indignũ ac iniquum ſibi eſſe eiuſdem Reip. homines capere, captosq́; in cuſtodia tamdiu habere ipſa Repub. Pontificeq́; Max. vt eos miſſos faciat, poſtulante. Nam quoniã ſupra mulierũ captum te & prudentem, & plurimis maximisq́; virtutibus ornatã omnes homines prædicant, non dubito, quin à viro tuo ſis, quæcunq; voles, impetratura, à quo te amari ijs de cauſis vehementer exiſtimo. Itaq; hãc tibi rẽ meo nomine remitto, vtpotè qua huiuſmodi cauſæ apud virũ internuntius eſſe aptior

atq;

atq; coniunctior nullus potest: teq; ingeniiq; tui bonitatem, qua excellis, ea cura oneratam magnopere volo. Id si feceris, quod te facturam pro tuo mirifico in nos cultu pietateq; confido, & mihi rem gratissimam teq; ac virtute tua dignam facies: & virum ipsum tuũ magna calumnia liberabis. Ero etiã ipse tuis in rebus huius officii nõ immemor: diligentiamq; aliquando tuam sarciam. Dat. 12. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

MAXIMILIANO MARIAE Mediolanensium Duci.

5

INTELLEXI Gulielmum Marchionẽ Montisferrati abs te accersitum Mediolani propediẽ futurum, vt de vestris rebus alloqui hominẽ possis. Fuit is mihi nũtius sane gratissimus. Qui enim & te vere paterna charitate sum complexus, & illum propter eius plurima in nos, dum Cardinalem gerebamus, officia, atq; in Romanos Pontifices perpetuã obseruantiã in meã fidem tutelamq; recepi: maxime opto, vt ea per vos fiãt, quibus arcto inter vos planeq; duraturo amoris & beneuolentiæ fœdere deuinciamini. Quod tamẽ ipsum etiã pro ea volũtate, qua in omnes Christianos Principes sumus, quos quidẽ esse cupio inter se quàm coniunctissimos, est nobis, vt debuit iucundissimũ. Eo autẽ ad te scribere sum aggressus, vt te hortarer, quo maior ipse es, quoq; tua est & fortuna, et dignitas excelsiore loco longeq; illustriore posita, eo velles Gulielmũ ad te venientẽ amãtius liberaliusq; suscipere, atq; omni beneuolentiæ ostensione ita tractare, vt se tibi plurimum debere fateatur. Id & ad tuæ ditionis securitatẽ propter vicinitatẽ locorũ, & ad nominis dignitatẽ propter illius splendorẽ expecta-

nemq; hominũ erit aptißimũ, mihi verò tã gratũ, vt in me ipsum magnũ aliquod egregiumq; benificiũ te cõtulisse sim existimaturus. Dat. 12. Cal. Dec. Anno 1. Roma.

GVLIELMO MARCHIONI montis ferrati. 4

PER sanè gratum mihi fuit id, quod proxime intellexi, te Maximiliani Mariæ Insubrum Ducis hortatu ad illum breui accessurum: vt is de vestris rebus te alloqui, ac tecum, quæ ex vsu vtriusq; vestrũ sint, commodè constituere poßit. Nam qui propter plurima tua in me Cardinalem familiamq; meam officia, & in Romanos Pontifices egregiã voluntatẽ magnopere te amo, valde cupio, vt ea per vos statuantur, quibus summa inter vos beneuolentia perpetuaq; cõiunctio sit futura. Quod quidem pro Ducis natura optimisq; moribus fore confido: vtq; fieret, quod ad illũ attinet, eũ per literas sum hortatus. Abs te autẽ etiam atq; etiã peto, primũ vt, si te itineri nondum dedisti, pergas Maximiliano ea in re morem gerere, libentißimoq; animo te ad illum quamprimum conferas: deinde vt des operã, cũ illò veneris, vt is te nõ minus voluntate animi tui, quàm locorum vicinitate, sibi esse coniunctũ cognoscere atq; profiteri poßit. Id erit mihi pro ea, quã votis omnibus semper cõcupiui, Christianorũ Principũ vnanimi voluntate cõstituenda, iucundißimũ. Dat. 12. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

REGII LEPIDI Magistratui. 5

DEMONSTRATVM mihi est Ioannem Petrũ Gonzagã Nuuolariæ Comitẽ, rebelles meos Regienses homines suum in oppidum recepisse. Id si ita esse compereris,

reris, meas ad illum literas, quas vnà cum his literis accepisti, quamprimum mittes. Earum exemplum has in literas conieci, vt tuas apud illum postulationes ad earũ sensum accommodare atque aptare posses. Summa est, cures omni diligentia desq; operam, vt eos habeas, & quemadmodum meriti sunt, mulctes ac punias. Dat. 8. Cal. Decemb. Anno primo. Romæ.

IOANNI PETRO GONZAgæ Nuuolariæ Comiti. 6

EX literis optimorum virorũ intellexi id, quod sanè credere pro mea in te vetere beneuolentia vix ægreq; potui, te meis rebellibus Regiẽsibus tuo in municipio receptum ac perfugiũ dedisse. Id si ita est, te nõ solum moneo atq; hortor, sed tibi etiã præcipio ac mando, vt quotquot ex illis tuis in locis habes, eos omnes Regij Magistratui tradas: qui autem posthac ad te venerint, eos ne recipias, sed expellas: ne cõqueri de te meritò & magnâ cum causa possimus. Dat. 8. Cal. Decemb. Anno. 1. Romæ.

MAGISTRATVI BONONIAE Polæ Episiopo. 7

DEDERVNT ad nos literas ij, qui publicè bonas arteis isto in oppido profitentur, mores atq; consuetudines illo in ludo constitutas magna ex parte remitti & negligi, sic, vt neque horæ profitendi, neque conuentus disserentium, neque Magistrorum, immunitates, atque comitia haberi solita custodiantur. Eã ego rẽ, vt debui, ægre molesteq; tuli, qui ludum istum esse quàm ornatissimũ cupio. Mando igitur tibi, vt omnibus professoribus imperes, vt leges atque consuetudines vsquequaq; tueantur, nihilq; prætermittant eorũ, quæ tũ fieri assolent,

tum discipulorũ vtilitatẽ atq; commoda continẽt. Qui non fecerit, ei salarium auferri, & in ærarium inferri iubeto. Dat. Cal. Decemb. Anno primo. Romæ.

ANTONIO CARDINALI Bononiensi. 8

CERTIOR *factus sum Beneuolos fratres suarũ rerũ recuperationẽ iuxta literarũ sentẽtiã, quas ad Altobellum Polæ Episcopũ Bononiæ Magistratũ dedimus, assequutos nondum fuisse: te & moneo et hortor, des operam, incumbasq; in eã rem, vt omni ex parte ea recuperatio meis ex literis conficiatur, neq; vlterius à quopiã vllo nomine differatur. Quam sententiã voluntatemq; meã 40. viris Bononiensibus denũtiabis: eosq; meis verbis admonebis, si mihi rẽ gratissimã facere volent, eiusmodi cõfectionẽ ne impediant. Da. 8. Cal. Dec. An. 1. Ro.*

RAIMVNDO CARDONAE Proregi Neapolis. 9

EX *literarum Octauiani Genuensium Ducis illiusq; oppidi Decurionũ ad nos exemplo, quo in loco eius ciuitatis res sint propter illorũ audaciã, qui perturbare eã armis, collectisq; exercitibus omnia permiscere aggrediuntur, facile perspicies. Ea res cum nihilo sanè minus Ferdinandi Regis tui tuamq; dignitatẽ, quorũ auspicijs is, qui nunc viget, eius vrbis status magna cũ omniũ ciuium voluptate fuerat constitutus, quàm nostrã ipsorũ, qui municipiũ illud in fidem & clientelã recepimus, diminuere labefactareq; videatur, hanc mihi operã sumpsi, vt curarẽ, vt eorũ te nihil lateret. Quæ cũ erunt abs te intellecta & cognita, tui consilij erit, perferréne ac perpeti velis tantã indignitatẽ, vt paucis Galliæ Cisalpinæ rebus*

næ rebus reliquis, quæ turbari fortasse poterant, plane iã constitutis: teq́ʒ prope vno in Italia paratissimum exercitum habente, cæteris aut superatis, aut communi sententia, bellum tecũ administrantibus: tamẽ sint, qui vrbem Genuam in tuã nostramq́ʒ fidem receptã oppugnare audeant sub oppidi prope iam mœnibus atqʒ ipsas ad portas positis castris. Equidem, quod ad me attinet, eos, vnde illa, de qua loquor, armatorũ hominum manus ad quietem eius oppidi auertendam cõparari audiebatur, propterea quòd eum rerũ motum totius Italiæ res turbandi & permiscendi, ac bellum maximũ excitandi, nouasqʒ res moliendi afferre initium existimabã, non vnis vel literis, vel certis missis hominibus monui, ab incepto desisterent, præsentemq́ʒ eius vrbis statũ meæ fidei commissum, et traditũ ne vexarent, existimans ipsos hortatu meo facile quieturos, præsertim cũ scirent in eo non minus Ferdinandi Regis, quàm meũ nomen dignitatẽq́ʒ conuelli & conteri. Triremes etiã meas eam ad vrbem tuendam misi. Nunc verò cũ neqʒ nostræ neqʒ Regis tui dignitatis maiestatis nominis vlla ab ipsis ratio habeatur, æquũ est te, qui exercitui lectissimo atqʒ fortissimo praes, eiusdem cum Regis, tũ nostras, tuas denīqʒ ipsius partes suscipere, omnesq́ʒ nos, teq́ʒ inprimis ab iniuria tã insigni præ te ferre vindicaturũ: ne te nominisq́ʒ tui amplitudinẽ partamq́ʒ iã gloriã contemnendã quispiã posthac ducat. Quis enim tuæ se Regisq́ʒ tui fidei creditum tutum securumq́ʒ existimabit, si Genuæ statũ tuis armis constitutũ, in Regis tui fidem receptũ viderit vel peruerti, vel labefactari? Quamobrem incumbe in eam cogitationẽ, sensusq́ʒ tuos omneis atqʒ animũ excita: vt

oppidum egregium cuius oppidi otiū cæteris Italiæ oppidis quieti, bellum tumultui esse maxime potest, ab imminenti hostium periculo tua diligentia, consilio, auctoritate, armis etiam si necesse erit, quæ quidem arma hoc tempore tibi præcipuè parēt, tuis denique opibus eripiatur. Quod vnum & Regi tuo sempiternam gloriam pariet: & mihi tam erit gratum, vt me tibi ea de causa plurimum debere sim existimaturus: tibi certe ipsi nominiq́; tuo magnum sanè splendorem, magnam autoritatem afferet. Dat. 7. Cal. Decemb. Anno primo. Romæ.

EPISCOPO CERVIAE
Cesenæ Magistratui. 10

MANDO tibi, vt apud te meo nomine adserues nummos aureos mille, quos habes reliquos ex rationibus Saluatoris: qui nuper mortem obijt, cum vectigalia Flaminiæ administraret. 4. Cal. Decemb. Anno 1. Romæ.

FRANCISCO MARIAE
Vrbinatium Duci. 11

VALDE mihi ea omnia probantur, quæ ad Fani Fortunæ municipum quietem spectantia per tuos ad me homines perferre voluisti, cum in persoluendo salario Bernardo Cardulo, qui procuratorem meum eo in oppido proxime gessit, tum in restituendis Francisco Alexādro Cesenati ijs, quæ ei ratione Spoliorum debentur. Quare volumus vt sic fiat, quemadmodum ipse consulis: scilicet vt Cardulo nihil persoluatur vltra id, quod tu ei curari iusisti: Alexandro autem quæ debentur, restituēdi ea ratio adhibeatur, quæ tibi esse commodior ad otiū eius oppidi videbitur. Mando etiam Episcopo Polycastrensi Fani Fortunæ magistratui, vt ex tua sentētia vtranque

tranque rẽ administret. Dat. 3. Calend. Decemb. Anno primo. Romæ.

HELVETIIS, QVI apud Genuam sunt. 12

NON sanè quiui pro Reip. læsa spretaq; Maiestate non permoleste ferre, vos, qui eiusdem Reipu. libertatis propugnatores accerrimi nouissimis his temporibus semper fuistis, atq; ab ea magno in honore habiti præclara ipsius ergà vos atq; illustria beneuolẽtiæ amoris necessitudinisq; signa monumentaq; accepistis, ad præsentem Genuæ statum & Octauiani eius ciuium Ducis quietẽ cõturbandam collecto exercitu armatosq; accessisse: cũ multo antea intellexissetis à me missis ad vos ea de re internuntijs, ipsum Ducem fratremq; eius Federicum Archiepiscopum Salernitanorum in meam fidem fuisse receptos. Quamobrem Fabritium familiarem meum magnis itineribus ad vos his cum literis mitto: vt is vobis ea, quæ mihi æqua & iusta magnopere visa sunt super ea re, nuntiet meis verbis cui fidem habebitis. Summa omnium est: vt sine vlla mora & à Genua exercitũ abducatis, & nihil agri Ligurum vastatum, nihil villarum incensum relinquatis. Id si feceritis, de mea in vos beneuolentia nihil remittam: quam omni à me quidem officiorum cultam genere, quoad ipsi volueritis, conseruabo. Dat. prid. Cal. Decemb. Anno primo. Romæ.

ANTONIO CARDINALI Bononiensi. 14

PETO abs te, & quidem valde peto, vt quoniã Baldassare Mediolanensi municipe tuo viro & probo & pereleganti multos iam annos familiarissime vtor,

des operam vt is inter illos admittatur, qui idonei sunt, vt ad Magistratus Bononienses gerendos recipiantur. Dat. Id. Decemb. Anno primo. Romæ.

GVLIELMO MARCHIONI Montisferrati. 15

ET *amauimus te antea, dum Cardinalem gerebamus, omni tempore, amari enim nos familiamq; nostrā à te sciebamus: & nunc quidem, cum mihi nihil merito Pontificatum Maximum contulerit Deus, paterna te beneuolentia atque intimo amoris & charitatis meæ sinu complector atque contineo. Est enim mihi exploratißima tua tuorumq; maiorū in Romanos Ponti. obseruantia & fides: quæ te mihi præter eam, qua me prosequeris, pietatem commendatißimū faciunt. Itaque sic velim existimes, te tuosq; omneis, vxorem, liberos, fratrē mihi magnæ curæ esse, idq; vt omnes homines intelligant, nos si erit opus, operam & studium libentißime posituros. Porrò quæcunq; ad tuam incolumitatē, quæcunque additionis tuæ tuorumq; populorum et tuarum rerū omnium conseruationē pertinebunt in ijs, tibi nūquam deero: neque te, vti de hoc imperio deq; me optime meritum, et in meam initio Pontificatus fidem tutelamq; animo libentißimo receptum, lædi à quoquā, quoad potero, patiar. Dat. XI. Cal. Ian. Anno primo. Romæ.*

FERDINANDO HISPANIæ Regi. 16

INTELLEXI *te Petro Cardinali Anconitano fructus Ecclesiæ Gaditanæ retineri mādauisse. Quæ mihi res & pro meo in illum fraterno amore, & pro eius in rem Romanā plurimis maximisq; promeritis non paruā sanè*

ſanè moleſtiam attulit: præſertim cum perſpectiſſimum mihi ſit eum tui ſtudoſum ſemper fuiſſe, tuasq́; res, dignitatem, gloriam, rebus omnibus antetuliſſe. Quare te hortor, neque hortor ſolum, ſed etiam peto abs te diligentiſſime, velis Eccleſiæ Gaditanæ prouentus Cardinalis procuratoribus remittere: quod erit mihi tam gratum, quàm quòd gratiſſimũ. Cæterum polliceor tibi, in meq́; recipio, reliquis in rebus, quas cum eo tractas, quẽadmodum voles ipſe, ſic plane fore. Dat. IX. Cal. Ianu. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

INTERNVNTIO HISPANIENSI Epiſcopo Conſentino. 17

EXEMPLVM literarum, quas Ferdinando Regi ſcribimus poſtulantes vt is Eccleſiæ Gaditanæ fructus interdictos à ſe Cardinalis Anconitani procuratoribus remittat, habuiſti cum his literis. Mando autem tibi, vt apud eũ agas, cures, enitare, vt res quemadmodum volumus, conficiatur: in quo nihil prætermittes, ſi mihi rẽ gratiſſimam voles facere, neque diligentiæ, neq́; ſtudij, neque plane laboris. Eſt enim mihi permoleſtum, Cardinali de Repub. deq́; nobis optimo merito in colligendis Eccleſiæ ſuæ fructibus negotium fieri. Nam quod ad eas res attinet, quibus tu de rebus ad me ſcripſiſti, certiorẽ facere Regem poteris, me curaturum, vt quemadmodũ ipſe poſtulat, ſic aptentur. Dat. Non. Calend. Ianuarij. Anno primo. Romæ.

FEDERICO ARCHIEPISCOPO Salernitanorum. 18

IVSTISIMIS me cauſis impellentibus mando tibi, vt quem habet ſacrorum tuorum in Eccleſia Saler-

nitana Vicarium, eum quamprimum amoueas ab administratione illa & loco: teq; id meo iussu facere neq; ipsi, neq; cuipiam patefacias. Dat. quinto Calend. Ianua. Anno primo. Roma.

MAGISTRATVI BONONIAE Polæ Episcopo. 19

MANDO tibi, vt ex ijs ducentis peditibus, qui sub Rainaldo Gazo prætorij Præfecto istic merent. L. milites eximas, quorum stipendium in alios milites tot numero, quot tibi & XL. viris satis esse videbũtur, per vos deligendos trãsferatur: quibus militibus ea mandentur cura, isq; præficiatur, quam curã esse ex vsu istius vrbis, quemq; Præfectum ei rei fore idoneum iudicabitis: ita sanè, vt posthac Rainaldus CL. milites tantummodo habeat, quibus imperet: illi autem, qui per vos diligentur, tibi & XL. viris obediant præstoq; sint suo cum Duce. 4. Calend. Ianuar. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

OCTAVIANO FREGOSIO Genuensium Duci. 20

VENIVNT ad vrbem atque ad nos è Gallia Trãsalpina sacerdotes aliquot honore & dignitate præditi, tollendi scismatis causa, seq; cum sacro Lateranensi Concilio reliquorũ illius Ecclesiæ sacerdotũ nomine coniungendi: quibus obuiam mitto eum, cui has ad te literas dedi, viatorem meũ: qui cũ tutius atq; securius accedere Romam possint. Quare abs te peto, des operã non solum vt ij sine vllo impedimento per tuæ ditionis loca iter faciant: sed etiam vt à tuis & amice, & liberaliter excipiantur. Dat. Cal. Ianu. 1513. Anno primo. Roma.

PE-

PETRO BIBIENAE apud Venetos internuntio. 21

INTER eos, qui meo stipendio aluntur, est Augustinus Coppus istius Vrbis ciuis, vir & multum terrarũ peruagatus, & omnis laboris experientissimus, tum & industrius & elegans & plane comis, & mihi certe gratus. Is quoniam à patria sua in exilium missus multos iã annos externis in locis duriter & laboriose confecit, cupitq; quàm maxime, vt sibi redire ad lares suos liceat, mando tibi, vt Leonardum Lauredanum Principesq; ciuitatis adeas, horterisq; meis verbis, velint rogatu meo Augustinum ab exilio restituere: eisq; persuadeas, vt exemplo Domini, qui quidem delinquentis pœnitentiam, quàm mortem mauult, ea in re pietate potius & misericordia, quàm vindicta vtantur. Quod quidem tametsi pro istius in me Reip. voluntate facile me assequuturum confido: volo tamen vt eam rem diligenter administres, ostendasq; Senatum istũ mihi plane gratissimum facturum, si in Augustino ad patriam reuocando mitem se liberalemq; præbuerit. Tota autem de re quid egeris, facies me quamprimum tuis literis certiorem. Dat. prid. Non. Ian. 1514. Anno primo. Roma.

MAXIMILIANO IMPEratori designato. 22

ETSI & animo semper agitaui ex eo tempore, cũ Pontifex Max. creatus sum, vt pro Reipub. Christianæ otio communiq; bono te ab armis, ab ardore animi, ab odio exercendo cum ijs, qu s hostes tuos appellas, Christianis Regibus atque Principibus. ad pacem atque amicitiam reuocerem: & posteaquam Matthæus

Car-

Cardinalis Gurcensis Vicarius rerũ Italicarũ tuus prudens excellensq; vir Romam se contulit, cũ eo sæpius eadem de re sum loquutus. Tamẽ quoniã ijs diebus fratres mei. E.R. Cardinales non solum separatim, vt cuique vsui fuit, quod sæpe antea fecerant, sed etiam vnà omnes atq; palã nos ea de re multo diligentius atq; accuratius monuerunt, veriti ne si paulò modo vlterius nostrorum Principum discordiæ inter eos viguissent, Christianam Remp. bellis ciuilibus debilitatã valedißimi hostes nostri Turcæ adorirentur atq; opprimerent, qui tractare arma, parare exercitus, claßẽ conficere audiebantur: idẽ nunc quoq; mihi tecũ per literas multo accuratißime agendum esse contendenduinq; existimaui: præsertim cũ & nonnullorũ Regũ ac Principũ querelæ accesserint literis eorum & nuntijs ad nos perlatæ, petentiũ, ne Christianos populos nostræ curæ fideiq; creditos diutius inter se concurrere collidiq; sineremus: & ipsa Italiæ deuastatæ prope ac desolatæ vocibus & quasi lachrymis excitor, vt de grege Domini paßim pereunte ac se conterente solicitus nihil nõ curæ in eo continendo conseruandoq; adhibeã, nihil remittã laboris. Itaq; te et moneo et hortor & plane etiã atq; etiã rogo per Dei Opt. Max. nomẽ, à quo tuo sanè nomini dignitas omnis Maiestasq; acceßit: per sedẽ hanc Christianæ reip. cuius vnius tuendæ cogitatio ad te maximè omniũ atq; iustißime pertinet: per tot sanctorum virorũ humata hac in vrbe atq; tellure corpora, qui multos labores, multas ærũnas pertulerũt, multũ etiã sanguinis instituendis nostris sacris augendisq; profuderunt, vt ad pacẽ cũ tuis hostibus ineundam animũ & cogitationem tuã des, eamq; de se-
dibus

dibus deq; populis Domini prope expulsam, te quidem certe implorantē ne aspernere: præsertim si æquas illam ad te conditiones afferre perspexeris. Quā certe in sententiā adduci eo facilius debes, quo laudabile illud propositū animi tui, qui cū in primis ad arma prosiluisti: vt libertatē ecclesiasticā audacia nonnullorū violatam cōminutāq; defenderes, dignitatēq; nostrā ab iniuria vēdicares, suos iam exitus habet: hostesq; tui Dei munere ac tua incredibili virtute tuorūq; fœderatorū auxilio positis animis contumacibus ad huius Reip. cultū & obseruantiā humiles accesserunt. Certe quemadmodū te bello imperterritū atq; inuictū adhuc quidem omni tēpore præstitisti: ita optimis consilijs tractabilē dari nūc te, erit non minus prudentiæ tuæ quàm illud fuerit fortitudinis. Meminisse etiā debes, cum omniū Christianorū Imperatorē geras, datū te à Deo esse quasi tutorē eius populis: vt non tā tibi cogitandum sit, quos vincere atq; subijcere tuæ ditioni possis, quàm vt omnes esse incolumes te procurante conspiciantur. Deinde quo maior ipse excelsiorq; es, eo de te decet omnibus hominibus faciliorē commodioremq; esse, benignitatemq;, non implacabilitatē, obliuionē iniuriarum, non vindictā, liberalitatē non potentiā exercere: neq; tā quærere, quibus artibus latiores Imperij tui fines habeas, quàm quibus virtutibus gloriā tui nominis extendere, hominumq; in te beneuolentiā augere atq; amplificare melius atq; facilius possis. Quamobrem, vt ad illud redeā, quod initio dixi, rogo obtestorq; te, primū quidem, vt animū tuū ad pacem inter omnes Christianos Principes conciliandam applices: Deinde vt te ad eas pacis conditiones cūm tuis hosti-

hostibus deducas, quæ si non tales erunt, quales ipse voles maxime, sint tamen eiusmodi, vt qui te summopere diligunt, non esse eas abs te reijciendas putent. Cruentari enim gladios, vastari prouincias, oppida dirui, quæ quidem mala cum bellis semper coniuncta sunt, exerceri denique inter Christianos Principes tam acerbas cõtentiones, non solum Reip. Christianæ periculosum est, sed ne illis quidem ipsis, qui eas exercent, non triste, non miserum, non fugiendum. Id si ipse per te feceris, plane confido reliqua bella omnia in vniuerso eiusdem Reipu. imperio, omnibus hominibus tuum vnius præclarum factum respicientibus, facile quietura: quiq; nostris ceruicibus imminens hostis noster perpetuus Turca, deq; nostris seditionibus incredibilem lætitiam capiens nos eam ob causam à sese facilius debellatum iri spem non dubiã alit, vel se intra suos limites continebit, vel nos vnà in redimendis à serutute Christianis gentibus conspirantes aliquando victores sentiet. Me quidem ipsum, qui te vnice atque summopere amo, fratrumq; meorum Cardinalium collegium, vel potius Christianã rem vniuersam tibi egregie atque in omne tempus deuincies. Dominus autem, vt est in remunerando benefacta hominũ largus, quicquid hac in re atque hoc tempore amore sui me hortatore tuis hostibus remiseris, tibi nominiq; tuo Augusto reliquis tuis in rebus postulatisq; decupla mẽsura atque centupla sarciet. Dat. V. Cal. Ian. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

SINGVLIS IIS QVI creandi Imperatorẽ ius habent. 25

EXEMPLVM *literarum, quas ad Maximilianum*

num Imperatorem designato dedimus, quibus eum ab armis, à bello, à contentionibus cnm Christianis Principibus exercendis, ad pacis studia cogitationemq́ reuocamus, habuisti cum his literis. Ex eo curã in ea re nostram, diligentiam, studium, pietatem denique, quam adhibemus, vt eius cæterorumq́ Principum animi pacẽ ineant, facile perspicies. Quare cum te plurimis legitimisq́ de causis magnæ esse apud illum auctoritatis exploratam habeam, nec dubitem, quin pro tua virtute animiq́ temperãtia, proq́ officio optimi prudentißimiq́ Principis te quoque communia Christianorum populorum mala vel præsentia, vel etiam impendentia commoueant, prorsus vehementer etiam atque etiam abs te peto, vt meas apud illum hortationes literis, postulationibus, internuntijs, per te ipsum denique, si fieri poterit, & quantum poteris, iuues. Planè enim cum in eo, qui tuos conatus adiuuabit Deus, tum in tua diligentia prudentia, autoritate, spem maximã habeo, fore, vt ab illo sis quæcunq́ voles impetraturus, tam iusta præsertim in re atque causa, quæ quidem id agit, vt Christiani sanguinis, quem exhauriri profundiq́ tam largiter his temporibus perditis atque miseris vidimus, aliquãdo tandem ratio habeatur, resq́ Christiana publica vel neruos atq́ vires resumat, proferatq́ in dies sese, quod erat sanè conuenientius, vel ne perpetuis nostris hostibus ludibrio internecioniq́ dedatur. Id si tu quidem fili mihi animoq́ meo pergate, quantum in te erit, confeceris, & dei causa per te sustinebitur, & me benificio tuo deuincies, & tibi ipse gloriam paries sempiternam. Dat. quarto Calend. Ian. 1514. Anno primo. Romæ.

THO-

LAVRENTIO EPISCOPO Feltrinorum internuntio. 24

EX literarum exemplo, quas & Maximiliano Imperatore designato, et ijs, qui Imperatorem creandi ius habent, dedimus, ea, quæ de pace inter Christianos Principes conciliandâ ad eos scribimus, intelliges, quæ quidē exempla atque ipsæ etiam nostræ ad eos literæ tibi redditæ sunt cum his lireris. Volo autem, primum quidem, vt eas literas ijs, ad quos datæ sunt, quāprimū quamq; diligenter cures reddendas & perferendas. Deinde vt quantum in te erit, omni studio, diligentia, labore, omnibus animi tui sensibus rem consiliumq; nostrum apud eos singulos iuues, nihilq; omnino prætermittas, quod ad persuadendam Imperatori concordiam & pacē esse vsui & adiumento posit: nullaque te in re existimes æquè gratum nobis facere posse, quam si hac in re id, quod volumus, confeceris. Dat. 4. Cal. Ian. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

VLADISLAO REGI Pannoniæ. 25

SCRIPSIMVS & Maximiliano Romanorum Imperatore designato, & Ferdinando Hispaniarū Regi, & Henrico Regi Britanniæ diligentißime: qui quidem Reges nonnullis cū Regibus & Principibus Christianis bellum gerunt: eosq; pro nostri muneris officio ac propensa in rem Christianā pub. voluntate hortati sumus, vt ab armis in inter se exercēdis, quæ sanè diutius, quàm oportebat tractata vibrataq; viguerunt, ad pacis aliquando tandem studia conuertentur. Nā præterquā quod plurima semper cū bellis mala calamitatesq;

coniun-

coniuncta sunt, id etiam planè timemus, ne contritis Christianæ Reip. per eiusmodi odia contentionesq́; neruis atque lacertis, totoq́; corpore debilitato, validißimi hostes nostri perpetui Turcæ nos adoriantur, atque opprimant: qui Ducem audacißimum Selinum Regem nacti tractare arma, parare exercitus, classem conficere dicuntur, vt nos dissentientes labefactatosq́; pessundent, seq́; nostris ceruicibus imponant. Ad hæc accesserunt perpetuæ fratrum meorum E. R. Cardinalium idem prope verentium & respicientium iam ab initio nostri Pontificatus agi cœptæ postulationes: qui sane diligenter non solum secreto aut separatim, sed etiam publice atque frequentes sæpenumero nos admonuerunt, curaremus, ne vlterius Christiani inter se populi concurrerent. Certi etiam reges atque Principes per literas ac per internuntios, vt eam curam cogitationemq́; susciperem, pacemq́; inter dißidentes conficerem, multis me precibus rogauerunt: quos quidem commune periculum solicitat: quiq́; magnopere ne hostibus nostris lætitiæ simus atque ludibrio, pertimescunt. Quas ob res omnes cum ad eos Reges, quos supra commemoraui, diligenter scriptas literas dederim: te etiam & monere & hortari volui, vt eisdem regibus ipse quoque in eam sententiam scriberes, hominesq́; tuos mitteres, qui eos ad pacis studia cogitanda suscipiendaq́; hortarentur. Quod tu quidem certe facere eo diligentius debebis quo periculo es proximior, teq́; ipsi Turcæ his temporibus primum omnium ex Christianis Principibus delegerunt, in quem inuaderent, quemq́; debilitare ac proterere, conarètur. Id vt facias, non solum quia tua interest, sed etiam quia omnium, &

quòd maxime in eo rei Christianæ dignitas maiestasq; defenditur, abs te etiam atque etiam peto. Dat. tertio Cal. Ian. M. D. III. Anno primo. Romæ.

THOMAE EPISCOPO FELTRINORVM INTERNVNTIO. 26

REVERTITVR istuc ad Maximilianum. Imp. designatum Ant. Cominatus mihi multis de causis valde charus: qui cum multa et tecũ communicanda, et Maximiliano significanda sum locutus. Quibus in omnibus ei fidem habebis: quæque illi mandata dedimus, ea tua prudentia et diligentia reddes faciliora. Quinetiã vnà cum ipso, si tibi opus esse videbitur, ad Imperatorem te conferes: resq; communi consilio nostras administrabis. Dat. VIII. Id. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

MAXIMILIANO IMPERATORI DESIGNATO. 27

CVM intelligeremus Antonium Cominatum, quem ad nos miseras, abs te accersitum redire ad te, sciremusq; eum abs te amari, nos verò ipsi vel propterea quod abs te diligitur: vel propter eius singularem virtutem, hominem diligeremus: multa cum eo communicauimus, quæ conducere ad commune vtriusque nostrum commodum dignitatemq; his temporibus magnopere videbantur. Illum igitur audies, nosq; diliges. Dat. VII. Id. Ian. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

BONONIAE MAGISTRATVI. 28

QVONIAM certior factus sum, his diebus eiusmodi motum istic animorum fuisse, sic ad arma concursum esse, vt mirum propemodum fuerit, plurimorum ciuium cædem & optimorum virorum interitum non fuisse consequu-

sequutum: mando tibi, vt cũ aliquid excitari audieris inter istos ciues, edicta grauissima constanter atq; intrepidè proponas, operamq; des, vt omnes te homines timeãt, autoritatemq; vereantur tuam: ne tibi quisquam illudere, vel nostræ potius dignitati tuo sub nomine audiat: sed tibi pareant, hoc est nobis, quorum tu murus in isto Magistratu geris. Itaq; volumus, vt omnia agas, cures, prouideas, ne armatorum hominum conuentus à quopiam excitentur. Et si verum esse compereris, quod à nonnullis affertur, Antonium Volteium eius, de quo dixi tumultus atq; motus causam occasionemq; dedisse acriter eum reprehendes, monebis ab armis se abstineat, ne grauius aliquid in illum decernere vel inuiti compellamur. Dat. sexto Id. Ian. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

ANTONIO VOLTEIO BONONIENSI. 29

INTELLEXI magna quidem certe cum molestia, eius tumultus, qui proxime isto in municipio excitatus parum absuit, quin maximorum malorum & plurimorum ciuium cædis initium fuerit, te autorem extitisse. Ea res, quo te magis diligo, eo me acrius vehementiusq; commouit cum tua ipsius causa quem esse iustum et temperantem pacisq; cupidum & studiosum maxime conuenit: tum propter istius vrbis otium, quod tueri omnibus modis debeo. Quamobrem te hortor, vel potius mando tibi atque impero, omni studio & diligentia caueas ab eiusmodi motibus excitandis: ne iuste de te conqueri, néue in te grauius aliquid decernere atq; statuere cogamur. Dat. sexto. Idib. Ian. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

BARTHOLOMAEO ALVIANO
VENETORVM EXERCITVVM
Præfecto. 30

QVAE ad me perferri per Dominicum Malium internuntium tuum probem hominem curauisti, ea mihi plane gratißima fuerunt. In ijs enim & tuam erga me familiamq; meam veterem beneuolentiam agnoui, & illa tua multarum rerum experientia, prudentia consilium, ex quibus ea manabant, et quorum plena Malij oratio fuit, non mediocrem mihi voluptatem attulerunt. Itaq; ea de re atq; cura, quam sumpsisti, vt cogitationes tuas mihi notas faceres, valde te amo. Quæ quidem à me omnia diligenter considerabuntur, daboq; operam, quoad potero temporaq; patientur, ne frustra laborem sumpsisse videare. Quod ad Iouis oppidum attinet: tibi quidem satis libentißime fecissem, si modo aliquo potuissem. Sed res est planè perplexa, sic, vt explicari hoc tempore non poßit: quemadmodum ab ipso Malio intelliges. Reliquum est, vt te nobis esse charißimum tibi persuadeas: tuaq; omnia nobis magnæ curæ esse, ac semper fore. Datum quinto Id. Ian. M. D. XIIII. Anno primo Roma.

RAIMVMDO CARDONAE
PROREGI NEAPOLIS. 31

AMAVI, quod te scire non dubito, quoad vixit, Antonium Cardonam Marchionē Padulæ gentilem tuum, cum propter eius plurimas egregiasq; virtutes, tum quod me singulari obseruantia prosequebatur. Eius vxor vidua proba sanè nobilisq; mulier propinqua mea quod dotis reliquum sibi debetur, et prætereà portionem illam,

quam

quam lege petere viduæ mulieres in regno Neapolitano solent, per procuratores suos dari sibi ex mariti testamento postulat: cupitq; maxime, ne impensis conteratur, ius abs te suum quàm celerrime consequi. Quare abs te peto, eius fœminæ causam fortunasq; omneis, quæ hoc in negotio maxime versantur, habeas meo rogatu quàm commendatissimas, velis pro tua in nos obseruantia dare operam, vt quod ei iure competit, de eo mulieri, à quibus debetur, integre ac sine dilatione satisfiat. Erit id & viduarum nomine, quæ præcipuè subleuandæ sunt, sane pium, & nobis apprime gratum. Dat. IIII. Idib. Ian. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

MARCHIONI BRANDEBVRGENSI. 32

REVERTENTIBVS ad te legatis tuis probis viris has ad te literas dedi: quibus tibi significarem me illos tuo nomine à te venientes, consiliaq; tua nobis ostendentes & libentissime vidisse, & non semel audiuisse, tuisq; et fratris tui postulationibus omni ex parte satisfecisse. Amo enim te, atq; illum, tantiq; facio, quantum vtriusque virtus atque dignitas postulat, hoc est plurimi atque maximi. Itaq; existimare te planè volo, & pro tuo maiorumq; tuorum in Rempub. cultu, & pro ea, qua nos ipse pietate prosequeris, quæ ad te dignitatemq; tuam pertinebunt, ea nos æquè, ac si de nostro ipsorum commodo ijs in rebus ageretur, quàm commendatissima semper habituros. Dat. quarto Idib. Ian. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

PROREGIS NEAPOLITANI VICARIO. 33

Cvm maximè nostra intersit, vt Franciscus Mariani Scorcij filius ciuis Romanus, quem esse Capreis intellexi, mihi videatur: te etiam atq; etiam hortor, des operam, vt eum, quanto celerius fieri potest, habeas in custodia semoto aliquo & secreto in loco. Id si feceris, quod vt facias, magnopere abs te peto, spondeo tibi, te in eo non solum mihi, sed Regi etiam tuo rem gratißimam esse facturum. Tota autem de re quid egeris, facies me quàm diligentißimè certiorem. Dat. XIX. Calen. Feb. M.D.XIIII. *Anno primo. Capricana.*

PARMAE REGIIQVE LEPIDI MAGISTRATVI. 34

Egregiam *mulierem Paulam Gonzagam paterne amo vel propter eius probitatem & mores vidua fœmina dignos, nobilitatemq; generis, vel quia soror est Alberti Pij, quem scis apud me Maximiliani Rom. Imp. desig. Legatum agere, doctißimi præstantißimiq; viri, quemq; ipse vnice diligo. Itaq; certior factus illam maxime cupere impetrare à me Monticulum oppidulum, quod in agro Regiensi est, eam ob causam tantummodo, vt habitare in eo suis cum mulieribus poßit, vitamq; cœlibem, quam degit, commodius atque honestius ducere: mando tibi, vt Paulæ oppidum Monticulum, ædesq; oppidi des, quibus vtatur, diligentiamq; adhibeas, vt eas vacuas, cum vti volet, habeat.* Dat. XVII. Calen. Feb. M.D.XIIII. *Anno primo. Thuscanella.*

MAXIMILIANO MARIAE MEDIOLANENSIVM DVCI. 35

Allatvm *ad nos est, quod quidem nobis molestißimum fuit, quàm indigne præterq; morem sacrorum homi-*

hominum & virorum religiosorum Cistersiensis societatis monachi aliquot istic nuper se gesserint: qui conducta armatorum hominũ manu monasterium Ambrosianum manus eiusdẽ societatis noctu aggressi portas vi fregerunt, Basiliumq; Casatensem eius monasterij Præfectũ comprehenderunt, comprehensumq; secum abduxerunt. Ea res cum maximam inter omnes monachos perturbationem pariat cum audaciæ nouitate facinoreq; ipso, tum vero etiam exemplo, quin tibi quoq; summopere displicuerit pro animi tui iustitia et pietate, planè non dubito. Qua de re tota quid nobis statuendum sit, mature considerabimus, tibiq; perscribemus. Nunc autem quia periculum est, ne inter istos armatorum discursus atq; licentiam aliquis improbus, vt sunt multi, ad horrea monasterij Clareuallensis eiusdẽ societatis atq; ad suppellectilem animum adijciat, quæ quidẽ suppellex perluculenta peregregiaq; est, eamq; appetat atq; diripiat: te magnopere hortor, mittas illò religiosos viros vnà cũ tuis militibus, quib. mandes, dent operã: nequid omnino ex monasterij rebus atq; ex ea supellectile vniuersa, maximeq; argentea depereat. Dat. XI. Cal. Feb. Anno primo. Grauiscis.

MAGISTRATVI SINVESSANO. 36

AMO sanè quidem paterne Aloisium Sinuessanum familiarem meum: eiusq; opera & fide meis in rebus quotidie vtor. Quamobrem patrem eius Franciscum bonum & frugi hominem, ipsiusq; Francisci res & fortunas omneis tibi commendo maiorem in modum. Qui cum isti municipio præsis, cuius est ipse ciuis, & in quo domicilium remq; suam omnem habet, non est dubium,

quin illi vsui & ornamenro esse plurimum possis. Id vt facias, omnibu q; illum in rebus & negotijs quam commendatissimum habeas, abs te peto. Dat. VIII. *Cal. Feb.* M. D. XIIII. *Anno primo. De Centuncellis.*

ENNIO EPISCOPO VERVLANO. 37

FIDES, *opera, diligentiaq; tua, quibus te in nostris rebus cum Heluetijs ecclesiasticæ libertatis defensoribus administrandis vsum intelligo, magnopere mihi probantur: hortorq; te, vt quemadmodum adhuc quidem te laudabiliter prudenterq; gessisti, ita deinceps ea sedulò agas, quibus optimam erga te voluntatem meam etiam atq; etiam augeas. Omnibus autem de rebus quæ te scire volo, ea ex meis ad Gorum Gherium internuntium, meum literis intelliges. Dat. sexto Calend. Feb. Anno primo. Ex Seueriano.*

VNI EX PRIMATIBVS HELVETIORVM. 38

EX *Ennij Episcopi Verulani, & Gori Gherij Interpretum meorum literis intellexi, qua cura et diligentia, quantaq; tuæ in nos voluntatis ostensione procurandis apud Heluetios rebus nostris te gesseris. Quod quidem neq; nouum mihi pro tua probitate atque consuetudine pluribus in rebus cognita, neq; sanè non iucundissimum fuit. Amo enim te charissimumq; habeo, vtq; magis magisq; in dies singulos tua in nos merita exaugeas, valde opto: vt etiam vberiorem à nobis gratiæ relationem, ab hominibus reliquis veram laudem atq; gloriam, à Deo Opt. Max. autem, cui ista procurantur, secundiores tuarum rerum omnium exitus, euentumq; prosperiorem cōsequare.*

sequare. Itaque te hortor, vt eandem diligentiam studiumq́ tuum ijs, quæ restant, tractandis rebus adhibeas, reddasq́ omnia tuo studio tuaq́ opera, consilio, prudentia faciliora. Dabo autem ipse operam, vt tu labores vllos nostra causa suscepisse nunquam non gaudeas: quemadmodum interpretibus meis latius semper carè scripsi. Dat. VII. Cal. Feb. Anno primo. Ex Seueriano.

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. NOMINE scriptarum.

LIBER VII.

LODOVICO GALLIAE REGI. 1

E *Annæ Reginæ vxoris tuæ morte certior factus magnam sanè molestiam cepi: cum propterea quòd fœminam egregia singulariq́ virtute & spectatio in Deum ac Dei Ecclesiam cultu pietateq́ amisimus: tum quia te pro tuo in illam laudabili amore, illius in te, maximo esse dolore affectum multorum literis intellexi. Accedit adhæc, quòd me illa, quasi patrem optatissimum pia amantissimaq́ filia, incredibili obseruantia prosequebatur. Regnum etiam ipsum tuum cæteraq́ gentes opis alienæ indigæ, in quas illa munificentiam exercebat suam: multum mihi amisisse in ea mu*

liere bonæ spei atq; præsidij videbantur. Itaq; pluribus et quidem iustis maximisq; de causis vehementer is me nuntius perturbauit. Verum cum optimam viuendi rationem summamq; probitatem, et eximiam mulieris temperantiam tam amplo in Imperio positæ cæterasq; eius præstantissimas virtutes animo repeteremus, & simul huius vitæ miserias atq; horum temporum incommoda perturbationesq; respiceremus, in eam sententiã adducti sumus, vt bene cum ijs actũ esse statueremus, qui hoc tempore mortem cum vita commutauissent. Deumq; Opt. Max. Annam Reginã ad sese, tanquã de terrarum æstu & fluctibus in portum, aut tanquam de flebili hospitio ad plenam hilaritatis paternam domum cœlum ipsum beatorumq; concilium vocauisse, magnopere existimaremus vbi illa bene actæ vitæ præmia, et cũ liberalitatis atq; beneficentiæ, quib. duabus virtutibus supra mulierũ captum enituit, tum vero etiã temperantiæ patientiæq; suæ speratos fructus læta felicissimaq; perciperet. Quæ omnino cogitatio mœrorẽ quidem meũ multum leuauit. Quare te hortor, vt eadẽ atq; similia vel etiã meliora, quæ tua tibi vel prudentia vel animi magnitudo facile subministrauit, ad cogitationes tuas adhibeas ægritudinemq; q̃ te vxoris tuæ mortem contraxisse audio, leues: ferasq; æquo animo, quæ ferenda sunt: sunt autem ea omnia, quæ aliter se habere non queunt. In quo & tuam ipse temperantiam atq; prudentiam maxime ostendes, et mihi, qui te vnice diligo, omnem mœrorem absterges, si te leuatum sensero. Dat. tertio Cal. Feb. Anno primo. Roma.

CLAVDIAE LVDOVICI REGIS FILIAE. 2

AVDITA morte Annæ Reginæ matris tuæ, multis quidem de causis magnum sensi dolorem: sed eum præcipue, quod te filiam in tam tenera ætate reliquit, vt tuas exoptatas sibi nuptias iam tractari cœptas conficere, lætitiamq́ue de te capere, quam ei debeas, non potuerit: ex quo te etiam magnum dolorem accepisse magis quidem ingenij tui mirifica indole, quàm ætate tua ad animorum affectus percipiendos idonea, te mouente ac excitante sanè puto. Sed quoniam ea Dei Opt. Max. voluntas fuit, matrisq́ue tuæ virtutes tot tamq́ue egregiæ extiterunt, vt memoriam eius nominis omnibus seculis conseruaturæ videantur, curandum tibi est, non tam vt homines ex eius te obitu mœrentem sentiant, quàm cogitantem quibus artibus ei esse quam simillima possis. Quod planè futurum confido: atque vt ei rei curam adhibeas, et in timore te Domini exemplo matris instituas, amantissime te hortor. A me autem te sperare omnia volo, quæ ad tua commoda dignitatemq́ue pertineant, eoque magis, quod te tam illustri matre, tamq́ue optima orbatam & spoliatam video. Et quanquàm is tibi pater sit, qui suppeditare tibi omnia, quæ à te expetentur, & propter Imperij magnitudinem poterit, & volet propter amorem, quo is matrem tuam complectebatur, cuius tu illi imaginem refers, quoque tibi parentis nomine afficitur: nostrum tamen studium, si quid tibi esse vsui poterit, voluntasq́ue ad te ornandam propensa tibi certe nunquam deerit. Dat. tertio Calend. Febr. M.D.XIIII. Anno primo. Romæ.

BRENSELLAE PAGO HELVETIORVM. 3

INTEL-

INTELLEXI *nouum vos in Heluetijs pagum confecisse, duodecimq́; prioribus atque antiquis pagis vestrum Brensellæ pagum adiecisse. Qua de re non mediocrem sanè lætitiam & voluptatem cepi, cum intelligerem sociorum meorum mihiq́; charißimorum & coniunctißimorum vires atque nomen augeri. Itaq; de eo vobis atq; illis gratulor. Cæterum eius reb. fidem habebitis, quas ad vos Ennius Episcopus Verulanus & Gorus Gherius interpretes mei deferent.* Dat. prid. Cal. Febr. M.D.XIIII. *Anno primo. Romæ.*

RAIMVNDO CARDONAE PROREGI NEAPOLIS. 4

COGNOVI *de procuratori tuo Bercenno, quanto studio quantaq́; diligentia & quam multiplicibus modis vsus es, vt bella controuersiaq́; inter Maximilianum Roman. Imp. des. atque Venetos sedarentur planeq́; restinguerentur. Quæ res ita mihi grata atq; iucunda accidit, vt nihil gratius nihil iucundius esse potuerit eo nuntio. Itaq; cum plurima atq; maxima tua erga nos omni tempore officia extiterint obseruantiæ, beneuolentiæ amorisq́; plenißima: tamen propter eam curam, qua teneor nostrorum hominum confectis odio animis exulceratisq́; medendi, tua ista recens mirificáque solertia nullo tuo est antehac ad mea cõmoda dignitatemq́; adhibito studia inferior. Nunc autem quanquam mihi dubium non est, quin quod super est, super est autem, vt mihi quidem videtur, etiam paululum quiddam, quod tamen ipsum pro mea voluntate nimium quantum est, eadem sis diligentia confecturus: te tamen etiam atque etiam hortor, & pro nostra neceßitudine abs te peto, nihil posthæc*

posthac intermittas neque studij aut vigilantiæ, neque operæ, neque plane laboris, vt quemadmodum res, quæ labi atque flectere in peiorem partem cœperat, tua est prudentia & diligentia eò reuocata, vt bene nobis sperandum sit, ita, quod reliquum est, quod quidem certe iam minus difficile videri debet, ad optatos exitus speratosque quàm celerrime perducatur. In quo & si rem sane quàm Ferdinando Regi tuo gratam, Christianæ autem Reip. maxime profuturam efficies: me certe ita tibi deuincies, vt omnium maximum benefactorum & meritorum cumulum tuis prioribus meritis te addidisse sim existimaturus. Tibi verò nominique tuo iam illustri tantum gloriæ splendorique adijcies, quantum te illa alia ex hoc quidem tempore posse assequi vix est vllo modo credendum. Plane autem in Domino confido, cuius tu partes suscepisti, qui concordiam inter dissidentes, pacem, inter bello implicitos conciliandi curam atque muneris geris, tuam te operam non frustra positurum. Cæterum tota de re latius cum Bercenno sum loquutus: is ad te omnia perscribet. Datum prid. Calend. Febr. Anno primo. Romæ.

VICARIO PROREGIS NEAPOLITANI. 5

MITTIMVS istuc ad recuperandam sacrarij nostri supellectilem à Vicario Episcopi Salernitani male ablatam, Gabrielem Archiepiscopum Dirrachinorum eiusdem sacrarij custodem qui tota de re mentem te nostram docebit. Itaque enim causamque ipsam commendo tibi maiorem in modum. Gratissimum mihi erit, si dederis operam, vt quemadmodum is tecum statuet, ita res

quàm

quam celerrime transigatur. Dat. Id. Feb. Anno primo, Romæ.

FABRITIO CARRETO MAGNO RHODI MAGISTRO. 6

LECTIS *literis tuis, quæ me cum de Guidonis magni Rhodi Magistri morte, dum de tua in eius locum suffectione per concilium societatis legitime facta certiorem reddiderunt. In altero perinde, atq; de optimi præstantissimiq; viri maximeq; temperati prudentisq; hominis iactura sanè per quam dolui: illumq; tam breue temporis spatium societati suæ præfuisse, vt parum ei ornamenti accidere ab ipso potuerit, moleste admodum tuli. In altera tanta lætitia is me nuntius affecit, vt statim Deo Opt. Max. gratias egerim, & quòd dolorem quem ex Guidonis morte contraxeram, tua declaratione lenierit: & quod illud tibi muneris tradi mandariq; voluerit, qui pro tua virtute, animi magnitudine, diligentia, religione maximis in rebus perspecta sæpe atque cognita nihil est eorum prætermissurus, quæ ad rem Christianam conseruandam atque amplificandam ipsiusq; cultum & illustrandum & propagandum pertinebunt. Atque hoc cum publice mihi gratum et iucundum est: tum illud priuatim adiungitur, quod te, dum Cardinalem gererem, multos quidem annos et amaui ipse, & abs te amari me planè sensi: vt si vnus ex omni sociorum tuorum numero mihi optandus fuisset, quem sibi tua societas præficeret, neminem tibi sanè prætulissem. Itaq; duplici nomine ea de dignitate ac præfectura tibi tradita magnopere gratulor, altero Reip. altero vnius ipsius atque proprie meo: optoq;, vt & honor tibi iste salutaris, & tu societati tuæ*

vsui

vsui atq; gloriæ sis futurus: quod quidem plane confido fore. De me quidem tibi ipse omnia promittas volo, quæ ab optimo atque optatißimo filio de patre amantißimo sunt speranda. Non fallam opinionem tuam. Cæterum obsequij tui peregregia perq; illustris significatio, quod mihi eadem tuæ literæ Philippusq; Trouanus societatis procurator tuis verbis præstiterunt, mihi gratißima accidit: eamq; libenti animo sum complexus. Societas etiam ipsa tua, quam mihi magnopere commendas, quæq; mihi, tanquam de vniuersa re Christiana optime merita, charißima per se est, erit posthac mihi tuo etiam nomine charior: proq; ea insulaq; ista ab Turcarum cupiditate bellicisq; apparatibus, de quibus scribis, tuenda & defendenda, si erit opus, nihil sum neq; studij neque diligentiæ neq; omnino laboris prætermissurus. Certe non si vitam ipsam profundere me oporteat ea in re, tua vnquam societatis curam, tutelam, procuratione negligam. Quod te spondere ei meis verbis opto & volo: eamq; bono animo esse atque forti iubeo. Cui quidem gratulor, quod te sibi magistrum legerit: atq; te ea, qua debet obseruantia prosequatur, quanquam id quidem scribere pro antiqua ipsius in omnes magistros pietate minus necesse est, eam tamen hortor. Etiam atq; etiam mi Fabriti vale. Datum VIII. Id. Feb. Anno primo. Romæ.

FABRITIO MAGNO RHODI MAGISTRO. 7

BERENGELLVM *Recbesium, qui à Raimundo Cardona Prorege Neapolis vnice diligitur, estq; ex eius intimis maximeq; familiaribus, commẽdo tibi maiorem in modum. Is vt ei Prioratum Aliagensem, qui est in*

agro

agro Tarrocanensi tradas, per me impetrare abs te postulat: dignusq; admodum Rechesius videtur esse tum proregis nomine atq; causa, tum etiam quod multos annos ordini tuo egregium studium nauauit, in quem eiusmodi beneficium conferas. id si feceris, erit mihi sanè quàm gratum. Dat. VII. Id. Feb. Anno primo. Roma.

MAGISTRATVI BONONIAE
POLAE EPISCOPO. 8

QVONIAM & coli per te legum iussa, animaduersionemq; in scelestos fieri summopere volo, et Antonium sancti Sixti presbi. Cardinalem Bononiensem, vt scis, vnice amo, charissimumq; habeo: vt harum duarum omnium meo quidem iudicio maximarum atq; sanctissimarum rerum rationibus iuris reddundi amicitiaeq; colende satisfiat: in reorum istorum causa, quos in vinculis habes, de quibus tuis me literis consulis, petisq; quid fieri velim: ita tibi respondeo. Nam cum & iustitiae administatio ostentionem maxime postulet iuris administrati, & humiles atq; assiduas Cardinalis postulationes multis admixtas non modo precibus, sed etiam lachrymis, nihil impetrare à me durum admodum atq; implacabile videri possit: mando tibi, vt eos ipsos omnibus, quae ijs in rebus fieri assolent, more atq; consuetudine seruatis comdemnes perinde atque meriti sunt: condemnatosq; ad eum locum duci mandes: vbi eos morte multari oportet, si multari vellemus. Cum autem inspectante populo ante mortis instrumenta in habitu damnatorum perducti constiterint, eos Cardinali nostro nomine dono des facta testificatione postulationis, qua is apud nos supplici atque

atque accuratißima est vsus, nostræq; erga illum voluntatis: vt plurimum valere apud nos Cardinalis bene de Rep. meriti autoritatem omnes homines intelligant. Cæterum de ijs quos in posterum scelestos comprehendes: mandata nostra exhauri. Dat. VII. Id. Feb. M. D. XIIII. *Anno primo. Romæ.*

MAGISTRATVI BONONIAE
POLAE EPISCOPO. 9

MAGNA *cum molestia percepi, contemptis edictis tuis meo nomine propositis ab improbis scelestisq; hominibus istius ciuitatis admitti quotidie indignum insolensq; aliquid, & nefaria crimina creberrime perpetrari. Quemadmodum nuper accidit, admissumq; est ab ijs, qui armati per oppidum incedere noctu atque interdiu sunt ausi magna cum perturbatione ingentiq; motu istorum ciuium: quos quidem in otio atq; in officio continere nullo non studio & diligentia nitimur. Quorum ex numero scelestorum seditiorumq; hominum quoniam cognoui aliquot fuisse qui dum illa committerent, quo se facilius tuerentur, Antonij Cardinalis Bononiensis familiaribus se immiscuerunt: ita tibi mando atq; impero, vt quod ad Cardinalem attinet, qui suas plurimas maximasq; virtutes, egregiaq; in Remp. atq; nos merita mihi est, vti debet, sane charißimus atque coniunctißimus: rationem habeas nostræ erga illum voluntatis, & beneuolentiæ: dignitatemq; eius atq; amplitudinem omnibus in rebus, quoad fieri poterit, illæsam esse atque integram studeas. Quantum verò ad illos pertinet, quos in custodia iam habes, ita facies, vt ex meis literis, quæ vna cum his tibi redditæ sunt, intelliges velle me. Cæterum*

quos posthac comprehendes, cum ex edictorum tuorum scripto, tum maxime pro scelerum grauitate multabis audacter & punies. Tibi verò nequam ea de causá molestiam vllo tempore Magistratus afferre vllus poßit, scrupulúsue tibi aliquis aboriatur: siue tu in populares atque solutos, siue in sacris initiatos sacerdotesq; homines sis animaduersurus, tibi quouis genere animaduersionis in omnes pariter homines animaduertendi ius potestá q; esto: neue tibi ea de causa magistratus vlli siue Romani, siue exteri succensento: neue facti rationem petunto. Itaq; dabis operam, vt omnibus modis seditiosos turbulentosq; coërceas: in aliorum fortunas impetum facientes punias, scelestos atq; nefarios multes: omnibus hominibus summis, infimis ius æquabiliter administres: si de me optime mereri postulas. Dat. VII. *Idib. Feb.* M. D. XIIII. *Anno primo Romæ.*

ANTONIO CARDINALI BONONIENSI. 10

NON *dubito te existimare, si quid eiusmodi accidat quod ciuium istorum otium quietemq; perturbare motúmue vllum animorum excitare poßit, id mihi esse, vti debet, molestißimum.* Nam & *mentem super ea re meam, et numeris mei partes pro mea in te fide, rerumq; à te gestarum ratione atq; vsu maxime omnium cognouisti. Itaq; nihil attinet me ad te scribere ea, quæ istic nuper acciderunt contra magistratus edicta, mihi summopere displicuisse. Quæ vero de iis rebus ad eum scripserim, quǽue fieri mandauerim, ab ipso intelliges. Quibus ex omnibus facile cognosces, quanta mihi curæ tua dignitas atq; amplitudo fuerit. Nunc autem etiam atque*

etiam

etiam abs te peto, vt tu item ijs in rebus, quibus in rebus dignitas nostra versabitur, velis primus omnium præsto esse, adhibereq́ omnem diligentiam, vt & magistratibus nostris Bononienses tui pareant, & scelesti flagitiosiq́ puniantur. Id si feceris, quemadmodum quidem & amor charitasq́ in te nostra postulat, & te futurum pro tua prudentia magnopere confido, feceris plane rem & te dignam, et patriæ tuæ salutarem, & nobis mirandum in modum gratam. Septime Id. Feb. Anno primo. Roma.

PROMAGISTRO RHODIO IN REGNO NEAPOLITANO. 11

AMAVIMVS *ab ineunte ætate, atq; inter familiares paternos atq; nostros, charißimum semper habuimus Vincentium Papacodam tuæ societatis hominem & probum & fortem & industrium. Ei commodari de tui collegij magistratibus, qui in Regno Neapolitano sunt, valde cupio: quo se alere, paratioremq́ ad res societatis nauandas laboresq́ subeundos alacriorem præstare possit. Itaque te hortor, vt Vincentio prærogatiuam des ad eos magistratus, quos qui gerunt, primum isto in Regno demorientur, quorum pensio prouentusq́ numerum aureorum quingentorum summam efficiant. Id si feceris, & hominem strenuum tibi deuincies, & me item tuis in rebus gratum atq; memorem experiere. Dat. sexto. Id. Feb. Anno primo Roma.*

PETRO REMIRAE MAGISTRATVI SINVESSANO. 12

SVPERIORIBVS *literis commendaui tibi Franciscum Sinuessanum satis quidem pro re diligenter. Eas commendationes nostras quoniam non tantum apud te*

valuisse, quantum de tua in me obseruantia confidebam, certior factus sum: has ad te alteras dare literas volui, quibus te etiam atq; etiam hortarer, velles habere rationem eius hominis, qui cum nihil iniuste egit, tum pater est Ludouici familiaris mei, mihiq; propter optimos eius mores singularemq; animi ad virtutes omnes indolem planè charissimi: quem his cum literis ad te mitto, vt præter id, quod ego abs te peto, vt patrem eius saluum esse atq; incolumem velis, filij te etiam aspectus atque preces moueant ad pietatem & liberalitatem. Ex quo reliqua intelliges. Vnum illud à nobis, si nostris hortationibus morem gesseris, id tibi omne voluptati futurum. Dat. sexto. Id. Feb. Anno primo. Roma.

MAXIMILIANO MARIAE MEDIOLANENSIVM DVCI. 13

ALLATVM ad nos est, Episcopos eos, qui è Gallia profecti suo & reliquorum Episcoporum & sacerdotum nomine ad sacrum Lateranense Concilium pro communi bono veniebant, paululum supra fines regni tui consedisse, neq; vlterius progredi voluisse, quoniã tutum iter per tuam ditionem non haberent. Ea de re quanquam ad te antea literas dederim, nunc tamen etiam atq; etiam his te literis hortor, ne in tam opportuno & salutari Christianæ Reipubl. negotio velis impedimento esse, quo minus ij cum Romana Ecclesia, à qua, vt scis, aliquandiu alieniores fuerunt, paribus studijs vnanimiq; voluntate coniungantur: mittasq; aliquem ex tuis probum virum cum authoritate, qui eos tua per loca tuto ac sine molestia in agrum Genuensem perducat, quò illos tendere volui, vt eo minus curæ tibi minusq; oneris afferent, quo breuius

breuius per tuam ditionem esset illis iter conficiendum: quemadmodum cum tuis oratoribus sum loquutus. Dat. XVI. Cal. Mart. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

MAXIMILIANO ROMANORVM IMP. DESIGNATO. 14

COMMENDARVNT mihi tuis verbis Matthæus Cardinalis Gurcensis atq; Antonius Cominatus Bernardinum Cardinalem sanctæ Crucis sanè diligentißime: petieruntq; à me, vt eius fortunas, quæ quidem naufragium fecerunt, liberalitate mea restituerem. Ea commendatio me certe plurimum mouit: tuam enim ex eo propensam in illum voluntatem beneuolentiamq; perspexi: quod mihi gratißimum fuit. Nam et amaui antea illum omni tempore: & nunc, cum in Reipub. muneribus obeundis etiam mihi præsto sit, singulari eum charitate beneuolentiaq; complector. Itaque dabo operam cum se occasio tulerit, vt eum magistratibus atque prouentibus honestum atque ornatum reddam. Tu vero interea Ferdinandum Hispaniæ Regem si hortaberis, ea in re vt tecum atq; mecum sentiat, quod tamen illum facere per se iam video: erit ea hortatio & Cardinali ipsi magno vsui, & mihi plurimum grata. Dat. XV. Cal. Mart. Anno primo. Romæ.

THOMAE EPISCOPO FELTRINORVM. 15

EXEMPLVM literarum, quas ad Maximilianum Romanorum Imp. dedi, quibus ad ea respondeo, quæ mecum per internuntios suos egit, vt Bernardini Cardinalis sanctæ Crucis fortunarum iacturæ atque vlceribus consulere mederiq; vellemus, habuisti cum his literis.

Mando autem tibi, vt earum literarum sensum oratione tua apud illum iuues, commendesq; vicißim ei meis verbis Cardinalem ipsum diligentißimè. Datum XV. Idib. Mart. M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

FERDINANDO HISPANIARVM REGI. 16

GRATVM admodum nobis fuit id, quod ex literis Galeatij Butrigarij internuntij apud te nostri perspeximus: Bernardini scilicet Cardinalis sanctæ Crucis Episcopi Sabinensis causam tibi curæ atq; cordi fore: daturumq; te operam, ne nostræ de illo commendationes apud te vulgares fuisse videantur: tum commendare te etiam illum mihi, rogareq; me, vt eius fortunis afflictis atq; miseris opem aliquam afferam. Qua de re valde te laudo. Magnanimi enim Regis & maxime liberalis officio fungeris, qui clarum virum fortunis omnibus deiectum & spoliatum tuendum fouendumq; suscepisti. Itaque sic habeto, nihil esse potuisse ista tua in illum voluntate præstantius. Nos quidem certe cum per nos ipsi, qui hominem diligimus, tum tua commendatione adducti sumus ea, quæ postulas, diligenter curaturi. Datum XV. Cal. Mart. Anno primo. Roma.

LEONARDO LAVREDANO VENETIARVM PRINCIPI. 17

MITTIMVS Venetias Ioannem Franciscum Valerium ciuem tuum, Bernardi Cardinalis sanctæ Mariæ in porticu familiarem ab epistolis, ad Petri Bibienæ ipsius Cardinalis fratris internuntijq; apud te nostri nuper defuncti vxorem liberosq; conueniendos: vt mœrorem meum,

meum, qui quidem perinde atq; in morte hominis mihi charissimi veteréque necessitudine coniunctissimi, deq; gente mea meq; ipso optime meriti, certe non leuissimus est, meis apud illos verbis testetur: eisq; vel marito, vel patre singularis virtutis viro deiectis & orbatis in tam graui vulnere solamen aliquod afferat nostræ ad eorum fortunas modis omnibus subleuandas paternæ atque amantissimæ voluntatis. Cui etiam mandaui vt te salutaret, significaretq; tibi quædam cum hac ipsa in re, tum reliquis etiam in rebus, quæ te scire magnopere volo. Cæterum demortui liberos & familiam omnem eo libentius & accuratius tibi commendo, quo ipse amorem erga Rempub. vrbemq; istam suum plurimis maximisq; officijs, & multorum annorum perpetuis suis laboribus apud omnes homines testatissimum reliquit. Datum XIIII. Calend. Mart. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

PAVLO GERMANO MIGDELBVRGENSI FOROSEMproniensium Episcopo.

QVONIAM & in temporum ad Romanam rationem referendorum computatione indagationeq;, & in sacri Lateranensis Concilij rebus tua nobis virtute atq; doctrina magnopere opus est: te hortor, vt Romam, quod tuo commodo fiat, primo quoq; tempore te conferas, nostra enim interest te hic esse. Dat. XIIII. Cal. Mart. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

MAXIMILIANO MARIAE MEDIOLANENSIVM DVCI. 19

PAVLAM Gonzagam Alberti Pij sororem cum ipsius, tum fratris causa paterne diligo. Ea cum maxime cupiat impetrare abs te, vt quod sibi dotis nomine debetur, id omne mandes procuratoribus suis sine dilatione curari: peto abs te, vt & hortatu meo, & iustitiæ causa velis in illam liberalitate tua vti, dareq; operam, vt quod illa iure postulat, id vniuersum atq; solidum etiam non laboriose consequatur. Dat. VI. Cal. Mart. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

ANDREAE BVRGIO. 20

SCRIBIMVS Maximiliano Mariæ Insubrum Duci, vt quicquid Paulæ Gonzagæ Alberti Pij sorori ratione dotis debetur, id ei curet quàmprimum quamq; integrum atq; solidum reddi: quemadmodum ex literarum mearum ad ipsum Ducem exemplo cognosces. Hortor autem te, ita rem apud illum iuues, vt mulier vidua ius suum sine mora sineq; diminutione consequatur. Dat. sexto. Cal. Mart. Anno primo. Roma.

BVRGHESIO PETRVTIO SENENSI. 21

CERTIOR factus Alexandum & Hieronymum Senenses bellicis rebus præfectos ad Portum Herculis cum armatorum manu se contulisse, oppidumq; atq; arcem occupauisse expulsis Augustini Ghisii probi hominis mihiq; grati & probati ministris: ad quem quidem, vt mihi sæpe demonstratum est, eius loci ius omne publicis confectum syngraphis pertinet: non potui non moleste ferre, vos iustæ fidei possessorem vestrum ciuem spectatæ virtutis virum, qui ciuitati isti ornamento liberalitate sua esse consueuit, indicta causa vi atque armis eiecisse.

Quam-

Quamobrem etiam atq; etiam te hortor, des operam autoritate prudentiaq́; tua, vt Augustino eius oppidi atq; arcis posseßio, in qua aliquod annos pacifice fuit, amice atque omni amota procrastinatione restituatur. Quod quidem certe pro eo, quanti hominem facio: facio autem sanè plurimi: proq́; eius in nos Remq́; pub. multis maximisq́; officiis erit mihi porro gratiß.mum: teq́; eo nomine bene de nobis meritum facile profitebor. Quod si ius aliquod eo in portu atque arce sibi competere ista ciuitas existimat: iuris ad id via, quàm vi atq; iniuria, multo melius atq; honestius processerit. Dat. Non. Mart. M. D. XIIII. *Anno primo. Roma.*

RAIMVNDO CARDONAE PROREGI NEAPOLIS. 22

MITTIT *ad te Franciscus Maria Vrbinatium Dux nostrorum militum Imperator Antonium Nigosantem internuntium suum: vt se per illum purget, causamq́; apud te suam tueatur ea in re atque calumniam, qua de ipsum in ius vocauisti. Eum quoniam nihil admisisse contra Ferdinandum Regem tuum exploratum nobis est, te hortor, ne patiaris nobilem atq; magnum virum, qui cum mihi omnes neceßitudines sunt, eiuscemodi delationibus vexari. Sed eum apud te calumnia iniusta liberes, tum vel maxime apud Regem testimonio tuo iuues, ad quem ipse internuntios suos ea de re propediem est missurus. Itaque & prudenter & perhumane egeris, si Regi ipsi integrum negotium remiseris. Quod vt facias, in primis abs te peto. Erit id nobis tam gratum, quàm quod gratißimum. Dat. prid. Idib. Mart. Anno primo. Roma.*

BALDESSARI CASTILIONIO MANTVANO. 23

VEL *egregiæ tuæ præclaræq́; virtutes, optimarumq́; artium studia, quibus excellis, & iam nobis pridem cognitus & probatus es, vel præcipua pietas singularisq́; cultus, quem nobis omni tempore præstitisti, nos hortantur, vt quæ fortunas & dignitatem tuam ornare atque augere possunt, ea libenter & propenso animo complectamur. Itaq; cum Franciscus Maria Feltrius Vrbinatium Dux, vrbis Præfectus, nostrorum exercituum Imperator, quòd fidelem diligentemq́; operam multos annos ei nauaueris, in suæ erga te beneuolentiæ testimonium laborumq́; tuorum præmium, tibi liberisq́; posterisq́; tuis maribus legitime procreandis Nubilariam castellum diœceseos Pisaurensis, quod quidem nostri iuris est, omnemq́; eius castelli ditionem tibi dono dederit, cesserit: Nos te etiam nostræ beneuolentiæ testimonio hac in re amplecti atque prosequi voluimus. Quare donationem eiusmodi, quæq́; in ea continentur omnia, probamus, confirmamus: quatenusq́; oporteat, Nubilariam castellum cum iuribus eius omnibus tibi liberis, posterisq́; tuis maribus legitime procreandis damus, donamus: & tuum atq; tuorum quoad aliquis eorum super erit, perpetuo vt sit decernimus: multo etiam maiora, si se occasio dederit, libentissime largituri.* Datum V. *Mart.* M.D.XIIII. *Anno primo. Romæ.*

MAGISTRATVI PARMAE. 24

DILIGENTIA, *qua vsus es cum in significanda nobis morte Comitis Soragnæ, tum in adhibenda cura vt Comitis bonorum & locorum nostro nomine possessionem*

nem caperes, nobis egregie probatur. Qua in re quoniã, vt scribis, propter demortui nepotis temeritatem, qui se in ea bona iniecit, nihil consequi potuisti: mando tibi, vt ei meis verbis denunties, eorum bonorum & locorum possessionem quamprimum quamq; liberam tibi relinquat. Id ni fecerit, armis te illum aggressurum, & vi expulsurum magnopere confirmes. Itaq; sine vlla mora facias. Scribo autem Galeatio Palauicino, ope illum auxilioq; suo posthac ne iuuet: quod illum facturum puto. Scribo etiam Troilo Rubeo, armatorum hominum manum tibi, quantam voles, det, qua manu abs te ille ijs ex bonis eijci & detrudi possit. Mando insuper omnibus ijs, qui dono aliquid à Rep. obtinent, idem vt faciant. Quòd si parum adiumenti positum ijs in omnibus ad rem conficiendam intelliges, Guidi Rangonij equites arcesses, & ad illas, quas coëgeris, copias adiunges. Quibus mando, vt tibi præstò sint. Itaq; diligentiam, curam, vigilantiã, laboremq; omnem tuum adhibebis, vt in capienda Soragnæ Comitis bonorum possessione id, quod voluimus, consequamur. Nam quod scribis demortui nepotem habere se ius ijs in bonis palam dicere: mihi id verisimile non est. Sed vt sit, experiundo id à nobis consequi postulet, non vi atq; arrogantia rapere aggrediatur. Nihil enim ei à nobis quod iustum honestumq; sit, negabitur. Dat. III. Id. Mart. M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

GALEATIO PALAVICINO. 25

INTELLEXI Soragnæ Comitis demortui nepotem armatorum hominum manu abs te iuuari, fauoreq; tuo atque auxilio niti, quominus ipse locorum & bonorum eorum possessionem, in quam se iniecit, Magistratui

Parmæ

Parmæ nostro nomine id petenti & postulanti remittat: ad quos quidem pleno iure pertinet: teq; id propinquitati, qua cum illo coniunctus es, tribuere atque largiri. Quamobrem his te literis & moneo & hortor, primum vt nullum propinquitatis nomen æquitati & iustitiæ anteponendum putes, deinde vt nostram in te atque in omnes tuos beneuolentiam, tuumq; in Romanos Pont. *multorum annorum studium ob vnius pueri temeritatem atque audaciam ne violes, néue profundas. Sed potius & illi consulas, ne se nostris conatibus, quibus par esse non poterit, frustra temereq; opponat atque obijciat: & Magistratum nostrum in assequenda eorum bonorum possessione opera diligentiaq; tua iuues: quod te facturum pro tui animi rectitudine sanè confido. Quod si propinquus tuus competere sibi ius aliquod ijs in bonis existimat, volo te ei dicere planeq; polliceri, nihil ei me, quod iustum honestumq; sit, negaturum. Itaque iure id non iniuria expetat. Erit hoc & ipsi vtilius, & tibi magis honorificum, & mihi summopere gratum. Dat.* III. *Id. Mart. Anno primo. Romæ.*

PARMENSIBVS DONO ALIQVO REIP. AFFECTIS. 26

MANDO *vobis, vt quibuscunq; rebus poteritis, Magistratui nostro* Parmæ *id à nobis requirenti præsentem operam adhibeatis sine vllius hominis respectu, aut planè temporis interuallo & mora, quo is* Soragnæ *Comitis nuper demortui locorum & bonorum possessionem assequi nostro nomine possit. Idq; à nobis cum pro iure vestri numeris fieri volo, tum pœna proposita bonorum vestrorum omnium ærario inferendorum, nisi parebitis.*

Quòd

Quòd si quis eorum bonorum ius sibi competere existimat, nemini iuris via experienti, quod suum erit, posse assequi negabitur. Dat. tertio. Id. Mart. Anno primo. Roma.

TROILO RVBEO PARMENSI. 27

MANDO *tibi, vt quibuscunque in rebus poteris, tum armatis hominibus, tum etiam fauore tuo reliquo Magistratum nostrum Parmæ iuues, eiq; præsto sis: quo is Soragnæ Comitis nuper demortui bonorum possessionem nostro nomine capere, atque illum qui se in eam temere iniecit, expellere atque deijcere posit. Quod quidem sic abs te peto, vt quantum mihi charus esse atque iucundus postulas, tantum te studij ac diligentiæ ponere hac in re negotioq; conficiendo sane peruelim. Datum tertio Idib. Mart. Anno primo. Roma.*

MAXIMILIANO MARIAE MEDIOLANENSIVM DVCI. 28

COMMENDAVI *tibi sanè multos, vt quisq; abs te aliquid petiturus autoritatem apud te meam, quo id facilius impetrare posset, expetiuit. Idq; non tam mea sponte sæpe feci, quam quòd opem nostram iusta in te studiose petentibus negare me, alienum esse à mei muneris officio magnopere existimaui. Itaq; eam ob causam commendandis tibi hominibus crebrior fortasse adhuc quidem, quàm volui fui. Veruntamen cum id accidit, vt pro ijs, qui illustri aliqua dignitate in Dei Ecclesia eminent, commendandis ad te literas dem, tunc quidem eo tecum munere animo libentissimo vtor. Quemadmodum tibi nunc commendo Antonium Episcopum Astæ designatum*

sanè

ſanè diligentiſsime: cuius Epiſcopatus reliquorumq́ ſacerdotiorum penſiones intercipi ſeponiq́ iuſsiſti. Petoq́ abs te, ne id fieri aut mandes ipſe, aut permittas à tuis: ſed vti ſunt Dei Opt. Max. munere ipſi Antonio eæ penſiones attributæ, ita illum ad eas aſſequendas & fruendas iuues potius, quàm impedias. Neq; tu in Eccleſiæ te bona, ſi me audies, vllorum hominum ſuaſionibus immiſeris, ſed eris tuis ipſe bonis contentus: quæ quidem maxima atq; ampliſsima ſunt. Habes enim Regnum opulentiſsimum: vt nullius opis non modo ad amplitudinem, ſed ne ad ſatietatem quidem, ſi te ipſe noueris, indigere poſsis. Quæ cum ita ſint, valde abs te peto, ne Antonio moleſtiam adhibeas in ſuis penſionibus exigendis, præſertim cum is frater ſit Epiſcopi Nouocomenſium: cuius & in ſacris obeundis, & in reliquis Reip. negotijs adminiſtrandis egregia & fideli opera quotidie vtor. Quemadmodum & cum oratore tuo Hieronymo Morono ea de re ſum loquutus: & Fabritius familiaris meus, quem ad te mitto, tibi ſignificauit. Dat. XIX. Cal. April. Anno primo. Roma.

IOANNI PETRO GONZAGAE NVVOLARIAE COMITI. 29

MVLTI ad me deferunt, te non ſolum exules è Regio Lepidi excepiſſe, eosq́, quemadmodum tibi mandaueram, expellere noluiſſe: verum etiam ciuibus quibuſdam Regienſibus honeſtis hominibus, qui prædia tuo in agro habent, noua inuſitataq́ onera impoſuiſſe, eosq́ ad ea perſoluenda te coacturum interminari nouis modis. Quæ cum eiuſmodi ſint, vt mihi ferenda eſſe non videantur, mando tibi atq; impero, primum vt ſine vlla mora eos

eos exules, quos excepisti habesq́; in tuis oppidis, expellas & eijcias, locumq́; posthac atq; perfugium nemini illorum des: deinde vt ciues Regienses nouis oneribus ne premas: sed eos suis prædiorum suorum fructibus & pensionibus sine molestia permittas. Id si feceris, boni viri & meum imperium non detrectantis officio fungere atque munere. Sin aliter te, atq; opto, maximeq́; conuenit, hac in re gesseris: exploratum tibi esse volo, eam me indignitatem vlterius non laturum, daturumq́; operam vt te pœniteat mihi non paruisse. Dat. XVI. Cal. April. Anno primo. Romæ.

MAGISTRATVI PLACENTIAE. 30

VENIT *istuc nobis mandantibus ad eos perquirendos & puniendos, qui nouas res isto in oppido molientes tumultus maximos excitauerunt, Bonifacius Vallensis Iureconsultus familiaris meus, non sanè quia de tua prudentia, diligentia, rerum gerendarum scientia atque in primis probitate magnopere, vt soleo, confidere non possim: sed vt tuum tibi munus atque onus aliquanto leuius faciam, illo ad partem oneris tecum ferendam adhibito atq; addito. Quare volo, vt, si tibi videbitur, omnibus gerendis rebus vnà cum illo adsis, præstesq; ei tete socium, vt commune vtriusq; vestrum consilio negotium administretur. Itaq; si hominem & libenter exceperis & accurate iuueris, erit mihi gratum. Dat. XV. Cal. April. Anno primo. Romæ.*

IOANNI SAXATELLO PRAEFECTO EQVITVM APVD Placentinos.

MITTO

MITTO istuc ad quæstiones exercendas, atque in eos animaduertendum qui nuper isto in oppido nouos tumultus excitauerunt, Bonifacium Vallensem iureconsultum familiarem meum. Quamobrem mando tibi, vt quibuscunque is in rebus sibi te tuosq́ equites fore vsui existimabit, auxilio et fauore tuo ei præstò sis: omnemq́ operam adhibeas, quò is facilius atque celerius mandata nostra prosequi atq́ conficere posit. Dat. XV. Cal. Apr. Anno primo. Roma.

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. NOMINE scriptarum.

LIBER OCTAVVS.

FRANCISCO MARIAE VRBINATIVM DVCI. 1

LECTIS literis tuis, quibus nos certiores facis conuentum & nundinas, quas quidem te Pisauri posse facere de mense Martij concessere ramus, ab Andrea Corio mercatore Genuensi mercibus Iudæorum inter cupiendis pro eo, quod ipsi debetur, perturbari atque impediri, fidemq́ tuam omnibus eas ad nundinas adeuntibus publice datam labi & fluere, magnopereq́ postulas, eo te nomine accusari & redargui ne permittamus præsertim cum eæ nundinæ hoc anni tempore

pore nunc primum instituantur: ea tua postulata nobis æqua & digna visa sunt, quibus annuamus. Itaq; volo ne ea de causa, quod Andreæ Corio concesserim vt exigere centesimam cum dimidia posset ex Iudeorum bonis sub imperio Turcarum Regis degentium, vlla molestia tuas ad nundinas Hebræis accedentibus inferatur: sidemue tuam fallere tibi necesse sit, aut vllos homines ad eiusmodi centesimæ solutionem compellere, præter eos, si qui erunt, qui iam antea cum Andrea pacti sint: quos quidem volo, vt stipulationib. inter ipsos confectis stare, promissaq; dissoluere teneantur. Iis autem rebus eo libentius adducimur, vt tibi morem geramus, quo dignitas omnis tua mihi magnæ curæ est, tuamq; apud me plurimum valere autoritatem facile patior. Dat. Idib. Mart. M. D. XIIII. Anno secundo. Roma.

PROMAGISTRO RHODIO IN REGNO NEAPOLITANO. 2

ALTERIS literis hortatus te sum, velles mea causa Vincentio Papacodæ, qui est in tui ordinis societate, viro strenuo, familiari perantiquo meo prærogatiuam dare ad eos vestros magistratus, qui primo quoque tempore præfestos amiserint: qui magistratus pensionem annuam quingentorum nummorum aureorum efficiant. Nunc verò quoniam etiam atque etiam opto, ne Vincentius in eiusmodi desiderio suo, cuius per me compos fieri postulat, abs te deseratur: non hortor te solum, sed etiam pro meo iure obsequiiq; tui in vi & virtute tibi plane mando, vt ei, quemadmodum scripsimus, de prærogatiua statim commendes: vt & societati tuæ, cui permultos iam annos omnem operam & studium detulit atque impendit

pendit suum, maiori esse vsui poßit: & inter vestri Magistri familiares tam diu illum fuisse aliquam iam ei tandem vtilitatem atque fructum pariat. Datum IX. *Cal. April.* M. D. XIIII. *Anno secundo. Romæ.*

IOANNI PAVLO BALIONI. 3

HORTOR *te, atque abs te planè peto, vel, si opus est, mando etiam: vt Sibiciani Dominos fratres vlla molestia neque afficias ipse, neque affici permittas à tuis. Cures autem potius, desque operam, vt eorum agri atque oppidula tuis à militibus tuta sint: quemadmodum quidem conuenit ea omnia per te esse, quæ nostra sub tutela conquiescunt. Id enim magnopere volo, vt eis fratribus negotium vllo ab homine temere atque iniuria ne adhibeatur. Quod si tibi ius eorum in bonis competit, dabo ipse operam, vt tibi quem vnice diligo, modo id iuris via postules, non vi atque armis appetas, quamprimum, quamque ampliter satisfiat. Datum* VII. *Calend. April. Anno secundo. Romæ.*

IACOBO CIVI BONONIENSI QVAESTORI MILITVM. 4

CVM *equitatus is, quem Bononiam accedere, atque istic esse maxime oportet, quamobrem sese alat, nisi ex stipe ab incolis atque inquilinis vestri agri dari solita, nihil planè habeat: mando tibi, vt ea stipe tantummodo excepta, quam stipem Ramazato curari volui, reliquam stipem omnem ad Vitellij Præfecti militum vsus alimentaque conuertas: qui quidem nunc Vitellius ad tutelam istius oppidi me volente proficiscitur. Cui rei mandatoque meo nullas volo vel meas ipsius, vel ab eo, qui ante me fuit,*

fuit, Romano Pontifice ſcriptas ad te magiſtratúmue literas impedimento eſſe. Datum VI. Calend. April. M.D. XIIII. Anno ſecundo. Romæ.

DECVR. ET MAGISTRATVI MVNICIPII ASCVLANI. 5

QVONIAM intellexi Firmanos exules magna armatorum hominum coacta manu oppidum Firmanum vi ingreſſos eſſe: veritus veſtros quoq; exules exemplo illorum permotos atq; percitos idem auſuros, in Aſculumq; inuaſuros, volo, ac vobis mando, vt & arma ipſi capiatis, & propinquos clienteſq; veſtros amari celerrime iubeatis ad defendendam vrbem veſtram, veſtræq; vrbis eum ſtatum, qui nunc eſt, conſeruandum atq; muniendum: ne veſtri exules nobis nolentibus, vobis autem etiam inuitis oppidum aggredi atque adeo ingredi poſſint. Caueri autem à vobis præcipuè volo, curamq; omnem & diligentiam adhiberi, ne tumultus aliquis eo nomine, inteſtinúmue malum poſſit exiſtere. Itaq; ad nouam vim atq; iniuriam veſtrorum exulum repellendam promptos vos atq; paratos eſſe iubeo: non autem vel ad veteres iniurias vlciſcendas, vel ad potentiam extraordinariam exercendam. Vt cum improbi ciues veſtri flagitioſiq; homines armatos vos atque animatos ad commune bonum ſenſerint, à male cogitando maleq; agendo abſterreantur & conquieſcant. Dat. prid. Cal. April. Anno ſecundo. Romæ.

FABRITIO MAGNO RHODI MAGISTRO. 6

AMAVI omni tempore probum hominem, multiſq; virtutibus præditum & ornatum virum Iulianum

Rodulphum: qui præter veterem suam cum meis omnibus neceßitudinem, studia, officia, nunc etiam Iuliani Medicis fratris mei domus & rerum familiarium curam gerit. Is cupit impetrare abs te, vt cum in diplomatibus tuis conficiendis super Capuæ Prioratu, quem ei deferri à Iulio Medice Cardinali fratre patrueli meo volui, vt nostræ in sese beneuolentiæ hoc iam nunc signum atque iudicium haberet: tum in Mortorij, sic enim vos appellatis, officio atq; munere tibi persoluendo rem nullo sumptu conficiant. Quare vt ei te liberalem & munificium ijs in rebus præbeas, atq; vt vllū solutionis impendio subleues, abs te peto. Est enim admodum senex, pensionesq; Prioratus sui atq; fructus adhuc quidem nullos percipit: eos enim Cardinalem sequi quoad prouentibus abundaret, volui. Itaq; impensas nunc primum facere, quas longo tempore reponat, ipse non potest quemadmodum illi possunt, qui iuuenes sunt: quibus longa esse nulla expectatio potest. Quæ res facit, vt mihi planè gratißimum sit futurum, si Iulianum abs te ea, quæ postulat impetrasse intellexero. Est autem profecto ipse ita præstanti & animo vir & virtute, vt si tua societas eius opera suis in rebus vti volet: abunde ei atq; largiter, vel tibi etiam ipsi referre gratiam poßit. Dat. Cal. April. M. D. XIIII. Anno secundo. Roma.

PRIORI GALLIAE CISASPINAE RHODI PROmagistro. 8

EXEMPLVM literarum quibus literis Iulianum Rodulphum Capuæ Priorem Fabritio Magno Rhodi Magistro diligenter commendaui, mitto ad te cum his literis.

literis. Ex eo quo in loco illum habeam, tum quid ei velim à Fabritio tribui, cognosces, Atq; hoc ideo ad te scribo, vt quoniam tuam apud illum autoritatem plurimum valere multi mihi significauerunt, te horter, ac pro meo iure mandem etiam, cures desq; operam omni studio, agas apud illum, perficias denique, vt Iulianus ea, quæ optat te adiuuante consequatur. Optat autem Magni Magistri liberalitate nobis commendantibus subleuari. Id erit mihi tam gratum, vt nihil abs te in me poßit esse gratius. Quod ita esse tuis in rebus, si meà ope vllo tempore tibi opus erit, facile perspicies. Dat. Cal. Apr. M.D.XIIII. Anno secundo. Romæ.

MAGISTRATVI REGII LEPIDI. 8

DELATVM ad nos est Ioannem Petrum Gonzagam Nouolariæ Comitem quosdam ciues Regienses coëgisse ad certam pecuniæ summam sibi persoluendam, vt ter centum quinquaginta nummos aureos, quos quidem ipse curare Cæsaris negotiatoribus iubebatur, statim reponeret. Id me primum omnium de te non intellexisse, & te eos ciues præsertim spectata fide homines ea in re nihil iuuisse, nullam omnino eis opem tuam, nullum adiumentum præsto fuisse valde miror. Quamobrem mando tibi primum, vt omnem rem perquiras diligentißime: Deinde si iuuare Regienses poteris adhibereq; remedia, nequid ab Ioanne Petro dispendij perpetiantur, iuues, curesq; rem omni studio & diligentia. Sin autem non poteris, nos tamen, quemadmodum se res habeat, certiores facias, doceasq; quo pacto ei occurrere malo poßimus. Quod si operæpretium erit mitti à nobis istuc ali-

quem, qui controuersias inter Regienses Comitemq; componat, id vero à nobis facile curabitur, vt isti posthac ciues à comitis iurisdictione separentur discretiq; sint, ne calumnijs eiusmodi vlla in posterum causa vllius onerum perferendorum, munerúmue obeundorum scrupulus, vlla quæstio exoriri poßit. Id enim maxime opto, vt Regienses ciues sub Regiensium Principum ditionibus ne censeantur: vt Reip. rationibus nullum præiudicium inferatur. Dat. sexto Id. April. M. D. X I I I I. Anno secundo. Romæ.

CARDINALI SEDVNO. 9

CVM perspecta nobis esset & virtus & prudentia tua deq; tua in me atq; in Remp. in quam quidem plurima tua egregia præclaraq; officia extiterunt, fide & cultu magnopere considerem, Carratiolum notarium meum & Petrum Magnum familiarem tuum ad te misi à quibus consilia mentemq; omnem meam in tractandis nostris rebus intelligeres. Itaq; non vereor, quin ea omnia quemadmodum volebamus, ad Heluetiorum Magistratus amanter accurateq; detuleris. Quoniam autem multa sunt, quamobrem existimem nihil accidere posse his temporibus, quod plus afferat rebus omnibus momenti & ponderis ea re, quam illi ad te meis verbis pertulerunt: abs te etiam atque etiam peto, vt si tibi totum negotium quoquo modo in dubium adducetur sic, vt vereri poßis Heluetios in ea mecum sententia, per quam nihilo certe minus illorum, quàm Reip. commodis consulitur, non futuros, de eo nos quamprimum facias quamq; celerrime certiores: ne dum ipsi de illorum in nos obseruantia frustra confidimus, aliquod alicunde

Resp.

Resp. incommodum & detrimentum accipiat. Neque enim interea vel de oblatis in dies conditionibus ab alijs & populis & Regibus, vel de iudiciarum pactione confirmanda, vel omnino vlla de re quicquam statuere atq; conficere possum, neq; plane quiescere, donec abs te aliquid afferatur. Dat. XV. Calend. Maias. Anno secundo. Roma.

PAVLO VICTORIO. 10

MANDO tibi, vt posteaquam ex ratione decimæ istius Reip. sacerdotibus impositæ quindecies mille nummûm aureorum summa exacta fuerit, des persoluasq; è summa reliqua Roberto Nasio & eius socijs, id quod eis curari mandaui, ea tamen conditione, vt si ex tota ratione illius decimæ summa tricies mille nummûm non exigetur, Robertus socijq;, quod abs te curatum acceperint, id omne reponere ac restituere teneantur. Quicquid autem vltra totam triginta milium aureorum nummûm summam erogabitur, id Roberto & socijs ad abietem in templi Romani Principis Apostolorum substructiones cædendam atq; aduehendam deferatur. Dat. XI. Calend. Maias. Anno secundo. Roma.

VGONI PEPVLO. 11

CVM te, qui in nostra ditione domum & lares patrios & fortunas omnes habes, quemq; propter familiæ splendorem animiq; fortitudinem magnopere diligo, Guidum Rangonium necessarium & propinquum tuum nostrumq; Præfectum equitum ad singulare certamen intellexerim prouocauisse, locumq; ei ad certandum statuisse apud Mediolanensium Ducem ad diem duodeciam Calend. Iunij, literasq; ad te dederim, vt quam-

primum te ad nos conferres, tuq́ʒ mandatis nostris parueris, vrbemq́ʒ Romam ad nos accesseris: quod quidem eo consilio feci, vt te ab incepto reuocarem. Idem nunc etiam cum optem, magnopereq́ʒ cupiam, vt ex vinea Domini, quam colendam purgandamq́ʒ suscepi, irarum & odij & bellorum semina radicitus euellantur: mando tibi cum obedientiæ vi & virtute, tum aqua tibi & igne interdicendi, tuorumq́ʒ bonorum fisco inferendorum pœnâ proposita, nisi parueris, vt ea de re & prouocatione tua totaq́ʒ ratione certaminis, causisq́ʒ, quas habuisse te idoneas atque iustas ad eam prouocationem exercendam existimas, nullum posthac verbum vllo in loco, vllo cum Principe aut planè homine modo vllo colore vllo facias: neque ad Maximilianum Mediolanensium Ducem locúmue vllum illius Regni ea de causa te conferas vsq́ʒ ad diem decimam Cal. Iunij: neque omnino quicquam aut loquaris aut statuas animo decertandi. Datum decimo Cal. Maias. Anno secundo. Roma.

GVIDO RANGONIO. 12

CERTIOR *factus sum, quibusdam te de causis ab Vgone Pepulo necessario & propinquo tuo ad certamen singulare prouocatum, ei rei libenti animo annuisse, velleq́ʒ ad Maximilianum Mariam Mediolanensium Ducem proficisci: apud quem tibi ab illo ad diem* XII. *Cal. Iunij certamen est indictum. Quæ res mihi & minime noua, et maxime molesta accidit. Nam cum mihi perspecta est animi tui magnitudo: tum fortitudinem & singularem tuam istam bellicis in rebus præstantiam, quæ quidem maximo vsui esse in Reip. Christianæ dignitate vel tuenda vel augenda potest, ob inanes atq́ʒ leuissimas*

causas

causas tam dubijs fortunæ casibus iri propositam mihi maximo dolori sanè fuit: qui, vt patris tui viri optimi, domusq; tuæ in meam familiam antiqua & plurima officia sileam, te vnice atque paterne vsq; à puero amo. Quamobrem, vt & nostræ dignitati, cuius tu equitum Præfectum geris, & Domini pacem nobis diligentissime commendantis monitis præceptisq; satis fiat, mando tibi & aquæ atque ignis interdicto, & læsæ maiestatis pœna committenda, ne ea de causa te ad Ducem Mediolanensium conferas, aut vllum ad eius ditionis locum: neque prorsus quicquam agas, loquaris, statuas, vt sit tibi cum Vgone decertandum. Dat. decimo Calen. Maias. M.D. XIIII. Anno secundo. Roma.

MAXIMILIANO MARIAE MEDIOLANENSIVM DVCI. 13

MVLTI ad me detulerunt te et Guido Rangonio, & Vgoni Pepulo ad certamen singulare locum tutum scriptis ad eos literis esse pollicitum ad diem XII. Cal. Iunij. In quo non potui, vt verum fatear, non moleste ferre, non te mihi eam rem ante, quàm quicquam statueres, significauisse: cum scire posses eorum alterum in huius Reipub. Imperio ex clara esse charissimaq; familia progenitum: alterum etiam agere nostrorum equitum Præfectũ, atq; à me plurimis maximisq; de causis & veteribus & recentibus valde amari. Itaq; cum meum inprimis munus sit è Domini agro controuersiarum & bellorum stirpes succidere, ad quem suum publicè colendum adhibitus, abs te etiam atque etiam peto, vt eas tuas literas, quibus locum tempusq; illis ad certamen statuisti,

reuoces: desq́ separatim ad vtrunque alteras quamprimum literas, quibus id significes, nolle te amplius eis locum ad certamen dare: iubeasq́ ne ad te ea de causa proficiscantur. Dat. decimo Calend. Maias. M. D. XIIII. Anno secundo. Roma.

FERDINANDO HISPANIARVM REGI. 14

MITTIT ad te Franciscus Maria, Vrbinatium Dux, nostri (vt scis) exercitus imperator certum hominem familiarem suum: qui se apud te purget ijs in rebus, quas res aliquot iam annis admisisse illum contra te Magistratus in Regno Neapolitano tui sunt nuper criminati. Quæ quidem criminatio mihi, vt vere dicam quod sentio, non molestissima esse non potuit: cum quæ obijciuntur, eiusmodi sint, vt quæsita potius ab illis insimulandi Ducem quoquo modo causa, quàm merito suscepta fuisse videri possit, cum propterea quod ea, quæ obliuioni iam prope tradita, vel plane etiam sopita & extincta sunt, per illos in iudicium reuocantur: tum quod illa ipsa non vllius modo culpa, sed ne colore quidem culpæ vllo sunt admissa. Quæ enim tui apud Soram gesta in tuum, vt ipsi aiunt, dedecus offensaq́ afferunt, ea neque sciri aut caueri à Duce propter longinquitatem itineris potuerunt: neque in ipsius, sed in eius matris administratione eorum locorum procuratio tunc fuit. Nam quod ad Rauennæ prælium tuorumq́ militum recessum attinet: nobis quidem, qui eo in prælio fuimus, satis constat, illum contra nomen dignitatemq́ tuam nihil ipsum fecisse, nihil vt fieret iussisse, nihil deniq́ fieri permisisse. Sed quis est, qui possit magno commisso prælio insoluti exercitus

fuga omnes vicinæ prouinciæ populos in officio continere? Quanquam quidem, quod ad illum attinet, non solum nihil egit ipse contra tuos: sed eis etiam per sui Regni fines sine ordine, vt fit temereq; properantibus comites itinerumq; duces dedit: debilitatosq; vlneribus multos suis in oppidis iussit curari: iuuit etiam complures rebus omnibus. Itaq; functus in eo est boni viri amantissimiq; tui officio. Quæ quidem omnia, vel plura etiam, palam, vt intellexi, ipsi tui milites præ se tulerunt. Sed hæc atque alia ab eius internuntio cognosces. Ego autem, qui plurimis maximisq; de causis tum priuatis & familiaribus, tum certe publicis summo illum amore singulariq; beneuolentia sum complexus, abs te quæso magnopere & peto, vt eius procuratorem libenter excipias, excusationesq;, quas afferet, audias: admittas quoque pro æquitate & iustitia, cuius semper studiosus fuisti; mea de causa aliquanto etiam libentius. Erit id nobis tam gratum, vt nihil magis: tibi vero laudi etiam & gratiæ. Nam quoniam is Iulij Secundi Pont. Max. fratris filius fuit, eiusq; copiarum Imperatorem gessit, & nostrarum gerit, nihil tam liberaliter agere tamq; humaniter erga illum poteris, quin te optime fecisse omnes homines sint existimaturi: teq; de eo etiam amaturi. Datum quarto Cal. Maias. M. D. XIIII. Anno secundo. Roma.

LEONARDO LAVREDANO VENETIARVM PRINCIPI. 15

CONQVESTI apud nos per quam sane grauiter sunt Legati Anconitanorum, ea de causa, quòd eorum nauim ipsorum & Florentinorum onustam mercibus domo in Asiam tendentem, triremis Venetæ ductor Seba-

stianus.

ſtianus Memmius hoſtili animo atq; impetu non longe ab Raguſio ſit aggreſſus, propeq́; depreſſerit tormentorum vi. Depreßiſſet autem, niſi ſe illa in Epidauri portum recepiſſet. Id quoniam parum ſucceſſerit, obſeruari eam aiunt ab eodem Memmo alijs etiam Venetis triremibus in prædæ ſocietatem adſcitis vicinis in portubus: vt eam ex Epidauri portu exeuntem intercipiant. Quæ res quoniam contra ius & bonos mores, contraq́; veſtras cum Romanis Pontificibus initas pactiones & fœdera in primis eſt, id, quod accidit, exiſtimo præter tuam iſtiusq́; Reipub. voluntatem accidiſſe. Hortor autem paterne te atque moneo, des quàmprimum operam, mandesq́;, nequid poſthac à veſtris triremibus detrimenti noſtrorum hominum præſertimq́; Anconitanorum nauibus inferatur. Punias etiam multesq́; ductorem illum, qui ei naui tantum moleſtiæ tantumq́; iacturæ temere atque hoſtiliter attulit: vt alijs veſtrarum triremium ductoribus & nauarchis exemplo ſit, nihil iniuſte poſthac in noſtros homines moliendi. Id ſi feceris, quemadmodum pro Senatus iſtius æquitate confido te facturum: erit & mihi, qui te remq́; iſtam pub. vnice amo ſanè gratum, & tibi cum honorificum, cum te iuſtitiæ colentem fœderumq́; obſeruantem eſſe homines intelligent: tum etiam ſalutare: omnem enim ijs, quorum intereſt, cogitationem eripies potiora ei rei fructuoſioraq́; remedia perquirendi. Datum Calend. Maijs. M. D. XIIII. *Anno ſecundo. Romæ.*

MAGISTRATVI ARIMINI. 16

V ARII *atque difficiles fortunæ caſus, quos egregia mulier Violantis Centiuola Mala teſtis quatuorde-*

cim ſe-

cim ferè annos est perpessa, dum mariti sui ditione pristina excusa nouem liberos alienis opibus nutrit, me commouent, vt eius ærumnas atq; labores parte aliqua subleuem. Itaq; certior factus bona quædam in Ariminensi ratione dotis illi deberi, mando tibi, des operam, vt ei pro iustitia satisfiat: eoq; magis, quod intelligo, Ariminenses ipsos eam satisfactionem non impedituros. Dat. tertio Non. Maias. M. D. XIIII. Anno secundo. Roma.

RECANATENSIBVS. 17

CERTIOR sum factus eam materiam, quam Bernardo Bibienæ Cardinali vos daturos recepisti, qua materia ad templi Lauretani ædificationem vteremur, probam atque idoneam non esse. Quamobrem mando vobis atque impero, vt bonas arbores, quæq; vsui ei ædificationi possint esse, ex Andreæ Sauini eius ædificationis magistri sententia, apportari illò quàm celerrime iubeatis: vt quæ iam cœpta sunt fieri, ne intermittantur, sed procedant: ne tum nos, tum etiam Deam ipsam inani lignorum inutilium donatione lusisse videamini. Dat. XVI. Calend. Iulias. Anno secundo. Roma.

MAXIMILIANO ROMANORVM IMP. DESIGNATO. 18

ALLATVM ad nos est, Venetos, cum Flumen oppidum tuum, quod est in Istria, cepissent, multam lignorum vim ad naues conficiendas idoneam in vicinis ei oppido syluis cædi iussisse. Eaq; ligna Venetis abs te repulsis recuperataq; prouincia humi proiecta atq; imbribus exposita iacere: periculumq; esse, ne breui ita vitientur, vt nullus ex iis percipi vsus possit. Quod cum ita sit, ad

fani

fani autem Lauretani ædificationem omni à me curà diligentiaq; inceptam atque institutam, quod quidem fanum summo atque admirabili gentium & populorum concursu pietateq; celebratur, eius lignorum generis atque materiei magnopere indigeã, hortor te etiam atq; etiam, velis, vt Diuæ honos tua liberalitate augeatur, celeberrimo orbis terrarum fano donare eam materiam, mandareq; tuis Magistratibus, vt nostris hominibus, quos eò mittemus, omnem à Venetis cæsam arborem auehendi, atque Anconam & Lauretum transportandi potestatem faciant: eoq; libentius, quod te aiunt ijs arboribus quem ad vsum vti posis, vix habere. Id si feceris, & rem tua religione atque amplitudine dignam statues: & me qui quidem suppeditare tam apte ei ædificationi ligna idonea nequaquam possum, eo munere ad ædificationem conficiendam reddes etiam diligentiorem, tibiq; debentem. Datum XVI. *Calend. Iul. Anno secundo. Romæ.*

IOANNI LVNAE SICVLO VIRO PRINCIPI. 19

LAETITIA *tua, quam ex eo, quòd ad propinquitatem inter te atq; nos familiamq; nostram ineundam & constituendam animum induxerim, accepisse te scribis, mihi plane grata accidit. Itaq; Sigismundum filium tuum, cui Lucretiæ Saluiatæ sororis meæ filiam spopondimus, amore iam prope paterno pietateq; complector, quemadmodum ostendis cupere te: neq; sanè illum modo, sed reliquos etiam liberos tuos, vniuersamq; domum atque familiam in meam fidem beneuolentiamq; recipio: quam rem fortunare Deum volo. Tibi quidem*

certe omnibus in rebus, quæ ad tuum commodum, quæ ad honorem dignitatemq́; pertinebunt voluntas nullo tempore noſtra, pietas, liberalitas deerit. Reliqua ex literis Iuliani fratris mei, qui te maxime diligit, cognoſces. Datum XII. *Calend. Iul. Anno ſecundo. Romæ.*

CAROLO DVCI ALLOBROGVM. 20

GRATISSIMVM *ſanè mihi optatiſſimumq́; fuit, te, quem quidem propter animi tui egregias præſtantiſſimasq́; virtutes, generisq́; nobilitatem à maioribus tuis magnis atq; claris viris, antiqua laudatiſſimaq́; ſerie deductam atq; traditam, plurimi ſemper feci, Philibertam ſororem tuam Iuliano Medici fratri meo nuptui velle tradere: affinitatemq́; nobiſcum inire, et conſociare atq; aſtringere vtramq; familiam eo vinculi genere, quod idem eſſet omnium arctiſſimum atq; ſanctiſſimum, inductioq; animi & propenſio iſta tua valde me delectat. Itaq; quoniam non dubito, quin, quæ vtriq; noſtrum probantur, ea etiam vterq; re ſancitum iri atq; ad exitum perductum magnopere velit. Deum Opt. Max. oro quæſoq́; vt cum ea confici annuat atque mandet ipſe: tum velit, primum quidem fratri meo & ſorori tuæ, deinde mihi atq; tibi, qui & propiores illis ſumus, & amore atque beneuolentia coniunctiores, denique vtriuſque noſtrum familiæ atque generi ea de re & propinquitate proſpere atque feliciter euenire. De me quidem ea omnia ſperare expectareq; te volo, quæ ab optimo optatiſſimoq́; filio de patre amantiſſimo ſunt expectāda. Quemadmodum ab* AMADEO BERRVTO *notario & familiari meo latius cognoſces, quem ijs de rebus ad te mitto.*

mitto, hominem & nobis charum, & tui cupidum. Dat. Octauo Idib. Aprilis. M. D. XIIII. Anno secundo. Roma.

PHILIBERTAE DVCIS ALLOBROGVM SORORI. 21

MITTO *ad Allobrogum Ducem fratrem tuum ijs de rebus, quas ab ipso cognosces, Amadeum Berrutum familiarem meum: cui mandaui, meis vt verbis tibi salutem diceret: tecumq; ageret, quæ agenda essent. Ei tu fidem habebis, & valebis. Dat. octauo Idib. April. Anno. secundo. Roma.*

COMITI GENVENSIVM. 22

AMADEO *Berruto notario & familiari meo ad Ducem Allobrogum fratrem tuum proficiscenti ijs de rebus, quas tecum communicabit, mandaui, vt tibi salutem nuntiaret meis verbis. Et fidem habebis: tibiq; ipsi omnia de me pollicebere, quæ ex vsu tuo esse cum Domini voluntate cognosces. Dat. octauo Id. April. Anno secundo. Roma.*

LVDOVICO GALLIARVM REGI. 23

ALLATVM *ad nos est, tibi à certis hominibus insusurratum fuisse, Claudij Episcopi Maßilientium designati Legati tui curam atque operam nobis gratam non nimium esse. Quæ sanè res eo mihi grauior atq; molestior accidit, quod cum illum ob eius doctrinã, ingenium, probitatem multum semper amauerim, posteaquam is ad me, vt Legatum tuum ageret, Romam venit, nihil ipso tui amantius, nihil ardentius vidi, nihil planè tuis in rebus*

rebus omnibus tractandis atq; administrandis diligentius, accurratius laboriosius illo fuit: quod quidem certe te me illi etiam deuinxit arctius. Itaque cum se aliquãdo ad te redire velle mihi significauisset, ne id faceret, sum illum pluribus fortasse verbis, quàm vel nostra dignitas vel mea fert consuetudo, dehortatus. Quæ cum ita se haberẽt, hæc ad te scripsi, vt esset eius rei testimonium apud te meum, hortarerq́; te, ne posthac de mea in Claudium voluntate plus vllis hominibus crederes, quàm ipsi mihi, néue velles, vt is abs te, suorum pro te susceptorum officiorum, laborum, curarum, vigiliarum longe aliam, quàm te atq; ipsum deceat, mercedem atque fructum caperet. Dat. Id Iun. Anno secundo. Romæ.

CAROLO DVCI Allobrogum. 24

EX oratione Amadei Berruti, de tuo erga me studio atque ijs in rebus, de quibus tecum egit, voluntate, quæ maxime optabamus, quæq́; mihi gratissima fuere, cognoui, tuasq́; literas libenter legi per quas mihi de paterno meo in te animo, gratias agis humanissimis verbis. Eas ad literas & Amadei sermonẽ quid rescribi tibi, quæq́; scire te volo, ex ipsius ad te literis intelliges. Ipse autem Berrutus, quẽ quidem multis de causis admodum diligo, erit mihi posthac tua commendatione etiam charior. Cæterum amari te magnopere à me commodaq́; omnia dignitatemq́; tuam atque amplitudinẽ mihi magnæ curæ esse si existimabis, minime, decipiere. Dat. XI. Calend. Iulij. Anno secundo. Romæ.

Comiti Geneuensium. 25

ET tua ad nos plena officio & obseruantia literã, &

Amadei Berruti familiaris nostri sermo tuum erga me cultum & voluntatem vberrime ostenderunt. De eo & valde quidem te amo: & meam ad te ornandum pronā beneuolamq́ mentem & studium omni tempore tibi polliceor. Reliqua ex Berruti literis cognosces. Dat. XI. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

MAGISTRATIBVS SEnensium. 26

MITTIMVS ad sedandos cōpescendosq́ tumultus vestrorum exulum, qui vt ciuitatem vestram perturbarent, manum armatorum hominum coëgerunt, Pindarū Santesium familiarem meum, hominē & virtute præditum, et nobis in primis gratum & probatum. De quo mentē & consilium super ea re meum cognoscere facile poteritis, quamq́ vos vrbemq́ istam diligā. Dat. 8. Cal. Iulij. Anno secundo. Roma.

Pindaro Santesio. 27

ET nuntijs & multorum literis cognoui nouarū rerum motū ab exulibus Senensibus excitari, coactamq́ iam esse operarum magnā manum armatorumq́ hominum, qui vrbem Senas inuadant, perturbentq́ eum statum, qui nunc est, quoq́ oppidum in præsentia regitur. Quamobrē ægre molesteq́ ferens, esse vllos eius oppidi ciues tā scelestos tamq́ perditos, qui eiusmodi consilia concipiant atq́ agitent, mando tibi, cuius mihi probitas atq́ prudentia probantur, vt illò te quàm celerrime cōferas, desq́ operam, nequid ea vrbs detrimenti capiat, Qua in administratione atq́ cura quicquid iusseris imperaueris, id ita iussum imperatumq́ volo esse, vti esset, ipse idem si iusissem, imperauissem. Itaq́ tu ea in re vica

rius meus esto: autoritas tibi mea, siue dixeris, siue quid statueris adesto: qui mihi Reiq; pub. parent, tibi parento. Tu verò singula pro tempore, vti res feret, consulte atq; prudenter administrabis: & me adesse omnibus rebus: quas dices: quasq; statues, existimabis. Dat 8. Cal. Iul. Anno secundo. Romæ.

REIPVBLICAE FLOrentinæ. 28

MITTIMVS ad sedandos tumultus & audaciã exulum Senensium compescendam Pindarum Santesiũ familiarem nostrum & gratum nobis hominẽ & probatum. Valde enim cupimus, ne scelere perditorum hominũ id oppidum, quod nostros ad fines pertingit, cuiq; oppido non minus animorũ beneuolentia, quàm locorũ propinquitate coniungimur, insigne aliquot detrimentum atque molestiã capiat: sed nostra cura diligentiaq; inuniatur atq; defendatur. Ei mandauimus, vt si ad rẽ, vt volumus conficiendam vestræ opis indigebit, literas ad vos det, petatq;, quæ sibi esse vsui existimabit, quæq; administrandis à se rebus opportuna esse conducibiliaq; cognoscet. Itaque vt Pindaro fidem habeatis, operamq; vestram, si erit opus, & officium strenue atque impigrè nauetis, etiam atque etiam à nobis peto. Erit id nobis in primis gratũ, atque ita, vt nihil possit esse gratius. Dat. octauo. Calend. Iul. Anno secundo. Romæ.

VLADISLAO REGI Pannoniæ. 29

PETRVM Bergnanum familiarem meum mitto ad te cum mandatis ijs de rebus, quas ab ipso cognosces: quæq; mihi pro mea in te beneuolentia magnæ

ſunt, eius verbis omnem fidem habebis, & valebis, nosq; diliges. Dat. quinto Calend. Iulij. Anno ſecundo. Romæ.

MAGISTRATVI PARMAE. 30

CATANEO *ad te proficiſcenti, vt de conficiendis cum Malateſtata Medice propinquo meo nuptijs meo & Guidi Medicis eius fratris nomine te alloquatur, has ad te dare literas volui: quibus te commonefacerem, vt quoniam eos fratres in primis diligo, quorum alterius etiã diligens fideliſq; opera domeſticis meis in rebus atq; familiaribus quotidie mihi magis probatur, omne tuum ſtudium & diligentiam adhiberes, vt ſi eæ nuptiæ vſui & honori futuræ illis eſſent, rem conficeres, teq; ita gereres, vt intelligeremus propinquorum meorum hominum mihi chariſſimorum honeſtorum virorum cauſam tibi curæ atque cordi fuiſſe. Reliquum eſt, vt & Cataneo & Guidi literis fidem habeas, vtq; ipſi tuam operã depoſcent, teq; facere volent, ſic facias. Dat. ſexto Cal. Iulij. Anno ſecundo. Romæ.*

Annibali Paleotto. 31

ET *virtutem probitatemq; tuam, quibus agendarũ rerum experientia & in omni vita prudentia coniuncta eſſet, dum Bononiæ Legatum agerem, ſæpe probaui & Romanos à te Pontifices miro ſtudio ac pietate ſemper cultus fuiſſe plenè cognoui. Ac præter hæc etiam patris tui Vincentij Paleotti equitis Bononienſis legũ ſcientia magni atque clari viri nomen, fratrumq; tuorum Alexandri & Camilli excellentes diuerſis in literarum & doctrinarum ſtudijs diſciplinæ mihi ante oculos verſantur, meq; admonent, vt meam in te paternã propenſamq;*

ſamq; voluntatem egregio aliquo munere apud omnes homines teſtatam faciam. Itaq; te Bononiæ, cuius municipij ab antiqua & honeſta familia oriundus ciuem geris, omneſq; tui geſſere, XL. virum facio Antonij Mariæ, qui propter ſenectam ei magiſtratui renuntiauit, loco omnibus ijs cum muneribus, honoribus, antelationibus, commodis, quibus reliqui XL. viri vtuntur, fruuntur, gaudent, vel vti, frui, gaudere eis licet. Quare mando ijs, qui in eo magiſtratu ſunt, vt te in ſuum collegiũ recipiant. Tu verò dignum te & maioribus tuis & mea beneuolentia fac præſtes, vt ſpei quam de te habeo, planè reſpondeas. Dat. Cal. Iul. Anno ſecundo. Romæ.

LAVRENTIO FELTRINORVM Epiſcopo internuntio apud Imperatorem. 52

INTELLEXI Vitum Fruſtum Magiſtratum Mutinæ in cuſtodia Guidum et Sigiſmundũ Rangonios fratres habere: qui vel propterea, quòd ex ea familia ſunt, quæ pro ſuis plurimis atque maximis in me meoſq; omnes officijs eſt mihi, vti debet, cõiunctiſsima vel, quod ipſos Maximiliani Romanorum Imperatori deſignato, ſtudioſiſsimos eſſe cognoui: habentur à me in propinquorum mihi & neceſſariorum loco. Itaque mando tibi, vt eos Maximiliano ipſi quàm accurratiſsime commendes meis verbis cum reliquis eorum in rebus atque cauſis, tum præcipuè in ſalute, quæ mihi cordi eſt, quantum poteſt eſſe maxime. Dat. Non. Iul. Anno ſecundo. Romæ.

PETRI BEMBI EPI-STOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. *Nomine ſcriptarum.*

LIBER IX.

FEDERICO LANDO Placentino.

VDIVI de ijs, qui te amant, ciuibus tuis, qui Romæ ſunt, te ex interitu Baptiſtæ Landi filij tui Romæ à Petro Franciſco Maluicino ciue Placentino proximis diebus interfecti, permotum atq; perturbatum, reliquosq; liberos tuos ira iniuriaq; percitos parare arma in Maluicinorũ familiam, vt defuncti mortẽ modis omnibus vindicetis. Ea in re tametſi tuo tuorumq; dolori iuſto præſertim facile ignoſco, moleſtimeq; fero ea, quæ acciderũt: te tamen, quẽ quidem certe in primis diligo, cuiusq; & prudentiam et temperantiã omnibus in rebus ſemper probaui, moneo paterne atque hortor, vt quam adhuc quidem moderationem animi tui vitæq; rationem es complexus, ea poſthac etiã vtare, teq; ipſe primum, deinde tuos contineas, ne quid Placentiæ tumultus vrſtra cauſa exoriatur: quod planè fiet, ſi & ipſe quieueris, & quieſcere iuſſeris tuos. Id vt facias etiam atque etiam abs te peto. Erit & mihi gratum, & tua ætate, integritate atq; prudentia dignum. Equidem quæ cogitari atq; ſtatui à me debent, vt dolori tuo atque iniuriæ pro iuſtitia ſatisfiat, in ijs tibi eo mi-

nus deero, quo te magis intellexero meis monitis præceptisq́; paruisse. Da.18.Cal.Aug.Anno secundo.Romæ.

CANONICIS ET SOCIETATI Ecclesiæ Veronensis. 2

INTELLEXI *vos emphiteoseos nomine villam atque agrum, Cederelli qui fuerat, Domitio Pomedello dedisse. Qui quidem Domitius cum alumnus sit Antonij Thebaldei, quem ego virum propter eius præstantem in optimarum artium studijs doctrinam, pangendisq́; carminibus mirificam industriã vnice diligo, grata hercule mihi ea vestra liberalitas fuit. Itaque certior factus superesse etiam vobis portionem quandam ex illis ipsis Cederelli bonis, quàm nemini adhuc quidem donauistis, has ad vos literas dedi, vt sciretis, si, quod est reliqui eorum bonorũ, eo à vobis Domitius augebitur, mihi id per quàm gratum futurum. Vos autem in eo praterea & modesti ac probi adolescentis arctam angustamq́; rẽ vestra liberalitate explicabitis, & virum egregium ac per elegantem, deq́; vestra ciuitate optime meritũ eius patronum eo beneficio vobis deuincietis. Dat. XVI. Cal. Aug. Auno secundo. Romæ.*

SIGISMVNDO REGI Poloniæ. 3

PERFERTVR *ad me, seditionibus non negligendis in Pannonia per factiosos homines & scelestos excitatis arma temere tractari, ac trucidari paßim plurimos, & intestinũ quoddam quasi bellum existere cõtra Vladislai Regis Pannoniæ fratris tui voluntatem. Itaq́; timendum esse, nisi ei rei quàm celerrime occuratur, ne freti ac permoti ea occasione Turce Regnum illud*

conuulsum iam per se ac debilitatum, ad quod quidem maxime omnium mentem atque animum adiecerunt propterea quòd est cum suis Regnis coniunctissimũ, ipsi integri collectis viribus adoriantur. Eo Regno atq; populis vel sub iugum missis, vel profligatis ac perditis, qui vos casus maneat, nemo est, qui non videat etiam tacẽte ac silente me. Eas ob res omneis te hortandum esse in primis duco, vt vel sublato, modis omnibus eo bello, quod te in præsentia intelligo cum Moscouitis exercere vel si fieri potest suspenso atque in aliud tempus dilato ac reiecto, properes auxilium atque opem ferre fratri germano tuo, exercitumq́; in Pannoniæ fines adducas. Non enim vereor, si te modo appropinquare populi illi senserint fratri suppetias allaturum quin se omnes in officio contineant. Quod cum fecerint, etiam Turcis spem eripient primũ quidem in Pannonios fratremq́; ipsum tuũ, deinde in reliquos Christiani nominis populos atq; gentes male cogitandi. Id abs te ita peto, vt quanquam videar tuorum etiam causa te cohortari atq; animo commonefacere, tibi tamen nihilo sim minus ea de re debiturus, ac si mihi vni tantum, quantum postulo, tribuisses. Quintodecimo Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Liuoniæ Magistro. 4

PROXIMIS diebus Prusiæ Magistri atque tuis petentibus Legatis, vt Regis Poloniæ ipsiusq́; Magistri veterem illam maximarum rerum & controuersiarum causam, quam habent, sacro Lateranensi Concilio iudicandam terminandamq́; aliquando tandem remitterem: nuntiatum est in Pannonia tumultus magnos & seditiones exortas esse: ob eamq́; rẽ trucidari plurimos

exci-

excitariq; tanquã intestinum bellum contra Vladislai Regis Pannoniæ voluntatẽ: verendumq; esse, nisi id tẽpestiue bllum sedatũ sopitumq; sit, ne animati ea occasione Turcæ Regnũ illud, quod vicinũ ipsis est, inuadant atq; diripiãt. Ea regio atq; natio cũ quasi vallus quidã atq; agger munitissimus inter nos atq; illos adhuc quidem semper sit habita, quantũ ex eo periculi rei Christianæ impendeant, satis etiã tacente me res ipsa per se loquitur. Itaq; cum existimarẽ primũ omnium oportere, vicinorũ & Regũ & Principũ vnanimi consensu rebus Pannonicis quàm celerrime succurri, ne inchoatum iã malum atque labes augendi confirmandiq; sese morã atq; spatiũ nancisci possit: tuorũ et Magistri Prusiæ Legatorũ postulationes in aliud reieci tempus, atq; distuli: ne dum animorũ voluntatumq; vestrarũ conciliationis nouus hic Pannoniæ rerũ status maxime indiget, lis inter vos ac disceptatio magnis de rebus atq; causis agi tractariq; Romæ incipiat. Quamobrẽ tametsi Regẽ Poloniæ bello Moscouitano esse implicitũ audierim: tamen quia Pannoniæ Regno iu periculũ adducto vicina ei Regna in tuto esse nequaquã poterunt, dedi ad eũ literas, quibus literis, vt vel sedato eo quoquo modo, vel suspenbello ad Pannoniæ fines cum exercitu se conferret: deq; sedandis eo in Regno seditionibus intestinoq; bello cum Rege fratre suo ageret, sum illum diligenter hortatus, speroq; fore, vt meis monitis salutaribus præsertim atq; amantissimis pareat. Eã ad rẽ tu quoq; vti curã cogitationemq; tuã adhibeas, pro mei muneris officio etiã atq; etiã abs te peto. Nã quoniã propter eã, quæ tibi cũ Moscouitis est, vicinitatẽ confido tua me opera & autorita-

te posse, quod postulo, facile consequi, vt id, quod dixi, bellum vel finem aliquem nanciscatur, vel ipsum differatur, quo Rex Poloniæ Regi Pannoniæ auxilium afferre, eiq; præstò esse poßit: valde cupio, vt eam tu ad rem tã honestã tamq; laudabilem conficiendam, consociandasq; duorũ Regum voluntates atque mẽtes autoritatem tuã conferas nobiscum atq; adiungas. Id si feceris quemadmodum quidem tua fretus cum prudentia, tum in me, qui te vnice diligo, voluntate maxime confido te facturum, & officio eris functus optimi prudentißimiq; Principis & spem omnem hostibus nostris communibus auferes Regnum quidem Pannoniæ primũ, deinde alias atque alias nationes Christianas inuadendi atque proterendi, et tibi ego plurimum debebo, cuius eris precibus atque monitis obsequutus. 15. Cal. Aug. Anno 2. Roma.

Antonio Mariæ Palauicino. 5

RECORDARI facile potes, me cũ Romæ esses nõ semel te paterne monuisse, vt cum Galeatio Palauicino fratre tuo ageres, vt Castrũ Cornelij, quod quidem Castrum egregia Rubeorũ familia apud nos est conquesta ad se pertinere, mihi et Reip. ille atq; tu remitteretis, vt quæ æqua honestaq; essent, de eo statuerem: teq; ita facturũ, nobis pollicitũ fuisse, puto te non esse oblitũ. Id cũ à te differatur, nihilq; de eo confectũ adhuc quidem sit, scribendũ ad te putaui, vt quemadmodũ pollicitus fuisti te cum fratre tuo curaturũ, ita faceres, Reiq; pub. atq; mihi tu fraterq; tuus Castrũ Cornelij traderetis, vt de illo pro iustitia decernere & statuere possem. Id si feceritis: erit mihi admodũ gratũ: vosq; vti viros mei obseruantes posthac etiã impensius diligã. Dat. 4. Cal. Aug. Anno. 2 Roma.

MAXI-

MAXIMILIANO MARIAE
Mediolanensium Duci. 6

PROFICISCITVR *Mediolanum is, cui has ad te literas dedi, abs te petiturus, vt sibi emere istic liceat thoracas ferreos quater mille, quibus nostri pedites vti possint. Qua in re te hortor, des ei atque commodes non id modo, vt emere thoracas illos, sed etiam vt sine portorij solutione educere de tua ditione possit. Dat. 4. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.*

Ludouici Tornaboniæ. 7

NARRAVIT *mihi Iulianus Tornabonius propinquus tuus de tua in me pietate sanè multa, quæ mihi grata admodum atque iucunda fuerũt. Animi enim tui erga me plenam beneuolentiæ voluntatẽ à primis vtriusq; nostrum annis mihi et perspectã & probatam libentissime agnoui. Itaque ea de te re amabiliq; officio valde diligo, voloq; scire, si quid acciderit, in quo tibi aut tuis esse vsui perpetua mea erga te charitas amorq; paternus posit, nullum me grati animi signum prætermissurum, vt intelligas te mihi esse charissimũ, semperq; fore. Dat. tertio Cal. Aug. Anno secundo. Roma.*

Municipibus Arimini. 8

CERTIOR *factus sum Claræ Malatestidi Montisferetrianæ sacerdoti, quæ vxor Roberti Malatestæ fuit, certam summã dotis & hæreditatis nomine à vobis deberi: itaque à sex viris Fisci Romani, cum in controuersiam res venisset, iudicatum fuisse. Quare hortor vos, vt secundum Sexuirum iudiciũ curetis efficiatisq;, vt mulier ad suum perueniat sine dispendio & mora. Dat. prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.*

PETRO MARIAE Scotto Placentino. 9

INTELLEXIMVS te quasdam possessiones Ghiselli Marchionis Malaspinæ per tuos vi occupauisse: eiusq; vxori sorori tuæ virũ vt relinqueret, persuasisse: itemq; quosdam ex tuis abs te adiutos magnũ frumenti numerum domus Hospitalis Placentinæ intercepisse: cũ diui Benedicti societatis aquæductus perfregisse. Quæ quidem mihi omnia per sanè grauia perq; molesta fuerunt, eiusmodiq; visa sunt, vt tolerari à me nullo pacto debeant. Quod si Palauicinorũ familiæ nobis chariſsimæ causa tuã adhuc arrogantiam pertulimus, scire te planè volo, nos posthac tibi Palauicinorũ autoritate nihil remissuros: sed cũ illa priora, tũ ista recẽter abs te admissa eo acrius vindicaturos, quo in te mitiòres adhuc quidem fuimus. Itaque mando tibi, vt ablata abs te atque à tuis, Ghiselliq; coniugem ilico restituas: aquæductus perfractos reponas: audaciamq; tuã reprimas: teq; ipse modestia nostre impunitateq; abutentem colligas, atq; contineas, moresq; induas & clementia nostra & tua familia dignos: pareasq; istius vrbis Magistratui omnibus in rebus, quas te res volet facere, tibiq; iusserit. Hæc omnia nisi abs te curabuntur, non ea modo, quibus te liberalitas nostra donauit, sed etiam patrimonium tuum omne addici fisco mandabo: teq; vti rebellum nostrum atque hostem modis omnibus puniam. Dat. prid. Cal. Aug. Anno secundo. Romæ.

Magistratui Placentiæ. 10

EXEMPLVM literarum, quas ad Petrum Mariam Scottum dedi, habuisti cum his literis. Itaq; mando ti-

do tibi, vt quæ me ei præcipere ijs in literis cognosces, eadem tu quoque meis verbis illi mandes atque præcipias. Quod si is meis mandatis non obtemperauerit, volo eum releges, quo in loco tibi videbitur, eiusq; bona fisco addicas, cæteraq; omnia statuas pro nostra dignitate: nequis posthac malefacere audeat, speretq; se id impune laturum. Dat. prid. Cal. Aug. Anno secundo. Romæ.

GALEATIO ET ANTONIO
Mariæ Palauicinis fratribus. 11

PERTVLIMVS adhuc quidem vestra causa Petri Mariæ Scotti intemperantes mores audaciamq; nō ferendam. Ille verò benignitate nostra magis magisq; in dies singulos abutitur, atque in omnia mala pronior fit. Quamobrem has literas dictaui, vt vos commonefacerem, nisi se ille audaciamq; suam furoremq; represserit, et quæ nuper damna intulit, ea statim omnia illis ipsis reposuerit, qui pertulerūt, nos in illum neq; vos neq; quempiā reuerentes, quemadmodum meritus est, sic animaduersuros. Dat. prid. Cal. Aug. An. secundo. Romæ

PHILIPPO CAPELLO ET
eius patruelibus Andreæ Capello
filijs Venetis ciuibus. 12

LECTIS vestris literis, quibus mecū multis precibus agitis, vt cum olim Iacobus Franciscinorum minorum societatis Magister, qui tunc erat, cubiculum in sociorum domo, quæ Venetijs est, Victori Capello auo vestro eiusq; liberis dederit, concesserit: idq; deinde factū Romani Pontif. duo Paulus Secundus & Sixtus Quartus probauerint: eam ipse dationē & concessionē in vos, qui Victoris nepotes estis ex duobus eius filijs Andrea &

Paulo

Paulo geniti, ita transferam, vt parentum vestrorũ ius in vobis tribus eorũ liberis resideat: pro mea in vos pietate facile animũ induxi, vt vestris postulatis satisfacerem. Itaque dationis & concessionis eiusmodi sensum seriemq́; omnẽ ipse quoq; approbans idẽ illud, quod Victori Capello auo vestro eiusq́; liberis vestris parentibus datũ cõcessumq́; tunc fuit, autoritate mea æqua portione in vos trãsfero: voloq́; vt ius ex semisse illud in cubiculum habeas tu Philippe Capelle vnicus Pauli Capelli filius: vos autẽ Andreæ Capelli duo filij ex altero semisse, hoc est ex quadrante quilibet. Quorũ quidem patrum vestrorũ alter à me valde sanè diligitur Paulus, Remq́; pub. Venetã administrat: alter plures abhinc annos Romæ Legatũ Venetum agens mortẽ obijt. Ita & mea in viuum beneuolentia, & mortui nec publicè suscepta vobis proderit. Dat. 5. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Raphaelo Vrbinati. 13

CVM præter picturæ artem, qua in arte te excellere omnes homines intelligunt, is à Bramante architecto etiam in construendis ædibus es habitus, vt tibi ille recte Principis Apostolorum templi Romani à se incohati ædificationem committi posse moriens existimauerit, idq́; tu nobis forma eius templi confecta, quæ desiderabatur, totiusq́; operis ratione tradita docte atq; abunde probaueris. Nos, quibus nihil est prope antiquius, quàm vt fanum id quàm magnificentißime quamq́; celerrime construatur, te magistrum eius operis facimus cum stipendio nummûm aureorum trecentorum tibi annis singulis curandorum à nostris pecuniarum, quæ ad eius fani ædificationem erogantur ad nósque perferuntur;

runtur, Magistris: à quibus id stipendium æquis pro tēpore portionibus dari tibi cum petieris sine mora etiam mensibus singulis iubeo. Te verò hortor, vt huius muneris curam ita suscipias, vt in eo exercendo cū existimationis tuæ ac nominis, quorum quidem in iuuenili ætate bona fundamenta iacere te oportet, tū spei de te nostræ paterneq; in te beneuolentiæ, demū etiam fani, quod in toto orbe terrarum longe omniū maximū atq; sanctissimum semper fuit, dignitatis & celebritatis, et in ipsum Principem Apostolorum debitæ à nobis pietatis rationē habuisse videare. Dat. Cal. Aug. Anno secundo. Romæ.

Legato Auenionensi. 14

ANTONIVM Thebaldeum probum hominem, atque in bonarum artium in primisq; poëtices studijs tum nostra, tum Latina lingua facile præstantem virū multos iā annos vnice diligo. Cui cum portorij munus, quod in ponte Sorgiæ Fluminis est Auenionensis diœceseos Legationis tuæ, conferri cupiam, vt eo sese alere ac sustentare liberaliter possit, peto abs te velis, vt homo egregius & excellens & mihi valde charus eo munere per nos te libente afficiatur. Dat. Nonis Aug. Anno secundo. Romæ.

Regi Britanniæ. 15

HADRIANVM Bardum ciuem Florentinum Tami plebanum propter plurimas ipsius virtutes eamq; necessitudinem, quam cum domo mea veterem atq; arctam habet, valde diligo. Quem cum intelligam in Regno tuo triginta prope annos innocenter fuisse versatum commendo tibi eum sanè perdiligenter. Quicquid in illum beneficij liberalitatisque contuleris, id tam

nobis

nobis erit gratum, quàm quod gratißimũ. Dat. octauo Id. Aug. Anno secundo. Roma.

LAVRENTIO MEDICI fratris filio 16

ET si ex aliorum literis de Consulatu Constantinopolitano Zenobio Medici tradendo mentem meam cognoscere potuisti: te tamen meis etiã literis putaui esse commonefaciendam, dares operã, effiieresq; autoritate tua & gratia, magistratũ vt illum zenobius ab ista Repub. consequeretur. Valde enim cupio, ne propinquus noster ea in re ferendis suffragijs prætereatur vel propterea quòd augeri illũ omnibus in rebus sane volo, vel maxime, quòd Zenobium ipsum ei muneri fore idoneũ vehementer existimo. Dat. 7. Id. Aug. An. secundo. Roma.

IOANNI ET GENTILI Saxatellis Forocorneliensibus. 17

MVLTI ad me scribunt, rumor etiã ipse quasi me admonet, Bentiuolos fratres modis omnibus dare operã, vt in patriam vi redire, Bononiæq; statum perturbare atque peruertere poßint, eisq; vos auxilio in primis futuros. Quod vtrunq; tum pro illorum, tum etiã pro vestro in me cultu, nostraq; in illos atque vos paterna voluntate & charitate credere nullo pacto possum. Quid est enim minus hominis, quàm hominum bene viuentiũ conuentus & societates constitutas diripere, eisq; vim afferre conari? nedum id etiã amicorũ & necessariorũ hominũ munus esse atq; cogitatio credatur. Vtcũq; autem se res habet, mando vobis ea lege, quæ de maiestate est, nõ id modo, vt à Bentiuolis vlla in re iuuandis in eorum ad patriã reditu prorsus abstineatis, quanquam id quidem

quidem maxime: sed etiam vt illos modis omnibus ab eâ cogitatione reuocetis, operamq́ue vestram omnem, curã, diligentiam adhibeatis, ne facere, aut etiam tentare id omnino poßint. Dat. prid. Id. Aug. Anno secundo. Romæ.

ALFONSO DVCI Ferrariensium. 18

NON *vnis optimorum hominum & prudentiũ virorum literis certior factus sum, reditum in patriam à Bentiuolis fratribus vi atque armis parari, existimariq́ue à multis, vel iam planè sermone hominũ confirmari, eis te auxilio futurũ, opesq́ue tuas subministraturum, vt id facilius consequi atque conficere poßint. Quæ sanè res mihi quidẽ, qui te atque illos amo, deq́ue vtrisque vt bene meritus essem etiã laboraui, omnino verisimilis non fit. Neque enim vel illis esse obscurum potest, me id non laturũ, sed ei rei modis omnibus occursurum: vel tu is es, qui sis nescius, quiq́ue nõ offensionem in me tuã damnosiorem tibi, quàm Bentiuolorum in patriã reditum fore vsui existimes. Verumenimuero, quoquo modo ea se habeant, te etiam atque etiã hortor, planeq́ue commonefacio, vt si illi ad reditũ vi comparandum animũ adiecerunt, non oratione modo eos tua, vel autoritate sententiæ absterreas ab eiusmodi consilijs suscipiendis: sed etiã quibuscunque rebus potes, potes autẽ & plurimis & maximis, prohibeas, ne rẽ aggrediantur: sed quiescant, seq́ue cõtineant, neque pergãt eò progredi, vnde sciunt reditũ nullum esse. Id si feceris, & ipsis optime consulueris, & mihi tã fuerit gratum, quàm esset molestum, si te adiutorem & socium meorum hostium atque rebellium præstitisses. Dat. Prid. Id. Aug. M. D. XIIII. Anno secundo. Romæ.*

XL. VIRIS BONONIENSIBUS.

19

EX vestris ad Vergilium Legatum vestrum literis intellexi, quæ ad me deferri curauistis, argumenta coniecturasq;, quibus in eam sententiã adducti estis, vt credatis tẽtari à Bentiuolis fratribus multa, armatorumq; hominum manũ ab eis cogi, vt redire in patriam vi, istiusq; ciuitatis statum atq; otium perturbare atque peruertere postint. Itaque auxilia contra illorum conatus postulatis. Quæ autem per vosmet ipsos parari atq; effici poterãt, ea vos comparauisse iam omnia, suisq; disposuisse singula & collocauisse locis adscribitis. Quibus de rebus omnibus studiũ, cura, diligentiaq; mihi vestra vehementer probatur: fidemq; vestrã facinus certe plurimi. Nam quod ad præsentem vestrarum rerum formã attinet, etsi existimẽ tũ Bentiuolos, tum etiã reliquos, quos commemoratis, nihil tale cogitare: ne vereri tamẽ queatis istius vrbis otiũ & tranquillitatẽ mihi minori, quàm profecto debeat, curæ solicitudiniq; esse: primum quidem Alfonso Duci Ferrariensium et Ioanni ac Gentili Saxatellis fratribus interminatus sum per literas, ne manũ vllam, néue auxilium vestris exulibus mitterent: sed eos modis omnibus prohiberent, ne conuellere ciuitatis vestræ statum molirentur: quod eos facturos sanè cõfido. Idem etiam Guido Rangoni scriptis ad eum literis mandaui: neq; vereor, quin ipse quoque nobis sit, vti debet, potius, quàm illis satisfacturus. Laurentiũ deinde Medicem fratris mei filium commonefeci, vt si vos Episcopusué Polæ Bononiæ magistratus opẽ ab eo Req; pub. Florentina petitum miseritis, rebus vobis omnibus

præsto sit sine vlla mora. Quod, si erit opus facietis, atq; ad illum, tanquam ad me mittetis. Nam is propterea quòd vobis est vicinus, facile iuuare vos atque celeriter poterit. Quod si maiore auxilio esse vobis opus existimabitis, meq; de eo certiorem facietis, copiæ nostræ omnes ad vos tuendos defendendosq; mittentur: sic enim maxime Reip. nostraq; dignitas retinebitur. Vos autem singulis de rebus, quæ istic agētur, diligentissimè ad nos vt adhuc quidem fecistis, literas dabitis, vt vobis intēpore opitulari, cū initia rerū cognoro, facilius & exploratius possim. Dat. Id. Aug. 1514. Anno secundo. Romæ.

FABRITIO MAGNO Rhodi Magistro. 20

ET si exploratum nobis erat pro tuo fraterno amore ac pietate tristem te nuntium accepturū, cum intelligeret Cardinalem Finariū fratrem tuum mortē obijsse: volui tamen, vt de eo meis literis fieres certior, vt cognosceres te atq; tuos tuaq; omnia paternæ mihi curæ, vti debēt, fuisse. Quem sanè virū cum propter plurimas eius eximiasq; virtutes & diligerē, vt fratrē, et magno esse vsui in Reip. administratione viderem, quantū mihi molestiæ quantum mœroris eius mors attulerit, existimare facile ipse per se potes. Ego quidē certe sic existimo, multum in eo viro splendoris & præsidij Rempubli. amisisse. Nostri verò in ipsum amoris & beneuolentiæ testimoniū id supremū fuit, quòd omnibus profecto in rebus, quas impetrare à me noluit, vt benefaceret suis, ei petenti satisfeci. Ipse autē ita fortiter temperateq; decessit, vt credi par sit, Deum Opt. Max. ex hoc impuro lachrymabiliq; hospitio ad cœlestis illum patriæ iucun-

dißimam beatißimamq́ sedem euocare atque traducere voluisse. Nihil enim eorum, quæ ad sanctißime decedentes pertinent, prætermisit. Quæ cum ita sint, te hortor, vt eam iacturam æquo & erecto animo feras: vt virum magnum, & ætate iam deuexa, & terrena omnia infra se habentem & contemnentē decet. Ego autem, si quid in eo solatij tibi esse poterit: polliceor tibi atq; recipio, me omnibus in rebus, quæ ad te dignitatemq́ tuam pertinebūt, fratris tui clarißimi viri amorisq́ eius erga te prætes atq; munera subiturū, libentißimeq́ repræsentaturū & præstaturū. Tu modo ad rem Christianam iuuandam, tuaq́ cura et diligentia, vt soles amplificandā à luctu atque mœrore te auoca. Erit id & te dignū, & tuæ anteactæ vitæ propriū, & mihi gratū & optatum. Dat. 13. Cal. Aug. M. D. XIIII. Anno secundo. Romæ.

LAVRENTIO MEDICI fratris filio. 21

SIGNIFICAVIT mihi Matthæus Cominus Montisferetrianus, se bona sua nondum recuperauisse. Quod mihi quidem fuit sanè molestū: qui homini nobis familiæq́ nostræ inprimis dedito satisfieri valde cupio. Quamobrē volo des operā, vt is in pristinas suas fortunas omneis sine mora sineq́ dispendio reponatur. Præterea quoniā per supra syndicos Cortinarū Aretij ꝓpediē creandus est, is qui Camerariatus & Massariatus muneri præsit: erit mihi pergratum, si abs te curabitur, vt Matthæus ipse à supra syndicis Aretinis legatur, qui ei magistratū gerat. Dat. 12. Cal. Aug. Anno secundo. Ro.

FRANCISCO MARCHIONI Mantuæ. 22

QVO-

QVONIAM ad ſacra conficienda preceſq; diuinas celebrandas cantore mihi opus eſt, qui grauiori voce cõcinat: velim, ſi tibi incommodum non eſt, vt ad me Michaelem Lucenſem cantorẽ tuũ mittas: vt eo noſtris in ſacris atque templo, quod eſt omnium celeberrimum atque ſanctiſsimum, communémque totius orbis terrarum pietatem & lætitiam continet, vti poſsim. Dat. 3. Cal. Auguſt. Anno ſecundo. Romæ.

ALFONSO CARDINALI Senenſi. 23

SCRIPSIT ad te Iulius Medices Cardinalis meis verbis, velles ad me mittere eum puerum, quẽ habes Gallum Muſicæ artis peritum. Ex ijs enim, quos è Gallia accerſiui, vnus atq; is quidem, qui peritior erat, voculáq; blãdiore ac flexibiliore præditus, mortẽ obijt. Eas literas cum tibi arbitrer redditas non fuiſſe: nihil enim ad illas adhuc quidem reſpondiſti: has ad te alteras literas dare volui, quibus item te hortarer, velles de puero illo ſacra noſtra commodare: quibus in ſacris tu quoque, cum huc veneris, pium honeſtumq; oblectamẽtum capies. Dat prid. Cal. Aug. Anno ſecundo. Romæ.

FRANCISCO MARIAE Vrbinatium Duci. 24

INTELLEXIMVS te in recenti eorũ Ceſenæ oppidi ciuium tumultu, quibus priora delicta pepercera mus, quiq; nobis fidem apud te dederant ſe pacta ſeruaturos, pacemq; non violaturos, opportunæ prudenterq; curaſſe, ne malũ ſerpere vlterius poſſet firmata tuo præſidio ciuitate, miſsiſq; illò qui eam regerent, cum eius te rei arbitrum feciſſemus. Quæ nobis omnia magnopere

probantur. Mando autem tibi, vt in eos, qui pacta quiq; fidem non præstiterunt, animaduertas, quemadmodum tibi æquum esse atque opportunum videbitur: vt cæteri, qui fidem nobis suam vel iam dederunt, vel daturi posthac sunt, eam fallere minus audeant. Faciesq; nos de eo, quod egeris atq; statueris quàm diligentißime certiores. Dat. prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

INTERNVNTIIS APVD REgem Hispaniarum nostris. 25

EXEMPLVM literarum, quas ad Ferdinandum Regem dedimus, habebitis cum his literis: ex quo quàm mihi gratum futurum sit, vt cum Geuensis Ecclesiæ Episcopus defecerit velit vt eam Gabrieli Archiepiscopo Barensi conferamus, facile cognoscetis. Itaq; volumus, vt omnem curam diligentiamq; adhibeatis, vt ab ipso Rege id, quod volumus, consequamur. Dat. quarto No. Sept. M. D. XIIII. Anno secundo. Roma.

FERDINANDO HISPAniarum Regi. 26

IOANNIS Scotti, cuius fides & industria pro re Romana tuisq; rebus égregia atq; mirifica bellis Italicis extitit, controuersiam, quàm habet cum ijs, à quibus res eius domestica retinetur atq; diripitur, commendo tibi maiorem in modum: petoq; abs te, vt eius causam cum veterem, tum aduersariorum artibus conturbatā explices: fautorémque te homini forti atque prudenti præbeas. Erit mihi sane quàm gratum. Dat. prid. Non. Septemb. Anno secundo. Roma.

LEONARDO LAVREDANO Venetiarum Principi. 27

CON-

CONQVESTI apud me sunt Legati Maximiliani Romanorum Imperatori designato, multis et quotidianis prope querelis, Ioannem Paulum Balionem, dũ is vestri exercitus Præfectum ageret, captum ab Hispano exercitu, postea fide data reuertendi cum iuberetur nobis petentibus demissum, demum redire sæpius iussum nunquam viæ se dedisse. Quam rem ægre molesteq; ferre Maximilianum, seq; delusum existimare, ijdem mihi sæpe Legati significauerũt. Quibus cum bona semper verba dedissemus, proxime mecum egerunt longa constantiq; oratione, vt vel ipsum Io. Paulum ad Hispanorum exercitum, cuius est captiuus factus, remitterem: vel darem operam, vt tu Christophorum Frigapanem Maximiliani exercitus item Præfectum captiuum tuũ missum faceres illius loco. Earum rerum alterutram nisi breui tempore confecissem. Maximilianum graui se à me affectum iniuria, irrisuiq; habitum, existimaturum. Quamobrem vt ipse vel promissi mei onere, vel expostulationis eorum molestia aliquando tandem subleuer, peto abs te etiam atque etiam, vt quemadmodum Maximilianus meo rogatu Ioanni Paulo Romam veniendi potestatem fecit, ita tu quoq; Christophoro se ad nos conferendi potestatẽ facias fide ab eo accepta, se Roma me nolente non discessurũ, neq; contra te hoc toto bello arma sumpturum. Id si feceris, & me magna molestia liberaueris, & te illis æquum & iustum præstiteris, qui fidem meam adhuc quidem desiderant, ego verò illius quidem certe, sed me hercule etiam tuam. De eo cum Legati tui scriba sum loquutus: is ad te sermonem meũ perscribet. Dat. VI. Id. Septemb. Anno secundo. Roma.

ALFONSO DVCI Ferrariensium. 28

IACOBVM *Sadoletum ciuem tuum, cuius egregia & fideli opera scribendis epistolis quotidie vtor ob eius excellens atque præclarũ ingenium, optimarumq; artium singularem doctrinã, & præstantẽ omni virtutum genere animum magnopere amo, facioq; sanè plurimi. Eius sororis vir Tadeus Gilinus cupit impetrare abs te magistratũ aliquem tuis in locis, quem trienniũ aut bienn um exerceat: vt & honestius eos dies traducere, & familiam suam alere facilius atque commodius poßit. Itaque te non solùm hortor, sed etiam rogo, velis præclari hominis mihiq; charißimi propinquo pudenti, vt intelligo, viro & virtute prædito satisfacere, qui tamẽ rem omnem desideriumq; suum tibi coram ipsemet diligentius explicabit. Dat. V. Id. Sept. Anno 2. Romæ.*

LVDOVICO GALLOlorum Regi. 29

ET *si te antea certiorem feci, me tum ad monasteria, tum etiã ad Ecclesiam Caturcensem, quorũ & possessor & Episcopus Cardinalis Finarius mortem Romæ obierat, Ludouicum Carretum demortui propinquũ et Franciscum Fliscum Cardinalem sublegisse: hortatusq; te sum, velles diplomata eis conficere, quibus significares ea, quæ statueram, probari abs te, atque ita fieri tibi placere: te tamen his etiam literis commonefaciendum putaui, ne rem differres longius néue in eo te duriorem & difficiliorem præberes, quàm vel meus erga te amor, vel optimi hominis tibi planè dediti, atque duorũ alterius viui, alterius nuper mortui Cardinalium egregia*

atq;

atq; illustria in te multorum annorũ officia, studia, labores etiã postularent. Dat.17.Cal.Oct. Anno 2.Romæ.

LVDOVICO GALLOrum Regi. 30

PETRVM Nauarrum Cantabrum præstantem in rebus bellicis virum captiuum tuũ, cuius res fortiter & præclare gestas pro Rep. Christiana egregiamq; in nos fidem & pietatem tibi notas esse arbitror, valde amo: eiusq; incolumitas & salus mihi magnæ curæ est. Itaq; quo maiore studio possum, abs te peto, velis eum aliquãdo tandem missum facere. Qua de re Ludouico Episcopo Tricaricensi Legato apud te meo per literas, & Ioanni Racoforti Legato apud me tuo præsens ipse mentem meam latius & diligentius explicui, ij ad te omnia deferent. Dat.12.Cal.Octob Anno secundo.Romæ.

PETRO NAVARRO Cantabro. 31

PROFICISCENTI ad te Ferrando, qui est ex societate Franciscinorum minorum, familiari tuo dedi ad Ludouicum Regem literas: quibus literis peto ab illo, te vt missum faciat: quod eum facturum pro mea in illum voluntate & beneuolentia sanè puto. Itaque hæc vt scires volui, tum vt bono animo esses, cõsideresq; me nulla in re, quæ ad salutem libertatemq; tuam pertineret, negligentem fore. Quod etiam plenius & vberius ex ipso Ferrando cognosces. Dat. XII.Cal.Octob. Anno secundo. Romæ.

Municipio Firmano. 32

MAGNA cum molestia percepi Ioannem Franciscum Astuldi filium Asculanum ingenti armatorũ homi-

num manu vestro in oppido comparata res Asculanorũ perturbare aggressum fuisse, perductisq; ad oppidi muros ijs militibus, quos coëgerat, penetrare oppidum hostilibus adortum modis multum turbarum excitauisse, magnumq; terrorem oppidanis incußisse. Quæ res cum indignißima sit, quæ nobis ferenda videatur, præsertim cum certior factus sim Ioannis Francisci profectioni vos ipsos fauisse, propterea quòd is multos tum ex ijs militibus, qui tuendi istius oppidi causa apud vos merent, tum verò etiam ex vestris municipibus secum habuerit: mãdo vobis atque impero, pœna decem millium nummum aureorum proposita, si dicto audientes non eritis, vt impetum posthac à vestris hominibus quoquo modo in res & fortunas Asculanorum eiusq; municipij temperamẽtum fieri ne permittatis, néue vestrum in oppidum Ioannem Franciscum Astuldi filium, aut vllos ex Asculanis exulibus recipiatis: sed eos vniuersos ex municipio agroq; vestro, quoad fieri per vos poßit, celeriter expellatis. Id si feceritis, harũ turbarum, quibus alimenta præbuistis, admißiq; vestri culpa ne vobis fraudi sit statuendi, vobisq; ignoscendi occasio mihi aliqua fortasse parabitur. Sin mandata nostra despexeritis, dabimus profecto operam, ne id impune fecisse vos gloriari vllos a[illegible] l homines vobis liceat. Dat. 12. Cal. Octob. Anno 2. Roma.

Heluetijs. 33

PROFICISCENTI ad vos Ennio Episcopo Verulano Legato meo mandaui vt vobis plurimã salutẽ impartiret meis verbis, vosque magnopere laudaret de vestra in me obseruantia, deq; ea cura & studio, quod pro nostra et Reip. dignitate maiestateq; tuẽda et geri-

tis

tis quidem nunc, & semper gesſiſtis. Hortaretur autem etiam amantiſſime, vt poſthac quoq;, quo ea, quæ adhuc quidem feciſtis, conſilio, non temere feciſſe videamini viam quam inſtitiſtis, in ea eodem paſſu pergeretis iter facere: talesq; vos omni tempore præſtaretis, quales & ipſa Reſp. experta non ſemel eſt, & ego, qui virtutē veſtram atque conſtantiam noui, vehementer fore confido. Quæ præter hæc ſcire vos atque cognoſcere volui, ea vobis Ennius exponet. Me ſi veſtri eſſe nominis amantiſſimum exiſtimabitis, non fallam veſtram opinionem. Sexto. Cal. Octob. Anno ſecundo. Romæ.

Heluetijs. 34

EA quæ in cauſa Eleutherij Ruſchi Lurcani Comitis ex nouem pagorum ſententia pto iuſtitia ſtatuiſtis, & laudabilia profecto ſunt, & nos de ijs ipſi veſtrum ſanè iudicium collaudamus. Hortamur autem vos, vt quæ etiamnum reſtant, vt res ad exitum perducatur, ea conficiatis, hominisq; bene de vobis meriti iurium in eo, quod eſt reliquum, quemadmodum adhuc quidem feciſtis, rationem habeatis. Erit id mihi admodum gratū: quod etiam Ennius Epiſcopus Verulanus Legatus meus vobis latius atque apertius ſignificabit. Dat. V. Calend. Anno ſecundo. Romæ.

MARCO CARDINALI
Seduno. 35

CVM Ennius Epiſcopus Verulanus Legatus meus iſtuc proficiſceretur, ei mandaui, vt tibi ſalutem adnuntiaret, oſtenderetq; tuum ſtudium, curam, diligentiam, laborem, quem mihi Reiq; pub. impendis, eſſe gratiſſimum, eaq; omnia vt bene poſuiſſe te ſentias, me eſſe-

ctorum. Is alia etiam nonnulla, quæ te scire volo, tibi significabit. Valebis igitur: nosq; diliges. Dat. sexto Cal. Octob. Anno secundo. Romæ.

ALFONSO DVCI
Ferrariensium. 36

EGO verò & magnopere te amo, & tibi omnibus in rebus, quod cum Dei Opt. Max. voluntate fieri possit, satisfacere valde cupio. Itaque Latinũ Iuuenalem familiarem meum ad te mitto, vt is Herculem filium tuũ sacro chrismate perungendum meo nomine teneat, eiq; adsit: quod te & Lucretiam Ducem eius matrem vxorem tuam maxime cupere mihi significauisti. Qui quidem puer Deum oro, vt patri sit quàm simillimus, vel etiam te virtute facile vincat atque superet. Ego in eum amore atque beneuolentia parentis vicem secundum te atque illam me præstaturam polliceor: cui suauiolum dabis & matri salutem dices. Dat. 4. Calend. Octob. Anno secundo. Romæ.

SEBASTIANO FERRERIO
Quæstori Regio Galliæ Cisalpinæ. 37

INSVLAM & hortos, quos Romæ in Quirinali habes, emere de te valde cupio. Itaq; peto abs te, quod sine tuo incommodo fiat, eos mihi vti vendas, quanti ipsi tibi videbitur. Neque enim vel te puto pluris postulaturum, quàm posceres, si vulgo venirent: vel ipse minoris cogito. Dat. 4. Cal. Octob. Anno secundo. Romæ.

CARDINALI ALBRETO
Gallo. 38

AMORE & beneuolentia, qua te fraterne prosequor, tuaq; valetudine me impellente has ad te literas
dedi:

dedi: quibus literis, quemadmodum Iulius Secundus Pont. Max. tibi extra Italiam commorandi potestatē fecit, ita & ipse, vt in Gallia moram ducere saluis legibus posses, tibi permisi, quoad aliter statuerē. Quod tamen ipsum non fiet, nisi commodo tuo tuo: tibi enim valetudiniq; tuæ consultum iri maxime cupio. 4. Calend. Octob. Anno secundo. Romæ.

Iano Parrhasio. 39

CVM id magnopere optem, vt Romanus literarum ludus à præstantißimis doctoribus exerceatur, vt ij, qui se bonis artibus dediderunt, ea ex re fructus vberrimos percipiant: de tua in studijs mitioribus doctrina certior factus ad ea publice docenda Romæ te sublegi, stipemq; tibi dari iußi annis singulis ducentorū aureorum nûmmum. Quare volo vt ad vrbem quàmprimum venias: libenti enim te animo atq; paterno videbo. Dat. tertio Cal. Octob. Anno secundo. Romæ.

Classis Præfecto. 40

MANDO tibi, vt Ioannem Rocafortem Ludouici Gallorum Regis Legatum nauibus longis, quibus praees, Maßiliam, aut quem ad Prouinciæ locum ipse voluerit, peruehas, cum primum nauigandi tempestas idonea erit. Nam quoniam is infirma admodum & valetudine est & viribus, valde cupio, vt tranquillo nauiget mari. Dat. prid. Calend. Octob. Anno secundo. Romæ.

DAVIDI REGI Abissinorum. 41

PROFICISCENTI ad te Andreæ Corsalo ciui Florentino mandaui, vt tibi meis verbis plurimam salutem diceret, certioremq; te faceret, pro tua in nos obseruan-

seruantia, & pro ardore tuo atque cultu in Christiana Remp. mirifico propeq; singulari, et amari te à me summopere, & fieri sanè plurimi. Quod etiam his ad te literis perferri volui, vt te hortarer, vt in istis remotißimis à Romana Ecclesia regionibus Dei dominique nostri IESV CHRISTI *nomen atque gloriam, quantũ posses maxime, propagares & extenderes, poteris autem, si in eo curam atque animum intendes tuum, semper quidem plurimum. Ipse etiã dominus: quem colueris, cuiq; gratum te earum, quas ab ipso poßides, maximarum fortunarum atq; memorem præstiteris, te fouebit, adiuuabit, prouehet. Cæterum Andreã ipsum honestum sanè virum, & industrium hominem, & ciuem meum, & mihi valde gratum commendo tibi maiorem in modum. Dat. 6. Id. Octob. Anno secundo. Roma.*

OCTAVIANO GENVENSIVM Duci & Federico Archiepiscopo Salernitanorum fratribus. 42

AMOR erga vos meus prope singularis, quem quidem vos plurimis vestris maximisq; virtutibus & egregia perq; veteri pietate fidelibusq; officijs excitauistis, efficit, vt tametsi de commodis ornamentisq; vestris sæpe cogitem, mihi tamen quotidie magis magisq; esse cogitandum putem. Sed cum hoc tempore multa essent, quæ ad vos perferri magnopere cuperem, Augustinum Folietam municipem vestrum, familiarem meum, cuius mirificã probitatem atq; virtutem & eximiam ac prope incomparabilem in tractandis rebus consiliorum prudentiam propensumq; in vos studium satis cognitũ habebam misi ad vos cum mandatis: vt is vos de rebus omnibus

nibus doceret. Dat prid. Non. Octob. Anno 2. Rosilione.

LVDOVICO REGI Gallorum. 43

ARHIEPISCOPVM Burgensem, quem ad nos cum mandatis misisti, & ipsum libenter vidi: est enim mihi & cognitus & probatus, & tuas literas legi diligenter. Ex ijs atque Archiepiscopi sermone tuam in nos egregiam propensionem mirificamque voluntatem abunde cognoui. De quo tametsi non semel neque vnis internuntijs, sed multiplicibus & autoribus & literis certiores facti sumus: est illud tamen nobis, vt verissime dicam, magnopere semper gratum. Eandem enim tuam illam erga me beneuolentiam, quam quidem, vt debeo, facio plurimi, vel augeri repetitione testificationis tuæ, vel magis magisque confirmari quotidie puto. De nostro verò in te, dignitatem, amplitudinemque tuam paterno sensu atque animo, quanquam nihil eius latere te existimo, multa sum tamen cum Archiepiscopo loquutus. Ea te ab ipso cognoscere malo, quàm ex meis literis. Quem quoniam mihi commendas, dabo operam, vt extet fructus commendationis tuæ. Dat. 4. Id. Octob. Anno secundo Viterbio.

FRANCISCO MARIAE Vrbinatium Duci. 44

ET legi tuas literas, & Horatium Floridum internuntium tuum libenter audiui, excusationemque tuam accepi libentissime. Equidem is sum, qui te cum amicorum copia, tum reliquis opibus & præsidijs cupio esse quam munitissimum: neminique in te amando atque amplificando, cedimus. Eoque te impensius decet & nostræ dignitatis & Reip. maiestatis atque amplitudinis habere rationem.

Verum

Verũ de ijs deq; reliquis rebus, quas te scire magnopere volo, ab eodem Horatio intelliges: cui mandaui, vt sermonem, quē cum ipso habui, curaret ad te quàm celerrime perferendum. Dat. 3. Id. Octob. Anno 2. Viterbio.

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS *DECIMI PONT. MAX.*

Nomine scriptarum.

LIBER X.

IOANNI NERONI ciui Florentino.

VM statutum nobis sit à curis atq; laboribus, quibus aßidue pro Christiana Rep. nobis credita regenda atq; administranda distinemur, auocare interdum nos ijs animi remißionibus, quæ aucupij & venationis studio continentur, propterea quòd eiusmodi per agros atque saltus peruagatio, dum in equis sumus, ad valetudinem viresq; corporis confirmandas plurimum valet, mediciq; nostri nobis magnopere suadent, vt eo motus & vectationis genere quam creberrime vtamur: molestum admodum nobis est id, quod ad nos multi perferunt, quicquid agri atq; syluarum intra vigesimum ab Vrbe lapidem quoquo versus iacet, ita temere vulgoq; à venatoribus aucubibusq; frequentari, vt omni auium & ferarum genere, quarum copia esse maxima consueuerat, magis magisq; in dies singulos exhauriatur, sic profecto, vt earum breui tempore

pore magna Romæ caritas, magna in agris inopia videatur futura. Quamobrem cupienti mihi ne priuatorũ hominum maximeq́; vel lucri causa, vel quòd nullam rẽ aliam gerunt, aucupio & venatui se dedentium libidine meus & fratrum meorum E. R. Cardinalium, qui vnà mecum ad Reipu. gubernacula vigiliam exercent, eiusmodi siue vsus siue voluptas impediatur, visum est eius te rei ministrum facere, cuius mihi & industria & diligentia & quidem certe probitas atq; prudentia probantur. Itaq; mando tibi, vt eius tantummodo agri, qui ad decimum à porta Vaticana villaq́; nostra Manliana atq; ab Hostia totoq́; à Tyberi lapidem intra viã Cassiã & maris littora pertinet, saltus syluasq́; omnes custodias: curesq́; diligenter, ager vt is atq; tractus ab incolis, ab exteris, à peregrinis, à ciuibus, deniq; vllis ab hominibus aucupij aut venationis exercẽdæ causa ne adeatur: præter eos, qui auiculas visco & noctua capiunt. Quod vt facere commodius possis, volo vt tibi facultas sit & armatos homines, quo volueris, intra illos fines mittendi: qui retiũ & cassiũ genus omne, quod in agris atq; syluis comportatũ repererint, venabula omnia, canẽ vel ad indagandas, vel ad consequendas capiendasq́; feras idoneum, accipitrẽ, aquilam manu assuetã intercipiant: & illos, siue domini siue serui sint, quos cum ijs aucupio aut venatui operã dantes offenderint, mulctãdi, quemadmodum tibi æquum & iustum videbitur pro captarũ volucrum, aut ferarũ vastatarum modo. Quas quidẽ mulctas tibi omnes remittimus, volumusq; tuas esse. Confidimus enim te in eo non tuorum commodorũ aut plane lucri cuiuspiã, sed tantummodo nostræ volun-

tatis rationem habiturum. Volumus autem, vt cum Roma exire nobis licebit, atque per illa, quæ dixi, loca iter facere, non ipsi modo nos, sed Cardinales etiam, qui nobiscum erunt, atque adeò multo magis, cohorsq́ nostra omnis, & confirmare se aucupij & venationis studio, & exhilarare voluptate posit. Da. 9. Oct. An. 2. Viterb.

LVDOVICO CANOSSAE Episcopo Tricaricensium Legato. 2

PETRVM Nauarrum Cantabrū, Ludouico Gallorum Regi per literas perq́ eius Legatum commendaui sane quàm diligenter. Amo enim magnopere hominē propter eius spectatam virtutem, quod tē non latet: cupioq́ vt eum Rex è captiuitate atque custodia, in qua prope triennium confecit, ad libertatem restituat, missumq́ faciat rogatu meo. Eam tu rem quanto maximo studio & diligentia fieri poterit, si mihi voles gratissimum optatissimumq́ facere, procurabis atq́ conficies, ita tamen, dum adhibeas in consilium orationis tuæ lenitatem atque prudentiam. Dat. XII. Cal. Nouemb. Anno secundo. Cereuetere.

VLADISLAO PANNONIAE Regi. 3

DEDI proximis diebus ad te literas, quibus te de pace à Ludouico Rege Gallorum & Henrico Rege Britanniæ me autore nuper inita certiorem feci. Postea verò & ex literis Thomæ Cardinalis Strigoniensis, & Francisci Marsupini eiusdem Cardinalis internuntij sermone intellexi, te plurimis maximisq́ bellorum sumptibus iam prope exhaustum ad tuenda istius Regni vicina Turcis oppida solum atque à socijs destitutum, tum

tan-

tantummodo opibus & præsidijs idoneum hoc tempore non esse. Itaq; rogare obsecrareq; nos, vt quoniam cum oppidorum illorum conseruatione tui etiã vniuersi propè Regni salus incolumitasq; coniuncta est: velimus tantum nostræ opis tibi subministrari, vt ea tueri atque defendere poßis, ne Christianæ Reipub. hostes captis expugnatisq; ijs vires lacertosq; confirment atq; augeant, quibus, cum libuerit, in reliquas tui Regni partes, atque adeò in robur & pectus ipsum audacter vtantur. Habere autem te loca & ditionem multis hominum millibus ad bellum aptißimorum refertißimam: vt si tibi stipendium ad eos alendos suppeditatum sit, validißimum cõtra Turcas exercitum cogere atq; conficere facile poßis. Itaque statuamus, vtrum Regnum istud per sese firmißimum & populosißimũ gentibus inimicißimis proijcere ad seruitutem & ludibriũ velimus: an pro re facultatibusq; nostris dare operam, ne hostes eo nostri potiãtur. Quas ad tuas postulationes tibi respondeo. Primũ quidem, pro mea in te gentesq; tuas charitate, próque Reip. dignitate, te tuosq; populos, Regnumq; istud omne mihi magnæ curæ esse. Deinde versare me noctes atq; dies animo non tuam modo salutem & incolumitatem tuam, quæ mihi charißima est, sed etiam de amplitudine tua deq; gloria sæpißime cogitare, quoq; te pacto iuuem, curamq; adhibeam, vt in bello, quod tibi à Turcis nunquã non imminet, administrando ipse te poßis apud Deum quidem primũ, deinde apud omnes homines commendare quam maximis quamq; pulcherrimis virtutis atq; gloriæ monumentis. Quamobrẽ si iustũ exercitũ cõficere, atq; in Turcas impetũ facere statueris, bellũq; sis

administrare, vt illustris aliqua in illos impreßio expugnatioq; oppidorũ consequatur, quinquies decies millia nummorum aureorum me ad erogaturũ daturumq; tibi spondeo atq; recipio. Sin verò id tantummodo consilij suscipies, vt tuta ab hostibus reddere tua illa propinqua Turcis oppida, de quibus scribis, tibi satis futurũ putes: bis decies mille nummûm aureorum tibi prestò vt sint, cum me cõmonefeceris, curabo. Itaq; excita exuscitaq; te Vladislae fili praclaras ad actiones animi magnitudine atq; constantia suscipiandas: exemploq; maiorũ tuorum maximorum atque amplißimorũ Regum tibi proposito, te cum ad tui Regni populorumq; tuorum & gẽtium, tum ad Christiana Reip. non solum propugnationem, sed etiã amplificationem para. Quod cum feceris, statutum habeas velim, meas fortunas opesq; omnes fore in tua potestate. A Deo aũt Opt. Max. cuius causa patrociniũ hoc quidem tempore vnus omnium maxime suscipies, secundi tibi tuorum conatum exitus euentusq; prosperrimi sunt expectandi. Quibus de rebus omnibus multo sum latius atq; vberius cũ Marsupino loquutus: eiq; mandaui, vt tibi singula perscriberet, Vale igitur, nosq; dilige. Dat. XI. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

THOMAE CARDINALI Strigoniensi. 4

EXEMPLVM literarum, quas Vladislao Regi scribimus, erit cum his literis. Ex eo mentem erga illum meam planè perspicis: quam tu etiam meis ad illum verbis deferes, explicabisq; singula & accuratius & prolixius. Ac te quidem scire volo, vos nihil aliud singulis penè horis cogitare atq; prospicere, quàm vt pacem inter

omnes

omnes Christianos Principes conficiamus: eiq; rei neq; studio, neque diligentia, neque labore, neque certe ardore animi contentioneq; deerimus. Et quoniã in eo id, quod volebamus, à Galliæ, atq; Britanniæ Regibus iam consequuti autore Domino sumus, cæterorum etiã Regum & Principum controuersias placandi & terminãdi, animosq; consociandi confido eundem mihi dominũ vires & facultatem subministraturum. Ac si fieri profecto poterit, vt ad id autoritas atque prudentia Regis Poloniæ Vladislai Regis fratris mihi magno vsui sit futura: Quod cum erit, statim te faciam per literas certiorem: vt nauare in eo tu quoque operã mihi tuã possis Atq; ea quidem, de qua loquor, pax atq; concordia Deũ Opt. Max. oro & quæso, vt suum ad exitũ nobis viuentibus perducatur: vt reliqua quæ restant multo meo quidem iudicio, opinione quàm re maiora, contra eius nominis hostes perpetuos communi omniũ consensu & voluntate aliquando moliamur. Sed & hæc & alia, quæ in eum sermonẽ conieci, quem quidem proxime habui cũ Francisco Marsupino procuratore tuo homine inprimis diligente, ipse ad te perscribet: cui mandaui, vt tibi salutem adscriberet. Dat. 11. Cal. Octob. Anno 2. Romæ.

MAXIMILIANO IMPERAtori designato. 5

AVDITA ea victoria, quam ingentem & maximã Turcarũ Rex Selinus cõtra Ismaelem Sophim Persiæ Regem de mense Augusti prosperrimo successu est consequutus, fratribus meis E.R. Cardinalibus statim adhibitis, diligentiq; consilio ea de re habito, visum est nobis ad omnes Christianos Reges esse literas dandas:

quibus literis & eos certiores tanta de re faceremus, et hortaremur, vt imminenti vniuersæ rei Christianæ periculo communi consensu atq; sententia ire obuiã vellent. Quorũ quidem Regum cum tu primus & dignitate & autoritate sis, id mihi tecum primũ atq; potißimum esse agendum existimaui. Itaque exemplum Selini literarũ ad Epidaurenses, quibus victoriæ summa seriesq; continetur, ad te mitto: quo perlecto pro tua singulari prudentia facile perspicies, auersus à nostris moribus atque sacris homo efferus ab ineunte ætate bello exercitibusq; ductandis assuetus, qui se regnandi libidine contra patrem senem armauerit, eumq; Regno expulerit ad mortemq; compulerit, per fratrum & propinquorum aliam super aliam coaceruatas cædes ad maximum orbis terrarũ Imperium euectus, eo demũ in Asia Rege deuicto, cuius vnius maxime opes atque potentiam verebatur, eiusq; Regno capto, quid sit facturus: cũ illo integro superstitibusq; fratre atq; fratris filio, qui ei dubiũ paterni auitiq; Regni sceptrum faciebant, perturbare tamen nos exercitibus in Pannoniam mißis oppidisq; aliquot vi captis anno proximo sit aggressus. Nemini profecto dubium esse debet, qui modo recte minus etiã quàm mediocriter sentiat, posteaquã is eum hostẽ perdomuit, à quo sibi vno ab altero Regni sui latere Asia videlicet superiore esse timendũ videbat, quin sit in illos, quos ad Europam habet exercitũ victorẽ suum, omnesq; suas Imperijq; sui vires, ipsamq; illam tot secundis successibus tam crebris tamq; illustribus victorijs sibi blandientẽ fortunam suam quàm celerrime conuersurus: qui quidem & maiori odio illi sunt propter alienã sacrorũ rationẽ to-

tiusq́; vitæ studia, et maiorem ei curã incutiunt propterea quod nos multo se potẽtiores esse multoq́; rebus omnibus ad bellum terra mariq́; administrandum paratiores homo minime debens intelligit. Itaq́; primũ omniũ debilitare nos cogitat ea societate, Pannoniamq́; suam facere: quæ tametsi est ipsa quidẽ per se firmissima atq́; bellicosissima sustinere tamen tantos impetus vna nõ poterit. Id cum fuerit assequutus, quid erit amplius, quod illius animũ ad te atque nos oppugnandos vnũ tantummodo diẽ coercere atq́; continere posit? Nisi forte, qui propinquis, qui fratribus, qui parenti regnandi cupiditate non pepercerit, eũ volumus credere à nobis vnis, qui & moribus illi & certe voluntate hostes sumus, animi facilitate atq́; adeo lenitudıtudine temperaturũ. Huic tã præsenti malo atq́; periculo nobis remedium medicinamq́; adhibere sedulo quærentibus vnũ illud sese offert multo ante iã à me & prouisum, et tibi reliquisq́; Regibus & Principibus Christianis propositũ: vt pace atque concordia inter illos omnes teq́; in primis tuosq́; hostes conciliata, depositisq́; priuatis inimicitijs publice cõmuniq́; consensu hosti victori ac fortunæ dulcedine ebrio opes viresq́; nostras omnes coniunctas atque consociatas oppanamus. Atq́; id quidem nos si sæpe aliàs, vt dixi, & tibi & reliquis Regibus frustra et sine vllo vsu proposuimus: est certe ea re tarditateq́; nostra factũ, vt idẽ Turca & antea nõ vnos suos hostes, et nunc Ismaëlẽ ipsum, qui vnus ei ex nõ Christianis imminebat eratq́; reliquus debellare atq́; proterere, Imperijq́; sui fines lõge lateq́; promouere, opesq́; suas multo & firmiores ad se defendẽdũ, et ad nos aggrediẽdos explicatiores paratioresq́;

reddere sanè potuerit. Qui nobis rerũ euentus quàm sit formidabilis, nemo non videt. Quòd si nunc etiã non audiemur, aut potius si liberator noster Christus, qui vos per vicariũ suum alloquitur, atq; ad populos Remq; pu. suam tuendã impellit, non audietur, dicámne an taceã? locus iam iamq; tot peccata nostra corrigendi segniciemq; sarciendi nullus dabitur: vnusq; omnes exitus, vna clades atque interitus manebit. Gliscit namq; malũ serpitq; in dies latius, & vires horis prope singulis ita sumit, vt si paululum prætereapræstolabimur, ac nosmetipsos, quemadmoeum adhuc quidẽ fecimus, nostris ipsorum viribus conteremus, spes iam nobis auxilij atq; præsidij nulla reliqua sit futura. Quamobrem per illam te baptismatis tui sacrã salutaremq; vndam, qua te Christianum es professus, perq; tuũ Imperatoris nomẽ, quod te apud omnes nationes verè magnũ & venerandũ facit, oro, abs teq; precibus omnibus peto & quæso, vt quãdo tu omniũ Christianorum Regum Principẽ geris, primus etiam odia inimicitiasq; tuas, quas cũ Christianis populis exerces, deponas: proq; animi tui magnitudine pacẽ, si non qua vtilius, certe qua facilius fieri potest cõditione cũ tuis hostibus ineas: omnesq; moræ causas plane reijcias, ne per te cupiã stetisse videri posit, quominus Christianæ Reip. Turcarũ gladijs ac furori propositæ in tẽpore succurratur. Id vel officij tui, propter quod Reipub. Christianæ plus quàm cæteri debes vel tui regni causa facere te oportet, ne tuos etiã aliquando populos, si obdormieris ea ipsa imminens omnibus illuuies atque pernicies trahat. Deinde tuo vt nomini atq; gloriæ consulas, ne te eum locum tenente, quem tenes, vlla insignis

Chri-

Christianæ Reip. nota atque calamitas inuratur. Demũ etiam vt reliqui tuo se exemplo Reges ad id faciliores præbeant. Nõ enim vereor, cum tu vnus nostris fidelibus monitis obtemperaueris, quisquam omnino vt sit Ecclesiæ Senatusq; consilijs hac in re communiq; periculo aduersaturus: vt nostra hac in Turcas profectio, quàm dies atque noctes cogitamus, necessitasq; ipsa nobis suadet, parari celerius atq; commodius possit. Quemadmodum quidem te facturum, quæ tua semper fuit pietas atque prudentia, sanè confido. Reliquum est, vt valetudini tuæ seruias: à qua tibi non rectè esse permoleste tuli. Quanquam quidem cum has literas dabam, sperabam te conualuisse: iam enim erat febricula illa leuior, qua tentabare. Saluebis igitur à nobis omnibus, & valebis. Dat. Non. Nouemb. M. D. XIIII. Anno secundo Romæ.

THOMAE EPISCOPO
Feltrinorum Legato. 6

EA quæ scribimus Maximiliano Imperatore designato, de pace cum suis hostibus ineunda, vt imminenti Reip. nostræ periculo ire obuiam possimus, ab earum literarum exemplo his concluso literis cognosces. Mando autem tibi, vt ad eas literas etiã vim adiungas orationis tuæ, quàm tibi causæ ratio facile subministrabit: adiuuesq; quantum poteris, sermone tuo concilium et sententiam nostram. Quod cum feceris, literas ad me de rebus omnibus dabis quam celerrime quamq; diligentissime. Dat. Non. Nouemb. Anno 2. Romæ.

FABRITIO MAGNO
Rhodi Magistro. 7

ET si te existimo de recenti Turcarum Regis victo-

ria Sofianiq; belli exitu ante quàm nos intellexisse: tamen cum idipsum ex me etiam vt scires volui literisq; ijs, quæ erunt infra scripta quibus tota rerum series explicatur, tum illud in primis quòd tibi viro optimo & rei Christianæ studiosissimo fore pergratum puto: me scilicet ad omnes Christianos Principes dedisse literas, quibus eos quanto maximo studio et contentione potui, hortatus ob testatusq; sum, vt pacem inter se quamprimum reiectis priuatis inimicitijs conficerent: vt nos ad illam iam diu à me, vt scis, institutā animo, & ipsis propositam, nunc verò etiā necessario suscipiendam in Turcas profectionem atque bellum accingere compararéq; possemus. Quæ vt pax conficiatur, scire te volo, me omnē meam curam, vigilantiā, autoritatem adhibiturū, omnem lapidem, vt est in prouerbio, conuersurum: speroq; pro Domini, cuius res agitur, clementia nō frustra eum me laborem suscipere. Te autem & hortor, & planè rogo, vt quando vicinus illis es, quid agant, quid moliantur, quid etiam cogitent, perquiras diligentissime, faciasq; me in dies singulos de rebus omnibus certiorē: vt prorsus ne quid ignoretur: quo facilius quid agendum nobis sit, statuere in tempore possimus. Erit id & tui officij tuæq; diligentiæ proprium, & nobis per opportunū perq; gratum. Dat prid. Id. Nouemb. Anno 2. Roma.

SEBASTIANO FERRERIO Quæstori Regio Galliæ Cisalpinæ. 8

ET literas tuas, quibus me de lætitia, quā de meis familiaq; mea prosperis rebus percipis, deq; tuis pro mea meorumq; incolumitate decretis supplicationibus cer-

tiorem

tiorem facis, libenter legi: & Ioannis Lascaris de ea re sermonem audiui excepiq; libentißime. Volo autem vt existimes te tuosq; omneis charißimos mihi esse: idq; me quotiescunque se occasio dederit, re comprobaturũ. Caterum excusatio, quam affers, quod des ad me minus sæpe literas, mihi probatur. Ea de re, deq; reliquis rebus omnibus ad ipsius Lascaris literas te reijcio: qui ad te singula perscribet. Dat. 3. No. Nouemb. Anno. 2. Roma.

FRANCISCO CHERINO
ciui Florentino. 9

GRAVITER *ac permoleste tuli, proximis te comitijs in nouis istius Reip. magistratibus creandis præteritum fuisse. Scire enim debes paucos meorum ciuium mihi te iucundiores esse, paucos à me pluris fieri. Et quoniam ea in re voluntatem erga te meam atq; beneuolentiam perspicere facile potuisti: te hortor, æquo vt animo quæ euenerunt, feras. Dabo enim apud istã Rempub. operam efficiamq; profecto, vt dolor, quem ex ea reiectione cepisti, alicuius tibi potioris vel honoris vel commmodi voluptate celeriter sarciatur. Dat. prid. Non. Nouemb. Anno secundo. Roma.*

BARTHOLOMAEO LIVIANO
Venetorum exercitui Præfecto. 10

SCIRE *te arbitror Ludouicum Canossam Tricaricensium Episcopum propter plurimas suas maximasq; virtutes & magnopere à me diligi, & méum Legatum apud Galliæ Regem agere. Eius fratrum germanorũ bona & fortunæ omnes atq; prouentus, quos è fundis suis colligunt, sunt in villa Garzani, quæ est in agro Veronensi*

nensi & ampla, & luculenta. Quare peto abs te, des operam, vt si tuus exercitus in ea loca peruenerit, ea bona tuis à militibus ne diripiantur, sed tuta prorsus ab omni tuorum militum incursione sint. Quod etiam Legato Veneto, qui tuis in castris est, meo nomine significabis. Id erit mihi tam gratũ, quam quòd gratissimum. Dat. sexto Id. Nouemb. Anno 2. Romæ.

VITO FRVSTO PRAEfecto Mutinæ. 11

ET mihi & Maximiliano Imperatore designato, fœdus initũ est, pactiq; sumus, vt is Mutinæ oppidi eiusq; agri ius omne mihi cederet atque remitteret: quemadmodum ex diplomate, quod ea de re confectũ est, poteris cognoscere. Tametsi id te scire iam arbitror, literasq; à Maximiliano, quæ tibi eam rẽ significarint, accepisse. Quare velim vt Fabiano Lippo familiari meo viro probo & mihi probato, quem ad te his cum litteris misi, ius & possessionem oppidi Mutinæ, cui præes, eiusq; arcis, agri, vicorum omnium des tradasq; liberaliter. Dat. prid. Id. Nouemb. Anno secundo. Romæ.

MAXIMILIANO MARIAE Insubrum Duci 12

ET si cum superioribus diebus nobis renuntiatũ esset Nicolaum Scottum sese ad Venetos, vt apud illos contra Maximilianum Imp. desig. stipendia faceret, contulisse, sane quàm pro eo, ac res postulabat, grauiter molesteq; tuli, tam temerarium tamq; audacem eum fuisse, vt non solum ignorantibus nobis, sed contra omnino quàm volebamus, proficisci ad illos non dubitarit: tamen cum nuper certior sim factus eum Crema proficiscentem

uentem interceptũ ab hostibus Mediolanumq́ perductũ esse, non potui non dolere, quòd vir fortis & bello egregius gentisq́ suæ facile princeps in manus hostium incidisset. Itaq́ tametsi pro ea tam insigni temeritate hoc quidem certe mereri videbatur, vt alieniori nũc esse nos in sese animo suo in periculo experiretur: tamen quoniã exemplo illius, cuius vicarium in terris gerimus, mites esse clementesq́ nos maxime omnium conuenit, has ad te literas statim dedi: quibus, etsi te pro animi tui magnitudine nihil in eum grauius, quàm in captiuos milites statuere homines magni solent, quamq́ consuetudo militiæ ac ius quasi quoddam belli fieri permittit, esse facturum arbitrarer: tamen abs te peterem, vt quando is multo in me verius Romanamq́ Remp. cuius est ipse socius, quàm in te deliquit, Nicolaum ad nos remitteres: vt in eũ statuere pro more nostro possemus. Erit id cum ad gloriam tui nominis augendam aptius, tum nobis vehementer gratum. Dat. 10. Cal. Dec. Anno 2. Romæ.

DVCI ET MAGISTRATVI Genuensium. 13

MAGNA me lætitia is nuntius affecit, quo certior factus sum quietis vestræ hostes, qui cõtra vos contraq́ præsentem vestræ vrbis statum animis infensissimis se armauerant, irritos conatus suos effudisse, vosq́ eis fortiter repugnantes magna cum vestra laude & gloria dignitatẽ vestram fuisse tutatos. Itaque ea de re vobiscum vere atque ex animo gratulor. Sic enim existimo DEVM Opt. Max. qui rectas hominum bene viuentium proborumq́ virorum voluntates facile perspicit, acta vestra atque consilia probauisse, statuisseq́ ne vobis noceri

noceri ab iniquis atq; improbis posset. Veruntamen quoniã de Federico Archiepiscopo Salernitano Legato vestro intellexi eosdem illos hostes nihildum de sua in vos improbitate voluntateq; remisisse, atque aliqua etiamnum moliri, egi cum Florentinorũ Magistratibus Laurentioq; Medice fratris mei filio mandarent eis equitibus atque militibus, qui Pisis sunt, vt ad vos tuendos defendendosq; contenderent, vobisq; præsto essent, quo tẽpore quoq; loco iussissetis. Quod si vobis erit opus maiori auxilio, Florentinorũ equites militesq;, quotquot habent, & nostræ copiæ omnes ad vos statumq; vestrũ & dignitatẽ retinendã atq; oppidum conseruandũ & cõfirmandum celeriter traijcientur. Volo .n. omnes homines intelligere me pro vestra salute nõ minus, quàm pro meis patriæq; meæ fortunis, laribus, incolumitate laborare. Quemadmodum cum Federico ipso sum loquutus: qui vobis reliqua perscribet. Da. 7. Id. Ian. An. 2. Roma.

Heluetijs. 14

EX Ennij Episcopi Verulani & Gori Gherij Legatorum meorum literis intellexi, vos in fœdere mecum quidem prorogando, cum Florentinis autem & cũ mea gente atq; familia ineundo nonnihil esse suspensos: non quòd dubium vlli sit, quin, quo ardore animi hoc Imperium Romanosq; Pontifices antehac semper coluistis, eorúmque auspicijs multa egregia præclaraq; facinora gessistis, eodem quoque esse in posterũ statueritis: nã id quidem inter omnes iam prope constare significant: sed quia de ratione capitũ, quæ in fœdere scribendo firmari oportet, inter vos non conuenit, et multi multa afferũt, plura immutant, aliqua nec recipiunt quidẽ, eo tardio-

res vos ad rem conficiendam quotidie fieri adscribunt. Quæ in re nihil vobis perscribere debeo, quos tã diligo, quàm qui maxime, tam coniunctos esse nobiscum puto, vt vestra ipsorũ commoda mihi esse vsui existimem. Puto etiam vos ijs in rebus atque sententijs optimo consilio duci. Illud dico, nostra vtrorũq; maxime interesse, vos in hoc fœdore siue confirmando siue sanciendo non esse lentissimos. Imminet enim nobis omnibus hostis efferus atque perpotens Turca: quem quidem tot prosperrimis successibus atq; victorijs exultantem nisi retuderimus, iam iamq; aderit nostris in iugulis suos gladios cruentaturus, quos modo è necessariorum, quos è propinquorum, quos è fratrum suorum abscissis ceruicibus ac prope patris sui cano corpore atque tremulo eduxit. Nam & magnos comparare illum exercitus & ingentẽ classem ornare atq; instruere ad nos perferunt, qui Byzãtio veniunt: quibus vtrisq; rebus simul vti nisi cõtra nos plane non potest. Id veritus rem pulcherrimã illam quidem maximeq; salutarem, sed implicatam ac per difficilem & cogito dudum, et paro, vt pacem inter Christianos Reges omnes atque populos conficiam: speroq; Dei Opt. Max. benignitate atq; munere non frustra me laborare: modo vos vni vestram mihi operã nauetis. Id erit, si quàm celerrime hæc, quæ instãt, fœdera sancietis: quibus constitutis maior mihi erit, apud reliquos Reges autoritas, si vobis socijs eos commonefecero, vt pace atque concordia cum suis hostibus inita ad profectionẽ se in Turcas comparent. Itaq; à vobis quanto maiore studio possum, peto, vt quemadmodum adhuc quidem maximarum rerũ gestarum Romanis Pontificibus autores exti-

extitistis, ita nunc etiam nobiscum tam exoptatæ pacis initium & quasi fundamenta iaciatis: vt reliqua, quæ restant, multo quidem & laudabiliora & magis salutaria, aggredi vnà atq; ad exitum perducere possimus. Sed & hæc & alia quæ oportet, mei vobis Legati explicabunt. Deum oro, vt qualem nobis mentem erga vos dedit, talem vobis esse velit erga nos ad ea celeriter cōmuni consilio constituenda, quibus eius maxime nomen gloria, cultus, pietas augeatur. Dat. VI. Cal. Februar. M. D. XV. Anno secundo. De villa Seueriana.

FRANCISCO REGI Galliæ. 15

GRATISIMAE *mihi tuæ literæ fuerunt: quibus ostendis assentiri te, vt de Narbonensi Episcopatu, quē conferre Iulio Cardinali fratri patrueli meo cupiebam, quæ vellem, statuerē: omnesq; causas & rationes, quas quidem plurimas neque leuissimas colligis, quibus aliorsum trahebare, desiderio meo te adscribis posthabuisse. Quod tamen ipsum etiam ex Episcopi Tricaricensis Legati mei literis intellexi: qui de tuo propenso, & liberali erga me Cardinalēq; ipsum animo ad nos multa perscripsit. Ea res præter quam quod illum tibi magnopere deuinxit, ita mihi grata atq; optata accidit, vt studiū, quo tenebamur, vt te, qui quidem plane adolescens ad omnium amplissimi nobilissimiq; Regni gubernaculum accessisti, & beneuolentia complecteremur, & autoritate nostra confoueremus, non parū mediusfidius auxerit. Itaq; intellecta voluntate tua de fratrum meorū E. R. Cardinalium sententia eā illi Ecclesiam hodie contuli. Te autē, quod superest, hortor, eadem animi liberali-*

tate cures vt ſine vllo vel impedimento vel mora negotium conſiciatur. Eo et officium erga me Cardinalemq́ ipſum tuum, & illius erga te ſtudium, & mea ſanè charitas augebitur. Dat. 3. Non. Febr. Anno 2. Romæ.

ALOISIAE REGIS Gallorum matri. 16

EX legati mei literis intellexi, quanto ſtudio cum Franciſco Rege filio tuo egeris, vt is vellet, vt de Epiſcopatu Narbonenſi, cui præficere Iulium Medicem, Cardinalem fratrem patruelem meum cupiebam, pro noſtra voluntate ſtatueremus. Quæ res ita mihi atque illi grata atq; iucunda accidit, vt quanquã tu in eo huius Reipublic. quæ tibi quidem pro tua pietate chariſsima debet eſſe, dignitatem & autoritatem es tutata, officiumq́ præſtitiſti optimæ & præſtantiſsimæ mulieris, plurimum tamen ex eo tibi debere vterque noſtrum facile præ ſe ferat: eoq; magis, quòd Rex non paucis neque vulgaribus ſanè cauſis, quæ in alia ipſum impellebant, deſideriũ noſtrum prætulit. Quamobrem ſcire te plane volo, eo te officio & Cardinalem tibi tuoq; filio deuinxiſſe, & meã in illum beneuolentiam auxiſſe. Quemadmodum ab eodem Legato meo latius intelliges. Dat. 3. Non. Februa. Anno ſecundo. Romæ.

MATTHAEO CARDINALI Seduno Heluetio. 17

MOLESTE ſanè tulimus Maximilianum Mariã Inſubrem Duci haberi in cuſtodia iuſsiſſe Ioannem Petrum Moronũ ciuem Mediolanenſem Federici Cardinalis ſancti Angeli procuratorem, ea de cauſa, vt fructus

monasterij Morimundi, quos is Cardinali debet, quiq; apud ipsum sunt, ab eo per vim atq; iniuriã extorqueãtur: eiusq; te iussionis autorem fuisse, quem minime quidem decuit, minimeq; opus fuit. Eo de genere toto iniuriarũ tametsi proxime ad te literas dedimus, quibus te hortabamur, velles inferẽdis Cardinali detrimentis modum aliquẽ aliquando tandem statuere: tamen quia nõ solum eæ te literæ nihil mouerunt, sed post eas multo etiã, quàm antea, grauius atq; iracundius te gessisti: has ad te alteras dare literas volui, vt te diligẽtius commonefacerem, meminisses, Federicũ & esse Cardinalem, et haberi, nosq; id Romanãq; Remp. statuisse: neq; esse Regem aut pop. Christianum vllum, qui nõ ipsum eo nomine appellet. Hæc quanti tibi facienda sint, si nescis, cur te fieri Cardinalem appetieris, nõ intelligo. Si scis, & magni æstimas istã dignitatem, vide, ne quod tibi amplum putas, in altero te minimi facere, non tã vllius vitiũ redarguat, quàm sit tuũ. Quòd si reliquæ causæ omnes parum apud te quidem valent, tui te ordinis & dignitatis ratio ab eiusmodi consilio reuocare certe debet: ne tuo exemplo quilibet lacessere reliquos etiã Cardinales ordinemq; ipsum augustissimũ audeat: vnumq; vestrum male habendi licentia ad cæteros facile contemnendos emanet. Hæc scripsi impulsus non magis Federici causa, quàm amore in te meo mutuaq; nostra beneuolẽtia. Tu si offensionum iracundiæq; tuæ finẽ feceris, & illum frui monasterij sui fructibus & pensionibus passus fueris, profecto et reliquis Cardinalibus tibiq; ipse cõsules, et huius Reip. dignitati videbere tuas rationes posthabuisse, & mea mandata non despexisse. Dat. 16. Cal. Mar. Anno 2. Roma.

Magiſtratui Parmæ. 18

VENIT iſtuc meo iuſſu Iacobus Corregius, vt in caſtri Gibelli poſſeſsione nobis tradenda curet agatq; meo nomine, vt res ſine armis ex voluntate noſtra tranſigatur. Quamobrem curabis, vt quoad ipſe adire ad eos, quorũ intereſt, tractareq; rem poſsit, omnia ſuſpendantur, pacataq; ſint: eiq; fidem habebis iis in rebus, quas ad te meis verbis deferet. Dat. XV. Cal. Mart. Anno 2. Roma.

IOANNI IORDANO Vrſino. 19

INTELLIMVS inter Aldobrandinum Archiepiſcopũ Nicoſienſium & Ludouicum Petiliani Comitẽ germanos fratres diſceptationem quandam ſuper Fiani oppido rebusq; aliis magno animorum ardore ſuſceptã exerceri, timeriq; ab eorum propinquis, ne breui ad acerbiſsimas contentiones atq; ad arma proſiliant. Quare te hortor, atque abs te, tanquam ab homine Vrſinæ gentis facile principe, diligẽter peto, cures quamprimũ desq; operam tua prudentia, vt ea controuerſia componatur. Quod ſi perficere non poteris, vtriq; eorum meo nomine volo mandes ab altercatione vt abſtineant, quoad ipſi te audito ſtatuere, quæ æqua erunt, poſsimus. Dat. XV. Cal. Martias. Anno ſecundo. Roma.

LAVRENTIO TVCCIO ciui Florentino. 20

GRATAE *nobis tuæ literæ fuerunt, quibus tuam in nos mirificam obſeruantiam veteremq; in familiã noſtram cultum multo quidem antea nobis & perſpectum & cognitum facile oſtendiſti. Itaq; volo exiſtimes, nos*

in tua commoda esse propensos, teq́ꝫ, si Romam veneris, libenter visuros: ita tamen, dum id itineris senectutis esse valetudinisq́ꝫ tuæ incommodo ne suscipias. Dat. prid. Cal. Mart. Anno secundo. Romæ.

MAXIMILIANO ROMANOrum Imperatori designato. 21

SI vnquam aliâs vlla in re concupiuimus impetrare abs te optatos exitus nostræ petitionis, hæc vna est, in qua id per te consequi maxime omniũ expeto, vt Marco Cornelio Cardinali aliquando remittas atque restituas fructus Ecclesiæ Veronensis cui præest, reliquorumq́ꝫ sacerdotiorum, quæ is in tua ditione habet. Qua de re non hortor te solum, sed etiam magnopere & vehemẽter rogo ijs de causis, de quibus ad Thomam Episcopum Feltrinorum des. legatum meum scripsi: cuius ad sermonem, ne bis in scribendo sim longior, te reijcio. His autem literis te rogo, ita mihi respondeas, vt singulas petitionis meæ causas & amanter & prudenter te appareat considerauisse. Dat. 8. Id. Martias. M. D. XV. Anno secundo. Romæ.

THOMAE EPISCOPO Feltrinorum Legato. 22

EA quæ ad Maximilianum Imper. desig. de fructibus Ecclesiæ Veronensis & reliquorum sacerdotiorum M. Cornelio Cardinali restituendis breuiter scripsi, ab exemplo mearum ad illum literarum, quas ad te mitto, quod erit tum his literis cognosces. Quoniã autem magnopere mihi est cordi, neq́ꝫ solũ cordi est, sed mea etiã interest, vt res ad optatum exitũ perducatur, volo captes obserues q́ꝫ tempus id, quo tempore nihil te ab eo non impe-

impetraturũ poßis confidere, literas meas ei reddendi: ijsq́ redditis petitionem meam tuis tũ verbis tum precibus quantũ maxime poteris, accuratè atque appositè subsequare, cuius tui cũ illo sermonis illud sit caput: me pro Cardinali Cornelio nõ tãtopere laborare solummodo, quia Cardinalis sit: quanquã id quidẽ & me mouet maxime, & illius etiam animum mouere et flectere sanè debet: vel quia fratrum meorum E.R. Cardinalium vniuersus senatus precibus omnibus, expostulationibus, contentionibus prope quotidie hac de re nos appellet, atque vt eius ordinis iura autoritatemq́ ne prodamus, à nobis non tam petat, quàm etiã exigat: quibus quidem tã aßidue tantoq́ opere æqua præsertim petentibus deesse nullo pacto possum: sed etiam propterea, quòd & ipse quidem de me optime amplißimeq́ promeritus, & quòd ei maiorem huius mei Pontificatus partem sanè debeo. Ea enim is in nobis Reip. præficiendis egit cura studio diligẽtia labore animiq́ sui motibus omnibus & sensibus, vt illi multo maximã eius rei gratiam habeamus. Quanquam quidem, vt pergã ad reliqua, diu est, quod cum illo, tanquam cum fratre optimo atq́ iucundißimo viuo omniaq́ fraterna germanaq́ beneuolentiæ studia atq́ officia inter nos exercẽtur. Nunc autem ad priorẽ veteremq́ nostram neceßitudinẽ amoremq́ mutuũ additis ingentibus illius meritis ita est mihi animoq́ meo gratus, nihil vt addi posse ad nostram coniunctionem videatur. Itaq́ meo à latere ferè nunquã discedit. Quoniã autem ademptis ei distractisq́ ijs, quos dixi, fructibus, alere sese ipse non potest, alo eum ego atq́ sustento impensa mea. Quod etsi libentißime facio est tamen mi-

hi, vt verißimè dicam, permolesta perq; grauis eius impensæ causa: præsertim cũ eius rei is ſit autor, à quo ſubleuari me in rebus etiam dubie iuſtis pro meo in illum ſingulari amore atq; beneuolentia æquißimum profectò eſſet, nedum in hac, in qua certe ipſa rectus mos, conſuetudo, ius omne, æquitas omnis, pudor ipſe, pietasq́; ineſt, debeam. Neq; enim obeſſe Cardinali debet, quod Venetus natione ſit: cum ipſe ita moderate omnibus in rebus quæ ad Maximilianũ pertineant, ita temperate, ita non ambitioſe ſemper ſe geſſerit, vt indignißimum planè ſit, cum ipſe in illum nihil omnino agat, nihil cogitet, debitũ etiam illi cultum & obſeruantiã præ ſe ferat: ſuæ ſe vitæ atque victus alimenta atq; præſidia, quoniam ab illo intercipiantur, deſiderare. Quam indignitatem reliqui Cardinales omnes periniquo animo cum ferant, ea de re ita apud me cõtendunt, vt dixi prope quotidie, vt quilibet ſuam ſe cauſam agere in Cardinalis cauſa, quilibet pro ſeipſo laborare atque niti exiſtimet. Timent enim & verentur maxime, ſibi quoq; aliquando idem ne accidat alijs ab Regibus, ſi Cardinalis Cornelij dignitas cũ Reip. dignitate coniuncta per nos hac in re atque cauſa negligatur. Itaq; quod initio dixeram, non tam moueri me cæterorũ Cardinalium cauſa & precibus ad fructus Cornelianos procurandos: nunc mehercule, vt iam liberius dicam quod ſentio, non moueri modo fateor ea me re & concuti, ſed planè etiam conuelli magnopereq́; perturbari. Neq; enim ſuſtinere illos iam, neq; ab eorũ & iuſtis & quotidianis querelis tueri poßim. His omnibus de cauſis petere te ab illo meis verbis atque precibus volo, vt me quidem hac animi ſolicitudine, his impenſis

atq;

atque onere, se verò ea calumnia, atq; etiam hac molestia liberet: neque enim ab incepto possum, nisi re impetrata desistere. Itaq; remittat aliquando tandem Cardinali Cornelio eos, de quibus loquimur, fructus, vel iustitiæ, quã vnus omnium maxime atque sanctissimæ omni tempore coluit, vel sacri Cardinalium ordinis & collegij, quod apud omnes homines augustissimum semper fuit, vel huius Reip. dignitatis: quam tueri ipse in primis debet, vel mea demum causa, qui illam tantopere amo tantiq; facio, vel simul omniũ. Atque mea quidem certe causa non ea modo, quo illi atque alijs Regibus commendare sæpe multos soleo, sed quo agerẽ, si pro Iuliano Medice fratre germano meo, vel etiam si pro ipso me, quanquam & pro me ago, hac in re atque causa laborarẽ. Id si fecerit, confirmabit ille quidem in omnium hominum mentibus atque sermonibus existimationem, quam alit, liberalissimi Regis atq; iustissimi. De Cardinali Cornelio aũt deq; cæteris Cardinalibus optime merebitur. Ego verò id eo loci apud meum animũ atq; memoriæ sensum reponam, vt eius in rebus & postulationibus, si quid acciderit, in quo me quoque ipse velit sibi petenti satisfacere, vt sunt omniũ rerum vices, facile appareat, mihi se in eo fecisse gratissimũ. Ex his verbis potes facile prospicere quantum prudentiæ, studij, diligentiæ sit abs te adhibendum, vt res ex sententia transigatur. Itaq; nõ erimus longiores. Vnũ addam, quanti me facis, tantundem hoc in negotio & procurando & conficiendo tute labora. Dat. 8. Id. Mart. M. D. XV. Anno. 2. Roma.

VLADISLAO REGI Pannoniæ. 23

CVM & Reip. Christianæ dignitas, & tui regni atque populorũ salus in eo mihi versari hoc tempore maxime videretur, si certa in Illyrico atque Croacia municipia Turcis exposita loci natura satis ad resistendum idonea, etiam hominum opibus atq; præsidijs munirentur: Vincentio Ototiensium Episcopo & Iulio Cortonẽsi procuratoribus meis mandaui, vt eam curam susciperent, eoq; se conferrent, quàm celerrime fieri posset. Eis magnum tritici numerum, magnũ hordei illò comportandum iußi dari, pulnerisq; perfecti ad tormenta impellenda libras mille: sulphuris præterea libras decies mille: salis nitri quinquies mille: quibus ex rebus puluis, si esset opus, confici posset. Tormenta etiam varij generis aliquot. Atque ijs quidem rebus omnibus curatæ pecuniæ adieci nummos aureos vices centum: qua pecunia quibusq; rebus ex Episcopi Vesprimiensium Croaciæ præfecti sententia & consilio vterentur. Audio autem operæ pretium esse maxime quidem certe vt mœnia eorum oppidorum reficiantur, & vallo ac fossa præcingantur, sed si quid esset aliud, quod vel ædificari, vel muniri oporteret, id eos ita iußi procurare, si Episcopus Vesprimiensium mandauisset. Te autem magnopere hortor, vt quã ad te pecuniam ex Reipub. propediem ærario sum missurus, quæ quidem erit ad vicies mille aureorũ nummûm, eius multo maximam insumas partem illis in locis & municipijs, & firmandis, & communiendis. Hæc cum me videas pro tua tuorumq; incolumitate laborare, quid te ipsum facere Vladislaæ oporteat, facile iudicabis. Itaque non ero longior. Dat. 3. Cal. April. M. D. XV. Anno tertio. Romæ.

EPIS-

EPISCOPO VESPRIMENSIVM Præfecto Croatiæ. 24

DEDI ad Vladislaum Pannoniæ Regem Vincentio Ototiensium Episcopo & Ghilio Cortoniensi interpretibus & procuratoribus meis literas: quos ad certa Illyrici Croaciæq́ municipia, vt scis, & firmanda, & muniendα ad Turcarum impetus sustinendos mitto petente maxime, & monente te: quibus ex literis quantos labores, quantas etiam impensas susceperim, facile intelliges. Nunc te hortor, vt quando in eam procurationem atque curam te autore sum ingressus, cuius prudentiæ atque in rebus gerendis experientiæ plurimum tribuo: quibuscunq́ in rebus esse illis vsui poterit virtus autoritasq́ tua, eos iuues, Ghiliumq́ præsertim, cui mãdaui, tuo vt consilio muniendis illis oppidis, & bello, si forte in aliquem tumultum eorum aduentus incideret, administrando & ducendo vteretur. Id facere te oportet cum Reipu. Christianæ, cuius res agitur, causa, tum tua, quo impulsore vsus sum, tum verò etiam mea: qui te secundum Regem tanti facio, vt tibi tota ista in regione latissima atque populosissima præferam neminem. Dat. 3. Cal. April. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

LEONARDO LAVREDANO Venetiarum Principi. 25

MITTO ad certa Illyrici Croaciæq́ oppida, Turcarum incursionibus exposita, Vincentium Episcopum Ototiensium & Ghilium Cortonensem procuratores meos cum commeatu armamentisq́, vt ea bene atque celeriter muniant: ijsq́ mandaui, vt omnem diligentiã adhiberent, ne quid illis in locis detrimẽti Res Christia-

na pub. acciperet. Quare te hortor, mandes quamprimum tuis magistratibus, quos in Illyrico habes, vt quibuscunque in rebus ferre opem meis procuratoribus poterunt, vt mandata nostra facilius atque celerius conficiant, illis praestò sint: maximeq; in calce reliquaq; materia atque operis ad fossas, vallum, mœnia vel sarciēda, vel exædificanda subministrandis: recipiantq; ac seruent ea omnia fideliter, quæ ij à nobis secum ferent, quoad illa vlterius deportari opus sit. Demum ita se gerant, vt ea cura, quam ad communem Christi populorum vtilitatem suscipio, quantum maxime potest, proficiat. Dat. 3. Cal. April. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

EMERICO PANNONIAE Palatino Principi. 26

LEGI tuas literas, quibus & tuam in nos mirificā voluntatem & in Romanam Remp singularem cultum pietatemq; præ te feres. Quarum duarum rerum animiq; tui propensionum & inductionum quæ ad me pertinet, valde mihi grata est, quæ ad Remp. ea etiam sancta & vehementer probata & mihi esse debet & bonis omnibus. Itaque de vtraq; valde te amo. Quod vt etiā apertius scire possis, exemplum literarum, quas ad Vladislaum Regem dedi, tibi describi iussi, tum vt quam curam pro Christianæ Reipu. dignitate tuenda suscepi, ea ne te lateret: tum etiam vt te hortarer, vt communem causam apud Regem ipsum iuuares autoritate tua & gratia, vt quas impensas fecissem pro istius regni maxime salute atque gloria, eæ quamfructuosissimæ essent futuræ. Cæterum quod ad Episcopatum Varadiensium attinet, cui postulas vt filium tuū velim præficere, est illius quidem

quidem certe ætas ad id ponderis sustinendum imbecillior: sed quia te, vt dixi, valde amo, dabo operam, vt quanto aptius & citius pro nostra dignitate fieri poßit, satis appareat tuam apud me autoritatem plurimum valuisse. Dat. Cal. April. M.D.XV. Anno tertio. Roma.

Nicolao Leoniceno. 27

LITTERAS tuas quibus literis egregiam & singularem tuam in me obseruantiam doctè sanè luculenterq́ ostendisti, legi libentißime: tuumq́ studium mihi operam nauandi, si qua in re vti vellem, in illis agnoui: quod mihi gratißimum fuit. Te verò & amaui profecto omni tempore, multiplicemq́ & excellentem in optimarum artium studijs doctrinam tuam magni, vt debui, feci: & nunc etiam Petri Bembi scribæ à Latinis mei, qui te mirificè diligit, & Ferrariæ in Prodominatu patris sui admodum adolescens cũ esset, de tuo pleno fonte hausisse se præcepta philosophiæ dictitat, riuulumq́ duxisse, apud me habito multa cum tua laude sermone facile adducor, vt ad priorem meam in te beneuolentiã magno addito cumulo vnice te cõplectar & prosequar: cupidusq́ sim ornandi tui meritis & præmijs & laudibus. Id te scire volui, vt si quid esset, in quo tibi & vsui & ornamento esse posset amor erga te meus, consideres te à me omnia, quæ velles, posse consequi. Dat. 4. Non. April. Anno tertio. Roma.

LEONARDO LAVREDANO Venetiarum Principi. 28

EGREGIA singularisq́ probitas, prudentia, virtus, atque in agendis tractandisq́ rebus istius Reipub.

summa

summa cum lenitate coniuncta tum grauitas tum etiã diligentia Petri Landi Legati tui eum nobis magnopere commendarunt. Itaq; & hoc tempore toto, quo eum apud me esse voluisti, magno amore hominem sum complexus, & vidi atque audiui vsquequaq; libentißime: et nunc ad te atque ad patriam iussu tuo revertentem his prosequi literis volui, tanquã testibus & nostræ in illum voluntatis, & muneris non solum prudenter, sed etiam præstanti modestia, integritate, studio acti ab illo cum magna tua semper tuæq; Reip. & Senatus istius laude ac dignitate. Quæ quidem res officijq; perfunctio chariorem tibi illum reddere sanè debet. Ipsum autem redire nunc ad te eo nobis minus molestum est, quo aliquot iã menses sunt, cũ is Romæ incommoda valetudine vtitur. Sperat autem se, cum istuc atque ad suos redierit, facile conualiturum. Quæ spes ne eum fallat, DEVM Opt. Max. precor. Tibi verò illum Senatuiq; isti, non quod existimem ciuem vestrum optimum hominem & prudentem virum deq; vobis optime meritum apud vos cõmendatione mea egere, sed vt mihi ipse charitatiq; in illum meæ morem geram, summopere atque diligentißime commendo. Dat. 8. Id April. Anno tertio. Romæ.

MAXIMILIANO MARIAE Mediolanensium Duci. 29

ALTERIS meis literis hortatus te sum vt Paulæ Gonzagæ id, quod ratione dotis ei debetur, dari iuberes vel æquitatis causa, cuius esse minister in primis debes, vel mea, qui eius fratrem clarum & præstantem virum vnice diligo: vt se sustentare, & celibatum, in quo aliquot iam annos est, ducere honestius atque commodius

dius poßit. Quod quidem te facturum vel propterea cõfidebam, quod nihil esse prope intelligebam fauore atq; tutela maximorum hominum & virorũ principum dignius viduis mulieribus, quibus sanè omnium gentium leges, mores, consuetudines plurimum tribuunt. Verum cum præter spem expectationemq; nostram nihil abs te curatum, nihil mandatum ea in re adhuc quidem sit, credo, quod occupationes magnæ tuæ cogitationem tibi illam eripuerint: non enim arbitror nihil te tribuere meis commendationibus voluisse: iterum te & hortor, & planè rogo, velis dare operam, vt mulieri satisfiat. Omnino eam rem ita tibi commendo, vt etiam cupiam te in ea procuranda diligentiorem esse, quàm causa ipsa postulat: vt ostendas me à te pluris, quàm cætera, fieri. Dat. *12.* Cal. *Maias. Anno. 3. Romæ.*

PHILIPPO GVALTERROTTO
ciui Florentino. 30

ALLATVM ad nos est te apud animum tuũ proposuisse, vnicam filiam tuam Raphaëli Medici gentili meo nuptui velle tradere: quod mihi admodum iucundum fuit. Nam & Rafaëlem ipsum valde diligo, & te facio, vti debeo, plurimi. Quare tuo hæc voluntas mihi vehementer probatur: scireq; te volo, nuptias istas si confeceris, eum me nuntium libentißime auditurum. Deum autem inprimis precor, vt quæ tibi & filiæ domuiq; tuæ, atque illi nobisq; omnibus vsui & voluptati futura sint, ea per te hoc in negotio transigantur. Dat. Cal. Maijs. Anno tertio. Romæ.

LATINO IVVENALI
familiari meo. 31

CVM magnopere cupiam, vt simultates ac belli semina inter Maximilianum Mariam Mediolanensium Ducem & Octauianũ Ducem Genuensium populumq́; Heluetiorum exorta iam atque iactata pro communi bono atque ipsarum partiũ statu per me adiutore Domino quàm celerrime sopiantur & aboleantur: mando tibi de cuius fide atq; in agendis rebus experientia magnopere confido, vt magnis itineribus ad Maximilianũ quidem primum, deinde ad Heluetiorum eos pagos, qui militiam in Italia faciunt, demum Genuam te conferas: omneq́; tuum studium diligentiam, curam, laborẽ adhibeas, vt pacem inter illos omnes firmare atque conficere possis. Pro qua conficienda rebusq́; constituendis siquid meis te verbis promittere atque recipere siue vni, siue alteri eorum, siue planè omnibus oportebit: id omne, quod promiseris quodq́; receperis, ratum & gratum me habiturum, fidemq́; tuam in eo præstaturũ, omniaq́; illa, quæ tu egeris, probaturũ, hoc meo chirographo polliceor & spondeo. Da. 15. Cal. Iu. Anno 3. Romæ.

OCTAVIANO GENVENSIVM Duci & Federico Archiepiscopo Salernitanorum fratribus. 32

QVA de causa Latinum Iuuenalem familiarem meum adolescentem probitate atque virtutibus præditum ad vos miserim, ipse vobis exponet. Quoniã autem simultates odijq́; semina, quæ inter vos & Ducem Mediolanensium populumq́; Heluetiorum nimis iam & diu & acriter iactantur, sine graui & vestræ vrbis & totius Italiæ incommodo vlterius progredi exerceriq́; non possunt: pro mea in vos charitate etiã atque etiam

à vobis peto, animum & mentem inducatis ad ea ſtatuenda, quæ mihi, qui propterea quod abſum ab earum rerum culpa longius, iudicare recte poſſum, fore vobis & vſui & dignitati & certe otio magnopere videntur. Non enim, vt bene vobis atque feliciter ſit minus laboro, quàm ſi vel pro patria ipſa mea, vel hoc pro Imperio Romanaq́; repub. eam curam ſuſcepiſſem. Dat. XV. Cal. Iun. Anno tertio. Romæ.

RAIMVNDO CARDONAE
Proregi Neapolis. 53

NON vni ad me nuntij, rumor etiam ipſe attulit, eſſe quoſdam, qui in huius Reip. ditionē inuadere armis cogitent, Parmamq́; atque Placentiam inprimis. Quod etſi non queo credere: recta enim ſentio de omnibus: tamen ne prorſus imparati offendamur, ſi quiſpiam erit, qui male cogitata exequi cupiat, peto à te, cuius in me remq́; hanc publicam pietatem animiq́; magnitudinē, meq́; paucis & grauiſſimis in rebus ſum expertus, velis Iacobo Gambaro, quem ea de cauſa ad te venire iuſſi, eam militum tuorum manum tradere ad ea municipia munienda, quam is à te requiret. Pluribus verbis non vtar cum propterea, quod te eius ſceleris, quod paratur, ſi modo quiſquam eſt, qui tantum ad ſcelus ſe compararet, ipſa indignitate permotum excitari per te te atque ardere animo puto: tum quia tota de re Bernardus Bibiena Cardinalis meo iuſſu literas ad te dabat, cum hæc ſcriberem. Dat. 6. Cal. Iun. Anno tertio. Romæ.

FABRITIO MAGNO
Rhodi Magiſtro. 54

CLEMENS Rhodius metropolites tum tua, tum

verò

verò maxime Ioannis Lascaris familiaris mei docti hominis commendatione & gratus mihi est & probatus sic, vt eum item tibi ipse eiusq; res commendare facile statuerim. Nota tibi esse arbitror, quæ à me proximè concessa & condonata illi fuerunt. Ea ne ipsi abrogari vllis ab hominibus, néue iniuriam fieri permittas, abs te peto. Dat. 3. Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

OCTAVIANO GENVENSIVM Duci & Federico Archiepiscopo Salernitanorum fratribus. 35

QVONIAM quod tantopere cupiebã, de pace nihil esse adhuc confectum & constitutum video: has ad vos literas dedi, ne ea de causa rem posse confici diffideretis, aliaq; cogitanda vobis esse atq; statuenda existimaretis. Nam & ea in re nihil prætermittam vel studij vel diligentiæ vel laboris, tentaboq; omnia & moliar: in quo nihildum etiam eiusmodi video, prorsus vt sit desperandum: & si erit is meus inanis atq; irritus de pace labor & cogitatio, tum illud aggrediar, quod quidem mihi præripere vestrorum inimicorũ nullus poterit: atq; aa vos oppidumq; & dignitatem vestram tuendam & conseruandam omnes meas, omnes Florentinorum copias, quæ quidem sunt paratissimæ, statim mittã: ostendamq; omnibus hominibus, quanti vos vnos faciã, quiq; sit meus erga vos sensus, studium, beneuolentia. Quare volo bono vos atq; magno animo esse. Quin etiam vt cogitationes meas omnes clarius atq; planius intelligeretis, Ioannem Vespuccium familiarem meum magnis ad vos itineribus his cum literis venire iussi, qui mentẽ vobis nostram explicaret. Dat. 3. Cal. Iun. Anno 3. Roma.

IOANNI BLASSIAE TRIREMIVM PRAEFECTO. 36

Mandavi Ioanni Vespuccio, quem ad octauianum Genuensium Ducem & Federicum archiepiscopum Salernitanorum fratres misi, vt ad te sermonem meum, quem cum eo habui, perferret, ijs de rebus, quas te scire magnopere cupio. Cuius illud caput est, vt hanc ad oram littoraq; nostra à piratis & purganda & muniendа cum ijs nostris triremibus, quas nunc quidem tecum habes, Centuncellas nauigatione non intermissa te conferas. Datum tertio Calend. Iun. Anno tertio. Roma.

SIGISMVNDO TROTTO FERRARIENSI. 37

Qvam ad me scriptam probè sane & multa musicæ artis suauitate atque dulcedine aspersam cantilenam attulit Vincentius Mutinensis missam abs te mihi, ea me reliquosq;, quos habeo multos, vt scis, ea in re doctos homines oblectauit tenuitq; plurimum. Mirifice enim placuit, visaq; est eiusmodi, vt nihil ei ad aurium delectationem animosq; permulcendos prope deesset, ita vocum inflectione, varietate, concinnitate, artificio deniq; omni & temperamento continebatur. Qua in re & tuam in me obseruantiam & optimum ijs in rebus sensum & iudicium animi ingenijq; tui profecto agnoui. Itaq; ista tua diligentia cum de veteribus tuis missis ad me scriptis cantibus, tum de hoc nouo, mihi valde grata est. Quod te scire volui, vt consideres, me de te & remunerando et ornando cogitare. Dat. V. Id. Iun. M. D. X V. Anno tertio. Roma.

FLORENTINIS. 38

VALDE mihi opus est eis libris, quos Angelus Politianus à peruetenbus illis qui à vobis publice asseruantur, Iustinianarum legum & degestorum libris, quos Pandectas vocant, sua ipse manu descripsit. Qui quoniam apud vos sunt, vos hortor, vt eos Laurentio Medici fratris mei filio mihi mittendos dari iubeatis. Eos vobis, cum vsus fuero, statim remittam. Dat. XV. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

LAVRENTIO MEDICI. 39

PROFICISCENTI Florentiam Francisco Saluiato deesse nolui, quominus scriberem ad te, dares operam vt à suis creditoribus insigni aliqua molestia ne afficeretur: maximeq́ eam ob causam, ne quid ex suis fortunis rebusq́ ijs, quæ moueri solo nequeunt, siue insulam, siue fundum, vendere atque distrahere cogeretur. Itaq́ erit mihi sane quàm gratum, valde enim hominem diligo, vt facilitate prudentiaq́ tua eius cum creditoribus ita agas, vt malum malo ne addant, contentiq́ sint vt eius rei modus aliquis & ratio amicè ineatur: quemadmodum tibi esse aptius expeditiusq́ videbitur. Quod quidem creditores velle ipsi cum propterea debebunt, quod est Franciscus plane soluendo, tum etiam quòd ipse adiumento illi esse, eamq́ solutionem mea pecunia explicatiorem facere cogito. Dat. XII. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

LVDOVICO AREOSTO FERRARIENSI. 40

SINGVLARIS tua perq́ vetus erga me familiamq́ meam beneuolentia, egregiaq́ bonarum artium & lite-

& literarum doctrina atq; in studijs initioribus præsertim poëtices eligans ac præclarum ingenium iure prope suo exposcere videntur, vt quæ tibi vsui futura sunt, iusta præsertim et honesta petenti, ea tibi à me nõ libenter modo, sed etiam liberaliter concedantur. Quare cum libros vernaculo sermone et carmine de gestis errantium, quos appellant, equi tum ludicro more, longo tamen studio & multorum annorum cura vigilijsq; confeceris, eosq; conductis abs te impressoribus edere in manus hominum statueris, vt ea tua diligentia probiores exeant, tum vt si quis fructus ea ex re percipi potest, is ad te potius, qui conficiendi poëmatis laborem & perpessus, quàm ad alienos deferatur: edico et mando ne quis te viuente eos tuos libros imprimere, aut impressos venundare, vllis in locis audeat sine tuo iussu & voluntate. Qui contra mandatum hoc nostrum fecerit, admiserit, is vniuersæ Dei Ecclesiæ toto orbe terrarum expers esto. Dat. XII. Cal. Iul. Anno tertio. Romæ.

FRANCISCO MARIAE VRBINATIVM DVCI. 41

IOANNI Mariæ Mutinensi internuntio tuo mandaui, ageret tecum, tuas vt copias esse paratas ad profectionẽ iuberes, efficeresq; vt essent quamoptime quamq; celerrime instructæ. Eumq; ad te venire iussi tum hac de causa, tum vt te de meo beneuolo in te paternoq; animo et voluntate coràm certiorem faceret. Quare te hortor, vt et charitatem erga te meam & hominũ de te spem quã excitasti, fide cura diligentiaq; tua in Reip. negotijs administrãdis mandatisq; meis explicandis & conficiendis hac in iuuenili tua surgentiq; adhuc ætate atque florentẽ

non confirmes modo, sed etiam augeas. Decimo Calen. Iul. Anno tertio. Roma.

ANTONIO SANCTAE CRVCIS. 42

CVM *de tua in bellicis rebus virtute & fide magnopere posse me confidere existimem, vt libentius cum res exigat, mihi prastò sis, ornatiorq́; te, quo eris iussus, conferas: sexcentorum nummum aureorum pensionem in annos singulos stipendij nomine tibi vt dent ærarij Quæstoribus mando: ita quidem, vt quarto quoq; mense tibi vel tuis procuratoribus eius summæ tertiam partem persoluant. Datum Decimo Calend. Iul. Anno tertio. Roma.*

POPVLONIAE DOMINO. 43

ET *tuam fortitudinem bellis exercendis, & vigilantiam atque solertiam administrandis, & fidem animiq́; tui sensum vel ardorem potius nobis & colendis & obseruandis plurimi sane facio. Id clarius atque apertius intelligas, atque etiam vt mihi maiori esse vsui, cum opus erit, poßis, ad quinquies mille nummorum aureorum pensionem annis tibi singulis ab ærarij Quæstoribus iubeo dari. Tu verò ita te geres, vt facile ostendas te magnam curam exercere, vt & sanguinis propinquitati, qua nobiscum es coniunctus, & tuæ dignitati, & expectationi nostræ maxime satisfacias. Dat. XII. Calen. Iul. Anno tertio. Roma.*

BERNARDO BIBIENAE CARDINALI. 44

CVM *omnium, quas in Pontificatu curas gerimus, ea non postrema sit, vt Mariæ semper virginis Dominiq́;*

nostri

nostri matris Lauretanæ phanum augustissimum, quod magnis sumptibus atque impensa multos iam annos à Romanis Pontificibus construitur, qua maxime conuenit diligentia & studio conficiatur, eiusq; phani prouentus probe custodiantur, reliquaq; omnia, quæ ad ipsius Virginis matris cultum lociq; religionem non solum retinendam, sed longe etiam, si fieri possit, ad augendam atque amplificandam pertinent, recte administrentur, ipsius te Lauretani templi, ædium, domus, loci, prouentuum omnis generis, eiusq; templi ædificationis, cultus, curationis, ministrorum, operumq; omnium procuratorem facio. De tua enim in Diuam pietate, in rem Romanam studio, in me autem, cui quidem familiæq; meæ omnia penè vsque à puero summæ cum integritatis & fidei tum verè curæ atque diligentiæ egregia & præclara officia præstitisti, peruertere obseruantia voluntateq; admonitus, nihil est rerum omnium, quod tibi recte mandari crediq; posse non existimem. Itaq; tibi in eo procurationis munere obeundo eandem potestatem idemq; ius largior in teq; transfero agendi omnia, mandandi, statuendi, quæ potestas quodq; ius mihi, idem si agerem, mandarem, statuerem, profecto esset. Quare tuum erit, qui virtute atq; ingenio sic abundas, nemo tibi in vtrisq; vt præferatur, in singulis æquentur pauci, eum magistratum ita gerere, vt & phanum illud apud omnes homines plus in dies venerationis & celebritatis acquirat, & mihi extet fructus laboris & industriæ tuæ. Dat. Calen. Iul. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

LEONARDO LAVREDANO
Venetiarum Principi. 45

Cum existimarem propter ea, quæ tibi fœdera cum Turcarum Rege sunt, non posse te aperte quicquam atque palam contra illos moliri: eorum autem latrociniis & incursionibus, quas creberrimus faciunt, per me ipse ire obuiam, oppositaque illis loca nostra communire atque defendere cuperem: statui triremes aliquot, quæ Anconi fabricatæ sunt, deducere et ornare eam ob causam. Quare abs te peto, vt tormenta bellica, cæteraque armamenta, quæ ad naues eas instruendas satis sint, mihi commodes. Ea de re Augustinum Beatianum familiarem meum & ciuem tuum probum ipsum virum & ingenio doctrinaque præstantem ad te mitto: qui tibi mentem meam latius explicabit. Cui etiam mandaui, vt certos Græcorum libros, quibus egeo, Venetijs perquireret. Ea in re si illum iuueris, erit mihi gratum. Dat. tertio Non. Iulias. Anno tertio. Roma.

RAFAELO PETRVTIO EPISCOPO GROSSETANORVM ROMANAE ARCIS Præfecto. 46

Vt amoris erga te mei atque beneuolentiæ, & eius curæ, quam in Romana arce custodienda mihi impendis fructum aliquem iam nunc percipias: Carrantianam domum meam cum hortis, quæ ad Portam Vaticanam egreßis vrbem prima omnium sese ostentat, tibi dono do, trado: eamque domum cum hortis tuam esse volo, ita tamen, vt hæredes tuos ne sequatur. Dat. XIII. Cal. Aug. Anno tertio. Roma.

RAIMVNDO CARDONAE PROREGI NEAPOLIS. 47

Dedi

DEDI ad M. Antonium Columnam meum Præfectum equitum literas, quibus ei mando, vt cum suis equitibus centum & quinquaginta tot enim sunt, Veronam se quàmcelerrime conferat. Quamobrem te hortor, vt eos equites, qui Veronæ sunt, quorum præfecturas Mutius Columna & Troilus Sabellus gerunt, proficisci Parmam atq; Placentiam iubeas per Mantuanum agrum, aut qua securius posse eos iter facere intelliges: sed ita vt omnem profectionis opportunitatem in celeritate positam existiment. Dat. VII. Idib. August. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

FRANCISCO GALLORVM REGI. 48

GVISIAE Dominum consiliarium tuum prudentem sane hominem & grauem ac eloquentem virum, ad nos cum mandatis abs te missum libenter vidimus horas aliquot, cui ad te redire festinanti bonum reditum sum precatus. Eorum, quæ me rogas, quantam tibi partem concesserim, ab ipso intelliges. Equidem omni tempore paternam tui curam & rationem habui: sumq; posthac honesta præsertim postulantis & quibus Reip. dignitas coniuncta sit, qua quidem mihi mea vita est charior, sic habiturus, vt facile cognosci possit, nullius apud me hominis autoritatem plus valere, quàm tuam. Datum VII. Id. Aug. Anno tertio. Roma.

FRANCISCO MARIAE METAVRENSIVM DVCI. 49

ET si in dubium mihi non venit pro tua in me voluntate animiq; tui magnitudine, quin omnem sis celeritatem adhibiturus, vt quemadmodum tibi mandaui.

Internuntiusq; tuus te facturum mihi recepit, cum tua manu quàm primum Placentiam te conferas: tamen magnitudo rei facit, vt etiam atq; etiam te de eo et monendum & hortandum putem. Itaque summopere tibi sum autor, vt quantis maxime potes itineribus eò te conferas. Nam cum maximi quidem interest te cum tuis copijs ibi præsto esse: tum verò in tua tuorumq; celeritate totius rei pondus atque summam esse positam debes existimare. Quare maiorem in modum contendendum tibi est, vt de aduentu illuc tuo quemadmodum quidem res postulat, quamprimum certior fieri possim. Datum IIII. Id. Aug. Anno tertio. Romæ.

PROLEGATO VMBRIAE. 50

RVMOR *est, ex tua prouincia multos quotidie proficisci, vt cum exteris Regulis militiam faciant. Quo cum nihil esse possit indignius: pertinet enim ad maiestatem huius imperij, suos homines atq; milites sibi potius, quàm alienis nationibus vsui esse, mando tibi, eam profectionem prohibeas studio diligentiaq; tua: edicasq; ne quispiam ad militiam exercendam aliò se conferat. Qui secus fecerit, ei læsæ maiestatis pœna esto. Quod si erunt posthac in tua prouincia, qui abitum parent, dabis operam vt capiantur & puniantur. Dat. XVII. Cal. Sept. Anno tertio. Romæ.*

RAPHAELO VRBINATI. 51

CVM *ad Principis Apostolorum Phanum Romanum exædificandum maxime intersit, vt lapidum marmorisq; copia, qua abundare nos oportet, domi potius habeatur, quàm peregre aduehatur: exploratum autem mihi*

mihi sit magnam eius rei facultatem Vrbis ruinas suppeditare, effodiq́ passim omnis generis saxa ferè ab omnibus, qui Romæ, quiq́ etiam prope Romam ædificare aliquid vel omnino terram vertere parumper moliuntur. Te, quo magistro eius ædificationis vtor, marmorum & lapidum omnium: qui Romæ, quiq́ extra Romam denûm millium passuum spatio posthac eruentur, præfectum facio ea de causa, vt quæ ad eius phani ædificationem idonea erunt, mihi emas. Quare mando omnibus hominibus mediocribus summis infimis, quæ posthac marmora quæq́ saxa omnis generis intra eum, quem dixi, loci spatium eruent, effodient, vt te earum rerum præfectum de singulis erutis effossisue quamprimum certiorem faciant. Id qui triduo non fecerit, ei à centum vsq́ ad tercentum nummum aureorum quæ tibi videbitur multa esto. Præterea quoniam certior sum factus multum antiqui marmoris & saxi literis monumentisq́ incisi, quæ quidem sæpe monumenta notam aliquam egregiam præ se ferunt, quæq́ seruari operæpretium esset ad cultum literarum Romaniq́ sermonis elegantiam excolendam, à fabris marmorarijs eo pro materia vtentibus temere secari ita, vt inscriptiones aboleantur: mando omnibus, qui cædendi marmoris artem Romæ exercent, vt sine tuo iussu aut permissu lapidem vllum inscriptum cædere secaréue ne audeant, eadem illi multa adhibita, qui secus atq́ iubeo fecerit. Dat. VI. Calend. Septemb. Anno tertio. Roma.

FERDINANDO HISPANIAE REGI. 52

EXCVSATIONEM, quam affers, cur Episcopus

Malacitanus venire ad me hoc tempore non poßit, libenter accipio. Estq; id, quod scribis, verum. Nam si quo ei tempore per literas mandaui, vt Romam se conferret scire potuissem te illi munus aliquod mandauisse, ipsumq; in Regni tui tractandis administrandisq; rebus occupatum versari, eiusmodi ad eum literas profecto non dedissem. Præter enim quàm quòd ea, quæ tibi negotium aliquod aut incommodum afferunt, mihi esse vsui nequaquam possunt: hominem etiam valde diligo: estq; mihi cum illo consuetudo sanè peruetus: vt gratum mihi atq; iucundum sit intellexisse eius te opera magnis in rebus vti. Itaque hoc illi viæ atque itineris duplici de causa æquo animo remitto, & quod ei bene atque honorifice apud te esse mihi gratum est, & quod tibi, vt scribis, eius est & opera & industria domi cum iucunda, tum fructuosa. Dat. V. Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

HELVETIIS. 53

ANNIBALEM *Rangonium Præfectum Prætorianorum equitum eiusq; cohortis, qua tota ex vestris militibus vtimur, & præstantis animi iuuenem, & mihi in primis gratum, venire ad vos ea de causa volui, vt & vos meis verbis salutaret, & mea in vestram fortißimam inuictißimamq; nationem studia beneuolentiamq; ostenderet: certioresq; vos faceret, quantæ mihi curæ esset salus, dignitas, gloriaq; vestra. Nam cum is meo à latere ferè nunquam discedat, qualis in vos animus mensq; nostra sit, optime omnium nouit. Ei etiam mandaui: vt & forti vos animo atque constanti esse ad rem communem tuendam & conseruandam iuberet, quo & fuisse adhuc quidem vos plane cognoui, & posthac futu-*

vos magnopere confido: & me nulla in re, quæ ad vos fouendos atq; ornandos pertineret, defuturum pollicere-tur, planeq; reciperet. Quæ quidem ei ad vos mandata nostra perferenda eo libentius dedi, quo ipsum scio animo esse in vestrã nationem beneuolentissimo, vestramq; virtutem atq; in bellicis rebus præstantiam magnopere & mente suspicere, & oratione laudare. Sed & hæc & reliqua ab illo. Ego certe & vt amicissimi hominis in vos officia præstitisse me omni tempore profiteri prædicareq; possitis, libentissime procurabo: et Deum Opt. Max. vt vos in vestra fortiter constanterq; agendi consuetudine contineat, suppliciter rogabo. Datum tertio Calen. Septemb. Anno tertio. Romæ.

REIPVB. FLORENTINORVM. 54

QVONIAM ad exædificandum Principis Apostolorum phanum Romanum, cui quidem rei, vt scitis, omnem meam curam & diligentiam adhibeo, arboribus ad constructiones idoneis nunc etiam deficimur: hortor vos, quod etiam anno superiore sum hortatus, vt pro rei pietate & vestra religione eam abietum vim cædi ab eius phani procuratoribus vestris in montibus permittatis, quam ipsi à vobis petent, vt facilius atque celerius tam laudabilis tamq; veneranda omnibus hominibus ædificatio vestra ope surgere conficiq; possit. Datum tertio Calend. Septemb. Anno tertio. Romæ.

HENRICO NOLAE COMITI. 55

ET an-

ET audiui Traianum Nolanum internuntium tuum, & tuas postulationes confecissem, si quo modo facere potuissem. Sed quoniam Ludouicus Petiliani Comes patruus tuus mea causa domo est profectus, eaq; est horum temporum natura, vt nulla pacis & concordiæ studia exerceri posse commodè videantur: te hortor, vt pro meo in te amore duos aut tres ad summum menses nihil moueas, causamq; ita se habere, quemadmodum nunc se habet, sinas. Confido enim interea occasionem mihi datum iri, rem ita, vt volumus, maximeq; conuenit, inter vos communi concordia statuendi. Quemadmodum ab ipso Traiano tum his ad te literis reuertente clarius intelliges. Dat. prid. Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

HELVETIIS. 56

Ex literis Marci Cardinalis Seduni vestro in præsentibus rebus forti atq; ad omnia difficilia superanda fidenti alacriq; animo ea, quæ à vestra sanè virtute expectari maxime poterant, intellexi: quæq; mihi magnam spem attulerunt, incepta nostra cum Dei Opt. Max. nutu eos, quos volumus, exitus habitura. Itaq; cum magnam verissimamq; vobis laudem ea de re tribuendam puto: tum vos hortor, etiam si minus necesse est id me facere: quid est enim vobis omnibus ad viriliter agendum vel constantius, vel omnino ardentius? sed tamen vos hortor, vt eosdem animos, fortitudinem, alacritatem adhibeatis vsq; eo, dum res quam aggreßi estis, autore me vel Domino potius, explicata soluta confectaq; sit. Quod quidem vos facturos multorum vestrorum antea recte præclareq; factorum recordatione nõ dubito. Quod ad me attinet, dabo certe operam, vt vobis omnibus in

rebus,

rebus, quæ ad vestra vel commoda vel ornamenta pertinebunt, pro Reip. viribus dignitate adhibita, quam vobis esse charissimam video, satisfiat. Datum prid. Cal. Sept. M. D. XV. *Anno tertio. Roma.*

VINCENTIO GRANATAE. 57

QVAE *ad me de Consalui Ferrandi Magni & voluntate in nos, & pietate scripsisti, ea mihi planè notissima perspectissimaq; sunt. Bene autem in eo se res habet. Nam illum item ego & vnice atq; summopere amo, & facio, vti debeo, maximi. Virum enim pluribus virtutibus præditum, bellicisq; in rebus clariorem hominem ætas nostra non habet: atq; haud scio an etiam parentum auorumq; nostrorum ætates habuerint. Respondere tibi autem ad reliquas parteis epistolæ tuæ, vt te cupere video, planè non possum. Hæc enim tempora aliam rationem postulant. Reliquum est, vt scias tuum mihi studium valde gratum esse. Dat. prid. Cal. Septemb.* M. D. XV. *Anno tertio. Roma.*

N.

AD XII. *Cal. Septembris quas ad me literas dedisti, ea diligentiã mihi vestram ostenderunt, qua vsi estis, vt me de Asiaticis rebus certiorem faceretis. Itaq; quoniam video vos adhibere operam, nequid eorum à nobis ignoretur, in ea vestra diligentia atq; officio plurimum conquiescam. Curabo autem quod vos peruelle intelligo, nequid emanet, ne officium vestrum vobis noceat. Vos modo pergite, vt facitis, literasq; ad me omnibus illis de rebus date quàm creberrimas quamq; plenissimas.*

Erit

Erit id mihi vehementissime gratum. Dat. IIII. *Non. Septemb. Anno tertio. Roma.*

FRANCISCO MARIAE METAVRENSIVM DVCI. 59

ET *si prioribus meis vnis atq; alteris literis hortatus te sum, vt quanto celerius fieri posset, cum tua manu Placentiam accederes: idq; curare te omni diligentia existimo: tamen quoniam permagni interest quàmprimum te illic esse: etiam atq; etiam te commonefacio, vt diligentiæ tuæ celeritatem, celeritati etiam alas, quod aiunt, addas, vt id, quod volumus, abs te tuisq; copijs citius atq; temporius fiat. In quo si nihil prætermiseris vel curæ, vel operæ vel laboris, nihil erit tam magnum tamq; amplum, quod non tibi à me deberi facile sim existimaturus. Datum* XVII. *Calend. Septemb. Anno tertio. Roma.*

MARCO ANTONIO COLVMNAE. 60

ET *si existimem antequam hæ tibi nostræ literæ reddantur, intellecturum te de Iulio Medice Cardinali Legato, quid te facere oporteat: ad tuas tamen literas pridie Idib. Augusti datas tibi respondeo, mihi placere, vt te quàmprimum cum tuis equitibus Veronam conferas, vt celerius, quemadmodum quidem valde opus est. Raimundus Neapolis Prorex eiusq; equites Verona discedere, et quò expedit proficisci possint. Quæ ad tuendum id oppidum pertinent, ea tibi à Prorege parabuntur. Cæterum de tuis rebus vel admonitus à tuis ea faciam, quæ volent ipsi, vel quod per me existimare potero velle te, non prætermittam: vt facile intelligas, me tui absentis commo-*

dorum

dorum & dignitatis rationem habuisse. Datum XVII. Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

FRANCISCO GALLORVM REGI. 61

GRATISSIMA mihi voluntas tua fuit, quam in Bernardum Bibienam Cardinalem ostendisti ijs literis, quibus mihi significasti cupere te, vt, si Federicus Cardinalis sancti Angeli mortem obiret, Ecclesiæ illum Maleacensi præficerem. Nam cum is propter suas plurimas excellentesq; virtutes, vitæq; consuetudinem mecum et cum meis omnibus prope vsque à puero actæ, laboresq;, quos quidem maximos administranda mecum Rep. sustinet, ita mihi gratus probatusq; sit, vt neminem plus amem: nihil mihi accidere iucundius potuit, quàm te perspicere in eius fortunis, quæ quidem perexiguæ perq; tenues sunt, pro dignitatis ratione amplificandis penè nobiscum certare. Itaq; cum tibi ea de re magnopere debeo: tum volo te scire, homini tibi deditissimo tuiq; studiosissimo, atq; in primis beneficiorum planè memori & vehementer grato te fauisse, cuius ipsius in te obseruantiæ & studiorum ipsi optimi testes sumus. Verum quod ad ecclesiam Maleacensem attinet, quoniam ei Petrum Cardinalem Anconitanum virum doctum, ac de me deq; Repub. meritum iam præfeci, non queo aliter ea de re statuere. Tibi tamen neque ipse Bernardus Cardinalis minus debet, quàm si eam esset Ecclesiam consequutus, neque beneuolentia in illum liberalitasq; tua minus mihi grata atque iucunda est, quàm si ei Ecclesiam ipsam tua in tempore intellecta voluntate contulissem. Itaque existimare planè potes, quantum ad animum

vtriusq;

vtriusq; nostrum attinet, nihil omnino ea in re de tuo beneficio fortunam detraxisse. Quo te magis hortor, vt hanc ipsam egregiam in illum animi tui propensionem vel retineas in posterum, vel etiam augeas: quando ipse hac illius ostensione abs te facta suam in te beneuolentiam magis magisq; in dies omnibus est officiorum generibus illustraturus. Dat. VII. Cal. Septemb. Anno tertio. Romæ.

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. NOMINE scriptarum.

LIBER XI.

FRANCISCO GALLORVM REGI. 1

APITA *fœderis inter te atque me Remq; hanc pub. sanciendi ab episcopo Tricariensi legato meo allato Romam, tanquam primordia & quasi fundamenta voluntatis vtriusque nostrum, quod magnopere concupiui, consociandæ libentissime vidi. Libentius autem ipsum Episcopũ audiui. Plura enim mihi & clariora de tuo optimo in Dei Ecclesiam atque nos animo egregiaq; voluntate narrauit. Quæ si vera sunt, quemadmodum quidem puto, cum te de hac tua pietate*

pietate atque mente vehementer laudo: nihil enim potes te dignius atque præclarius facere, quam nihil committere, quo te male gratum appellare Dominus tam in te largus tamq; beneficus possit: tum spero fore vt hoc virtutum tuarum specimen, quod quidem in tam tenera ætate nobis das, cum ijs opibus, quas maximas atque amplissimas habes, coniunctum & consociatum vniuersæ Reip. Christianæ magnum breui adiumentum atque ornamentum afferat. Itaque eiusmodi tuæ & virtuti & pietati omnem nostram & Reip. dignitatem tuendam statui permittere: vt existimare plane possis, mihi te & esse iam charissimum, & semper fore. Neq; enim vereor, cum videas te à me plurimi, quin statuas, hoc in fœdere sanciendo honorem meum abs te neglectum iri non oportere. Quemadmodum ab ipso Episcopo, quem quidem ad te eadem celeritate, qua est ad me profectus, intra biduum, aut summum triduum remittam, clarius omnia atque apertius intelliges. Vale, nosq; dilige. Dat. quinto Cal. Octob. M. D. XV. *Anno tertio. Romæ.*

MAGNO GALLIAE MAGISTRO. 2

INTELLEXIMVS *ab Episcopo Tricaricensi, quanto studio, quantaq; pietate nostras Ecclesiæq; res omni tempore iuueris, quamq; te nostri obseruantem semper ostenderis. Quod quidem mihi gratissimum sanè fuit. Meam enim de tuis plurimis maximisq; virtutibus illustriq; probitate tua, quam omnes homines prædicant, spem expectationemq; egregie confirmauit. Itaq; ea de re cum te vehementer laudo: tum tibi polliceor, me tuæ operæ & studij memoriam nunquam abiecturum. Reli-*

qua ex eodem Episcopo ad Regem tuum propediem reuersuro cognosces. Dat. quinto Calen. Oct. Anno tertio. Romæ.

DVCI ALLOBROGVM. 3

STVDIVM *& officium apud Franciscum Gallorum Regem pro mea Reiq; pub. dignitate tuenda adhibitum tuum plurima me voluptate affecit: de quo sum ab Episcopo Tricaricensi coram admonitus: qui mihi summa cum tua laude multa narrauit, quamobrem meam dignitatem tibi fuisse charißimam cognoscerem: attulitq; capita fœderis inter Regem atq; me sanciendi tuo labore diligentiaq; confecta: quæ quidem mihi magna parte magnopere probantur. Verum quod ad illa attinet, idem Episcopus, qui se ad Regem celeriter referet, mentem tibi meam explicabit, meq; eius tui officij fore bene memorem pollicebitur. Te interea hortor, vt quod reliquum est, in eo eandem curam habeas nostræ dignitatis: quæ tibi etiam ornamento esse poterit. Vale. Dat. quinto Cal. Oct. Anno tertio. Roma.*

IVLIANO MEDICI FRATRI. 4

NARRAVIT *mihi Ioannes Vespuccius familiaris tuus de valetudine tua, quotidie tibi melius esse, sperareq; se breuiter conualiturum: quo nihil mihi potuit afferri gratius, nihil iucundius. Neque enim in vita quicquam habeo te vno charius. Quare te hortor vt reiectis alijs cogitationibus omnibus vnum illud cures, te vt quamprimum confirmes, restituasq; tum pristinæ valetudini, tum nobis, tibiq; persuadeas nos tui absentis tuarumq; rerum omnium eandem curam habituros, quam habere-*

haberemus, tu si hîc esses, atq; à latere meo nunquam discederes. Proinde optime et suauissime frater, si me amas ipse, si te à me amari existimas, bono fac animo, hoc est, læto atq; vacuo sis, ac nihil cogites præter hoc vnum, vt cito te valentem & confirmatum habeamus. Dat. Cal. Oct. Anno tertio. Romæ.

FRANCISCO GALLORVM REGI. 5

VENIT *ad te Ioannes Lascaris Constantinopolitanus obseruantissimus & studiosissimus tui, vir & genere apud Græcos admodum illustri, & doctrina optimarumq; artium & literarum præstantia & agendis rebus experientia, & morum probitate omnisq; vitæ comitate plane insignis. Eum his tot tantisq; de causis & amaui omni tempore, & in Pontificatu prope quotidie ita eius virtute sum vsus, vt nemo illo mihi charior sit, nemo iucundior. Neq; solum nos, sed vniuersa domus nostra, atq; in primis Laurentius pater meus quotidiano prope in conuictu illum habuit, hominisq; familiaritate & consuetudine mirifice est delectatus. Quare gratissimum mihi erit, si præterquam quòd is tuo in ære iampridem est, quodq; valde dignus est, qui abs te diligatur, mea etiam causa arctius benignitate illum tua et liberalitate fueris complexus, ostenderisq; ei, meam apud te commendationem plurimum valuisse. Dat. Non Oct. Anno tertio. Romæ.*

MARCO ANTONIO COLVMNAE. 6

GRATVM *mihi admodum & optatum fuit id, quod tuis ad nos literis est allatum. Maximilianum Rom*

Imper. desig. sui te exercitus Legatum fecisse. Omnis enim tuæ dignitatis accesio pro meo in te amore magnā mihi voluptatem affert. Quare quod ad meam voluntatem attinet, sine cuius significatione scribis nolle te eam legationem accipere, libenti animo titulos tuos vt augeas, idq; muneris obeas, tibi permitto. In quo vt magno illi vsui esse posis, tibi erit enitendum non solum id quod te decet facias, sed etiam vt tibi viam munias ad reliquos honorum & dignitatis gradus capessendos, quos quidem magnis atque fortibus viris et diligentibus tuiq; simillimis hominibus virtus atque industria patefacit. Dat. Non. Octob. Anno tertio. Romæ.

MAGISTRATVI SPOLETI. 7

Post LXIII. virorum creationem, quam ex omni ciuitate fieri iusi eius literis, quas Non. Iulijs dedi, qui quidem pro istius oppidi statu conseruando munia publica procurarent, intellexi facile accidere posse, vt ciuitatis quieti conduceret, vt is numerus vel augeretur, vel subtraheretur, tum aliquorum iam declaratorum loco alij subrogarentur, ipsi eycerentur. Itaq; quoniam omni ex parte istorum ciuium paci & commodo consulere magnopere cupio, nihilq; prætermittere eorum, quæ iuuare eam rem posint, volo vt tibi, cuius prudentiam maximis in rebus & perspexi sæpe & probaui, potestas facultasq; sit eum, quem dixi, LXIII. virûm numerum augendi, subducendi, antiquandi, reponendi, quæq; tibi esse vsui ea in re videbuntur, iubendi & statuendi. Quare te hortor, vt omnem curam adhibeas, vt quam de te spem habeo fore, municipium vt istud optime abs te regatur, ea ne deserar. Datum XIIII. Calend. Nouemb.

uemb. Anno tertio. Thuſcanella.

RAIMVNDO CARDONAE PROREGI NEAPOLIS. 8

ALLATVM *eſt ad me Picentes exules, quos quidem de nobis male meritos eſſe omnes homines intelligunt, confidere ſeſe ab exercitu tuo Regnum Neapolitanum per agrum Picenum petente reſtitutum iri, auxiliaq́ue eis iri præbitum, quibus auxilijs eorum municipiorum ſtatum conturbare atque conuellere, deq́ue aduerſæ, ſibi factionis ciuibus, qui de nobis bene merentur, vindictam ſumere pro libidine poſsint. Id tametſi mihi, qui te prudentiamq́ue tuam & probitatem noui, credibile non eſt: volui tamen te & hortari & impenſius commonefacere, nolles eiuſmodi poſtulationibus Picentium exulum præbere tuas aureis, néue quid eis concederes, quo moliri quippiam contra eius prouinciæ quietē noſtramq́ue voluntatem audeant. Nihil enim fere mihi grauius poſſet atque moleſtius accidere, quam ſi contingeret res illas ab eo, in quo nunc ſunt, ſtatu & temperatione diuelli & prorui. Dat. XIIII. Cal. Nouemb. Anno tertio. Thuſcanella.*

CARDINALIBVS ABSENTIBVS SINGVLATIM. 9

ACCEPIT *quemadmodum Deo Opt. Max. placuit Franciſcus Gallorum Rex eas pacis conditiones, quas ei dedimus, libentiq́ue animo nobiſcum fœdus inijt: quam quidem pacem non ſolum huic vrbi atq́ue imperio, ſed vniuerſæ etiam Chriſtianæ Reipub. confidimus maxime vtilem et ſalutarem futuram. Nunc autem cum exiſtimem ad eiuſdem Reip. dignitatem magnopere pertinere,*

nere, vt tota de re te reliquosq́ fratres meos E. R. Cardinales quamprimum consulam, vt quæ agenda nobis sint communi omnium sententia constituantur: peto abs te, vt omni mora posthabita, quod commodo tuo fiat Viterbium ad nos te conferas: quam ad vrbem ad tertium Cal. Nouemb. erimus. Dat. XI. Cal. Nouemb. Anno tertio. Grauiscis.

FRANCISCO GALLORVM REGI. 10

MANDAVIMVS Nicolao Flisco & Iulio Medici Cardinalibus Legatis nostris, vt tibi Bononiam ad nos venienti obuiam proficiscerentur, teq́ nostro nomine exciperent, beneq́ tibi precarentur meis verbis: & cum de lætitia, quam ex aduentu tuo capio, tum alijs de rebus te certiorem facerent. Quæ ad te propterea scripsi, vt & ipsis fidem haberes te alloquentibus, et scires magnæ mihi curæ esse dignitatem tuam. Datum quarto Non. Decemb. Anno tertio. Florentiæ.

IACOBATIO CARDINALI LEGATO ROMAE RELICTO. 11

QVONIAM in hoc Francisci Gallorum Regis ad nos aduentu cupio, vt is ad me præclarū aliquod piumq́ munus habeat, volo vt sanctæ Crucis fanum, quod in Hierusalem dicitur, caste atq́ persancte adeas, capiasq́ tantum de Crucis Dominicæ trunculo, quod ibi asseruatur, quantum formæ causa hac in membrana scriptum atque depictum conspicies. Id vbi feceris, eam ligni partem bene obsignatam per celerem tabellarium ad nos mittito cum eius facti testificatione tua manu scripta, quæ Regi vna cum ligno tradatur. Hæc diligenter curabis, & valebis.

lebis. Datum tertio Non. Decemb. Anno tertio. De villa Cafagioli agri Florentini.

ALOISIAE FRANCISCI
REGIS GALLORVM
MATRI. 12

QVEMADMODVM ei, qui cum vult atque vbi vult ſpirat, ſanè placuit, Franciſcus Gallorum Rex filius tuus hodie Bononiam ad me veniens clarum atque illuſtre mihi obſequij obſeruantiæq; munus præſtitit, ea pietate & religione, vt libentiſsime illum amantiſsimeq; oborta prope paterna lætitia lachrymis complecterer, ageremq; Deo Opt. Max. gratias, qui mihi filij ſui vicarium in terris dederit, vt huius Reip. maiorem dignitate & autoritate filium tantum Regem, tantis opibus, tanta potentia præditum, omnibus animi corporiſq; dotibus perornatum, florentem ætate, eidem Reipubl. ſe tam pie coniungentem addicentem ſubmittentemq; conſpicerem. Valde enim confido fore, vt ea res vniuerſa Chriſtianæ Reipublicæ maximam & vtilitatem & gloriam pariat. Quanquam hoc quidem noſtrum tam mirificum gaudium ea etiam lætitia eſt conſequuta, quod cum illum ſub poſtea priuato in congreſſu haberemus, ſpem expectationemq;, quam nobis primo aſpectu atque intuitu, primiſq; illis habitis à ſe verbis excitauit, pleno religionis & prudentiæ ſermone, ſuiq; in iuuanda Chriſtiana re atque populis erecti propenſiq; animi, deq; nobis benemerendi cupidi oſtenſione etiam atq; etiam auxit. Itaq; has ad te quàmprimũ literas dedi: quibus meam ex eius aduentu conceptam tecum lætitiam communicarem, ſignificaremq; tibi nulla cum ex parte,

nulla ex re mihi non egregie, non ampliter, non cumulatißime satisfecisse, hortarerq́ꝫ te, ageres ipsa etiam Domino gratias, qui te non solum tam potentis atqꝫ magni, sed etiam tam pij, tam prudentis, tam alti animi Regis, tam tui, quod quidem perspexisse mihi videor, obseruantis esse matrem voluerit, quodq́ꝫ ipsa tuum in eo educando & instituendo studium, diligentiam, laborem bene positum planè iam videas, magnosq́ꝫ ex eo atque optatißimos fructus capias, confidas etiam te in dies longe quidem maiores atque vberiores percepturam. Non enim vereor quin existimes, qui tibi nequedum planè adolescens, &, vt verius dicam, puer matri filius satisfacit, impletq́ꝫ cupidum semper animum, eundem esse etiam deinceps annis pariter cum virtute crescentibus firmiores tibi de sese iucunditates plenioremq́ꝫ lætitiam allaturum. Quod ad me attinet, scire te plane volo, nullum te in nobis erga illum boni patris officium vllo tempore desideraturam. Neque enim vllam Regis ornandi & dignitatis illius amplificandæ occasionem prætermittam, vt se mihi sentiat esse quamcharißimum. Pergat modo ipse quodq́ꝫ specimen veræ pietatis ac timentis Deum animi cæterarumq́ꝫ virtutum tua in primis cura tuisq́ꝫ prudentibus consilijs fultus iam dedit, id in posterum tueatur, vel etiam exaugeat. Quod vt facere melius atqꝫ facilius poßit, etsi currentem, vt credimus, incitatura sis, tuas tamen maternas amantißimasq́ꝫ hortationes ipsa ne intermittito: adolescentemq́ꝫ bene institutum tibiq́ꝫ in primis parentem in eodem Dei cultu & Reipu. obseruantia, à qua sibi sperare omnia ornamenta potest magis magisq́ꝫ in dies tuis præceptis tuisq́ꝫ monitis confir-

confirma & contine. Dat. tertio Id. Decemb. Anno tertio. Bononiæ.

MAXIMILIANO ROMANORVM IMP. DESIG. 13

EGIDIVM *ordinis Augustinianorum Eremitarum magistrum meum ad te Legatum mitto, vt tecum non sanè pauca vtriusq; nostrum ad munus, officium, dignitatem, Reiq; pub. Christianæ vtilitatem magnopere spectantia communicet meis verbis, apud teq; sit, quoad illa tractabuntur & terminabuntur. Is quoniam est eximia integritate, religione, doctrina, omniumq; prope linguarum, quæ nunc quidem excoluntur, vsum atq; scientiam, omnium bonarum artium disciplinas cognitas & explicatas habet, te hortor, vt eum liberaliter excipias cum mea, tum ipsius etiam causa. Hominem egregium & tua clientela dignissimum cognosces. Datum Idib. Decemb. Anno tertio. Bononiæ.*

MATTHAEO CARDINALI GVRCENSI. 14

EGIDIO *ordinis Augustinianorum Eremitarum magistro ad Maximilianum imper. designatum proficiscenti, vt Legatum meum apud illum ageret, in primis mandaui, vt tibi salutem plurimam diceret, quæq; à me discedens ad Maximilianum mandata habuit, ea tibi omnia nota faceret, vtereturq; in ijs tractandis maxime omnium consilio tuo. Itaq; quoniam exploratum mihi est, pro tua prudentia & autoritate quantum adiumenti tuus illi fauor sit allaturus: peto abs te, vt rem non magis illam quidem meam, quàm huius Reipub. atq; tuam, vel potius, vt verissimè dicam, omnibus Christianis populis com-*

lis communem, quantū poteris iuues: Egidiumq́ ipsum, quem quidem pro singulari eius humanarum diuinarumq́ rerum scientia, bonarumq́ artium omnium & literarum doctrina, probitate, religione ita diligo, vt neminem eius ordinis æquè charum habeam, & libenter videas, & ei quasi dux & moderator sis earum rerum, quas tractabit: desq́ operam vt ipse tibi plurimum debeat. Mihi certe nihil gratius facere poteris: idq́ vt facias abs te peto. Datum Idib. Decemb. Anno tertio. Bononia.

VINCENTIO MARTINAE LVSITANO NAVIVM PRAEFECTO. 15

CVM propediem ad Italiam atque ad vrbem duas naues sis adducturus, volumus vt Aluarum Rodrigium & Garsiam Reberum Lusitanos, qui nuper ab Hebraica secta recedentes Christianæ Reipu. baptismatisq́ sacramento se addixerunt, cum ijs, qui vna cum ipsis volent conscendere, tuis nauibus imponas, ad Italiamq́ perducas omni cum eorum supellectili, qua cum transmissuri te adierint. Quibus omnibus, si mihi gratißimum facere vis, cura atq́ effice, ne qua molestia vllo ab hominum genere adhibeatur: vt, quod in te erit, incolumes se Romam conferant. Dat. XVIII. Cal. Ian. Anno tertio. Bononia.

LVDOVICO COMITI SANCTI BONIFACII A CVBICVLO MEO. 16

PETIIT à me Ioannes Franciscus Picus Mirandulæ Dominus multis precibus, vellem eius filiolum, quo proxi-

proxime auctus est, ad sacrum baptismatis fontem meo nomine admoueri. Quare te, cuius sedulitas & studium mihi probantur, interpretem & internuntium eam ad rem meum facio: mandoq; tibi, Mirandulam te vt conferas, Piciq; & vxoris eius nuper editum filium, qui lauandus est, tuis ipse manibus teneas, vicariumq; meum geras, omniaq; dicas atq; agas, quæ agi, quæq; dici consueuere in eiusmodi celebritate ab ijs, qui compatrum nomine atque vinculo colligandi sunt cum infantium lauandorum parentibus. Infanti autem, cum lotus erit, bene dices, beneq; precabere, meis verbis. Dat. XVIII. Cal. Ian. Anno tertia. Bononia.

REGI LVSITANIAE. 17

CVM nobiscum per literas & per internuntios diligenter egisset Franciscus Gallorum Rex, vt se ad nos accedere vellemus, intellexissemúsque de illius recto in nos atque in Rempublicam vniuersam propenso animo multa, quæ spem nobis faciebant, si se is ad nos contulisset, fore, vt eiusmodi congressus noster aliquid certe in communem vtilitatem boni pareret, libenti animo ei permisi, vt ad me Bononiam accederet. Itaque ille ad tertium Id. Decemb. Bononiam cum venisset, ita omnes boni & pij Remq; publ. atque nos obseruantis ac vere Regis partes impleuit, vt nihil neque à me neque ab vllo meorum fratrum Cardinalium, qui pene omnes mecum erant, desideraretur. Secretioribus vero in sermonibus collocutionibusq; nostris cum illius studia cogitationesq; eius omnes ad rem Christianam tuendam, iuuandam, amplificandam mirificé conuersas atq; animum atque mentem diligentius pertentarem, studireĉtas

directas cognoui: ipsum autem cum & probum, & vt illa ætas fert, etiam prudentem & alto ac magno animo præditum, tum etiam facilem ad curas suas, desideria, spes, conatusq́ omnes remittendos perspexi, dum illud tam pium, tam iustum, tam sanè etiam necessarium in Turcas *bellum non verbis & literis, vt sepæ aliàs, sed re atq́ opera vnanimi consensu conspirationeq́ susciperetur. Quæ cum vidissem,* Regiumq́ *animum, quasi quod manu tangitur, tenuissem: est enim planè bonus, hoc est aperto ingenio ac perliberali: egi quidem primum* Deo Opt. Max. *plurimas genibus innixus gratias: qui mihi eius filij vicario in terris dederit, vt tantum* Regem, *tanta virtute, tanto gerendarum rerum initio, ea ætate, ijs opibus, ad eam profectionem suscipiendam tam alacrem, tam nobiscum coniunctum & consociatum, quasi de cœlo missum aspicerem.* Deinde *has ad te literas dare volui, tum vt tibi omnia significarem, quæ quidem tibi pro tua religione & pietate, proq́ tuis* Reipub. Christianæ *causa multa impensa, singulari perseuerantia, incredibili labore, nouis inusitatisq́ ac prope inauditis antea susceptis peregrinationibus & bellis fore tibi gratissima non dubitaui: tum vt te hortarer, abs teq́ etiam atque etiam peterem, quando imminere nostris ceruicibus* Turcarum Regem *acerrimum atq́ bellicosißimum vides, te vt nobiscum hoc ad bellum pares, atq́ ita quidem pares, vt reiectis reliquis consilijs tuis omnibus nihil cogites, nisi hoc, quod dixi, vnum: quod quidem maxime omnium cogitandum aggrediendū explicandumq́ est.* Spero *enim in ipso, cuius causam agimus,* Deo, *si ad nostram* Regisq́ Gallorum *copulatam voluntatem tuam etiam*

volun-

voluntatem, tuam prudentiam, autoritatem, tuas opes alacri magnoq́; animo adiunxeris, fore, vt quæ alij omnes multorum seculorum Reges vix optare ausi sunt, ea nos summa cum Christianæ Reip. tuaq́; inprimis laude celeriter atque facilime consequamur. Nullus enim reliquorum Christianorum Regum atque Principum erit, modo vere Christianus sit, qui cum nos ad id coniunctos animatosq́; viderit, non se etiam comparet ad bene de Christiano nomine pro virili parte communi in re atque causa promerendum. Quemadmodum omnibus his de rebus cum legato tuo sumus loquuti. Accinge itaq́; te cum Dei auspicio et nomine ad rem cogitationemq́; tam præclaram suscipiendam : & Domino, qui tibi tantum Regnorum dedit, eorundem Regnorum opes prome: vt recuperare amissa turpiter à maioribus nostris ea, in quibus ipse nasci versariq́; inter mortales, demum etiam pro salute nostra obire mortem voluit, loca terramq́; plane sanctam possimus. Vt qui te illi gratum Christianæ ditionis fines vltimo in orbe terrisq́; ignotis tua tantum virtute, nullis socijs nulloq́; adiutore longe lateq́; promouendo præstitisti, idem te media in Europa atque Asia vna nobiscum recuperanda gratum etiam præbeas, possisq́; ad tuam propriam pristinamq́; gloriam communis quoque gloriæ cumulũ adiungere, sisq́; omnium pariter et gratissimus & vera solidaq́; laude cumulatissimus. Datum XIX. Calend. Ianuar. M. D. XV. *Anno tertio. Bononiæ.*

HELVETIIS FOEDERIS GRISII, 18

PRO *mea in vos vestraq́; commoda libenti paternaq́; voluntate, proq́; ea coniunctione & fœdere, quod*

inter

inter me atq; vos sanctum firmatumq́; est, certiores vos facio, me, cum Franciscum Gallorum regem ad huius reip. vniuersæq; rei Christianæ dignitatem tuendam atq́; amplificandam propensum animatumq́; cognouissem, cum illo fœdus iniisse: quo in fœdere vnum est caput, quo capite eum ditionemq́; eius defendere contra omnes bellum regi molientes teneor. Itaq; hoc vobis cognitum esse volui, cum vt sciretis vna cum reip. maiestate coniunctam esse Gallorum regis amplitudinem atq; potentiam, tum vt quoniam intelligo esse quosdam, qui armis inuadere in eius ditionem cogitent, illos in eo cognosceretis non solum contra regem, sed etiam contra me esse facturos: idq́; me quidem nihilo secius, ac si tantummodo in me arma sumpsissent, esse existimaturum. Dat. *quinto* Cal. Ian. M. D. XV. *Anno tertio.* Florentia.

FRANCISCO GALLORVM REGI. 19

CONSTANTIAM *Varambonam Philibertæ fratris mei vxoris, materteræq; tuæ familiarem lectißimam fœminam paterna charitate sane prosequor, eiusq; causa cupio omnia. Quare te hortor, vt in re dotis ei iampridem debitæ, cuius dotis* Maximilianus *Sfortia sese prædem constituerat, mandes vt mulieri satisfiat: neq; permittas probam nobilemq́; fœminam sua dote spoliatam iacere tamdiu, frustraq; implorare auxilium pietatis & liberalitatis tuæ. Ego tecum proxime, Bononiæ cum esses, hac ipsa de re materteraq eadem tua per sese, agitq́; nunc etiam, vt intelligo, per internuntios: quæ quidem pro sua excellenti virtute & vestra propinquitate digna est, quæ à te talia impetret, præsertim nobis commendantibus*

tibus

tibus. Itaque non agam tecum pluribus. Vnum dicam: si Constantiæ satisfieri celeriter iusseris, id mihi perquàm gratum fore. Dat. tertio. Non. Ian. M.D.XVI. *Anno tertio. Florentiæ.*

MAGISTRATVI VITERBIENSI. 20

MANDAVIMVS *Ioanni Iordano Vrsino propinquo nostro, vt controuersias inter hæredes Bartholomæi Aluiani nuper exortas autoritate sua componeret, e usque quo sedatius & pacatius posset, omni studio et diligentia sedaret. Id cum Iordanus facere sese posse plane diffidat, nobisque significet, per alteros eorum stare, quominus res, vt volumus, conficiatur, qui honestati & quieti sese dare nequaquam volunt, cum alteri imperata facere paratissimi sint: mando tibi, vt tui muneris atque officij partes ea in re atque causa posthac præstes: omniaque agas & efficias, quæ tibi & Iordano ipsi agenda esse videbuntur: cui scimus æqua & honesta & vtrisque commoda & salutaria vehementer probari. Dat. Id. Ian.* M.D.XVI. *Anno tertio. Florentiæ.*

ALFONSO DVCI FERRARIENSIVM. 21

VOLVMVS, *vt naues sale onustæ vsque ad numerum quinque nauium, quas Leonardus Lauredanus Venetiarum Princeps Pado amne Bergomum mittit, liberè & sine vlla portorij mora per tuam ditionem iter faciant. Dat. sexto Cal. Feb. Anno tertio Florentiæ,*

EPISCOPO FOROLIVIENSIVM IN HISPANIA INTERNVNTIO. 22

MISSVS

Missvs istuc à Iuliano Medice fratre meo ad Hispanos equos aliquot emendos ad nosq; perducendos is, qui has tibi literas reddidit, certiores nos fecit, eos sese equos emisse quidem iam, existimareq; ea se nobis emptione satisfacturum. Verum ex ista eos prouincia educendi impetrare se facultatem non potuisse à Regijs ministris. Quare mando tibi, vt Regem adeas ea de re, petasq; mandet suis, vt equi illi, qui quidem ad decem sunt, educi ex eius Regno poßint, ad nosq; perduci: vt si eorum aliquis ad nos vectandos erit idoneus, eo vtamur. Datum quarto Cal. Feb. Anno tertio. Florentia.

ANTONIO ABBATI SANCTI BERTINI. 23

Imago diui Christophori, quam nobis dono misisti, pro mea in te singulari perq; vetere beneuolentia mihi sanè gratißima fuit, non quod ea mihi ad tui memoriam vt scribis, excitanda vti necesse sit: cuius ob oculos, ex eo quo te vidimus, valde quidem longinquo tempore satis crebro amantißime suauißimeq; versaris: sed quia ea omnia, quæ abs te proficiscuntur, vti ab homine mihi charißimo iucundißimoq; missa mirifice me delectant. Reliquum est, vt te conserues, senectamq; istam tuam & valentem & firmam cura diligentiaq; tua quàm longißime protrahas: existimesq; te à me et summopere amari, & fieri plurimi. Datum Calend. Febr. Anno tertio. Florentia.

MAXIMILIANO ROM. IMP. DESIG. 24

Et si existimo eius te rei nuntium iam accepisse, qua de re graui cum dolore ad te scribo: vel magnitudo tamen

tamen ipsius, vel mea in te beneuolentia facit, vt statuerim de ea te certiorem fieri meis etiam literis oportere. Itaq; scies meos in Hispania internuntios scribere Ferdinandum Regem ea nocte, quæ nox diem XI. Cal. Febr. *est consequuta, vitam cum morte commutauisse. Equidem satis commemorare non queo, quantum nobis molestiæ, quantum mœroris tam grauis, tam prudentis, tam nostri & Reipub. obseruantis, tam bello & pace præclari excellentisq; Regis mors atque interitus attulerit; existimandus multum nobis, multum Romanæ rei, multum etiam Christianæ publicæ eo extincto Rege tum præsidij tum ornamenti esse sublatum. Quas ad causas tot atque tantas doloris mei illud etiam accedit, quòd te scio eius viri obitum grauiter et moleste laturum, quippe qui magno sapientißimoq; Rege & tui amantißimo tecumq; coniunctißimo te deiectum et spoliatũ intelliges. Quamobrem vti de communi vtriusq; nostrum, aut etiam vniuersæ Christianæ rei damno atq; iactura grauiter atque magnopere doleo, animiq; mei vberrimum tecum mœrorem & ægrimoniã partior. Quod cum facio, tum Deum oro quæsoq;, vt te esse apud homines eo diutius velit, quo Ferdinando Rege optimo atque maximo nostri homines eo diutius velit, quo Ferdinando rege optimo atq; maximo nostri homines spoliati autoritatis, prudentiæ temperantiæ, consiliorumq; tuorum impensius indigebunt. Dat. quinto Id. Feb. Anno tertio Florentia.*

VLADISLAO PANNONIAE BOEMIAEQVE REGI. 25

LECTIS *tuis ad nos literis, quibus cum literis erat exemplum earum literarum, quas Turcarum Rex de*

pace tecum ſancienda, aut ſaltem de inducijs ſtatuendis ad te ſcripſerat, quibus me literis ſuper ea re conſulis, petisq́; à me, velim, quid tibi agendum ſit, mature conſtituere, ad teq́; perſcribere. Viſum eſt mihi faciendum, vt adhibitis ſtatim meis fratribus E. R. Cardinalibus tantæ de re inter nos ſententiæ dicerentur. Quod cum eſſet agitatum, tandem omnium conſilio atq; ſententia decreuimus ad te ſcribi oportere, nullo vt pacto non ſolum pacem, ſed ne inducias quidem vllas cum Turcarum Rege faceres: nec tuam illi fidem, qui nulla fide obſtringitur, obligares néue cauſam dares eo fœdere perpetuis noſtris hoſtibus rem Chriſtianam pub. commodius atq; facilius perturbãdi. Non enim Rex pacem tecum vult vllius boni cauſa: ſed tantummodo te vt conſopiat, quieſcereq́; faciat, dum ipſe cæteros ſuos hoſteis expugnet: vt poſtea ab ijs, qui ei nunc imminent, hoſtibus ſecurus, & fortior robuſtiorq́; factus te tuaq́; Regna cum prima rei bene gerendæ occaſione aggrediatur atque opprimat. Quamobrem non te quidem pax iſta tutum à Turcis reddet, otiumq́; tibi comparabit, ſed te quidem ipſe primum tuaq́; Regna ea pace inita, deinde etiam Chriſtianam Rempub. opportuniorem illi obijcies ad debellandum, & quaſi de manu, quantum in te eſt, trades. Quod quàm tibi committendum ſit, ſtatues ipſe, & puto ſtatues ex tua maiorumq́; tuorum dignitate. Veruntamen quoniã exploratum nobis eſt ſine noſtro cætorumq́; Chriſtianorum Regum & virorum principum auxilio non poſſe te à Turcarum impetu Regna tua tueri atque defendere, externis præſertim internisq́; bellis defeſſa iam prope ac debilitata: dedi Regibus ſingulis & Principibus literas:

vas: quibus petij diligentißime ab ijs, te vt pecunia vnà nobiſcum iuuarent. Quod eos omnes libenter facturos puto. Quare bono animo es. Confido enim tantum tibi pecuniæ in tempore communiter ſubminiſtratum iri, vt nihil tibi verendum ſit, ne repellere hoſtem poßis, tuosq́ fines facile tueri. Quod cum ita ſit, ſummopere te hortor abs teq́ pro tua religione & pietate vehementer quæſo, ne te vllo pacis aut induciarum genere cum Turcis cõiungas. Quanquam quidem non id peto, vt eorum poſtulationes iam nunc reſpuas atq́ reijcias: ſed potius vt eis verba des, tempusq́ interpoſita ſpe teras: quemadmodum ipſi tecum fecerunt, qui legatum tuum ad ſe profectum ante biennium non admiſerunt: dum quid mihi à Chriſtianis Regibus reſpondebitur, ſcire poßis. Quod vt celeriter fiat, omnem operam adhibebo, incumbamq́ in eam rem, vt in te defendendo nullum à me paternæ charitatis & beneuolentiæ munus atque officium prætermittatur. Vale, nosq́ dilige. Dat. ſexto Cal. Feb. M.D.XVI. Anno tertio. Florentiæ.

CAROLO HISPANIARVM REGI. 26

SACERDOTIVM ſancti Iacobi Ventoſilianum, quod nuper Conſalui Ferdinandi magni morte vacuum factum eſt, Galeatio Butrigario meo in Hiſpania internuntio contuli: quemadmodum meis ex literis, quas ea de re ſcribi iußi, cognoſces. Mouit autẽ me ad hominem eo & dignitatis & beneficij genere honeſtandum cum ipſius virtus, probitas, induſtria, mitis elegansq́ natura tum mea in illum mirifica voluntas plurimis eius & veteribus & recentibus officijs excitata: cum nihil ei

defuerit meis in rebus procurandis vel ad prudentiam, vel ad diligentiam, vel ad fidem. Itaq; & opinionem, quam de eo pridem cepi, cum minorem dignitatem gererem, non sustinuit solum, sed etiam auxit: & indies suis meritis factus est mihi quidem charior. Hæc autem eo spectant, vt intelligas & debuisse nos Galleatio omni tempore bene facere, & nunc magnopere valuisse. Quare te hortor, vt eius sacerdotij possessionem ita ei liberaliter mandes dari, vt cognosci facile possit, qui mihi charissimi sunt, eos etiam abs te diligi: id, quod ego quidem in tuos et feci sæpe, & facio quotidie: vt quos mihi commendas ipse, eos sic ornem, vt tibi non vel chariores esse videantur, vel coniunctiores, quàm mihi. Id si tu quoque hoc in homine feceris, vt videare eius ornandi causa mecum quasi certare voluisse, erit mihi supra quàm dici possit, gratum: vtq; facias, etiam atque etiam abs te peto. Dat. prid. Non. Feb. Anno tertio. Florentia.

EPISCOPO VESPRIMIENSI. 27

CVM intellexissem Turcarum Regem ab Vladislao Pannoniæ Boëmiæq; Rege per Legatum suum petere, vt vel pacem secum, vel inducias triennales conficeret: de fratrum meorum E. R. Cardinalium sententia dedi ad eum literas, quibus ab eo magnopere petij, nihil eorum, quæ postulabantur, faceret, neque se cum hoste suo nostroq; vlla conditione coniungeret. Pollicitus autem eis sum, daturum me operam, vt communi Regum omnium & Principum Christianorum pecuniæ collatione iuuetur, vt se suosq; populos tueri, atque propellere hostem possit: scripsiq; ad singulos ea de re diligentissime. Quorum qui vicinus nobis erat, Franciscus Gallorum

Rex mihi amantißime rescripsit, omnia quæ vellem, libentißime se facturum. Itaque confidimus, vt maxime opus est, ita fore, reliquosq; Reges omnes idem responsuros, idemq; facturos. Quod cum erit ab ipsis confectum, omnem illorum stipem mea cum stipe, quanta maxima fieri poterit, per meos homines magnis itineribus isto mittam. Quibus de rebus omnibus te certiorem facere volui, vt spem haberes, Vladislaum Regem & ipsum & eius populos non solum, qua se tueri, sed etiam qua, si volent, offendere hostem poßint, propediem habituros. Dum hæc autem interea comparantur, si tibi ad tuenda auxilijsq; muniẽda Illyrici municipia operæpretium erit commeatus is, quem in oppido Sibinico Gilius Cortonensis meo nomine asseruandum reliquit: permitto tibi, vt eo vniuerso, quemadmodũ tibi videbitur, sic vtare. Hortor aũt te, vt studium diligentiamq; tuam, curam, laborem, animiq; tui fortitudinem mihi plane iam, vel omnibus potius hominibus cognitam, ijs in reb. administrandis ita exerceas, vt quod spero, & Reipub. Christianæ dignitas per te retineatur, et tui gloria nominis augeatur, & tibi ipse magis magisq; debeam. Dat. XVII. Calen. Mart. Anno tertio. Florentiæ.

HELVETIIS VIRORVM OCTO. 28

GRATISSIMAE mihi vestræ literæ fuerunt: quibus me certiorem fecistis, vos meis hortationibus impulsos cum Francisco Rege Gallorum amicitiam contraxisse, fœdusq; percußisse: eaq; de re vestram in me pietatem, quam pulcherrime ostendistis, & propensos ad pacis studia concordiamq; vestros animos vehementer

probo efferoq́ magnis et verißimis laudibus. Spero enim fore, vt vestra ea cum Rege illo inita beneuolentia & coniunctione admoniti reliqui nostri Reges ad communem pacem, quam velle omnes atq; optare tantopere debemus, conciliandam faciliores & lubentiores conueniant, eaq́ statuant, quæ ex vsu dignitateq́ Reipub. maximopere sint futura. Hortor autem vos, amantißimeq́ commonefacio, in eam curam cogitationemq́ incumbatis, id enitamini, vt reliqui etiam vestræ nationis populi eandem pacem, idem fœdus conficiant, conglutinentq́ cum vobiscum quidem sese suosq́ animos: ne dum eiusdem corporis partes atq; membra contraria inter se pugnantiaq́ tendunt esse, existimationem apud omnes homines vestram incredibili virtute partam imminuãt, & opes ipsæ viresq́ vestræ discretæ atq; dissociatæ debilitentur: tum certe etiam cum Romana re atq; nobiscum: vt quam antehac Dei Opt. Max. Ecclesiæ maiestatem contra labefactare illã atq; proterere imprudenter aggressos vestro sanguini non parcentes sæpenumero protexistis, eadem in posterum per discordiam dißidiaq́ vestra nullam à suis hostibus offensionem, nullam insignem notã accipiat: vosq́ omnes & vestra natio vniuersa tam præclara, tam fortis, tam semper huius certe Imperij Romanorumq́ Pontificum studiosa, cõsentiens secum ipsa atq; vnanimis in eisdem studijs maneat: quæ quidem studia multum vobis dignitatis multum autoritatis & pepererunt iam, et sunt profecto, si neq; in vestris inter vos sententijs, neq; in huius reip. obseruantia infirmi labantesq́ eritis, etiam deinceps paritura. Cæterum quod ad Cardinalem Sedunum attinet, ita illi scribimus, vt sperandum

dum vobis sit, ipsum quidem amantißimis nostris et consilijs & precibus permotum vestra posthac concordiæ studia non impediturum. Nihil autem eorum prætermittã tum hac ipsa, tum cæteris in rebus, quæ ad vestros animos coniungendos & consociandos esse vsui vel ipse per me cognoro, vel à vobis admonebor. Quod vt faciatis, literasq́ ad me quamcreberrimas omnibus de rebus mittatis, sanè peruelim. Dat. XVI. Cal. Mart. Anno tertio. M.D.XVI. Florentiæ.

MARCO CARDINALI SEDVNO. 29

CERTIORES nos per literas fecerunt Heluetiorum Legati vicorum octo nobiscum fœderatorum, qui in oppido Bergensi conuenerant, se, quo facilius nos communem omnium Christianorum concordiam inire, necessariamq́ in Turcas profectionem parare atq; conficere possemus, suas cum Francisco rege Gallorum simultates atq; inimicitiam deposuisse: neq; dubitare, quin consentientes statim vnà cum ipsis futuri ea in re fuissent reliqui eorum fœderis socij: nisi tu eis impedimento fuisses tuisq; eos studijs à proposito retraxisses. Deq; eo grauiter apud nos sunt conquesti: vtpote qui præuideant, si, quæ optas quæq; conaris, effeceris, nouos bellorũ in Christiana rep. motus magna inter ipsorum societates dißidia, grauißimasq́ breui tempore dissensiones futuras. Quæ quidem nobis omnia incredibilem molestiam attulerunt, fortißimæ illius nationis consensum atque concordiam, & Christianorum Principum vnanimem præclarum illud ad bellum conspirationem summo iam pridem studio desiderantib. atq; spectantibus. Quamobrem

has ad te statim literas duxi dandas: quibus te commonefacerem atque hortarer ab incepto desisteres: quietiq; potius & tranquillitati: quàm bellorum & discordiarum fouendis initijs incendendiuq; animis tete dares: cogitaresq;, quàm te deceat cum à nobis dissentire atq; in alia omnia discedere, qui pro tua dignitate vnà nobiscum Romanæ reip. curam sustines, tum Heluetiorum nationem tam egregiam, ex qua oriundus es, concordiæ præsertim cupidam velle dissociare atq; dirimere. Quod si tu vel priuatus omnino, vel alienus homo esses, deberes tamen & cum reip. voluntate Romaniq; Pontificis studijs consociare studia & voluntatem tuam, et velle fortem præclaramq; gentem illam & populos concordes potius inter sese esse, quàm bellis intestinis laborare. Nihil est enim tam alienum à boni viri prudentisq; hominis consilijs, quàm, quæ coniuncta pacis & beneuolentiæ studijs præstat esse: ea cupere dareq; operam, vt bellis et dissensionibus conterantur. Cum verò & vnus sis ex meis ipsis fratribus E. R. Cardinalibus, et in Heluetiorum terra Heluetijs parentib. atq; maioribus genitus, vide, quã de te hominum opinionem sis excitaturus, cum & à nobis atq; à rep. dissentias, & ea tractes, quibus Heluetiorum natio, quæ te progenuit, à pace atque concordia ad arma seditionesq; concitetur. Quanquam id quidem etiam mouere te plurimum debet, quod in eo vniuersæ rei Christianæ p. male consulis: quæ quidem maxime in Heluetiorum & inter se concordia, & cum re Romana coniunctione, tanquam in optimo totius spei rerum bene gerendarum fundamento atq; initio, nititur. Neq; à me illud quoq; silebitur, amorem erga te meum, quo te semper

per

per fraterne colui; veteremq́; beneuolentiam mereri, vt ne nostris conatibus, præsertim cum omnium Christianorum bono atq; salute coniunctis ad pacem otiumq́; tendentibus ire obuiam statuas, aduersariumq́; te pares. Quod ne pergas facere, atq; vt verborum Domini memor, qui pacem nobis discedens commendauit, pacem et concordiam nationis tuæ iniri cœptam ne impedias, per huiusce reipub. dignitatem, cuius esse propugnator in primis debes, & mehercule consuesti, perq́; eam, qua Christianus es, religionem, abs te magnopere quæso & postulo. Id si feceris, & ipse tuorum in me officiorum & plurimorum neq; sanè leuißimorum memoriam nunquam proijciam: & dignitas tua principem apud me curam locumq́; semper obtinebit: & facies quidem ex vsu cum omnium hominum, tum tuorum maxime ciuium, sed certe atq; in primis tuo. Dat. XVI. Calend. Mart. M. D. XVI. *Anno tertio. Florentia.*

IOANNI FRANCISCO PICO MIRANDVLAE DOMINO. 30

EGIT *mecum per internuntium suum Francisca Triultia, quæ Ludouici fratris tui vxor fuit, grauißimis mehercule querelis: cum se diceret intolerabilibus à te iniurijs quotidie affici: qui bona & fortunas ad se suumq́; filium spectantes intercipias ruptis spretisq́; stipulationibus, quas vtriq;* Matthæum Cardinalem Gurcensem *autorem sequuti probastis. Itaque precibus omnibus petijt, vt se viduam mulierē suumq́; filium pupillum fratris tui filium abs te spoliatum iri ludibrioq́; esse ne permitterem. His auditis cum internuntium item tuum ad-*

misissem, is apud me de Francisca ijsdem ferè verbis est conquestus: atque ab illa tum intercipi fortunas tuas, tum non stari pactis Gurcensianis longa constantiáque oratione disseruit, opemque meam atque auxilium implorauit. Ego quidem, cui familia sane vestra magnæ curæ semper fuit, ægerrimeque fero disceptationes eiusmodi atque dissidia inter vos exerceri, te, quem quidem, cum vir sis, & bonarum artium sacrarumque literarum excellas studijs, decet etiam fœminis & prudentiorem esse, & ab inferendis iniurijs alieniorē, primum atque præcipue hortor, si lapsus in aliquo es, pactáque illa vestra læsa abs te præteritáque sunt, velis meo rogatu & ablata restituere, & in posterum curare, nequis eo nomine conqueri de te iure posit. Quid enim facere illos oportet, qui obscuri & sine nomine sineque vllo cultu literarum sunt: cum doctos & philosophia diuinarumque rerum scientia præditos homines, & præclaros ac per illustres viros videant tam turpiter labi tamque acerbe delinquere non in alienos, sed in suos? Hoc autem, quod te hortor, quodque te facere est æquissimum, vt libentius facias, scire te volo hæc me omnia per literas à Francisca ipsa petere, quæ his abs te literis peto. Quare tuum erit dare operam atque efficere, ne nos quicquam abs te eiusmodi frustra petijsse videamur: néue cogamur asperius aliquid in te, quàm vellemus quamque consuetudo nostra fert, eo nomine statuere. Dat. sexto Cal. intercalares priores. M. D. XVI. Anno tertio. Florentia.

FRANCISCAE TRIVLTIAE CONCORDIAE DOMINAE. 31

ET longum apud me sermonem, & plenum querelarum

larum grauißimarum habuit Ioannis Francisci Pici Mirandulæ, qui viri tui frater fuit, procurator iisdem ferè verbis, quibus antea internuntius apud me tuus causam tuam egerat: se scilicet non vnis à te neq; leuibus contumelijs esse vexatum: dum ea, q̃ sui iuris sunt, vel furtim subripis, vel tenere intercipis, & pacta Cardinalis Gurcensis autoritate omnibus de rebus inter vos confecta & sancta pro nihilo habes. Itaq; petijt à me, ne sibi fraudi esset, si ipse quoque in te eiusmodi aliquid admitteret, quod tuæ in sese temeritatis impudentiæq; cursum atq; impetum refrenaret. Quibus intellectis rebus facere non potui, quin animo perturbarer, cum mutuas esse inter vos iniurias pactorumq; transgreßiones cernerem. Quare cum Ioanni Francisco literas dederim diligentißime quidem scriptas, vt tuis postulatis & querelis satisfaceret: idem quoq; statui ad te scribere. Itaq; te hortor, ac primum quidem, vt illud cogites, æquius profecto esse te fœminam, etiam si offendare, vel aliquid ei permittere, qui viri tui frater fuit, vel dißimulare te offensam esse potius, quàm velle aut iniurias vlcisci, aut ius tuum vsquequaque persequi. Nihil est enim in muliere laudabilius continentia, placabilitate, lenitate, nihil audacia temeritateq; putidius. Deinde, vt si quid contra pacta vestra ablatum à te aut à tuis ex illius bonis est, id ei omne reponas atq; restituas. Deniq; vt quibus semel te pactis Cardinale statuente obligauisti, ijs omni ex parte des operam vt stes, præstesq; in posterum ea omnia tam diligenter, vt merito apud me conqueri de te nemo poßit. Id si feceris, & quieti prospexeris tuæ, & filij tui saluti optime consulueris, & mihi curam eripueris,

durius

durius in te, atq; à mea in vos beneuolentia & consuetudine alienius vt huic occurri malo poßit, quippiam cogitandi. Dat. VI. *Calend. intercalares priores.* M. D. XVI. *Anno tertio. Florentia.*

FRANCISCO GONZAGAE MARCHIONI MANTVAE. 32

CONQVESTA *grauiter apud nos est Francisca Triultia, quæ Ludouici Pici Mirandulæ vxor fuit, de Ioanne Francisco Pico Mirandula viri sui fratre: à quo se ait plurimis maximisq; iniurijs & contumelijs premi, dum stipulationibus inter se atq; illam Matthæo Cardinali Gurcensi autore initis nequaquam stat, sed iura omnia conuentionesq; perturbat: petijtq; à me, vt suæ filijq; sui incolumitati pro mei muneris officio consulerem: ne quotidie ipsa mulier vidua eiusq; filius puer patre orbatus in fortunarum suarum salutisq; discrimen per Ioannis Francisci auaritiam & crudelitatem adducerentur. Idem subpostea Ioannes ipse Picus fecit, cōquestusq; de Francisca eadem ferè attulit petens à me, vt mulieris audaciam importunitatemq; retunderem. Quæ cum mihi essent permolesta: totam enim illam gentem atq; familiam & amo iampridem, & tueor: dedi ad vtrunq; literas, hortatusq; eos sum, inferendis inter se damnis et offensionibus modum statuerent, concordiamq; Cardinale statuente seruari vtrinq; iussam ne violarent. Peto autem abs te, vt pro ea, qua apud illos polles autoritate, cum illorum oppidi ditionis tuæ fines pertingant, teq; ipsi vnum vereantur planè atq; suspiciant: des operam, vt ea familia paci & quieti & bonis artibus potius, quàm dißidio et inimicitiarum seminibus & irritandis animis studeat,*

studeat, praestetq́ue vterque eam fidem, quam pepigere. Confido enim si tu illos commonefeceris, fuerisq́ue interminatus te vtrisque succensurum, si pergent inter se lacessere: ipsos facile quieturos, ad officiumq́ue redituros. Dat. sexto Cal. intercalares secundas. M. D. XVI. *Anno tertio. Florentiae.*

ODONI LAVTRECHAE
PRAEFECTO MEDIOLANI. 33

IOANNEM *Franciscum Picum Mirandulam doctum hominem & pereruditum cum ipsum, tum Franciscam Triultiam, quae Ludouici Pici Mirandulae vxor fuit, eiusq́ue filium in huius Reip. tutela me Pontifice susceptos paterno amore atque beneuolentia iampridem tueor. Eos, dum magnopere inter se dissiderent, Matthaeus Cardinalis Gurcensis pactis quibusdam & stipulationibus, quibus stare tenerentur, initis firmatisq́ue ad concordiam reduxit. Eis ipsos non acquiescere hoc tempore intelligo, sed dissidere inter se, inferriq́ue ab vtrisque in alteros iniurias magno cum illius familiae non solum dedecore, sed planè etiam detrimento. Scripsimus sanè illis nos, quemadmodum quidem erat scribendum, ea de re, vt eos ad bene atque concorditer viuendum reuocaremus. Quoniam autem exploratum nobis est, quantum ipse autoritate valeas tum apud familiā omnem Triultiorum, quae tua in prouincia est, tum apud Ioannem Franciscum ipsum: te hortor, velis eos commonefacere, à pactis atque conuentionibus, vt diximus, initis ne recedant, amentq́ue inter se potius, quàm se suasq́ue opes inferendis iniurijs cōterant. Id si fecerint, te illos prudenter fecisse esse existimaturum, plurisq́ue facturum: si non fecerint, daturum*

operam,

operam, vt suæ ipsos stultitiæ improborumq́ꝫ consiliorum aliquando pœniteat. His atqꝫ talibus monitis non vereor, quin egregia familia in officio contineatur. Mihi certe feceris gratißimum. Idq́ꝫ vt facias, abs te peto. Datum sexto Cal. intercalares secundas. M. D. XVI. *Anno tertio. Florentia.*

ENNIO EPISCOPO VERVLANO APVD HELVETIOS Internuntio. 34

SCRIPSI *ad te prioribus literis post fœdus à me cum Francisco Gallorum Rege initum, ita te apud Heluetios fœderatos gereres, vt Regis animum nulla in re procurationéue offenderes. In quo tametsi pro tua prudentia & fide morem à te mihi gestum putem: Regij tamen ministri suspitionem illam priorem de te non abiecerunt. Quamobrem censeo à conuentibus istic publicè proximeq́ꝫ celebrandis prorsus abstineas, abdasq́ꝫ te potius in aliquem deuium & priuatum locum, ex quo exploratum illis sit te ne cogitare quidem quippiam contra Regis voluntatem. Nam aggredi & moliri quî poteris? Dat. prid. Cal. Mart. Anno tertio. Roma.*

ISABELLAE ARAGONIAE BARIONIS DOMINAE. 35

ACCEPI *de Ioanne Iacobo Lamello equum missum abs te mihi & pulchrum quidem, & perornatum, & quoniam vti eo iam cœpi, Qualem ad me commode vehendum maxime idoneum habere cupiebam. Itaqꝫ scito tuum mihi munus & gratum & iucundum accidisse. Quod verò attinet ad petitionem tuam in ornando eo, quem nobis idem Lamellus tuis verbis commendauit, dabimus,*

bimus, cum se occasio nobis obtulerit, profecto operam, vt intelligas tuas apud nos commendationes plurimum valuisse. Dat. quarto Non. Mart. M. D. X V I. *Anno tertio. Romæ.*

ODONI LVTRECHAE PRAEFECTO MEDIOLANENSIVM. 36

REDEVNTI *ad te Minioni, quem tuis cum literis ad me miseras, has ad te literas dari volui: quibus tibi significarem, mihi quidem displicere non potuisse me satisfacere petitioni tuæ de monasterio Clarualleensi propter eas rationes, quas ad te proximis diebus scripsi. Quoniam autem confido non defuturas mihi occasiones ornandi tuos, dabo quidem operam, vt intelligas reque ipsa experiare, tuas apud me commendationes multum valuisse, autoritatemque tuam, quemadmodum quidem mea & cum Rege tuo beneuolentiæ & de tuis excellentibus virtutibus opinioni maxime conuenit, à me fieri plurimi. Dat. quarto Non. Mart.* M. D. X V I. *Anno tertio. Romæ.*

LAVTRECHAE PRAEFECTO MEDIOLANENSIVM. 37

MITTIT *ad te Iulius Cardinalis Medices frater patruelis meus procuratorem suum, vt in causa monasterij Clareuallensis, quod ei nuper contulimus, tuo auxilio ea conficiant, quæ agenda illi sunt: quemadmodum ab ipso intelliges. Qua de re literas ad Regem tuum dedi: nec vereor pro nostra in illum beneuolentia, proque recentibus ipsius Cardinalis totiusque nostræ familiæ in regem studijs, quin ea mea collatio grata illi probataque sit futura. Nunc autem his de causis cum existimem*

mem eam te amanter rem administraturum, minus diligenter te hortor, hortor tamen, & erit mihi sane gratissimum, vt efficias, vt Cardinalis procurator id, quod petet, ex sententia consequatur. Dat. quarto Non. Mart. Anno tertio. Roma.

IOANNI PAVLO BALIONI. 38

V E N E R A T *proximis diebus Romam Alfonsius Cardinalis Petrutius vocatu meo: quod quidem feceram, vt disceptationes & controuersiæ, quas habet cum gente ipsa sua, me autore sedarentur & consopirentur. Cumq́ue is nobiscum mensem integrum prope fuisset, vellemusq́ue iam planè omnia ex eius sententia statuere, nobis non salutatis repente profectus est: cum tamen nos ea profectio abitusq́ue non lateret. Quoniam autem certior factus sum, versare illum animo, vt, si qua ratione poterit, suæ patriæ otium perturbet, conuellatq́ue eum Senatorum statum, qui nunc est: fidere enim plurimum in Perusinorum quorundam auxilijs: tametsi puto fore neminem eo in oppido, qui cum mihi & huic Reipub. iniuriam facere cogitantibus se coniungat: hortor tamen studiose te, scribas tuis, non id solum vt ab eiusmodi scelere se abstineant, quod eos per se facturos facile crediderim, sed etiam vt absterreant contineantq́ue alios: si qui erunt, qui id moliantur: eaq́ue omnia facias, quæ de Laurentio Medice fratris mei filio Vrbinatium Duce operæpretium esse abs te fieri & curari latius intelliges. Dat. tertio Non. Mart. Anno tertio. Roma.*

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. NOMINE scriptarum.

LIBER XII.

IACOBO BANNISIO MAXIMILIANI ROMANORVM Regis ab epistolis.

T *antea te paterna beneuolentia sum complexus, atq; vti virum prudentem et huius Reipub meiq; studiosum hominem inter illos, qui mihi maxime chari & probati sunt, libenter habui: & nunc multo sane vberius atq; prolixius idem mihi est faciendum puto, propterea quod Latinus Iuuenalis familiaris meus istinc rediens de tuis in me remq; pub. officijs ea retulit, quæ mihi quidem gratißima iucundißimaq; acciderunt. Itaq; volo te scire, eius me rei memoriam nullo tempore obiecturum. Hortor autem præterea te idem illud quod pro tua probitate non dubito, quin tua sponte sis facturus: vt quoniam ad Maximilianum regem tuum Bernardus sanctæ Mariæ in porticu Cardinalis Legatus proficiscitur ad mea & Christianæ Reip. negotia procuranda, velis ei præstò esse, cum prudentia & consilio, tum vero studio & diligentia tua: vt quæ tractare atq; agere incipiet, tua ope fultus etiam explicet. Ipse porro cuius*

causam ages, Dominus tuam in eo pietatem intuebitur, eamq́ tui patrocinij mercedem constituet, quam nulla vnquam eripiet dies. Nos quidem certe, cum primum se occasio dederit, aut etiam quotiescunque se dederit, bene grati erga te animi præclara sumus signa atque indicia ostensuri. Dat. tertio Cal. April. M. D. XVI. *Anno quarto. Roma.*

HELVETIIS. 2

QVAE *ad me proxime de componendis Maximiliani Roman. Imp. desig. & Francisci Gallorum regis controuersiis sedandoq́ bello scripsistis, ea legi oculis libentissimis, vosq́ vti & prudentes viros & religione præditos homines & illorum Regum peramanteis ea de re magnopere laudandos puto. Nihil enim neque sapientius per vos fieri potuit, neque nobis gratius & iucundius significari. Deo etiam Opt. Max. qui pacem à nobis atq́ concordiam coli amariq́ in primis vult, satis vos in eo facere arbitror. Quare nulla quidem in re vobis deero, in qua tam iustæ vestræ petitioni, tamq́ piæ, tam cum Domini voluntate coniunctæ opitulari præstoq́ esse autoritas cura diligentia studium labor etiam meus possit. Reliqua ex Ennio Episcopo Verulano cognoscetis. Datum tertio Non. April.* M. D. X V I. *Anno quarto. Roma.*

LVDOVICO PANNONIAE BOEMIAEQVE REGI PVERO. 3

EX *literis Thomæ Cardinalis Strigoniensis Legati intellexi Vladislaum Pannoniæ Boëmiæq́ Regem patrem tuum magno cum illorum populorum mœrore & luctu*

luctu viuere desiisse. Quo sane nuntio vehementer sum perturbatus, magnumq́ue vt debui, cepi dolorem ex amantißimi mei prudentißimiq́ue Regis morte, præsertim tam alieno Reipubl. Christianæ tempore: existimoq́ue te quidem primum, qui in tam tenera ætate patrem tuum maximũ clarißimumq́ue virum amisisti, reliquos deinde istorum Regnorum viros principes, Regna deniq; ipsa et populos magno esse & præsidio & ornamento spoliatos, remq́ue hanc pub. beneuolentißimi in se animi Rege, fidelißima societate, maximis auxilijs eo extincto planè carere. Verum cum eisdem literis certior sim factus Regnorum te istorum à patre tuo hæredem fuisse institutum, cuius indoles egregium iam specimen magnamq́ue excellentis virtutis spem præbeat, statui mihi à luctu atque molestia esse temperandum. Deumq́ue Opt. Max. rogandum, & vt illum mortali exutum corpore terrenisq́ue compagibus cœlestem in patriam inter beatißimas fortium optimorumq́ue virorum & sanctißimorum hominum animas conuentumq́ue recipiat: & vt te, cui quidem planè puero duo Regna maxima iure recteq́ue obtigerunt, tantum pollere bonis studijs optimisq́ue artib. velit, vt expectationem de te nostram tuorumq́ue populorum vota æquare atque implere facile poßis: euadasq́ue in eum Regẽ, qui quidem in timore Domini eruditus omnibus Christianis populis atque gentibus multum gloriæ multumq́ue Roboris sis allaturus. Quod profecto animo libentißimo et facio iam, & sæpe in posterum faciam: speroq́ue fore vt me pro te pie se atque suppliciter precantem Dominus audiat. Et quoniam idem Legatus scripsit ad nos patrem tuum extremo vitæ suæ tempore mihi te commendauisse: omnes meas opes

omnem autoritatem ad te fouendum ornandumq́; polliceor: teq́; iam in chariſsimi mihi filij locum agnoſco atq; recipio, boniſq́; verbis & atque omnibus & complector & proſequor. Tu vero ipſe optimi viri patris tui maiorumq́; tuorum fortiſsimorum & clariſsimorum Regum greſsibus atque veſtigijs inambulans Regnum tuum à Dei pietate & cultu, atque ab huius Reipub. obſeruantia & ſtudio auſpicare, dáq́; operam, vt non minus religione, quàm ætate, neque magis corporis viribus, quàm virtutibus animi ſubcreſcere tui te populi videant. Datum prid. Non. April. M. D. XVI. *Anno quarto. Romæ.*

EPISCOPO VESPRIMIENSI: TVM CAETERIS SINGVLIS IN PANNONIA MAGNIS VIRIS. 4

SCRIBIMVS *ad Bernardum cantorem Agrienſem internuntium noſtrum ea omnia, quæ per illum tibi hoc tempore ſignificanda eſſe duximus noſtris verbis. Hortamur itaq; te, vt pro noſtra in te paterna ſane beneuolentia, expectationeq́; ea & ſpe quam de tua probitate magnitudineq́; animi, & religione, cæteriſq́; tuis virtutibus magnam atque mirificam ſemper habuimus, des operam, vt quibuſcunque rebus poteris, iſtorum Regnorum quieti & tranquillitati per te conſulatur: autoritateq́; tua, qua multum polles, ad eam rem cum huiuſce Reip. dignitate, quæ quidem in tua erga ſe illuſtri voluntate & ſtudio libentiſsime conquieſcit, maxime omnium atq; in primis vtare. Erit id cum per ſe præclarum, & tibi laudi atque gloriæ, tum certe egregiæ iſti fortiſsimeq́; nationi*

nationi & populis apprime salutare. Dat. Non. April. Anno quarto. Romæ.

THOMAE CARDINALI STRIGONIENSI. 5

QVANTVM *mihi molestiæ, quantum mœroris Vladislai Pannoniæ Boëmiæq; Regis mors attulerit, de qua tuis ad nos literis est allatum, ex mea in illum charitate atque beneuolentia tibi quidem vni omnium maxime perspecta & cognita per te ipse facile potes existimare. Videor autem mihi in illum non magnum et prudentem modo Regem, sed optimum etiam filium meiq; obseruantissimum amisisse, quo tempore propter Turcarum insidias adiectumq; ad ista Regna semper animum maxime illum viuere oportuisset. Itaq; cum mea & certe istorum populorum, vel potius, vniuersæ Christianæ Reip. causa vehementer dolorem, angererq; prope animi omnibus articulis & sensibus, illa me res non mediocriter est consolata, quòd is, vt scribis, Ludouicum filium suum mirificæ indolis magnæq; spei puerum Regni hæredem sibi reliquit. Qui quidem si non satis dum propter ætatem sit ad id regendum & procurandum idoneus: habet certe non paucos excellenti virtute, singulari prudentia viros principes, quibus nitatur, quorumq; consilijs, & ipse recte institui, & eius Regnum administrari commode atq; feliciter possit. Quamobrem sedato, quantum potui, mœrore meo & luctu, consilioq; cum meis fratribus. E. R. Cardinalibus super ea re mature amantissimeq; habito tibi quidem negotium damus, primum, vt Regem puerum saluere iubeas nostris verbis, affirmesq; illi salutem eius & dignitatem magnæ curæ nobis fore, nosq; singu-*

los in eo & fouendo, et ornando Vladislai patris eius curam et studium plane gesturos. Deinde vt reliquos istius Regni Principes quo maiore animorum nostrorum ostensione poteris, hortere, velint, quemadmodum quidem confidimus te atq; illos esse facturos, in eam præcipue cogitationem incumbere, nihil vt inter vos dissidij, nihil omnino discordiæ suboriatur, sed vno omnium vestrum consensu & voluntate sedate atque amanter Regni & Regis pueri res, prouentus, otium, negotium procuretur. Id erit & prudentia vestra dignum, & nobis omnibus in primis gratum sic, vt iam nunc libentissime profiteamur, eius rei gratiam vobis singulis aliquando etiam relaturos. Cæterum quod ad municipiorum illorum curam & tutelam attinet, quæ municipia isto in regno vicina oppositaq; Turcis sunt, atque in summa rerum omnium inopia versantur, celerisq; auxilij magnopere indigent, ea in re omnem meam curam adhibebo: daboq; operam, vt eis omnibus in tempore succurratur. Itaque volo bono vos animo esse, neque vereri, quin à me omnia paterna in vos officia procurationesq; proficiscantur. Quod quidem vt iam re fieri perspicere omnes homines possint, mittere istuc quamprimum decreui Robertum Archiepiscopum Regium familiarem meum illustri ortum gente, probumq; ipsum hominem, & doctrinæ studijs præditum, quem valde amo, tecum vnà vt à Regis pueri latere nunquam discedat, autoritatemq; illi afferat nostram, quibuscunque in rebus & opus erit, & oportebit: ne is tam illustrem patris sui de sese commendationem apud nos parum valuisse suspicari possit. Scripsi etiam Bernardo Cantori Agriensi internuntio meo, vt cum

istius

istius Regni magnis viris, quos ad singulos etiam literas dedi, diligenter ageret, vt in Regni negotijs procurandis concordiam in primis exercerent: vt rectius atque commodius publicæ per eos vtilitati regiaq; dignitati consuleretur. Iubebam autem tum has ipsas, tum cæteras, de quibus dixi, literas eiusmodi tabellario dari, qui celerrimè iter faceret: vt ante conuentus vestri tempus, qui ad diem nonum Calend. Maij est futurus, ad te perferrentur. Datum octauo Id. April. Anno quarto. Romæ.

CAROLO HISPANO REGI PVERO. 6

QVOD Hieronymo Vicco excellenti virtute, mirifica diligentia, singulari fide viro, qui Romæ Ferdinandi regis aui tui legatum multos annos gessit, velle te hoc tempore vti scribis, habereq; illum eodem apud me loco, sane gaudeo. Nam & ego illum valde amo, gratissimaq; mihi eius consuetudo semper fuit: & tu hominem ad eam rem magis idoneum habere nullum poteras. Habes autem eo in munere multa cum laude diu versatum, & cui vrbs Roma notior, quam vlli domus ipsa sua sit: qui neque fallere propter probitatem, volet, neque falli poterit propter vsum rerum atque prudentiam. Itaq; verissimum de illo testimonium Antonij Stunigæ magni Castellæ prioris, de quo scribis, plurimum apud te valuisse valde lætor. Hortor autem te: quem quidem & amaui semper antea, & nunc pluris etiam facio, cum quidem ad priorem in te charitatem meam Regij etiam nominis tui dignitas maiestásque sit adiuncta, vt, quo horum ipsorum in te beneficiorum

Domini bene memor videare, velis in ipsius Domini cultu & timore, quemadmodum quidem intelligo facere te vt in huius Reip. obseruantia amantius in dies atq; ardensius versari, addicereq; animum in hoc ingressu in adolescentiam tuo ad omnium hominum pacem atq; salutem, quantum in te erit, erit autem semper plurimum, procurandam. A me certe omnia boni amantisq; patris officia in te proficiscentur. Quemadmodum cum Vicco ipso, de quo, vt ad initium reuertar magnopere probo consilium tuum, his de rebus omnibus sum loquutus. Dat. septimo Id. April. Anno quarto. Roma.

SIGISMVNDO POLONIAE REGI.

7

CVM Vladislai Pannoniæ Boëmiæq; Regis fratris tui mors, eiusq; filij Ludouici nimis tenera ad perferenda onera duorum Regnorum ætas, aliquot nos dies mœrentes suspensosq; habuisset: de fratrum meorũ E.R. Cardinalium sententia Robertũ Archiepiscopum Reginum designatum familiarem meum, quem propter familiæ splendorem & singularem ipsius doctrinam atq; virtutem ita complector, vt sit mihi plane chariſsimus, legaui, quem illuc quamcelerrime mitterem: vt esset, qui vnà cum Cardinali Strigoniensi Regi puero meo nomine adesset: atq; ad pacem & otium eius regni procurandum autoritatem adderet meam: vt quantum pro tempore possem, puerum quem quidem nobis pater extremo vitæ suæ tempore diligentiſsime amantiſsimisq; verbis commendauerat, & pueri regnum ornarem atque protegerem. Volo enim omnes homines intelligere, fratrem me tuum fortem virum et prudentem à religione præditum homi-

hominem cum fluentem vita dilexisse, tum eius commendationem morientis non neglexisse, Regnorumq; illorum & nationum fortissimarum & bene de re Christiana meritarum, quam debui, curam et rationem habuisse. Cui quidem Roberto, cum maturare, quantum posset, profectionem suam mandauissem, has ad te literas iussi dari certo tabellario & celeri: vt te ante omnibus de rebus docerem, quam is Pannoniam attigisset. Ego si commendare tibi fratris tui filium velim, diffidere videar probitati tuæ: cui sanè non diffido: est enim mihi quidem probatissima. Sed tamen facere non possum, quin tibi illum commendem. Vale. Dat. tertio. Id. Apr. Anno quarto. Romæ.

VITERBIENSIBVS. 8

CVM *nuper intellexerim Piratarum Punicorum iustam classem ad vicina vobis littora oramq; istam maritimam aduentare, vos quidem vnos maxime omnium & commonefacere & hortari volui, paratus vt vos alacresq; ad ea munera obeunda, curas laboresq; capessendos præstaretis, quæ munera Franciscus Pitta Hetruriæ Prolegatus vobis mandauerit, quamobrem tam inopinato teterrimorum hostium & latronum aduentui atq; impreßionibus iri obuiam poßit. Ea in re si quemadmodum quidem spero, deq; vestris confido studijs, sic egeritis: non vos quidem ipsos plus amauero. Qui enim fieri potest, nihil cum sit meo peruetere erga vos amore charitateq; ardentius? sed plus amari à me meritos esse vos facile profitebor. Dat. sexto Calend. Maias. M. D. XVI. Anno quarto. Romæ.*

FALISCIS. 9

QVONIAM *renuntiatum nobis est, Pœnorum, qui Piraticam exercent, non paruam classem in mari nostro esse, vestraq́; ad littora atq; ad Centuncellas cursum tenere, mando vobis, vt omnibus in rebus, quæ à Francisco Pitta Hetruriæ Prolegato vobis imperabuntur, sine vlla ei mora pareatis, non secus, ac si ipsis à nobis præsentibus iuberemini: ad vestram enim & vestrarum rerum incolumitatem salutemq́; pertinebunt. Dat. sexto Cal. Maias. Anno quarto. Romæ.*

GRAVISCIS. 10

ALLATVM *est ad me satis magnam Piratarum classem à vestris littoribus non multum abesse. Quare vobis mando, & vt oppidum istud, quo celerius fieri poterit: communiatis, ne imparati ab hostibus paratißimis offendamini: & vt Francisco Pittæ Hetruriæ Prolegato omnibus in rebus vestram operam nauandam statuatis, quas ille per vos fieri iusserit, non secus, ac mihi ipsi. Volo autem vos bono animo esse. Eorum enim quæ ad vos oppidumq́; vestrum defendendum pertinebunt, nihil prætermittam: vt intelligere poßitis vestram incolumitatem mihi magnæ curæ esse. Dat. sexto Cal. Maias. Anno quarto. Romæ.*

FRANCISCO PITTAE HETRVRIAE PROLEGATO. 11

QVOD *me de Piratarum Classe celeriter monuisti, quam appropinquare nostris littoribus scribis, diligentiaq́; tua & vigilantia, quam adhibes, ne imparati offendamur, mihi vehementer probatur. Scribimus autem ad ea municipia, quæ in Legatione sunt Marci Cardinalis Cornelij: vt quoniam eiusmodi claßis in mari nostro est,*

est, primum se præmuniant, prouideantq́ ne offendi possint: deinde tibi omnibus in rebus, quas fieri per eos & curari voles, ita præsto sint, vt mihi essent, si à me præsente iuberentur. Te verò hortor: nam mandare tibi, cum omnia per te facias, nihil debeo: vt pergas quemadmodum quidem cœpisti, nulla in re deesse ad istorũ populorum salutem incolumitatemq́ protegendam: sic enim & præstabis ipse mihi fidem tuam, & ego te chariorem habebo, et pluris plurisq́ faciam. Dat. sexto Cal. Maias. Anno quarto. Roma.

FEDERICO FREGOSIO ARCHIEPISCOPO SALERNITANORVM. 12

GRATAE mihi tuæ literæ fuerunt, quibus ostendis, si quid aggredi contra Piratarum classem velim eam, quæ Italiæ oram nuper insedit, infestatq́ Tyrrheni maris littora, te paratum animatumq́ esse cum nauibus longis quatuor, quas ista vrbs deductas & ornatas habet, quò oporteat quoque iubeam accedere: neque vereri, quin ipsa ciuitas nihil sit mihi eiusmodi pro sua in me obseruantia & cultu recusatura. Deq́ ista tui animi propensione & studio mehercule gaudeo. Video enim bonorum ciuium & fortium virorum prouentu hanc Remp. non prorsus inopem factã: cum vigere adhuc quidẽ in nostris hominibus eiusmodi sensus et cogitationes intelligo. Erit autem eo mihi tua hæc liberalitas opportunior, quo celeritate opus est ad rem recte atq; vt volumus conficiendã. Scribo itaq; ad Octauianum fratrem tuum Præfectũ Genuæ eiusq́ oppidi decuriones, velint mihi et eas, quas dixis, quaq́ in anchoris sunt, triremes naueis commodare, & or-

et ornare alteras totidem, ad nosq́; mittere: vt communes hosteis nostros eo & tutius aggredi, & celerius opprimere possimus. Te verò etiam atque etiam hortor, rem apud ciues tuos iuues: atq; in eo multum insumas opera, vt quæ comparanda erunt, quamcelerrime comparentur. Erit id mihi apprime atq; summopere gratum. Reliqua ex literis Petri Bembi familiaris mei ab epistolis, qui te plurimum diligit, cognosces. Dat. tertio Non. Maias. Anno quarto. Roma.

OCTAVIANO FREGOSIO PRAEFECTO ET DECVRIONIBVS GENVAE. 13

APPVLISSE ad Italiæ insulas & littora vobis vicina Punicam Piratarum classem non spernendam, eaq́; infestissima reddere, deripere, depopulari, intellexisse vos aliquando etiam, quàm me temporius arbitror. Eam ad classem vel repellendam, vel si fieri poterit, conterendam, omnem meam curam & cogitationem adhibeo. Sed quoniam ad id & magna classe opus est, & quæ celerrime conficiatur: pro vestra vetere in Rom. Pontifices & Dei ecclesiam pietate proq́; meo in vos paterno amore culto à vobis diligentissime etiam à vobis peto, vt ad hanc rem, quam paro, Italis quidem omnibus in primis honorificam, vobis certe propter periculi societatem etiam salutarem, & eas vestras triremes, quæ instructa parataq́; sunt commodetis, & simul ornari alteras totidem quam celerrime imperetis: quibus nauibus cum nostra classe societatis communes omnium nostrum hosteis nobis turpiter insultantes aggredi atq; opprimere possimus. Ea res vt facilius, confici posit, si me admonueritis, partem

partem stipis ad vos mittam in nautas & milites cogendos nauibusq; imponendos. Toto vero in apparatu atque negotio vos oportet vnos tum diligentiam & studium, tum maxime celeritatē adhibere. Si enim præstolabimur nihil est cur illos, qui omnia temporum momentis mentiuntur, posse nos consequi spem vllam habeamus. Id autem vt animis alacrioribus vobis esse faciendum statueretis, petiit à Francisco Gallorum Rege per literas non hoc ipsum modo, vt vestras naueis permitteret mihi præstò esse, sed illud etiam vt suam ipse classem cum nostra classe coniungeret quoad aliquid actum & confectum esset. Quod quidem illum confido pro nostra coniunctione, proq; suo intuenda Christiana re studio libentissimè esse facturum. Datum tertio Non. Maias. Anno quarto. Romæ.

ABBATI SANCTI BERTINI. 14

MITTIMVS ad Carolum Hispaniæ Regem Pindarum Santesium familiarem nostrum: eiq; mandauimus, vt Rege salutato te inuiseret, tibiq; significaret, me tui memoriam crebro libenterq; repetere, vtpote boni hominis et religione præditi, et mei obseruantis, et quem ego vnice atq; summopere amo. Itaq; ei te meis verbis alloquenti, deq; mea in te voluntate plura & certiora deferenti fidem habebis, tibiq; persuadebis gratissimum mihi fore, si te & recte valere, & bene agere intellexero. Datum sexto Id. Maias. M. D. XVI. Anno quarto. Romæ.

PROSPERO COLVMNAE CAVIO. 15

LITERAS

LITERAS tuas Decurionibus municipij Acutini & Vicario Episcopi Agnanini scriptas, quibus literis demortui Episcopi bona tuis procuratoribus dari postulas, legi missas ab ipsis mihi, non illas quidem dignas, quæ à te proficiscerentur, & cum iniquas, tum contumeliosas, præsertim in hominem mihi charissimum, quiq; à latere meo nunquam discedit. An tu vnus nesciebas Acutum oppidum & Episcoporum bona non ad te, sed ad nos pertinere? Quamobrem primum quidem paterne te hortor, deinde mando etiam atque impero, ne te causa vlla, modo vllo, colore vllo illis in bonis immisceas, neue animum addas Episcopi aduersarijs male in eum cogitandi: faueas etiam potius præstoq; sis eius procuratoribus, qui has tibi meas literas reddiderunt. Quod si ius tibi aliquod ijs in bonis competere existimas, id à me postulato: qui tibi quod rectum honestumq; sit, nulla ex parte deero. Datum tertio Id. Maias. Anno quarto. Romæ.

CAROLO HISPANIAE REGI. 16

PROFICISCENTEM ad te Antonium Stunigam Castellæ Priorem dimittere sine meis literis nolui: in quo cum ad generis nobilitatem animi etiam magnitudinem, prudentiam, continentiam, plurimas egregias excellenteisq; virtutes adiunctas et consociatas agnouerim: apud nos enim prope biennium in sui prioratus controuersia dum sibi ius fieri postulat, summa cum temperantia & æquanimitate, versatus est, : eum dignum existimaui, quem & mea beneuolentia vnica complecterer, et tuæ pietati diligentissime commendarem. Moram autem

tem eam, quam iudiciorum præstituta tempora sibi deposcunt, illud etiam auxit, quod Ferdinando Rege auo tuo quotidianis prope postulationibus agente apud me, vt rem illius et causam paululum protrahi permitterẽ: fore enim propterea, vt dilatione aliqua iudicij interposita Prior ipse ad concordiam adduceretur: sententiam iudiciumq́; differri aliquãtisper rogatu Regis passus sum existimãs ipsum concordiæ conditiones, quæ Regis et aduersariorum ei nomine proponebantur, non recusaturum. Quanquam quidem postea cum illũ nullas pactiones accipere, nullas sibi leges velle dari cognouissem, neq; vllis conditionibus adduci posse, vt ad concordiam sese demitteret, iussi vt causa lisq́; omnis terminaretur, ad exitũq́; perduceretur. Iis vero in actionibus omnibus biennioq́; toto planè perspexi id quod mihi gratissimũ profecto accidit, ipsum quidem obseruantissimũ tui esse, tuumq́; nomen maxime colere, maximiq́; facere nutus singulos voluntatis tuæ. Itaq; tibi illum commendare iustissime sanè videor tum morum optimorum hominem eximiæq́; constantiæ atq; virtutis, tum fidei exploratæ erga te planæq́; singularis. Gratissimum igitur mihi feceris: si præter id, quod Antonium diligere merito eius debes, habebis illum mea causa etiam chariorem. Vale, nosq́; dilige. Dat. Id. Maij. Anno quarto. Romæ.

LAVRENTIO MEDICI FRATRIS FILIO. 17

IOANNIS Iordani Vrsini propinqui nostri precibus adductus, charitate etiam, qua illam gentem, vt scis, atque familiam prosequor, me impellẽte, te hortor, vt Virginum Vrsinum Anguillariæ Dominum istius Reipubl. Præfe-

Præfectum equitum in ea, qua nunc est, conditione dignitateq; retineas, neq; eum missum facias: quem quidem etiam in meliore esse apud te remq; illam pub loco, si fieri posset, magnopere vellem: meamq; hanc voluntatem ipsi quidem exploratißimam esse scio. Itaque sic velim tibi persuadeas, te mihi rem pergratam esse facturum, si curabis, vt Virginius, quam in me spem adhuc quidem positam habuit, ea ne deseratur. Datum XVII. *Cal. Iunias.* M. D. XVI. *Anno quarto. Roma.*

IOANNI PAVLO BALIONI, ET SIPITIANI DOminis.

CVM *mihi, quem quidem pacis atq; concordiæ suasorem autoremq; esse maxime omnium conuenit, non mediocrem molestiam attulisset ea controuersia, quam de Petri & Graffiani oppidulis obstinata nimis animorum contentione inter vos aliquot iam annos exercuistis: ne semper ysdem in disceptationibus versaremini: quod sine vestro magno mehercule malo, nostri verò prope, vt verißime dicam, contemptu fieri non potest: Laurentium Medicem fratris mei filium Florentinorum exercitus imperatorem delegi quo vtriq; arbitro vestrarum disceptationum vteremini: quiq; interea, dum de iure vestro cognoscit, illorum oppidorum possesionem meo nomine capiat: ne peioribus in dies malis grauioribusq; impendijs implicemini. Quamobrem vobis singulis mando atq; impero, vt sine vel mora, vel recusatione vlla Matthæo Cautio Laurentij procuratori eorum oppidorum possesionem tradatis, ab ijsq; ipsi recedatis, sponsionemq; faciatis, per illius iudicio vos staturos & quieturos.*

turos. Secus si feceritis, quo maiore charitate vos amplector, eo cogar & diligentius & celerius dare operam, vt meam dignitatem tuear. Dat. XVII. Cal. Iun. Anno quarto. Romæ.

THOMAE FELTRINORVM EPISCOPO LEGATO. 19

PVTO *te non latere quanto studio cum Venetis egerim, vt Christophorum Friapanem Matthæi Cardinalis Gurcensis sororis virum captum ab eis sui redimerent. Quod quoniam parum successit, neque velle Venetos intelligo missum illum propterea facere, quòd Iulium Manfronium eorum Præfectum equitum hostes captum item à suis, si id fiat, missum se facturos recipiant: multorum valde mihi & gratorum & probatorum hominum precibus adductus mando tibi, vt tum apud Maximilianum, tum cum Cardinale ipso agas, contendas, efficias, vt conditione aliqua neutri parti graui Iulium liberent missumque faciant hortatu meo. Dat. XV. Calend. Iun.* M.D.XVI. *Anno quarto. Romæ.*

BOIORVM DVCI PRAEFECTO MEDIOlanensium. 20

SCRIBITVR *mihi non paruam militum manum extra regis tui ditionem abs te mitti. Ea de re cum nihil mihi significaueris, non potui non moleste ferre me à te ijs de rebus esse celatum, præsertim cum intelligerem eos milites imprimum ad conturbandum Carpi & Mirandulæ statum tendere, municipiorum mihi inprimis commendatorum, nostraque in tutela otiose atque imparate quiescentium. Quamobrem cum existimem pro summa*

nostra beneuolentia regem ipsum, ad quem quidem ea de re literas dedi, non permissurum, vt ij, qui nobis commendati sunt ab eius militibus diripiantur: peto à te etiam, primum quidem, vt ab illorum oppidorum impreßione tuos milites contineas, quoad aliquid ab rege afferatur: deinde vt de militum itinere, si tibi videtur, cogitationibusq; tuis. quemadmodum quidem nostræ coniunctioni valde conuenit, aliquid nobis impartiare. Dat. XII. Cal. Iun. Anno quarto. Romæ.

FRANCISCO GALLORVM REGI. 21

RENVNTIATVM nobis est non exiguam tuorum militum manum extra tuæ ditionis fines transq; Padum iter facere. De eo cum neq; ad me scripseris ipse, neque tui qui quidem in Italia sunt, mihi quicquam ministri significarint, affectus molestia sum propterea quòd est sane rumor eos tuos milites ad peruertendas Carpi & Mirandulæ res contendere: quæ quidem municipia aliquot anni sunt, cum in meam clientelam tutelamq; sunt recepta. Quare te hortor, ne permittas eos, qui se mihi dediderunt, à tuis militibus vexari, præsertim cum illos constet nulla in re contra te dignitatemq; tuam vel egisse vnquam, vel omnino cogitauisse. Id erit & te dignum, & à coniunctione nostra postulatum, & mihi gratißimum. Dat. XIII. Calend. Iun. Anno quarto. Romæ.

BOIORVM DVCI. 22

HERI ad te scripsimus, vt, quoniam rumor erat tuos milites ad Carpi atq; Mirandulæ municipia lacessenda iter facere, velles eos continere, dum sciri posset, quid

quid Rex tuus ea de re fieri vellet. Eas meas literas tametsi confidimus tantum, quantum profecto debent pro mea summa in regem beneuolentia proq; nostra coniunctione, apud te ponderis habituras: tamen increbrescente magis magisq; horis singulis rumore illo & sermone hominum statui Latinum Iuuenalem familiarem meum magnis itineribus ad te mittere, qui coram tota de re diligentius tecum ageret meis verbis. Ei tu igitur fidem habebis, pacemq; & pacis studia, si me audias, plus diliges bellis & turbis omnibus. Dat. ad XII. *Cal. Iun. Anno quarto. Roma.*

EPISCOPO VESPRIMIENSI. 23

REVERTENTI *ad te Thoma Nigro Vicario tuo, qui non solum apud me, sed etiam apud fratres meos* E. R. *Cardinales publice oppidorum eorum, quæ à Turcis obsidentur, regniq; istius causam, atque in primis tuam grauiter & accurate egit, mandaui, vt te meis verbis salutaret: ac primum tibi significaret, quòd plurimos pro re Christiana labores pertuleris, grauia omnia periculosaq; adieris, impensas maximas feceris, nos te efferre maximis et verissimis laudibus, deq; ea optime esse meritum libentissime profiteri. Deinde tibi cognitam faceret diligentiam meam, quam adhibeo, vt tibi tantum auxilij, quantum satis sit ad illa oppida munienda hostesq; propulsandos communi consilio atque opibus quamcelerrime mittatur: vt tuam & istius Regni Christianæq; Reip. dignitatem defendere ac tueri possis. Demũ te hortaretur, vt pro tua virtute animiq; magnitudine hostiũ furorem tandiu sustineres, dum hæc conficerentur, quod*

quidem paucis diebus confidebamus fore. Itaq; bono animo es, optimamq́; spem alere populos istos fortissimos & constantissimos iube, breui se incolumes futuros. Reliqua ex ipso cognosces. Dat. octauo Calen. Iun. Anno quarto. Roma.

FRANCISCO GALLORVM REGI. 24

BINAS *iam ad te literas dedi, quibus te literis sum cohortatus, vt fessis atq; labantibus Pannoniæ rebus propter assiduam in Dalmatas Turcarum impressionem diuturnaq; nimis bella pecuniæ auxilio mecum & cum cæteris nostris Regibus pro tua liberalitate succureres. Et quoniam ea res magnæ sanè diligentiæ celeritatisq́; indigebat, commonui in primis te, vt quæ tibi agenda esse ea de causa putares, ageres efficeresq́; quamprimum: neq́; committeres, vt elapsa rei bene gerendæ occasione, quæ quidem erat perbreuis, tueri postea ab audacissimis hostibus nostris Regnum illud, cum velles, non posses. Eas ad literas postulataq; nostra, quod te dignum erat, rescripsisti, te scilicet velle facere, quæ proponebantur: itaque ei te rei pro tua portione non defuturum. Quod quidem ego statim Regi Pannoniæ Principibusq́; illius Regni viris significaui, acciditq; eis omnibus plane gratissimum. Verum cum nouissime per literas Episcopi Vesprimiensis Præfecti Croaciæ Pannoniæq; Proregis optimi atque fortissimi viri certior factus sim, ipsum quidem in exigua spe esse, posse se vlterius Turcarum vim atq; impetum sustinere: ipsius autem Episcopi Vicarius coram mecum & cum meis fratribus E. R. Cardinalibus prostratus ante meos pedes illorumq; genibus aduolutus*

flens,

stens, fidemq́ nostram atque omnium Christianorum Regum implorans obtestansq́ Deos & homines egerit, ne Regnum illud, quod quidem adhuc hostium gladios nostris à iugulis atque ceruicibus semper repulit, iri perditum nostra ignauia atque segnitia sineremus: oppidorum enim eorum, quæ à Turcis hoc tempore obsiderentur premerenturq́ modis omnibus, Iaizæ, Tininij, Clißij, Scardonæ, eam naturam esse cum propter portus, quos haberent maximos atque tutißimos, tum propter materiam ad naueis ædificandas idoneam, qua abundarent, demum etiam propter ipsorum situs atq́ positus, ita Pannoniæ atq́ Italiæ opportunos imminenteisq́, vt vno eorum aliquo in Turcarum potestatem redacto, Pannonia quidem ipsa se tueri nullo modo poßit: Italiæ autem ora, quæ ad mare Adriaticum est, noctis vnius nauigatione eorum claßibus pateat, quibus diripi atque incendi poßit. Hæc itaque cum ita se haberent, de eorundem fratrum meorum sententia statui ad te scribere, teq́ hortari, & rogare, vt quamprimumquamq́ celerrime saltem quindecies mille nummûm aureorum ad nos mitteres: qui vnà cum meis alteris totidem illuc transmitterētur: quibus se opibus illa municipia communirent, ne nostris hostibus sese dedere fame ac rerum omnium egestate atque inopia magno cum nostro, nostro inquam te coniungens, reliquorumq́ Regum nostrorum dedecore et ignominia cogerentur. Plura me ad te scribere hac de re fortasse res ipsa postulat: quæ quidem secum maximum in vtramq́ partem rerum omnium motum atque faciem trahit. Sed persona, quam sustines, nomenq́, quod geris, planè non postulat. Ea te mouere etiam tacentibus nobis debent, vt

non magis verbo, quam re tuendisq; Christi populis & esse & haberi velis Rex & maximus & Christianus maxime. Quod quidem te facturum & pro animi tui magnitudine, quam et omnes prædicant & ipse agnoui, proq; tua prudentia, religione, pietate, liberalitate sanè confido. Hæc vero ipsa, quæ ad te scribo, scribo item cæteris Regibus: quos quidem in eo non defuturos puto. Sed te decet: qui & illis maior es, & vobis cum vicinus, tum coniunctus magis, ad tui partes muneris peragendas etiam priorem & alacriorem accedere: ex quo tamen & vberior à Dijs immortalibus gratia & clarior ab hominibus gloria te sequetur. Fratres mei tibi salutem ascribunt. Vale. Dat. Id. Maijs. M. D. XVI. *Anno quarto, Roma.*

MAXIMILIANO ROM. IMP. DESIG. 25

PROXIMIS *diebus à te cum venisset Sigismundus Alberti Legati tui familiaris multa nobis narrauit, quæ libentißime audiuimus quæq; nobis pro summa nostra in te beneuolentia gratißima & iucundißima fuerunt. Quanquam quidem, quod ad te attinet, nunquam sanè dubitauimus, te, qualem confidimus decetq; esse, talem futurum. Sed pupugerant me quorundam hominum voces non tam maleuolorum, quam timidorum, & omnia sua ipsorum natura moribusq; metientium. Quos tamen ipsos nunc valde pœnitet minus recte de animi tui magnitudine, quā par erat, cogitauisse. Sed hæc quidem hactenus. Sigismundo vero ipsi ad te reuertenti multa mandaui, multa etiam cum Legato tuo sum loquutus, quæ ad te præferri volo. Quare & illius sermoni et huius*

literis

literis semihoram dabis: tibiq; persuadebis, dignitatem amplitudinemq; tuam mihi magnæ curæ esse. Vale nostrorum hominum Imperator vere maxime atque optime. Dat. Cal. Iun. Anno quarto. Romæ.

VRBINATIBVS. 26

INTELLEXI *vestris ex literis id, quod mihi pro ea, qua vrbem istam omni sum tempore beneuolentia charitateq; prosequutus, iucundißimum sanè fuit, vos ad meum & huius Reip. Imperium libenti animo rediisse. Equidem vos ea de re vehementer laudo: qui tempestatibus huc illuc diu iactati post longos atque multos labores in Reip. piæ optimæq; matris sinu tanquam in portu, conquiescere voluistis. Itaq; municipium istud vosq; omnes in meam curam atque fidem libentißime recipio: daboq; operam, vt in mea erga vos tum beneuolentia, tum studio & diligentia securè pacateq; degatis. Atque aliquem ex intimis charißimisq; mihi perspectaq; probitate & virtute virum propediem istuc mittam ad vos non solum regendos, sed maxime etiam & fouendos & omni pietate complectendos. Neque interea vobis deerit Laurentij Medicis fratris mei filij vestri Ducis industria: qui suis vos opibus amantißime tuebitur. Hortor autem vos, vt quàm vobis nuper Dominus in recuperanda huius Reip. beneuolentia mentem dedit, eam in posterum pietate, fide, studijsq; vestris etiam augeatis. Dat. Cal. Iun. Anno quarto. Romæ.*

GENVENSIBVS. 27

QVESTI *apud me sunt per literas* VIII. *viri Reipub. Florentinæ grauiter illi quidem, & plus dolore, quam atramento illitis codicillis: cum scriberent*

nauem quandam Cypriam à Florentinis mercatoribus conductam, onustamq́ue sale Ebusitano in ciuitatis ipsorum vsum Pisano in portu à vestrarum quatuor triremium Praefectis captam fuisse, perductamq́ue istuc, inquientibus ita sibi facere per vetustißimas Romanorum Imperatorum conceßiones licere, velleq́ue se eo detracto sale nauem comburere iactantibus praeq́ue se ferentibus. Quod quidem mihi, vt vere dicam, quod sentio, molestißimum accidit, visumq́ue est valde mehercule indignum vestra maiorumq́ue vestrorum aequitate ac frugalitate, addo etiam vrbis vestrae dignitate & nomine, eoq́ue magis, quod quibus à ciuibus vestris se defensum iri Florentini ciues contra Poenorum Piratarum classem existimabant, idq́ue ab ipsis praedicabatur, quosq́ue ciues vestros ea de causa suo in portu amicißime receperant, rebus omnibus iuuerant, illis ipsis eorum fortunas praedae atque ludibrio esse, speciem quandam habet insolitae vel perfidiae, vel auaritiae, vel sceleris. Quid enim hostes ipsi Poeni vi atque armis illos aggreßi durius in eos atque crudelius statuissent: Aut quis vobis posthac fidem vllam habendam existimabit, si quos ab alijs tuendos ipsi palam suscepistis, quiq́ue vos sanè liberaliter atque etiam verius hilariter, tanquam bonos hospites, amicos quidem certe atque socios suis in terris atque portubus exceperant, ij à vobis capiuntur, diripiuntur, incenduntur, eiusmodiq́ue habentur, in quos exempla crudelitatis exerceatis? Quamobrem statui vos magnopere hortari, ne pluris antiquas vllas vestras Imperatorias conceßiones, quàm ius gentium, quàm bonum & aequum, quàm humanitatē ipsam faciatis: iubeatisq́ue vt mercatoribus Florentinis, vel reip.

potius,

potius, (ea enim me hoc rogat,) tam quidem mecum & cum re hac p. coniunctæ atq; consociatæ, vt vna atq; eadem ambæ esse videantur, ablata per vestros Præfectos omni sine mora sineq; impendio restituantur. Quod erit & iustitiæ modestiæq; vestræ, duas enim has præclaras maximeq; vrbibus populisq; salutares adhuc in vobis virtutes agnoui, magnopere proprium, & mihi vehementißime gratum. Sed tota de re Franciscus Ghibertus fisci Romani minister, ad quem longiores literas dedi, mentem vobis meam diligentius exponet. Dat. VIII. Id. Iun. M. D. XVI. *Anno quarto.* Roma.

CAROLO HISPANIAE REGI. 28

MVLTO *ante, quàm ab hominibus emigraret Ferdinandus Rex auus tuus, literas ad me dedit: quibus se literis Hieronymo Vicco Legato apud me suo pollicitum fuisse narrabat, quem quidem virum optime de se meritum fatebatur, daturum se operam, vt quæ primum Ecclesia boni prouentus suis in regnis Episcopo deficeretur, ei nos Ecclesiæ Vicci fratrem præficeremus. Qua de re mecum Hieronymus non semel egit, quippe qui ea spe plurimum fouebatur, nec verebatur, quin rex quemadmodum quidem & sibi receperat, & mihi scripserat, primo quoque tempore esset facturus. Hæc mea commemoratio quam vim habeat, per te ipse facile iudicabis. Nunc autem, cum Hieronymus mihi significarit Ludouicum Episcopum Dertucensem vita functum esse, testis vero ipse sim non solum promißi regis, vt dixi, sed Vicci etiam in Regem fidei, diligentiæ, meritorum: probo & prudenti homini, & eximia in Reges suos obser-*

uantia, & cum summa illorum laude maximisq; suis laboribus decem totos annos Romæ versato, optime de auo ipso tuo, bene de te merito, mihi propter eius excellentem virtutem inprimis grato deesse plane volui. Itaque non solum te hortor, sed etiam atque etiam abs te peto, velis vt ei Ecclesiæ Pontificis cura atq; solatio destitutæ frater Hieronymi præficiatur, cum propterea, vt tu, qui fortunarum aui tui & Regnorum tot atque tantorum hæreditate Dei Opt. Max. munere creuisti, illius etiam fidei & promissorum, ratione præsertim meritoq; factorum, hæredem velle agere videare: tum vel maxime vt Legati tui, qui tuorum Regnorum negotia tam diligenter tantaq; cum dignitate totq; annos apud Romanos Pontifices procurauit, laborum & vigiliarium rationem te habuisse omnes homines intelligant. In quo cum illud egeris, quod facere tua sponte sanè debes, quodq; tibi & laudi & gratiæ apud tuos est futurum, qui hoc exemplo ad bene de te merendum excitari poterunt. Mihi quidem ipsi tam gratum feceris, quàm si tantundem aut eo amplius alicui ex meis familiaribus mihi charioribus & coniunctioribus contulisses. Dat. XIII. Cal. Quintilis. Anno quarto. Roma.

AGNESINAE MONTISFERETRIANAE FABRITII Columnæ vxori. 29

AFFERTVR ad nos multa quotidie latrocinia multasq; cædes in Algidi sylua fieri, impedirique itinera sic, vt iam à viatoribus non frequententur. Quod cum mihi & permolestum sit, & cum Reip. indignitate magnopere coniunctum: peto à te, des operam, mandesq; tuis

tuis hominibus, vt latrones intercipiant: vt & eiusmodi scelera reprimantur, & itinera purgentur. Ea in re cum id, quod, tametsi fœmina es, à tua tamen virtute postulatur, teq; maxime dignum est, facies tum viri tui absentis optimi hominis atque fortißimi desiderium mihi & Reipub. lenies. Dat. XI. Cal. Quintil. Anno quarto. Roma.

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. NOMINE scriptarum.

LIBER XIII.

THOMAE CARDINALI STRIGONIENSI. I

LECTIS *tuis literis, quas binas vno tempore accepi, alteris ad decimum, alteris sexto Cal. Iunias datis, statim fratres meos E.R. Cardinales adhibui: vt vnà, quid tibi ad illas respondere nos oporteret, maturè consuleremus. Itaque de communi nostrum omnium sententia tibi respondeo: vtar autem ordine, ad priorem scilicet epistolam prius: Gratißimum nobis accidisse, quod in conuentu Pannonico nuper habito omnia tranquille atque pacate acta confecta transactaq; sint. Nam cum proxime propter recentem Vladislai Regis mortem,*

mortem, imbecillamq; Ludouici eius filij ad regendos populos ætatem ne turbæ seditionesq; inter istos Principes existerent, magnopere timuissemus: nunc, cum res aliter ceciderit, iamq; omnia per vos & prudenter & temperate administrentur, magna certe voluptate tuæ nos literæ affecerunt. Valde enim fore credimus, vt si vos in tractandis Regnorum istorum explicandisq; negotijs idem atque vnum omnes respicietis, magna cùm pacis & quietis, tum dignitatis & commodorum incrementa publicè atq; priuatim vestris rebus sint acccessura. Pacis enim atq; concordiæ cupidos et retinenteis protegit augetq; pacificus & mitissimus Dominus. Quare eo de consensu et voluntate maximis vos singulos et studijs prosequimur & laudibus. Hortamur autem, vt in instituendo Rege puero, ætateq; illa tenera & flectenda, & dirigenda eundem consensum eandem curam adhibeatis, quoad Rex se atq; sua regere per ætatem possit. Nam vt arborum semina, dum pusilla sunt, palis indigent, quibus nitantur, ne ventis & tempestatibus incuruescant, obliquitatemq; ducant crescentia, sic puerorum ingenijs moderatore opus est & magistro, qui ea regat atq; contineat, ne flectere in vitia malasq; artes possint: ad quas tenera omnis & infirma ætas pronos maximeq; lubricos lapsus habet. Rescripsi ad priorem epistolam tuam, nunc ad postremam venio: qua me de aduentu ad vos Turcarum Regis Legati certiorem facis induciarum cum Rege tuo conficiendarum causa: consiliumq; requiris meum: vt quid vobis faciendum sit, scire possis. Quod quidem nullum habeo, tibi quod dem, præter illud, de quo ad te non vnis literis scripsi. Quod idem nunc scribo: nobis sci-

bis scilicet eandem esse mentem, eundem animum, qui antea fuit, quiq; semper est futurus. Cupimus enim vt debemus, ne cum perpetuis nostris hostibus vlli Reges nostri, vlla imperia se coniungant. Qui non id postulant propterea quòd pacem & otium velint, cum nihil, nisi bella meditentur: vel quod vllo vos commodo affici non ægerrime molestißimeq; ferant, quorum oppida ditionemq; ipsas inducias flagitantes depopulantur et proterunt: sed vt à vobis populisq; istis bellicosißimis atq; fortißimis securi tantisper sint, dum vel alia, quæ sibi cordi sunt, explicent aliosq; Reges opprimant, vel sibi opes comparent ad vos postea, quibus maxime inhiant, validis integrisq; viribus aggrediendos planeq; conficiendos. Itaq; non possumus assentiri ijs conditionibus, quas in vestras ceruices atq; perniciem credimus reuersuras. Eam ob rem, vt scis, diligentißime ad omnes Christianos Reges non semel scripsimus: multisq; precibus contendimus ab ijs, vt Regi Regnisq; istis ad hostium conatus repellendos vnà nobiscum opem atque suppetias ferant. Id etsi serius fit, quam volumus, quamq; decebat, futurum tamen in tempore confidimus: vtq; fiat, damus nunc quoque ad eos ipsos eadem de re literas, monemusq; singulos, longiorem mittendo auxilio moram ne addant: ne dum ipsi cunctabundi sedent, ad id vos necessitas compellat, quod postea factum recidere in maximum vniuersæ Christianæ Reipub. damnum atque dedecus facile poßit. Qui si, quod petimus, in tempore fecerint, vobis ante omnes erit vtile, nihil cum Turcis statuisse: quibus fortasse veteres etiam eorum in vos iniurias vlciscendi occasio propterea dabitur. Nos quidem certe

certe pro vestra dignitate tuenda Regnoq́ defendendo omnes nostras opes, sanguinem etiam nostrum, si expediat, sumus libentissime profusuri: quemadmodum cum Francisco Marsupino familiari ab epistolis tuo latius & ipse loquutus sum, & meorum fratrum plurimi idem fecerunt: cuius te ad literas referes. Dat. oct. Cal. Quintil. M. D. XVI. Anno quarto. Roma.

HOMINIBVS SANCTI MARTINI IN FINES Ariminensium. 2

IVLIANVM ordinis Franciscani theologicis in studijs magistrum internuntium vestrum libenter audiui grataq́ mihi eius oratio fuit. Intellexi enim cognouiq́ ex ipso nostrum vos exercitum proximis diebus & vicina vobis loca missum, omni ope copiaq́ vestra iuuisse: de quo etiam Laurentij Medicis fratris mei filij literis sum certior factus: qui mihi vos ijsdem ipsis literis diligentissime commendauit. Ea de re studijsq́ vestris vos & laudo vehementer & probo. Volo etiam confidere, posse vos æqua honestaq́ omnia vobis ipsis de me polliceri. Atque vt primas postulationes vestras me non neglexisse intelligatis, in meam vos iam nunc curam tutelamq́ recipio. Dat. octauo Cal. Quintil. Anno quarto. Roma.

PETRO IOANNI GALLICAE CLASSIS PRAEFECTO. 3

GRATA mihi fuit voluntas & alacritas tua, quam tuis ex literis perspexi, Francisci Regis tui iussu in nostra contra Piratas Pœnos classe operam studiumq́ tuum mihi nauandi. Qua in re quoniam me consulis, quærisq́

quærisq; quid per te maxime fieri velim: nihil sanè, præter vnum, vt Federico Archiepiscopo Salernitanorum, quem classi nostræ legaui, præstò sis, eiq; pareas rebus in omnibus. Ille enim is est vir, eaq; tum prudentia, & rerum gerendarum experientia, tum facilitate temperantiaq; præditus, vt mihi dubium non sit, quin huius belli administrandi eam, quam debet, & curam sit & rationem habiturus, tibiq; in primis satisfacturus. Cæterum quoniam accidere poterit, vt cum Caroli Regis Hispaniæ classe, quæ quidem etiam proxime Neapoli ad Pœnos persequendos est solutura, nostra classis se coniungat: te hortor, vt cum eius classis Præfectis omnia amici hominis officia exerceas, teq; ijs facilem atque beneuolum præbeas: sic enim Regijs ministris recepi, te reliquosq; nostros & Præfectos & ministros omnes esse facturos. Itaque meam in eo fidem vt præstes, etiam atque etiam abs te peto. Quod attinet ad morte multandos Piratas illos, si capientur, vt magis cæteri à locorum nostrorum vastatione absterreantur: eius rei deliberationem, quemadmodum reliqua omnia, ipsi Legato Remisi: quem scio tuis consilijs multum semper tributurum. Perge modo ipse: & quæ tuæ erunt partes, hoc in bello fortem te & diligentem præsta: vt bene de me addo etiam cæteris de populis, quorum interest, quosq; defendes atque tueberis, bene agendo benéque consulendo mereare. A me certe tuorum & laborum & meritorum paterno animo ratio semper habebitur. Datum septimo Calend. Quintilis. M. D. X V I. Anno quarto. Romæ.

PHI.

PHILIBERTAE ALLOBROGI IVLIANI FRATRIS demortui vxori. 4

E A, *quæ cum Bauno internuntio tuo de tuis meisq; rebus loquutus sum, ab ipso intelliges. Vnum hoc te volo ex me cognoscere. Ego cum te semel in filiæ mihi charissimæ loco collocarim atque habuerim, etsi is, cuius te caussa impensius amabam, frater meus optimus & suauissimus decedens è vita me atque te mœrentes reliquit, tui tamen curam, rationem, beneuolentiam, amorem denique paternum meum nunquam reyciam. Id virtus, probitas, religio tua, optimi tui castissimiq; mores atque nobilitas postulant. Dat. prid. Cal. Quintil. Anno quarto. Romæ.*

DVCI ALLOBROGVM 5

B A V N V S *Philibertæ sororis tuæ interpres, quæ mecum egerit, ipse ad te veniens tibi significabit, mentemq; meam atque animum explicabit: qui quidem animus ad tuam sororisq; tuæ dignitatem commoda rationes & fuit præsto antea, & erit posthac, quoad vixero. Dat. prid. Cal. Quintil. Anno quarto. Romæ.*

FRANCISCO GALLORVM REGI. 6

QVAM *mihi grata & probata sit Ludouici Episcopi Tricaricensium egregia in me obseruantia, probitas, virtus, ea res præbere tibi argumentum potest, quod esse illum apud te volui, quo internuntio tractandis tecum meis rebus vterer. Eo in munere obeundo cum ille ita se gesserit, atque adhuc quidem gerat, vt cum nobis maxime satisfaciat, tua etiam beneuolentia tuaq; liberalitate*

litate dignus esse magnopere videatur: æquum esse duximus, vt ad ipsum, qui quidem Episcopatum satis tenuem habet, pro virtutum dignitate fortunis amplificandum te socium adiutoremq; haberemus. Quare te hortor, vel etiam pro meo iure abs te peto (est autem beneuolentiæ atq; amoris ius omnium optimum atque maximum): vt cum primum Ecclesia aliqua, aut omnino sacerdotium aliquod eiusmodi, quod prouentus liberales habeat, tuis in regnis vel Pontifice vel curatore destituetur, Ludouicum velis esse, cui illud, quicquid erit, conferatur. Equidem si exploratum non haberem vel pro animi tui munificentia, vel etiam pro ea familiaritate, qua is tecum iam est biennium prope totum versatus, id, quod opto, te libenter esse facturum, vterer pluribus verbis. Valde enim cupio, in eo me homine ornando habere te, qui esse mecum non abnuas eius muneris atque oneris particeps. Sed cum nihil minus necesse putem esse, quàm me ad te hac de re multa scribere: finem faciam scribendi. Addam tamen illud: si ei commode feceris, tuum te beneficium optime atq; pulcherrime positurum. Dat. Cal. Quintil. Anno quarto. Romæ.

OCTAVIANO FREGOSIO PRAEFECTO ET DECVRIOnibus Genuæ. 7

SANEQVAM *pro mea vetere in vos beneuolentia moleste tuli, de naui à Florentinis mercatoribus conducta atque à vestris triremium Præfectis in eorum portu capta, post acceptas meas ea de re literas vos ea statuisse, quæ maximam illis fraudem atque iacturam afferrent. Nam & meam apud vos autoritatem alicuius esse*

 ponderis

ponderis existimabam: & æquitatem atque bonos mores iusq; ipsum gentium nihili à vobis fieri non credebam, ea præsertim in re, quæ vicinæ vobis atque amicæ, neque spernendarum opum vrbis & reip. animos maxime læderet atque exulceraret. Sed hæc quam facienda vobis sint, ipsi videritis, quorum interest recte dispicere atque cognoscere, quid, cuiq; tribuendum aut negandum sit. Ego, cum Octouiri Reip. Florentinæ iterum à me postularint, vt vellem suis ciuibus non deesse, hæc dictaui ambulans, cum me dolor, quem ea de re capio, quiescere non pateretur. Itaque & planè & bene Romane vos moneo, vt mercatoribus Florentinis dependi & reponi ablata omnia, damna omnia iubeatis sic, vt sarctos tectosq;, quod dicitur se videant: ne si ij sæpius apud me eadem de re conquerentur, cogar ipse aliter, ac mea fert voluntas, eorum incommodis mederi. Cupio autem, vt debeo, pacate potius atq; amanter ijs de rebus statui inter vos: quàm ea fieri, quibus odij & inimicitiarum semina subnascantur. Id ne fiat, vestra in manu est. Meo ipse munere & functus adhuc quidem sum, & deinceps fungar: neque meos ciues male à vestris ciuibus acceptos, atque à vobis indigne habitos deseram. Dat. prid. Id. Quint. Anno quarto. Roma.

DECVRIONIBVS EVGVBINIS. 7

CAROLVM *Gabrielem Ecclesiæ vestræ Præpositum et Hieronymum Acorambonum doctum hominem & philosophiæ studijs illustrem optimumq; medicum ciues internuntiosq; vestros otiose audiui: quæq; mihi ij vestris verbis accurrate & prudenter exposuerunt, excepi auribus libentissimis. Itaque vos de vestra in me pietate*

tate etiam atque etiam laudo. Quod vero ad postulationem vestram attinet optimis illam quidem fultam caussis & rationibus, dabo operam, vt id, quod petitis, breui consequamini. Reliqua omnia, quibus de rebus ijdem vestri mecum interpretes egerunt, aliud in tempus distuli eo consilio, vt vobis plenius atq; vberius satisfieret. Dat. *Id. Quintil. Anno quarto. Roma.*

MATTHAEO STROZZAE CIVI FLORENTINO. 9

CVM *ex Aenea Pio Alfonsi Ducis Ferrariensium procuratore intellexissem nolle te ei gemmas illas restituere, quas apud te esse ipse Dux voluit propterea, vt mihi item eius nomine sponsionem quandam faceres: nisi ego ea de re tuam fidem libero: has ad te literas iussi dari, quibus sciri omnibus ab hominibus volo, tuam me fidem, quam mihi Ducis nomine dederas, liberam solutamq; fecisse: quodq; sponsor mihi fueris Alfonsi Ducis verbis, tibi fraudi nulla in re aut iudicio esse debere. Itaque eas illi gemmas per me quidem reddes, cum voles. Dat. Id. Quint. Anno quarto. Roma.*

BERNARDO BIBIENAE CARDINALI. 10

ETSI *per mihi gratum atque iucundum est pro eo amore, quo Iacobum episcopum Albanum Cardinalem Arborensem prosequor, ipsi melius esse de ea valetudine, qua omnes ei medici mortem allatum iri existimabant, maximeq; illum cupiam conualescere: ægre tamen fero, commodare tibi me non potuisse de ea domo, quam is in Vaticano ædibusq; nostris habet. Nam quoniam*

domo illa, quam adhuc quidem inhabitasti, ipse vti volebam: est enim maxime apta ad lætitiam animi & exhilarationem propter mirificam porticum speculasq́; quas habet multas atque bellißimas: eam ipsam Cardinalis domum, is si vita functus esset, cogitabam tuam facere: quam esse percommodam perq́; amplam sciebam latis spatiosisq́; & thalamis et atrio. festiuam etiam & sumptuosam aureis laquearibus & pauimento tessellato: tibiq́; magno illam & vsui & voluptati putabam fore: vel propter confluentem ad te omnibus horis populi multitudinem: vel propter ingrauescentem iam ætatem tuam, quæ natura etiam sua lætitijs & hilaritatibus gaudet. Quare non potest mihi non molestum esse, inuideri tibi eam commoditatem. Sed profecto tibi nos non deerimus: dabimusq́; operam, vt quæ prior nostrarum ædium pars elegans vacua erit, ea tua sit. Interea cura vt valeas: vt te saluum et sospitem quamprimum videre poßimus. Dat. tertio Id. Quint. Anno quarto. Roma.

DVCI GRAVINAE. II

SCRIPSIT *ad me Magistratus meus ex ijs, qui in Latio sunt, te nescio quibus Andreæ atque Massentio, qui ob suas disceptationes armis dimicaturi sunt, in oppido tuo Nerula locum certamini conceßisse. Id cum à Domini nostri voluntate atque præceptis valde abhorreat, qui pacem, qui animorum concordiam, qui amorem nobis mutuum ante omnia commendauit: magnopere te hortor, aut si minus hortatu meo commouebere, mando tibi pro eo, quanti me facis, duellum istud tuis in locis fieri ne permittas: sed illorum potius animos, qui dißident auoces ab ea re autoritate sententiaq́; tua, componasq́; si poteris.*

teris. Id à virtute tua postulatur, & omnes æquum est facere, & mihi erit gratum. Datum Id. Quintil. Anno quarto. Roma.

FABRITIO MAGNO RHODI MAGISTRO. 12

QVOD tuis me literis de Turcarum Regis apparatu bellico certiorem fecisti, valde mihi gratum fuit, idq; vt quamcreberrime facias, neque solum quid speculatores tibi tui referant, aut amicorum literis ad te perferatur, sed quæ rumor ipse dubius sæpe iactet, ea vt mihi significes abs te peto; vt quid ille agat, quid paret, quo cogitationes intendat suas, ex te sciri & cognosci poßit. Equidem quod assequi coniectura possum, sic existimo, in Asiam illum potius hoc tempore, quam istuc aut nostras in oras cogitare. Itaque aut contra Sultanum Aegypti Regem, aut contra Sophim Regem Armeniæ puto illum suos exercitus moturum: vt eos, à quibus fere singulis annis premitur, prius aggrediatur atque opprimat: quibus integris nullum tibi, nullum Christianæ Reipubl. periculum impendere magnopere arbitror. Nam nisi illos, quos habet hostes paratißimos atque audacißimos, & quibuscum bello ferè semper est implicitus, antea vel deuicerit, vel debilitarit, vel inducias cum ijs inierit, vires suas in nos atque furorem exercere satis commode profecto non poterit. Tibi tamen sum autor, Insulam vt istam atque oppidum, quod tanquam in ore atque in faucibus est nostrorum hostium, commeatibus, apparatu reliquo, rebusq; omnibus ad repellendum & ad sustinendum bellum idoneis iamnunc fulcias, teq; ante compares atque præmunias, ne imparatus offendi

 poßis.

possis. Neque tamen recuso, quin, si accidat vt te Turca velit aggredi, omnes meas opes tibi præstò futuras putes. Volo enim te scire, me pro collegio isto bene de re Roma. optime de re Christiana merito omni tempore omnia, pro tua verò & salute & dignitate, vti & prudentis hominis, & optimi fortissimiq; viri, & mihi amicissimi, plurima atq; maxima esse facturum. Itaq; bono animo es: valetudinemq; tuā cura: meq; vt facis, dilige, si te scis à me & amari, & fieri plurimi. Dat. vndecimo Calend. Septemb. M. D. XVI. *Anno quarto. Roma.*

FRANCISCO GALLORVM REGI. 13

QVOD *Ludouicum Episcopum Tricaricensium Legatum meum honestaueris Ecclesia Bellouacorum & locuplete & honesta, valde lætor. Nam cum illum, vt proxime ad te scripsi, magnopere diligam, sitq; is in meis summis atque intimis familiaribus, hæc eius fortunarum accessio, præsertim abs te profecta, mihi magnæ voluptati fuit. Itaque sic existimes velim, non te quidem minimum recentis amoris cumulum ad meam veterem in te beneuolentia tua ista liberalitate addidisse. Qua in re cum mea de illo apud te commendatio tantum valuerit, quantum ego eam valiturā confidebam: efficiam profecto, vt tua item autoritas in tuis familiaribus mihi commendandis, vel potius omnibus in rebus tantum habere ponderis cognoscatur, vt & ipse videar vinci abs te in officio noluisse, & tu lætere meo in homine ornando munificum & liberalem te fuisse. Dat. nono Cal. Septemb. Anno quarto. Roma.*

LVDOVICO CANOSSAE TRICARICENSIVM ET BELLOuacorum Episcopo. 14

SANE *mihi pergratum & periucundum fuit, Regem istum in te augendo voluntatem & liberalitatem suam contulisse. Nam cum te propter tuam excellentem virtutem, nostramq; veterem necessitudinem, & plurima tua in mè officia, non solum tuendum mihi, sed etiam honestandum amplificandumq; susceperim: tam illustri & fortunarum tuarum accessione, & Regis in te beneuolentiæ ostensione, mirifice sum delectatus: à quo me beneficium accepisse existimo, tibi cum dederit, teq; ornauerit nec exiguis prouentibus & honesta dignitate. Itaq; & contuli tibi Ecclesiam Bellouacorum libentissime, & reliqua, quæ habes sacerdotia tibi manere volui: vt intelligeres te mihi esse charissimum, excitaresq; ad bene, vt soles, de me in posterum etiam atq; etiam promerẽdum. Ages autem Regi gratias eo de munere meis verbis, ostendesq; id mihi planè ac vere gratũ accidisse: quod ei tamen ipse & nunc ijs libenter ostendi, quas ad illum dedi, literis, & sæpe re cum potero libentius declarabo. Datum nono Cal. Septemb.* M. D. XVI. *Anno quarto. Romæ.*

FRANCISCO GALLORVM REGI. 15

REDIT *ad te Villabramius, quem ad me miseras, quemq; libenter vidi, vt diligentem hominem, & familiarem tuum. Et sum omnia, quæ à me petijt, sic elargitus, vt ab ipso intelliges. Reuerti autem hominem ad te nolui sine meis literis, quibus tibi significarem me in*

optimam in te voluntatem magis magisq́; indies singulos augeri. Dat. octauo Cal. Sept. Anno quarto Roma.

LEONARDO LAVREDANO VENETIARVM PRINCIPI. 16

PROFICISCENTI Venetias Ioanni Georgio Trißino ciui Vicentino, quem quidem propter bonarum artium doctrinam & pollitiores literas excellentemq́; virtutem vnice diligo, mandani vt tibi salutem nuntiaret meis verbis, tecumq́; certis de rebus ageret, quæ cum mihi cordi sunt, tum nostra vtriusq́; interest ea confieri: tibi verò etiam honestati atque gloriæ sunt futura. Dat. prid. Non. Septemb. Anno quarto. Roma.

FEDERICO ARCHIEPISCOPO SALERNITANORVM. 17

ETSI antea de rebus tuis classe ea, cui meo nomine præfuisti, contra Pœnos gestis abundè ex alijs intellexi: tuæ tamen literæ, quibus ad me singula è bello domum rediens ordine perscripsisti, me magnopere delectarunt. Aliquanto enim plenius ex ijs et liquidius consilia, actiones, impreßiones in hostem tuas, difficultates, euentusq́; singulorum cognoui. Quæ quidem omnia quoniam magno constantiq́; animo, multoq́; tuo labore ex nostra dignitate sunt confecta: te de ijs vehementer collaudo, meoq́; te benedicto plurimo optimisq́; verbis impartior. Hortor autem te ciuitatemq́; istam præclaram & fortem: quæ sanè omnibus in maritimis artibus semper excelluit: eundem vt animum eandem alacritatem parandæ contra eosdem hostes claßis in æstatem insequentem retineatis, vt si erit opus, Christiani nominis offensam atque illusam ab illis dignitatem, nostrasq́; & no-

strorum

ſtrorum iniurias communi conſilio vindicemus. Dat. x. Cal. Oct. M.D.XVI. *Anno quarto. Viterbio.*

FRANCISCO GALLORVM REGI. 18

IOANNEM *Iordanum vrſinum propinquum meum, hominem iſtius Regni atque Regum omnium Italorum ſtudioſiſsimum, tibi deditiſsimum mihi, certe multo chariſsimum, omnibus in rebus, quas impetrare abs te non minus confidit pro tua liberalitate animiq́ magnitudine, quàm cupiat, ita tibi commendo, vt quicquid vel commodi vel dignitatis in illum contuleris, id omne tam mihi gratum ſit futurum, quàm ſi tantundem in me ipſum contuliſſes. Itaque vt eius poſtulationes liberaliter excipias, tuaq́ bonitate eum iuues, etiam atque etiam abs te peto. Dat. prid. Calen. Oct. Anno quarto. Viterbio.*

PROCVRATORI CARDINALIS SEDVNI. 19

IOANNES *Laſcaris Byzantinus homo Græcis literis pereruditus, noſtrarum non ignarus, omnium bonarum artium appetens, bonus planè vir, cupit commodari abs te de ea domo, quam Cardinalis Sedunus herus tuus in Eſquilijs habet, hoc tantummodo tempore, quo is Roma eſt abſuturus: Idq́ ea de cauſa vult, vt dum ego hic autumni calores & Romanum cœlum deuito, ipſe iſtic & pulcherrimarum ædium elegantia, & hortorum amœnitate & ſylua viridiſsima ſuis cum libris oblectare ſeſe poſsit. In eo ſi illum iuueris, erit mihi gratum: idq́ vt facias te hortor. Dat. prid. Non. Octob. Anno quarto. Viterbio.*

FRANCISCO GALLORVM REGI. 20

PERDIV est, cum Rolandum Palauicinum hospitem meum rectum & probum hominem valde diligo. Ei quoniam intelligo negotium & molestiam per tuos ministros parari in possessione oppidorum Zibelli & Rochæ Blanchæ, te hortor vel etiam abs te peto, mandes, nequid ei aut damni aut laboris contra æquum & fas inferatur: habeasq; hominem tum hac, tum cæteris eius in rebus commendatum mea causa. Datum tertio Non. Octob. Anno quarto. De Faliscis.

PETRO NAVARRO CANTABRO. 21

Ex Ferrandi familiaris tui oratione intellexi te magno desiderio teneri contra Christiani hostes nominis virtutem tuam mihi nauandi, rogareq; ea de causa nos, vt in paranda ad id classe opem tibi nostram subministremus. Equidem valde lætor te tam laudabili voluptate curaq; affici, vt de omni Christiano homine bene mereri studeas: teq; de eo & præstantiam istam egregiam in rebus bellicis tuam, mirificamq; pietatem & religionem summopere et amandam & collaudandam puto: nihilq; profecto est, quod tibi publice non deberi existimem. Quod verò ad petitionem tuam attinet: scire te volo, id ipsum nos hoc anno summo studio & diligentia curauisse, duasq; classes magna impensa Neapoli alteram, Genuæ alteram parauisse. Quòd si alio tempore hanc aggredi prouinciam statueris, & commonefeceris, dabo operam, vt tibi, quantum fieri poterit, satisfiat. Datum Non. Octob. Anno quarto. De Faliscis.

GVIL-

GVILLIELMO GALLO MEDICO. 22

QVOD me certiorem feceris nosse te locum quendam in agro Centuncellarum, in quo thesaurus sit absconditus perantiquus, pollicerisq; te mihi illum reperturum, si tibi & terram fodiendi potestatem & eius thesauri partem aliquam fecero: etsi agnosco credulitatem inanemq; spem tuam, neq; me fugit, quàm hæc leuia fallaciaq; sint: tamen vt ijs, qui me pro te hoc rogant, magnis illis quidem & claris viris mihiq; charissimis satisfaciam: fodiendi vbi voles eo in agro tibi facultas esto edicto meo, quo valere mensem integrum volo, tecumq; dum fodies, Centuncellarum Decuriones bini sunto. Dat. sexto Id. Octob. Thuscanella.

ODONI LAVTRECHAE PRAEFECTO MEDIOLANENSIVM. 23

MVLTI ad nos detulerunt in Francisci Mantuæ domini ditionem eo, quo Veronam spectat, latere à Regijs militibus vastitatem iam prope inductam esse cæsis arboribus, incensis villis, comprehensis & multatis colonis, ciuibus aut magno pretio redemptis, aut in custodias abductis, eaq; de causa cum Franciscum ipsum, tum eius municipium omne magno in luctu atq; mœrore versari. Quam quidem indignitatem eo iniquiore animo ferimus, quòd te atque illos non latebat & ipsum & eius populos dudum sub nostra & reipub. tutela esse receptos: vt facile appareat à Regijs & Præfectis & ministris nullam nostri, nullam Reipub. habitam fuisse rationem. Sed acta quæ sunt, ea reprehendi facile possunt: reuocari & restitui non possunt. Itaque quod superest, si cura-

si curabis vt à Regis tui exercitu nullum vlterius damnum, nulla iniuria Mantuanis inferatur: & quod te decet, feceris, & mihi minus magnam ansam dederis vel de te atque illis apud Regem, vel de Rege tuo apud Reges reliquos conquirendi. Dat. Id. Octob. Anno quarto. Grauiscis.

RAPHAELO MEDICI. 24

QVONIAM *certior factus sum Carolum Regem, qui adhuc in Gallia se continuit, profectionem ad Hispanias suam in prima veris tempora distulisse: ne is internuntio nostro diutius careat, mando tibi, cuius prudentiam facile perspexi, vt meum hominem apud illum agas, tractesq; mea negotia ea fide atq; diligentia, quam & abs te amor in te meus postulat, & te allaturum pro tua probitate & nostra proquinquitate planè confido.* Dat. XI. Cal. Nouemb. *Anno quarto. Palo.*

CAROLO HISPANIAE REGI. 25

COGITANTEM *me quidem certe iam inde ab initio regni tui mittere certum aliquem ad te meum interpretem, qui & tibi de adeptis abs te Regnis Regioq; nomine meis verbis gratularetur, & apud te, qui mihi es, vti debes, planè charissimus, mea negotia tractaret, quæq; ad te et ornandum et amplificandum pertinerent, in ijs autoritate mea fultus esset: ea res tenuit, quod statim te in Hispaniam transmissurum & nuntij literis & rumore ipso afferebatur prope quotidie.* Itaque cum ibi *nostros homines probatos nobis viros haberemus, eis mandauimus, vt cum ad Hispaniam appropinquare te intelligerent, tibi obuiam progreßi eo apud te munere funge-*

fungerentur. Nunc autem cum intelligamus eam te profectionem in prima veris tempora reiecisse: ne diutius, quam & ipsi volumus, & amor in te meus postulat, homine nostro careas, Raphaëlo Medici propinquo meo viro mihi & grato et probato, qui nunc istic est, versaturq́ue tua in aula familiariter, scribo, vt quoad tu proficiscare, internuntium meum apud te agat: quem quidem propterea quod est obseruantissimus & studiosissimus tui, gratum tibi & optatum fore confido, vtq́ue sit, si adhuc fortasse minus est, aut si est, vt multo sit magis, & ei meis verbis alloquenti fidem habeas, a[illegible]s te peto. Dat. XI. *Cal. Oct. Anno quarto. Palo.*

BRIXELLANIS. 26

INTELLEXERAM *his diebus proximis magnas inter vos & Fisci Mediolanensis Magistros altercationes extitisse ijs de rebus, quarum illi rerum pretia fisco deberi existimabant. Earum controuersiarum cum me arbitrum vtrique delegeritis, hoc statuo, vos municipiumq́ue vestrum ripamq́ue istam Padi ad earum rerum solutionem fisco teneri, de quibus Atestini Regni tempore more atque consuetudine tenebamini, sic, vt aut ad plus eo fisci nomine præstandum et fisco inferendum cogi, aut minoris absolui nequeatis: quoad aliud per nos mandabitur. Dat.* XII. *Calen. Nouemb. Anno quarto. de Centumcellis.*

CARDINALI TOLETANO. 27

MAGNA *molestia tuæ nos literæ affecerunt: quibus scripsisti eum, quem contra communeis nostros hostes in Aphricam exercitum transmiseras, ab Aphris atque Turcis reiectum & fugatum magnam plagam apud*

Alzarem

Alzarem accepisse. Te tamen animo fractum non esse, neq; quicquam de tuo ardore & diligentia eam ob causam esse detractum: quæ quidem tua constantia & fortitudo dolorem meum multa leuiorem fecit. Sic enim existimabam, si te ipse non contraxisses, et spem vincendi nō abiecisses, fore, vt breui hæc ipsa res secundior multo maiorem luctum & diuturniorem tuis hostibus pareret. Sed auxit eundem illum statim dolorem meum atq; molestiam Turcarum Regis contra Sultanum Aegypti regem recens mirificaq; victoria: de qua & te arbitror cognouisse, & ipse his diebus cognoui: tum eiusdem Regis ducentarum longarum nauium claßis, quam illum habere paratam dicunt, qui illinc veniunt. Sed hæc Dominus moderabitur. Te autem etiam atq; etiam hortor, vt quando hoc tuo parando mittendoq; exercitu magna tua diligentia, maiore impensa confecto maximam verißimamq; gloriam apud omnes homines optimi fortißimiq; principis, apud nosq; in primis tibi ipse comparauisti, magis etiam ad eosdem hostes opprimendos & profligandos, Remq; pub. Christianam iuuandam pro virili tua iterum atq; sæpius te accendas & pares: atq; in hac quidem causa dignum te, dignum tua virtute, dignum etiam autoritate ea, quam tibi Resp. dat animum, quid dicam sumas, qui tantā iam rem egeris? sed tamen illum ipsum, quem sumpsisti multo antea, magnum & fortem animum vel retineas diutißime, vel augeas. Nam quod ad insequentem annum attinet, esse nobis exploratum potest, vere inito mare nostrum omne Turcarum claßibus plenum fore. Itaq; nos neq; desistimus reliquos Christianos Principes magnopere hortari, vt se ad capessen-

dum

dum contra Turcas bellum in tempore comparent: neque, si quid erit, in quo iuuare ipsi causam tam sanctam bonis que omnibus tam expetitam possimus, non id sumus libentissime iamnunc, si expediat, praestaturi: modo vnum omnes sentiant: vnum sibi & tentandum & conandum & perficiendum putent. Sed vt ad te exercitumque tuum redeam, & doleo tuas cogitationes atque conatus in communem vtilitatem susceptos non multum profuisse, & lætor tui te studij & voluntatis hoc accepto incommodo nihil remisisse. Dat. 4. Non. Nouemb. Anno 4. Romæ.

LVDOVICO FIRMANO ET HIERONYMO BRANCADORIAE. 28

QVAE *ad me perferri de Præfecto Hispano curauistis, qui à vobis captus accepto in femore vulnere in vestra custodia est: ea libenter cognoui. Is cum eiusmodi sit, vt quæri ab eo facinoris causa recte possit, mando vobis, & vt in eo curando nihil operæ aut diligentiæ ab vllo vestrum prætermittatur sic, vt ad sanationem quanto celerius fieri potest, si modo potest, perueniat: & vt restitutus elabi vestris è manibus non possit, cautio per vos adhibeatur. Quod si isto in loco atque custodia seruari tutissime non potest: volo, vt aliquò, vbi nihil eiusmodi timeatur, perferri hominem iubeatis. Vtrunque enim & viuere, & custodiri illum valde cupio. Dat. tertio Non. Nouemb. Anno quarto Romæ.*

PALAVICINO ANTONII MARIAE PALAUICINI filio. 29

QVOD patrem tuum magnum & clarum virum proximis diebus amiseris, tum tua causa vehementer doleo, tum mehercule etiam mea. Nam & tu illius viui hoc ipso tempore maxime indigebas: & ego eum summopere amabam, & ille me colebat plurimum. Omnino neq; vir melior, nec mei amantior quisquam fuit. Ita et tu patre optimo, & ipse homine amicissimo priuatus sum: vt te separatim consolari cum magnopere cupiam, non possim. Sed est profecto illa consolatio proposita omnibus, qua nobis non vti turpissimum est, vt quando Deus Opt. Max. hunc illi vitæ finem atque laborum voluit esse: nomen quidem atque memoriam optimi clarissimiq; viri & retineatis ipsi, & posteritati etiam mandandam literis & monumentis statuatis. Nihil autem cum illo mali actum existimetis, quem Dominus tanquam è carcere, sic ex hac corporis compagine atque vinculis euolare iusserit ad sese. Nobiscum si male actum est, id feramus æquo animo, & Dei voluntate, qui nihil mali vult, nostrum desiderium leniamus. Quod te in primis facere sanè velim. Ego si quid est, quo mederi tuo vulneri, aut reponere parte aliqua iacturam istam possim, id tibi omne polliceor: amoremq;, quo patrem tuum sum vita fruentem prosequutus, in te libenter transfero. Tu modo & tanto patre te & amore meo dignum præsta. Da. Calend. Decemb. M. D. XVI. Anno quarto. Romæ.

GALEATIO PALAVICINO. 30

ANTONIVM Mariam Palauicinum fratrem tuum egregium præstantemq; hominem cum alijs multis de

tis de causis planè doleo vita functum esse: tum propterea quod quanti te facerem, vnus ipse optime omnium intelligebat. Nam cum mihi tecum neque vetus neque magna familiaritas intercessisset propterea quod non sæpe neque multum vnà fuimus, cum illo qui Romam ad me crebro veniebat, sum de te sæpenumero ea loquutus, quibus illi ostenderem te mihi esse charissimum, dignitatemq́ tuam à me fieri plurimi. Itaque graui teste priuatus sum amoris summi erga te mei summæq́ beneuolentiæ illo mortuo. Sed hoc leuius. Non enim vereor, ne tibi sæpe declaraturus sim per me ipse meam in te voluntatem meumq́ animum. Illud grauius, multum te, multum eius filium Palauicinum, multum propinquos reliquos gentemq́ omnem vestram atque familiam in eo viro, præsidij, multum etiam splendoris amisisse. Sed hæc ipsa etiam propterea quod humana sunt, æquo & forti animo sunt ferenda homini præsertim magno, vt tu es, & multarum rerum atque euentorum experientia prædito. Quod sane facit, vt in te consolando minus operæ insumendum putem, quod te existimo pro tua prudentia & magnitudine animi Deorum immortalium voluntatem, tuam ipsius voluntatem iam fecisse. Reliquum erat, vt tibi pollicerer, quæ fratre tuo, si viueret, petente & rogante facerem, ea me omnia vel eius filij, vel tua causa omni tempore esse facturum, amoremq́ meum, quo illum complectebar, in vos an hos conuersurum. Sed id malo vos re, quàm verbis cognoscere. Extremum est, vt Palauicinum ipsum orbum patre maximo fratre tuo filij loco tibi habendum putes. Ita enim et quod te decet, feceris, & quod præstare amor fraternus debet,

 & quo

& quo mihi esse gratius atq; probatius nihil potest. Da. tertio Non. Decemb. Anno quarto. Romæ.

MARCHIONI MONTISFERRATI. 31

QVOD *me rogas, vt tibi permittam, vt Iulium Medicem Cardinalem fratrem patruelem meum tuarum rerum procuratorem apud me facere possis, & illi mandem, vt eam curam suscipiat: alterum tibi do, vt cum voles, facias, alterum perfeci ipse hodie bene mane, cum me ille, vt quotidie solet, prima luce salutauisset, iussiq; eum procuratorem tuum agere. Neque enim decet quicquam te à me rogantem nō impetrare. Id tua tuorumq; maiorum virtus, atque in me meamq; familiam fides studium beneuolentia postulant. Dat. oct. Id. Decemb. Anno quarto. Romæ.*

FOCARIS MERCATORIBVS GERMANIS. 32

ALIQVANDIV *est, cum ad nos non tantum infecti argenti transmittitis, quantum soletis, quantiq; indigemus. Ita sæpe fit, vt cum ad cudendos nummos, tum ad alia publice priuatimq; conficienda ea materia vrbem deficiat. Quare hortor vos operam adhibeatis, vt infecti & probi argenti plus ad nos, quàm nunc fit, & quantum opus est afferatur. Erit id vobis perutile, quibus precia sine dilatione à Quæstoribus Vrbanis curabuntur: & nobis qui in vestra diligentia conquiescimus, planè gratum. Dat. prid. Id. Decemb.* M. D. XVI. *Anno quarto Romæ.*

ODONI LAVTRECHAE PRAEFECTO MEDIOLANENSIVM. 33

QVE-

QVESTVS est apud me per Legatum suum Leonardus Lauredanus Venetiarum Princeps, sex naues sale onustas, quod is ad suas in Gallia vrbes mittebat, à Regis tuis ministris in Padi ripa detentas esse. Qua in re, quod ad me attinet, scire te plane volo, mihi id displicuisse, neque me vnquam voluisse vt eæ naues retinerentur. Itaque si procedere illas sine vllo impendio permiseris, erit mihi gratum: idq; vt facias, te hortor. Dat. decimo Calend. Ianuar. M. D. XVI. Anno quarto. Romæ.

E. N.

GRATAE mihi vestræ tuæ literæ fuerunt bis iam ad me per tabellarios vestros allatæ: quibus me de Turcarum Regis bello Aegyptiaco deq; rebus ijs certiorem fecistis. Grata etiam ea, quæ ad Dominicum Allegretum super eisdem rebus scripsistis, quæ quidem ille statim omnia, vt iusseratis, ad me detulit. Itaq; de ea vestra diligentia atque officio planè vos collaudandos censeo. Hortor etiam, vt ea in re studia vestra ne remittatis: vt quid ille agat, quid cogitet, quo se vertat, quid moliatur, per vos, vt adhuc quidem fecistis, scire deinceps possim. Nam ea mihi & vera & certa erunt, quæ à vobis afferentur. Cæterum quod res vestras mihi summo studio commendatis, dabo operam, vt, quod ex Reip. dignitate fieri possit, eas commendationes vestras & ratas & probatas me habuisse intelligatis. Dat. tertio Non. Ianuar. M. D. XVII. Anno quarto. Romæ.

IOANNI GEORGIO TRISSINIO VICENTINO. 35

QVONIAM opera & diligentia tua atque vir-

tute certis meis in meis & reip. rebus vti quamprimum volo, quarum rerum causa te vt alloquar, magnopere oportet: mando tibi, vt, quod tuo commodo fiat, Leonardo Lauredano Principe Venetiarum salutato ad me confestim reuertare. Dat. Non. Ian. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

CAROLO HISPANIAE REGI. 36

AQVILAS quatuordecim auibus capiendis idoneas, quas mihi Adulphus Vandra familiaris tuus attulit, Regium sane munus libẽter, vt debui, accepi. Et sunt enim miræ pulchritudinis, & abs te, quem ego mihi filij loco esse duxi: eius præterea generis, quod omnium & nobilius est & rarius: vt neque multæ vllis in locis capiantur: neque sæpe ad nos veniant. Tu vero vno munere tot misisti, vt existimem earum capiendarum artem aliquam te callere. Nisi forte ipsæ sponte sua omnibus è regionibus istò conuolant, vt abs te capiantur, tibiq́ seruiant. Quod si est, tu eis male gratus fuisti, qui ad me miseris. Sed omnino extra iocum, mallem tibi eas retinuisses, quam mihi misisses. Quippe, quæ tibi voluptati multo magis fuissent, quàm mihi erunt, qui tantummodo cum autumni Romanum cœlum fugio, valetudinis interdum causa venatione aucupioq́ me oblecto, vel eos potius, qui mecum sunt: vt iucundior per agros vagatio & delectabilior nos diutius in labore viæ teneat. Tu verò adolescens & Rex, vt multas horas omni tempore consumere arbitratu tuo possis, eis & sæpius vsus fuisses, & vtilius, addo etiam & decentius. Quod mihi tamen munus ipsum tuum multo charius atq; amabilius facit, cum

eo te defraudes ipse, qui vti recte potes, vt mihi des, qui non possum. Et quoniam bellissimæ, vt dixi, sunt: dabo operam, vt aliquo te remunerer munere. Interea valebis, nosq; vt facis diliges. Datum quarto. Id. Ianuarij. M. D. XVII. *Anno quarto. Roma.*

PETRI BEMBI EPISTOLARVM LEONIS DECIMI PONT. MAX. NOMINE scriptarum.

LIBER XIIII.

ALFONSO DVCI FERRARIENSIVM. I

NTELLEXIMVS *Franciscum Mariam Ruuerem, Vrbinatium olim Ducem, cui sacris interdictum est, Hispanorum peditum manu coacta iter per tuam ditionem esse facturum, vt ad nostra municipia perturbanda nouasq; res moliendas pertendat. Ego tametsi te pro tui muneris partibus id ei non permissurum puto volui tamen ad te scribere, monereq; te vt Francisco Mariæ Hispanisq; peditibus loca nostra tentaturis nihil opis des, nullum prorsus commeatum præbeas, sed itinera potius claudas, arceasq; illos à Padi ripa, tum abductis nauibus, tum flumine communito: nec eos sinas opportunitatem vllam tuis ex locis ad tam scelestos ausus exercendos Remq; pub. perturbandandam*

posse nancisci. Id si feceris, quod te facturum confido, erit nobis vehementer gratum: dabimusq; operam, vt bene te de nobis esse meritum lætere atq; gaudeas. Sin aliter statues tibi esse faciendum, scire te volumus nos id ægerrime molestißimeq; laturos. Quemadmodum ab internuntio tuo, qui cum his de rebus loquuti sumus, latius intelliges. Dat. XIIII. Cal. Febr. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

MAXIMILIANO ROM. IMPER. DESIG. 2

ET ex Legati tui literis, & ex mei sermone, quæ hoc tempore Franciscus Maria Vrbinatium olim Dux, cui quidem igni & aqua interdictum est, in nos Remq; pub. moliatur, intelliges. Ea tametsi existimem eum exitum habitura, quem par est tam scelesta initia consequi: omnem tamen meam cogitationem, omnem curam adhibeo, vt ne quid ab illo incommodi Resp. accipiat. Itaq; etiam atq; etiam te & hortor & rogo, vt quando ipse primariam aduocationem rerum Romanarum sustines, quibus opibus melius atq; celerius potes, & nobis præstò sis, & nostris hostibus ire obuiam pares. Plura non dicam, ne vel docere te videar hominem summa prudentia summaq; rerum experientia præditum, vel diffidere probitati tuæ, quo nemo melior vir, nemo sanctior vnquam fuit. Vnum dicam, si ad priora tua multo maxima atq; plurima in Remp. officia hoc adiunxeris, vt ei hoc tempore opem atq; auxilium feras: & ipsam tibi magnopere obstrictum & deuinctum iri, & te ex eo fructus vberrimos atq; pulcherrimos esse capturum, hominum laudem &

dem & gloriam sempiternam. Datum nono Cal. Febr. M. D. XVII. Anno quarto. Romæ.

PRAEFECTO MILITVM HISPANORVM. 3

Ex sermone Stephani Camporemirii de optimo vestro in nos animo quæ volebamus ferè percepimus. Qua de re etiam atque etiam vos collaudamus, scireq; volumus istud vestrum in nos studium mirificamq; voluntatum propensionem nobis planè gratam accidisse. Itaque quoniam vestrarum rerum & petitionum causam Laurentio Medici fratris mei filio Vrbinatium Duci tractandam & cognoscendam remisi: hæc adscripsi, vt sciretis, quicquid ab eo ijs de rebus postulationibusq; vestris statuetur, id mihi omne ratum & probatum fore. Datum octauo Cal. Feb. M. D. XVII. Anno quarto. Romæ.

EPISCOPO PACENSI. 4

Scribimus Carolo Hispaniæ Regi de Francisci Mariæ Ruueris, olim Vrbinatium Ducis subita in Reip. vrbes impressione ea, quæ scribenda sunt, quæq; tu ex ipsis nostris ad eum literis intelliges. Cum verò te propter tuas plurimas excellentesq; virtutes summopere amem, putemq;, cum Episcopus sis, atq; huius Reip. magistratum geras, eam tibi eiusq; dignitatem & maiestatem pro tua probitate & fide magnæ curæ esse: peto abs te, vt eiusdem Reipub. apud Regem tuum tuendæ atque defendendæ causam suscipias: desq; operam, vt quanto celerius quantoq; fauorabilius fieri potest, negotium transigatur, nobisq; respondeatur. Id erit nobis vnice atque summopere gratum: teq; ipse bene officium

& diligentiam tuam posuisse, cum se occasio dederit, facile cognosces. Sed si me amas, age, cura, perfice, vt res ne differatur. Hoc in te atque in tua erga nos voluntate pietateq́ reponimus. Dat. nono Cal. Feb. M.D.XVII. *Anno quarto Roma.*

FRANCISCO GONZAGAE MARCHIONI MANTVAE. 5

ETSI *tua in nos fides plurimis maximisq́ in rebus multo ante nobis perspecta est & cognita: tamen quæ nouissime perstitisti officia fidei amoris diligentiæq́ plenissima, ea nobis multo maxime & grata et iucunda acciderunt: deq́ ijs, quantum plurimum laudari quis & recte sentiens & honesta persequens debet, tantum te effero meritis atque verissimis laudibus. Itaq́ has ad te literas dedi, cum vt scires te ad vetera tua de nobis merita magnum cumulum nouorum officiorum adiecisse, tum vt te hortarer, etsi id minus necesse est, vt insisteres, qua nunc quidem pergis, viam: adderesq́ tibi ipse quasi stimulum ad ea, quæ cogitas, quæq́ facis, etiam ardentius & constantius vsquequaque persequenda. Id erit mihi tam gratum, vt eius rei memoria meo ex animo deleri nunquam possit. Quod re, cum opus erit, cognosces. Reliqua ex Alexandri procuratoris tui literis intelliges. Dat. octauo Calend. Febr.* M.D.XVII. *Anno quarto, Roma.*

OCTOVIRIS REIP. FLORENTIAE. 6

ETSI *ex Laurentio Medice fratris mei filio, quàm nobis grata, quamq́ iucunda fuerit diligentia alacritasq́ vestra in parandis promendisq́ ijs, quæ opus erant ad re-*

ad repellendos comprimendosq; nepharios Francisci Mariæ conatus atque impetus, cognoscere potuistis: tamen cum postea & quidem singulis prope horis intellexissem & diligentiores vos & ardentiores ea in re quotidie fieri, ac nihil prætermittere eorum, quæ ad vestram primum, deinde nostram dignitatem tuendam pertinerent: non potui, aut etiam non debui continere me, quin iis apud vos literis testarer, probari à me vehementer officia omnia studiaq; vestra: nihilq; esse tam magnum atque arduum, quod non se à me impetraturam ciuitas vestra confidere facile poßit. Quod cum ita sit, hortor iam liberius vos, vt, quod superest, pergatis etiam reliqua, quo cœpistis animo atque ardore persequi: existimetisq; nostras res dignitatem, autoritatem vobis maxime omnium sustinendas & tuendas esse. Quemadmodum non quidem certe vestras res ita tuemur, semperq; tuebimur, ac si nostræ ipsorum essent. Neque enim secundum Dei Ecclesiam Remq; hanc publ. vel esse in vita quicquam nobis debet, vel planè potest nostra patria charius. Dat. septimo Calend. Feb. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

FRANCISCO GALLORVM REGI. 7

EXPLORATVM tibi puto esse, quo amore atque beneuolentia ferimus in Antonium Mariam Palauicinum: quamq; illum in arctam atque intimam domus nostræ familiaritatem & neceßitudinem admiserimus. Eo ab humanis sublato meam in illum charitatem ad Palauicinum eius filium, quem quidem vnicum reliquit, libentißime traduxi, eumq; et tuendum, et fouendum, &

ornandum mihi omni genere et officij et liberalitatis & planè beneuolentiæ suscepi. Quod cum ita sit: Ille aũt fortunas suas omneis in ditione tua Ducatuq; Mediolanẽsi habeat: & si prope compertum nobis est pro tuo magno regioq; animo, proq; patris in te sui studio & fide, proq; laboribus plurimis atq; maximis te mandate susceptis, illum tibi per sese satis iam commendatum esse: volui tamen pro mea etiam pietatis officio à te diligenter petere, vt omnibus illum in rebus, quibus in rebus opus ei erit, gratia auxilio liberalitate tua, habeas mea causa & rogatu etiam commendatiorem. Erit id cum mihi mirandum in modum gratum, tum tibi etiam laudi, necessarium & familiarem meum, tuum hominem, cuius pater, dum tibi obtemperat ac præstò est, mortem obierit, tua te liberalitate atq; beneuolentia in primis tueri. Dat. V Cal. Feb. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

CEVRIO. 8

Ex meis ad Carolum Regem tuum literis, quàm mihi gratum fuerit in despondenda Maria Constantia Maneriana Annibali Rangoni equitum cohortis nostræ Præfecto voluntatem illum suam adhibuisse, facile perspicies. Id tu quoq; illi non solum vt confirmes, sed etiam vt augeas, abs te requiro. Veruntamen quoniam à Regijs, qui apud me sunt, Legatis ei rei mora quædam interponitur, neq; possumus qua de causa id fiat, interpretari: petimus more nostro abs te, agas apud Regem, atq; efficias, vt quod semel velle se per literas mihi significauit, id aliorum inductu ne mutet. Esset enim eiusmodi voluntatis illius commutatio mihi multas ob causas apprime atque summopere molesta. Pluribus tecum verbis

non

non agam: ne vel Regiæ fidei, vel tuæ virtuti videar diffidere. Si quid autem præterea erit, quod te scire opus sit, de Raphaëlo Medice familiari meo id cognosces. Dat. prid. Calend. Februa. M. D. XVII. Anno quarto. Romæ.

FABRITIO MAGNO RHODI MAGISTRO. 9

ET gratum mihi tuum studium fuit, quod, vt mihi notos faceres Turcarum Regis inopinatos progressus, scribendis ad nos literis adhibuisti ijs, quas ad diem XV. Cal. Nouemb. dederas: & cura vigilantiaq; tua in munienda ista insula, de qua me certiorem facis, vehementer mihi probatur. Enimuero nec abs te quicquam optatius contingere nobis potest, quàm ita te animatum esse ad societatem istam atque ordinem vnà cum Rhodio ipsa contra illorum conatus, si acciderit, fortiter atque viriliter defendendum: nec minora de te quidem nobis ipsi pollicebamur, cum ad ea mentem & cogitationem nostram conuertebamus. Perge igitur magno erectoq; animo, vt facis, de vniuerso Christiano nomine bene mereri. Nam etsi existimem hoc sanè tempore Turcarum regem aliò vires suas conuersurum: est tamen tuæ prudentiæ ea comparare, ita te instruere, quasi ille ad te opprimendũ neruos omnes intendat suos, omnes cogitationes isto conferant, omnem conatum: vt si quis casus in tua damna Turcas armauerit, ij te imparatum non offendant: teq; Dominus tanquã vigilantem agricolam suæ isti colendæ vineæ arcendisq; ab ea furibus cum cognouerit, meritos tibi laborum tuorum fructus vindemiamq; affluentẽ paret. Quod ad me attinet: omnibus ijs in rebus, quas ad res

opem

opem auxiliumq; meum expetis, quoad fieri recte poterit, libentißime satisfaciam: quemadmodum ab ijs, qui apud me sunt, procuratoribus tuis latius intelliges. Tuam enim societatisq; tuæ salutem, incolumitatem, dignitatem proxime facio, facturusq; semper sum, ac huius ipsius reip. atq; nostram. Idq; & scire te, & collegio isti tuo meis verbis polliceri sane volo. Quod autem me hortaris, vt ad omnium Christianorum Regum pacem conciliandam animum adhibeam, vt poßimus in communes nostros hostes nobis acriter imminentes aliquando tandem arma nostra conuertere: scire te plane volo, nihil me aliud dies atq; noctes cogitare, nihil omni mea cura, diligentia contentione precibus denique omnibus moliri ac niti, quàm vt hoc ab illis consequar: sperare etiam moderatore & adiutore Deo cogitationes eiusmodi et contentiones meas in tempore profuturas. Tu velim me cum de Turcarum molitionibus tum de tuis rebus, quantum quidem locorum longinquitas & traijciendi tempestates patientur, quam creberrime certiorem facias. Dat. prid. Cal. Febr. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

CAROLO HISPANIAE REGI. 10

CVM intellexisses superioribus mensibus cupere nos, vt quæ prima Ecclesia vberior tuis in regnis Pontificem amisisset, de ea Bernardus Bibiena Cardinalis honestaretur, per nosq; augeretur: liberalißime nobis per literas significauisti, si, quod cupiebamus, confecissemus, id tibi ratum & probatum fore: præsertim cum scires Ferdinando Regi auo tuo idem etiam placuisse, nobisq; illum significauisse. Hæc tua liberalitas eo nobis gratior fuit, quòd

quòd primis nostris ea de re sermonibus cum Legato tuo habitis id, quod dico, tribuisti: neq; voluisti nos multum operæ eo petendo beneficio insumere. Quæ cum ita sint Ecclesiæq; Cauriensis, quæ in tuo Hispaniæ regno est, Pontifex mortem obierit: de fratrum nostrorum E. R. Cardinalium consilio ecclesiam Cauriensem Bernardo Cardinali contulimus existimantes te, vt pollicitus fuisti, quicquid egissemus, libentissime comprobaturum. Id si ita, vt volumus acciderit, erit nobis tam gratum, vt nihil possit esse gratius: sin aliter se res habuerit, vt quidam non belli iam homines dictitant, mirabor: præsertim cum scias ea nos in re pro Cardinali optime de nobis merito, neq; solum vetere vsu beneuolentia fide studijs officijs coniuncto, sed etiam ab ineunte ætate nobiscum educato laborare, quiq; præterea duorum clarissimorum hominum auorum tuorum Maximiliani & Ferdinandi studiosissimus amantissimusq; semper fuerit, non secus ac si ipse vnus ex vestra gente fuisset: vt iam non te modo id mihi permissurum facile quilibet non ineptus existimarit, sed plane etiam gauisurum fuisse occasionem tibi dari magnum & prudentem & summo ingenio summis facultatibus virum, deq; vobis optime meritum, maximeq; gratum hominem promerendi. Quæ cum ita se habeant, tu minus vereor, ne sis fidem mihi tuam præstaturus. Itaq; familiarius iam abs te peto, mandes, vt Episcopatus Cauriensis possessio Bernardi procuratoribus sine mora tradatur: vt tua & in illum liberalitas illustrior, & in me obseruantia testatior appareat, & ego tibi amplius atq; prolixius debeam. Datum 3. Id. Febr. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

CEV-

CEVRIO. 11

EA, quæ à Carolo Rege tuo in re Bernardi Bibienæ Cardinalis peto, ipse de meis Legatis intelliges. In ijs cum & ipsius Regis fides interposita sit, & voluntas maxima atque iustißima versetur mea, non dubito, quin ab eo sim facile omnia & sine vlla mora impetraturus. Sin verò aliter se res habuerit, te hortor ita apud illum agas, vt impedimenta omnia ea in causa reijciātur. De eo tibi ego haud multo certe minus, quàm ipse Cardinalis debebo: qui tibi tamen omnia sane debebit: vel vtrique potius debebimus. Dat. tertio Id. Feb. M. D. XVII. Anno quarto. Romæ.

MAXIMILIANO IMP.

DESIG. 12

AGET tecum meis verbis Thomas Legatus meus in re Bernardi Bibienæ Cardinalis cum magni certe præstantisq; hominis, & mihi familiarißimi planeq; coniunctißimi, tum tui, vt scis tam cupidi, nihil vt illo poßit esse in te amando & colendo ardentius. Plura me ad te scribere non oportet: qui quamleuißima tuorum familiarium commendatione omnia tua causa facio. Totam rem ita tibi commendo, vt me abs te beneficium accepisse sim existimaturus, si is id, quod petit, à Rege Carolo nepote tuo per te consequetur. Datum tertio Id. Febr. M. D. XVII. Anno quarto. Romæ.

MATHAEO CARDINALI

GVRCENSI. 13

ETSI existimem non necesse esse, vt res & fortunas Bernardi Bibienæ Cardinalis Maximiliano magnopere

pere commendem: cuius percelebris perq́; vetus in illum obseruantia studium amor exposcere iure prope suo videntur, vt ipse aliorum commendationis apud Cæsarem non egeat: Feci tamen id per literas diligenter, per Legatos autem meos multò etiam diligentius: cum cuperem, vt si quis casus ferret, vt Cardinalis in Ecclesiæ Cauriensis, cui hodie illum præposui, possessione à Carolo Hispaniæ Rege assequenda difficultatis aliquid experiretur, Cæsar in eo interponeret autoritatem apud nepotem suum, remq́; ex mea & Cardinalis voluntate conficeret. Nunc autem, quod super est, & si minus necesse est pro homine tibi deditissimo, tui studiosissimo, tuorum bonorum cupientissimo, tui præterea ordinis me apud te agere: tamen quantum maxime possum, te hortor, velis, si erit opus atq; vbi erit, eius causam apud illum tueri atque suscipere, quoad is voti compos per te fiat. In quo tum Cardinali Cæsar maximum beneficium fecerit: tum sibi ipse apud omnes homines beneuolentiæ plurimum compararit. Nemo est enim cui non cognita perspectaq́; sit Bibienæ in illum obseruantia, plurimis maximisq; officiorum testata generibus, planeq́; comprobata. Ego verò vtriq́; vestrum debere me facile profitebor, ipsi, apud Carolum Regem, tibi, qui apud illum egeris, vt fieret vtriq; nostrum satis. Dat. tertio Id. Feb. M. D. XVII. *Anno quarto. Romæ.*

CAROLO HISPANIAE REGI. 14

VENIT *ad te Ioannes Bernardinus Montorius homo tuus pro fortunis quibusdam suis abs te recuperandis. Is quoniam existimat paruo se negotio, quæ cupit, mea commen-*

commendatione abs te impetraturum, facile pro meo in se amore mihi persuasit, vt se tibi commendarem. Quare erit mihi certe gratum, si te is liberalem suis in rebus experietur. In quo etiam illud consequere, vt hominem tibi iam tum sua sponte, tum quod in imperio tuo est, sanè deditum, tuo beneficio tibi deuincies. Dat. prid. Id. Feb. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

RAIMVNDO CARDONAE PROREGI NEAPOLIS. 15

Ex Caroli Regis tui literis cognoui id, quod cum mihi vnice gratum accidit, tum fuit nostræ in illum beneuolentiæ & spei, quam de illo conceperam, magnopere consentaneum, velle illum scilicet, tibiq; mandare, vt quibuscunq; in rebus ipse auxilium tuum requirerem ad nepharios Francisci Mariæ in nos Remq; pub. conatus atq; impetus compescendos, mihi præstò esses: quemadmodum ex ipsius ad te Regis, Legatorumq; regiorum literis intelliges. Quamobrem te hortor, vt quod iam tua sponte faciebas, in quo mihi fides diligentiaq; tua valde mehercule, probabatur, id nunc eo libentius facias, vel perficias potius, quod ad tuam in me propensionem & studium Regis tui voluntas atque imperium accessit: vt quos milites mihi parabas, eos itineri des, vt cum nostris militibus se coniungere, & nobis vsui esse in tempore possint. Sed hæc & reliqua, quæ te scire opus est, de Iuliano Rodulpho Priore Capuæ, quem ad te his de rebus mitto, melius & planius intelliges. Dat. XIII. Cal. Mart. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

FRAN-

Def.

